

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

Maakuntavaltuuston 1.12.2017 hyväksymä

KESKI-SUOMEN LIITTO
Regional Council of Central Finland

Julkaisija:

Keski-Suomen liitto
Cygnaeuksenkatu 1
40100 Jyväskylä
kirjaamo@keskisuomi.fi
www.keskisuomi.fi

Julkaisu:

A45
ISSN 0788-7035, painettu
ISSN 2341-9881, sähköinen
ISBN 978-951-594-506-8
ISBN 978-951-594-507-5, sähköinen

Jyväskylä 2017

**KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS
KAAVASELOSTUS**

JOHDANTO.....	2
LÄHTÖKOHDAT	3
Keski-Suomen Strategia 2040.....	3
Keski-Suomen maakuntakaavat	3
Rakennemallit.....	5
Maankäyttö- ja rakennuslaki	8
Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet.....	9
Aluerakenteen ja liikennejärjestelmän kehityskuva.....	11
Kaupunki-maaseutuluokitus.....	11
Asutusrakenne ja työpaikat.....	14
Eurooppalaiset liikenneverkot.....	18
Naapurimaakuntien maakuntakaavoitustilanne	19
MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUKSEN TAVOITE.....	20
MAAKUNTAKAAVAN KUVAUS	21
Koko maakuntaa koskevat suunnittelumääräykset	22
Keski-Suomen Strategiaa painottavat merkinnät.....	23
Muut merkinnät	60
MAAKUNTAKAAVAN KESKEISET VAIKUTUKSET.....	82
Vaikutusalue	82
Vaikutusten arvioinnin lähtökohtia	84
Keskeiset vaikutukset	84
Oikeusvaikutukset	101
TOTEUTUS JA SEURANTA.....	106
LIITE 1. MAAKUNTAKAAVAN TIETOPOHJA	107
LIITE 2. KAAVAPROSESSIN KUVAUS.....	112

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

JOHDANTO

Maakunnan suunnitteluun kuuluvat strateginen maakuntasuunnitelma, alueiden käytön suunnittelua ohjaava maakuntakaava ja alueellista kehitystä ohjaava maakuntaohjelma. Keski-Suomessa on voimassa kuusi maakuntakaavaa. Nämä ovat Keski-Suomen maakuntakaava (kokonaiskaava), 1., 2., 3., ja 4. vaihemaakuntakaava sekä Pirkanmaan 1. maakuntakaava Jämsän Länkipohjan alueella.

Maankäyttö- ja rakennuslain 25 §:n mukaisesti maakuntakaavassa esitetään alueiden käytön ja yhdyskuntarakenteen periaatteet ja osoitetaan maakunnan kehittämisen kannalta tarpeellisia alueita. Aluevarauksia osoitetaan vain siltä osin ja sillä tarkkuudella kuin alueiden käyttöä koskevien valtakunnallisten tai maakunnallisten tavoitteiden kannalta taikka useamman kuin yhden kunnan alueiden käytön yhteen sovittamiseksi on tarpeen. Maakuntakaava sisältää yleispiirteisen suunnitelman maakunnan alueiden käytöstä.

Keski-Suomen maakuntakaavan tarkistus kokoaa yhteen aikaisemmat maakuntakaavat. Tarkistetussa maakuntakaavassa on selkeä strateginen ote. Kaavan painopisteen muodostavat Keski-Suomen Strategian aluerakenteen painotukset. Kaavassa nostetaan varausten maakunnallista ja seudullista tasoa vastaamaan paremmin maakuntakaavan yleispiirteisyyttä.

Keski-Suomen tarkistettu maakuntakaava korvaa kaikki voimassa olevat maakuntakaavat. Kaikki aikaisemmat maakuntakaavat kumoutuvat, kun tarkistettu maakuntakaava hyväksytään ja se saa lainvoiman. Kaavaprosessin aikana on ratkaistu miltä osin aikaisempien kaavojen merkintöjä ei ole otettu tarkistukseen mukaan, on siirretty muuttamattomina tai päivitetty ja mitä uusia asioita on otettu mukaan. Tarkistuksesta on vastannut liiton *Aluerakenne ja saavutettavuus* -teeman henkilöstö.

Mauri Pekkarinen
Maakuntavaltuuston puheenjohtaja

Rolf Nyholm
Maakuntahallituksen puheenjohtaja

Tapani Mattila
Maakuntajohtaja

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

LÄHTÖKOHDAT

Keski-Suomen Strategia 2040

Keski-Suomen strategian vision 2040 mukaan Keski-Suomi on osaava ja hyvinvoiva bio- ja digitalouden kansainvälinen maakunta. Maakunnan kehittämisen päätavoitteina on, että vuonna 2040 Keski-Suomessa asuu 295 000 asukasta, maakunnassa on 125 000 työpaikkaa ja junamatka Jyväskylästä Helsinkiin kestää 2h 15min. Strategiassa tulevaisuuden avainalat ovat Aluerakenne ja saavutettavuus, Biotalous aluetalouden veturina, Digitalouden suuri vallankumous ja Osaamistalous maailmansarjaan. On nähty, että Aluerakenne ja saavutettavuus -teeman toteutuksessa maakuntakaavoitus on keskeisessä asemassa. Biotalous -teemalla nähdään vahva liityntäpinta maakuntakaavoitukseen.

Keski-Suomen Strategian aluerakenne 2040 painotukset on kuvattu luvussa Maakuntakaavan kuvaus kunkin teeman alussa.

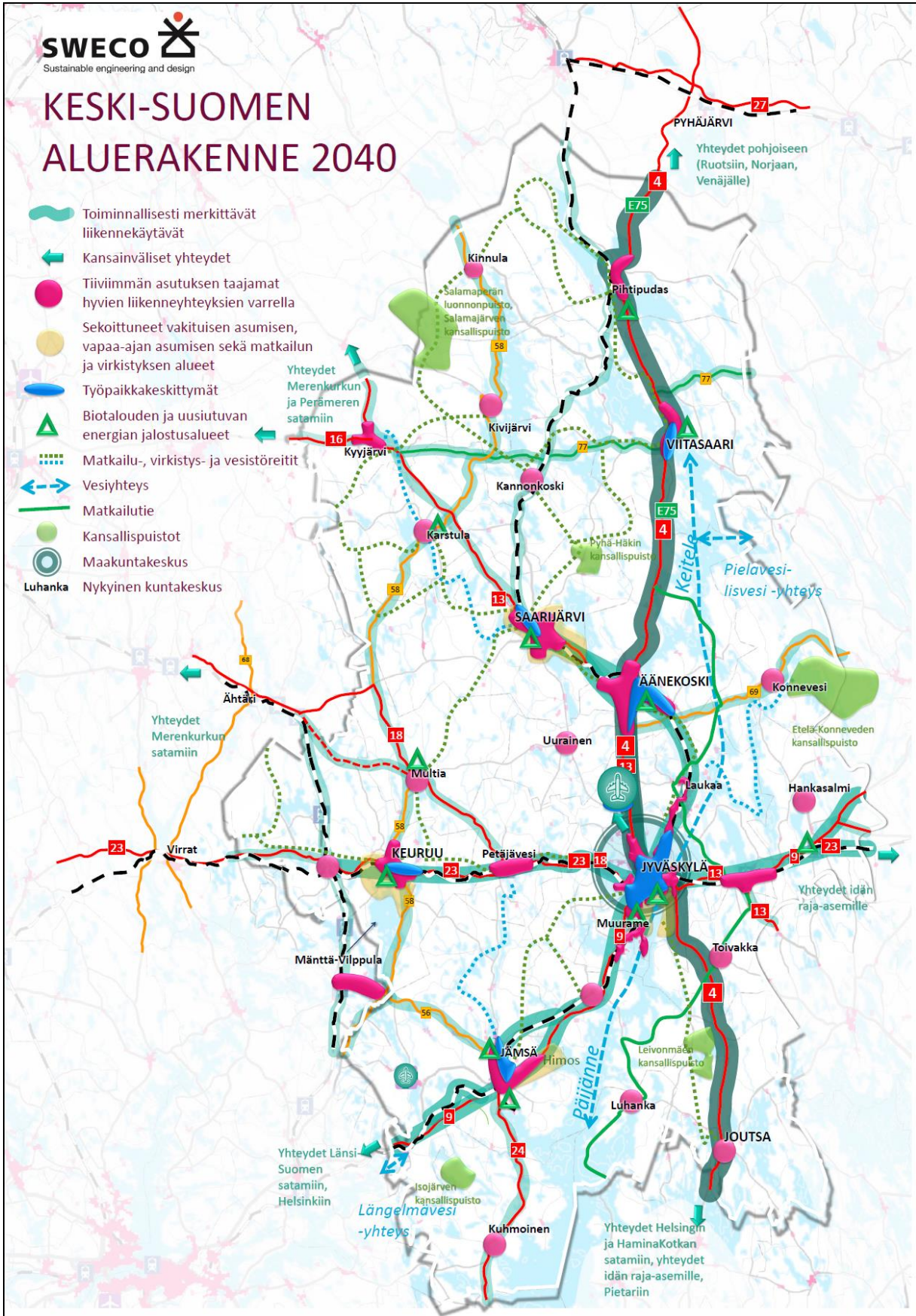
Keski-Suomen maakuntakaavat

Keski-Suomessa on tehty maakuntakaavoja reilun 10 vuotta. Maakuntakaavoitus alkoi vuonna 2002 kokonaismaakuntakaavan laadinnalla. Maakunnassa oli vuoden 2016 alussa kuusi vahvistettua maakuntakaavaa:

- Keski-Suomen maakuntakaava (vahvistus 14.4.2009, lainvoima 10.12.2009). Kaavan sisältö koostuu seuraavista teemoista: asutusrakenne, liikenne, tekninen huolto, luonnonvarat, erityistoiminnot, kulttuuriympäristö, luonnonsuojelu ja virkistys.
- Keski-Suomen 1. vaihemaakuntakaavan, (Jätkä, vahvistus 16.12.2009, lainvoima 4.2.2011), teema on tekninen huolto (Jyväskylänseudun jätteenkäsittelykeskus).
- Keski-Suomen 2. vaihemaakuntakaava (Poski, vahvistus 11.5.2011, lainvoima 20.11.2012). Kaavassa ovat mukana seuraavat teemat: luonnonvarat, pohjavesi ja luonnonsuojelu.
- Keski-Suomen 3. vaihemaakuntakaava (Turva, vahvistus 5.12.2014, lainvoima 9.3.2016). Kaavan sisältö koostuu seuraavista teemoista: luonnonvarat, tekninen huolto ja luonnonsuojelu.
- Keski-Suomen 4. vaihemaakuntakaavan (Paikko, vahvistus 24.9.2014, lainvoima 25.10.2014) sisältö päivittää osaa Keski-Suomen maakuntakaavan seuraavien teemojen sisällöstä: asutusrakenne, liikenne, erityistoiminnot ja virkistys. Näiden osalta muutettiin myös Pirkanmaan 1. maakuntakaava Längelmäen alueelta vastaamaan Keski-Suomen maakuntakaavaa.
- Pirkanmaan 1. maakuntakaava (vahvistus 29.3.2007, lainvoima 20.3.2008) Jämsän Länkipohjan alueella. Kaava on ns. kokonaismaakuntakaava.

Kaavoista on tehty maakuntakaavayhdistelmä, jossa esitetään maakuntakaavamerkinnot ja -määräykset teemoittain: asutusrakenne, liikenne, tekninen huolto, luonnonvarat, erityistoiminnot, kulttuuriympäristö, luonnonsuojelu ja virkistys. Yhdistelmään kuuluu kartta, jolla esitetään kaikki kuusi maakuntakaavaa mitta-kaavassa 1:250 000. Kaavayhdistelmää on päivitetty kaavojen vahvistusmenettelyn ja lainvoimaisuuden mukaisesti.

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

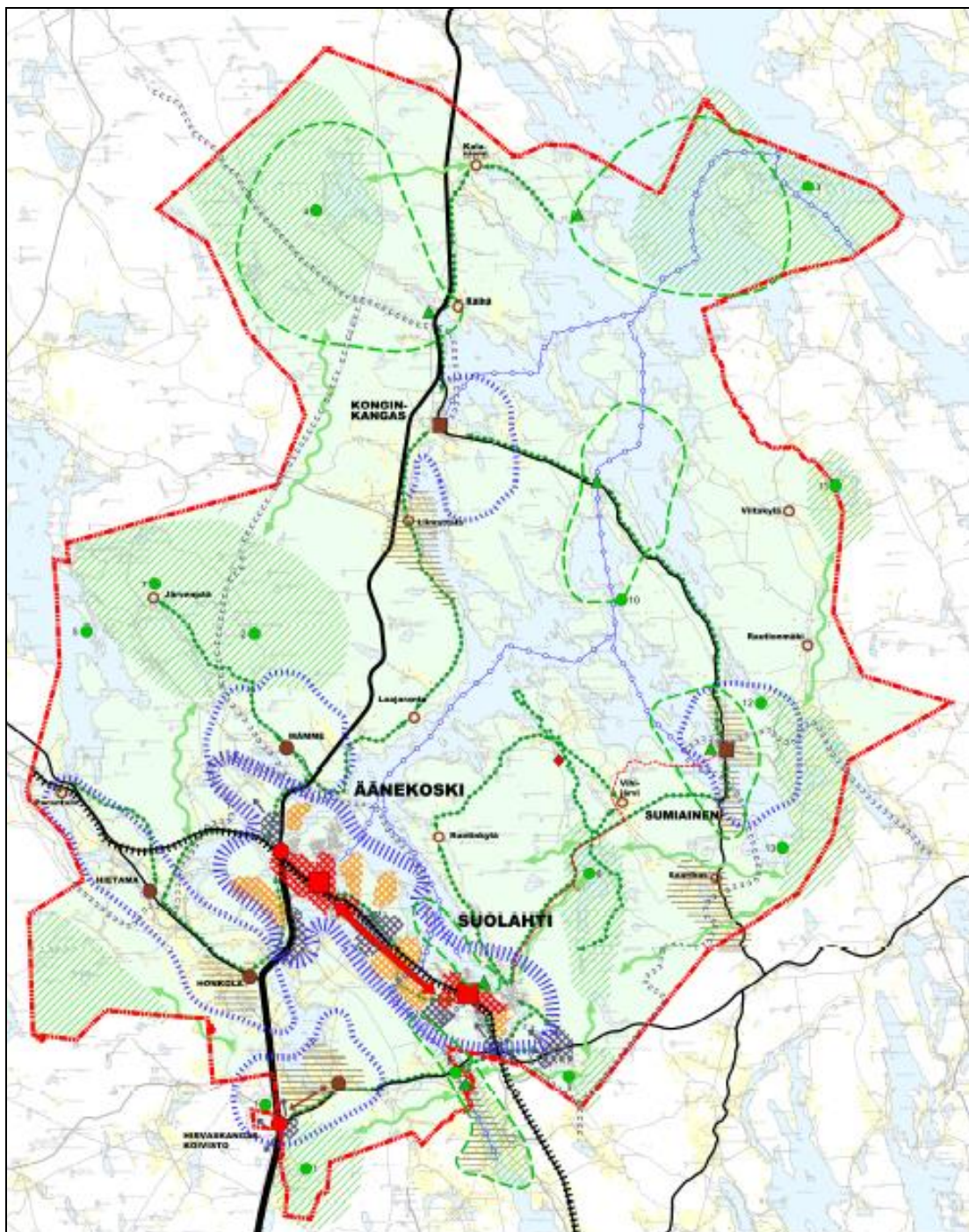

Kuva 1. Keski-Suomen aluerakenne 2040

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

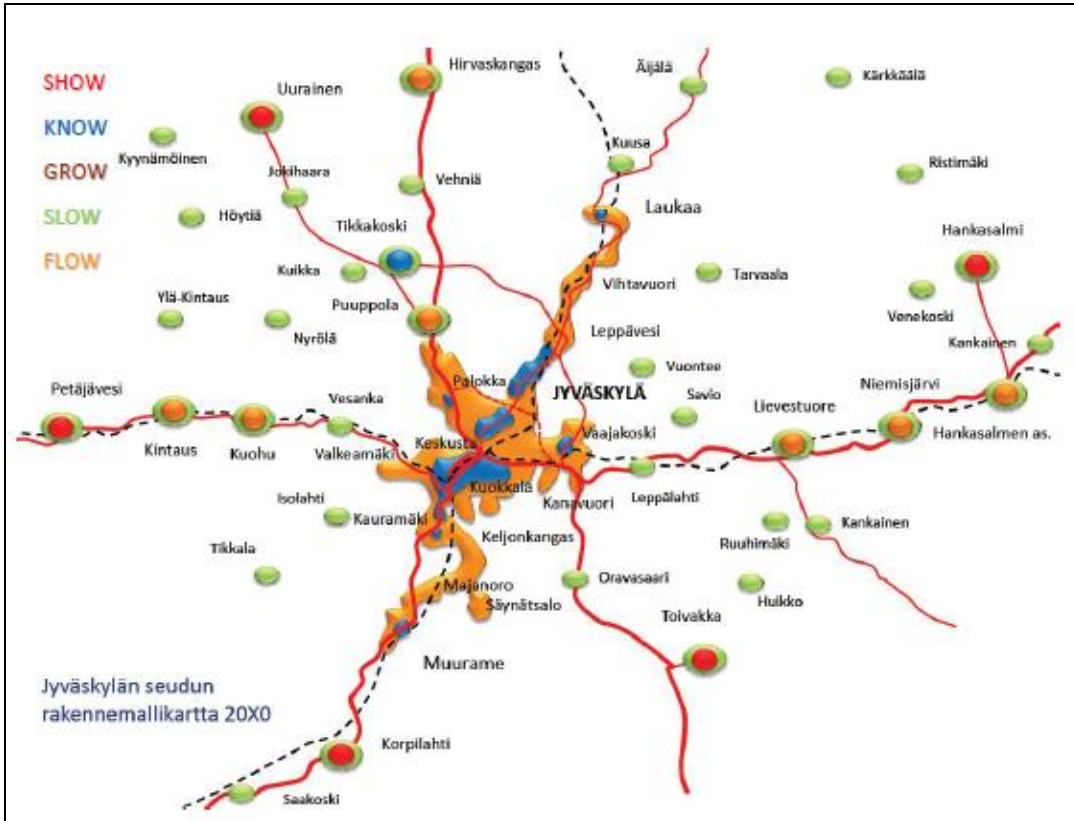
Rakennemallit

Keski-Suomen kuntiin on laadittu useita rakennemallityyppisiä maankäytön suunnitelmia. Ensimmäinen laadittiin Äänekoskelle 2008 nimellä Rakennelyleiskaava 2016. Jyväskylän seudun rakennemalli 20X0 valmistui vuonna 2011 ja Jämsän rakennemalli 2025 valmistui vuonna 2012. Keuruun kehityskuva valmistui 2013 ja Laukaan rakennemalli 2015. Keski-Suomen Strategian aluerakenne 2040 lähtökohdiana olivat em. rakennemallit yhdistettynä Keski-Suomen Strategian laadinnan yhteydessä järjestettyjen motiiviseminaarien painotuksiin.

Kuva 2. Äänekosken rakennelyleiskaava 2016

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

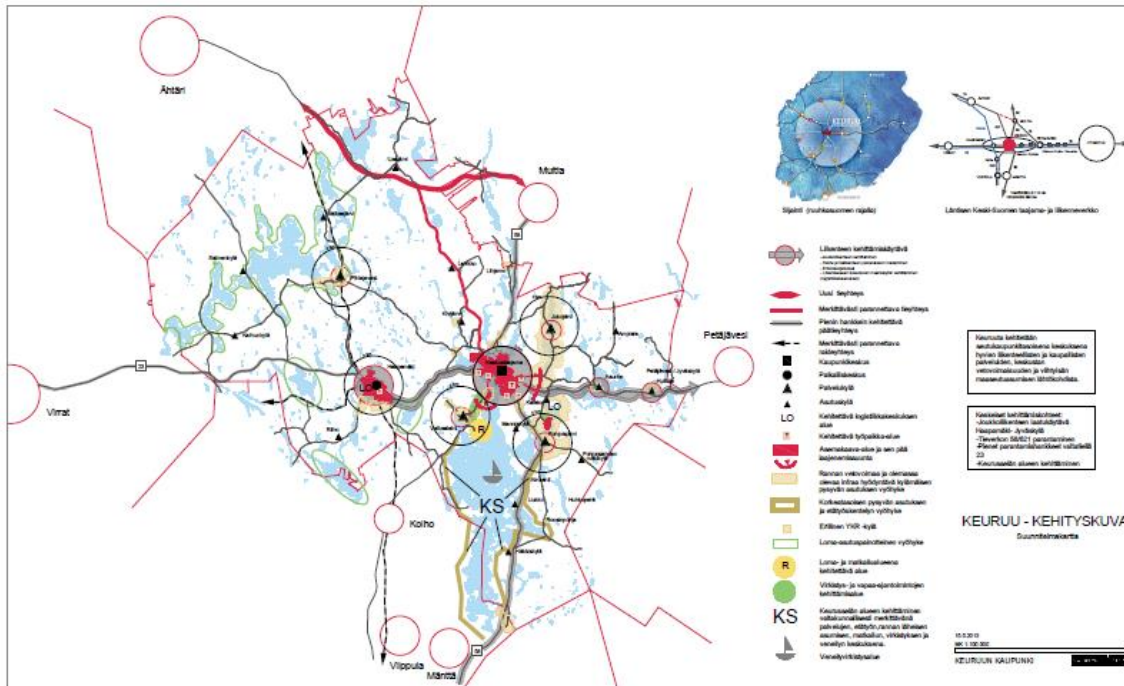

Kuva 3. Jyväskylän seudun rakennemalli 20X0

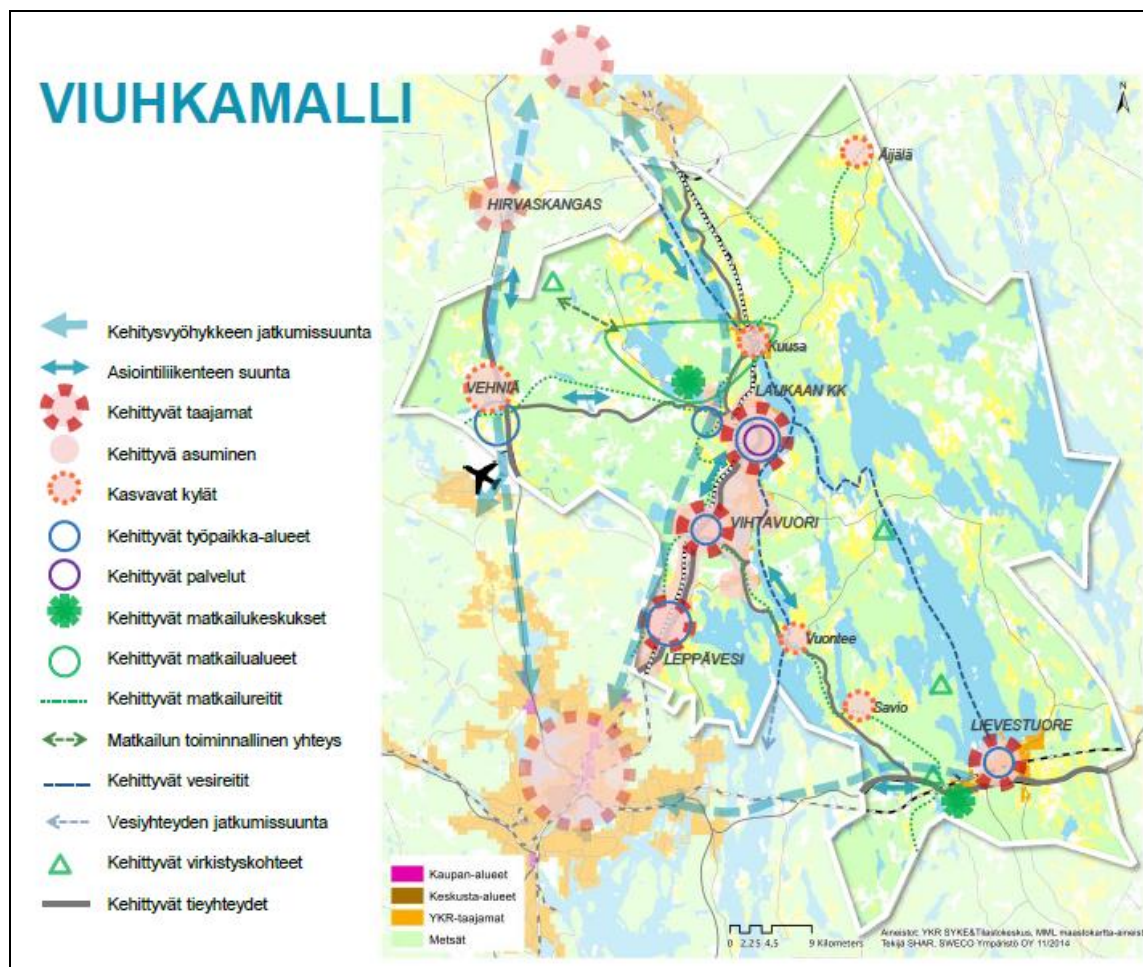

Kuva 4. Jämsän sydän -rakennemalli

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

Kuva 5. Keuruun kehityskuva 2013

Kuva 6. Laukaan rakennemalli

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

Maankäyttö- ja rakennuslaki

Maankäyttö- ja rakennuslaki (MRL) ja siinä määritelty alueidenkäytön suunnittelujärjestelmä sekä alueidenkäytön suunnittelun tavoitteet ovat lähtökohtana maakuntakaavan tarkistukselle. Lain yleisenä tavoitteena on järjestää alueiden käyttö ja rakentaminen niin, että siinä luodaan edellytykset hyvälle elinympäristölle sekä edistetään ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävää kehitystä. Tavoitteena on myös varmistaa jokaiselle osallistumismahdollisuus asioiden valmisteluun, suunnittelun laatu ja vuorovaikutteisuus, asiantuntemuksen monipuolisuus sekä avoin tiedottaminen käsiteltävinä olevissa asioissa.

Kaavaa valmisteltaessa on oltava vuorovaikutuksessa niiden henkilöiden ja yhteisöjen kanssa, joiden oloihin tai etuihin kaava saattaa huomattavasti vaikuttaa. Kaavoja valmistelevien viranomaisten on tiedotettava kaavoituksesta sillä tavoin, että niillä, joita asia koskee, on mahdollisuus seurata kaavoitusta ja vaikuttaa siihen.

Kaavan tulee perustua kaavan merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin. Kaavan vaikutuksia selvittäessä otetaan huomioon kaavan tehtävä ja tarkoitus. Kaavaa laadittaessa on tarpeellisessa määrin selvittävä suunnitelman ja tarkasteltavien vaihtoehtojen toteuttamisen ympäristövaikutukset, mukaan lukien yhdyskuntataloudelliset, sosiaaliset, kulttuuriset ja muut vaikutukset. Selvitykset on tehtävä koko siltä alueelta, jolla kaavalla voidaan arvioida olevan olennaisia vaikutuksia.

Maakuntakaavaa laadittaessa ovat valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet otettava huomioon. Kaavaa laadittaessa on kiinnitettävä huomiota maakunnan oloista johtuviin erityisiin tarpeisiin. Kaava on mahdollisuuksien mukaan yhteen sovitettava maakuntakaava-alueeseen rajoittuvien alueiden maakuntakaavoituksen kanssa.

Maakuntakaavaa laadittaessa on kiinnitettävä erityisesti huomiota (MRL 28 §):

- 1) maakunnan tarkoituksenmukaiseen alue- ja yhdyskuntarakenteeseen;
- 2) alueiden käytön ekologiseen kestävyYTEEN;
- 3) ympäristön ja talouden kannalta kestäviin liikenteen ja teknisen huollon järjestelyihin;
- 4) vesi- ja maa-ainesvarojen kestävään käyttöön;
- 5) maakunnan elinkeinoelämän toimintaedellytyksiin;
- 6) maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaalimiseen; sekä
- 7) virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyyteen.

Lisäksi on huomioitava vähittäiskauppaa koskevat erityiset säännökset (MRL 71 a-c §). MRL:n mukaan vähittäiskaupan suuryksiköllä tarkoitetaan yli 4 000 kerrosneliömetrin suuruista vähittäiskaupan myymälää. Osoitettaessa maakuntakaavassa vähittäiskaupan suuryksiköitä on sen lisäksi, mitä maakuntakaavasta muutoin säädetään, katsottava, että:

- 1) suunnitellulla maankäytöllä ei ole merkittäviä haitallisia vaikutuksia keskusta-alueiden kaupallisiin palveluihin ja niiden kehittämiseen;
- 2) alueelle sijoittuvat palvelut ovat mahdollisuuksien mukaan saavutettavissa joukkoliikenteellä ja kevyellä liikenteellä; sekä
- 3) suunniteltu maankäyttö edistää sellaisen palveluverkon kehitystä, jossa asiointimatkojen pituudet ovat kohtuulliset ja liikenteestä aiheutuvat haitalliset vaikutukset mahdollisimman vähäiset.

Maakuntakaavassa tulee esittää merkitykseltään seudullisen vähittäiskaupan suuryksikön koon alaraja. Vähittäiskaupan suuryksiköiden enimmäismitoitus on osoitettava maakuntakaavassa osoitettujen keskusta-toimintojen alueiden ulkopuolella riittävällä tarkkuudella. Vähittäiskaupan suuryksiköiden ensisijainen sijaintipaikka on keskusta-alue, ellei muu sijainti kaupan palvelujen saavutettavuus huomioon ottaen ole

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

perusteltu. Merkitykseltään seudullisen vähittäiskaupan suuryksikön sijoittaminen maakuntakaavan keskustatoiminnoille tarkoitettun alueen ulkopuolelle edellyttää, että vähittäiskaupan suuryksikön sijoituspaikaksi tarkoitettu alue on maakuntakaavassa erityisesti osoitettu tähän tarkoitukseen. Vähittäiskaupan suuryksikön määritelmää koskee myös siirtymäsäännös (MRL:n muutokset 319/2011 ja 205/2015), jonka mukaan MRL:n 71a§:n mukaista vähittäiskaupan suuryksikön määritelmää sovelletaan paljon tilaa vaativaan erikoistavaran kauppaan 15.4.2017 alkaen.

Kaavaa laadittaessa on myös pidettävä silmällä alueiden käytön taloudellisuutta ja sitä, ettei maanomistajalle tai muulle oikeuden haltijalle aiheudu kohtuutonta haittaa. Kaavaa laadittaessa on selvitettävä, kenen toteutettavaksi kaava ja sen edellyttämät toimenpiteet kuuluvat. Edellä mainitut seikat on selvitettävä ja otettava huomioon siinä määrin kuin maakuntakaavan tehtävä yleispiirteisenä kaavana edellyttää.

Maakuntakaava esitetään kartalla. Kaavaan kuuluvat myös kaavamerkinnot ja -määräykset. Maakuntakaavaan liittyy selostus, jossa esitetään kaavan tavoitteiden, eri vaihtoehtojen ja niiden vaikutusten sekä ratkaisujen perusteiden arvioimiseksi tarpeelliset tiedot siten kuin asetuksessa tarkemmin säädetään.

Maakuntakaavassa voidaan antaa määräyksiä, joita kaavan tarkoitus ja sen sisällölle asetettavat vaatimukset huomioon ottaen tarvitaan maakuntakaava-aluetta suunniteltaessa tai rakennettaessa (maakuntakaavamääräykset). Jos jotakin aluetta on maiseman, luonnonarvojen, rakennetun ympäristön, kulttuurihistoriallisten arvojen tai muiden erityisten ympäristöarvojen vuoksi suojeltava, maakuntakaavassa voidaan antaa sitä koskevia tarpeellisia määräyksiä (suojelumääräykset).

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

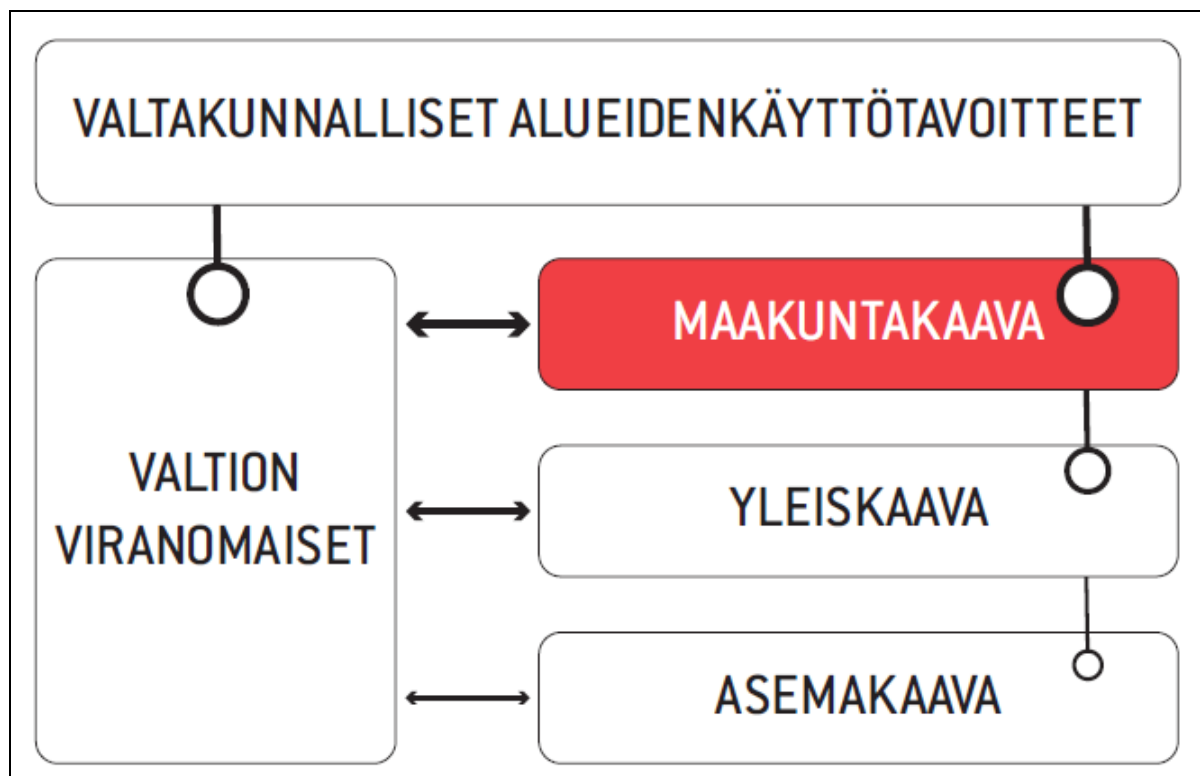
Valtakunnallisilla alueidenkäyttötavoitteilla (VAT) linjataan maamme alueiden käyttöä pitkälle tulevaisuuteen. Tavoitteiden tarkoituksena on vastata niihin ongelmiin, joita asettavat alueidenkäytölle mm. yhteysverkkojen toimivuus, elinkeinoelämän toimintaedellytykset, ilmastonmuutos, yhdyskuntarakenteen hajautuminen, elinympäristön laatuvaatimukset sekä luonnon- ja rakennusperinnön säilyminen. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet edistävät kansainvälisten sopimusten täytäntöönpanoa Suomessa. Näitä ovat esimerkiksi eurooppalainen maisemasopimus, biologista monimuotoisuutta koskeva kansainvälinen yleis-sopimus ja kansallinen maailmanperintöstrategia.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet koskevat asioita, joilla on aluerakenteen, alueiden käytön taikka liikenne- tai energiaverkon kannalta kansainvälinen tai laajempi kuin maakunnallinen merkitys, merkittävä vaikutus kansalliseen kulttuuri- tai luonnonperintöön tai valtakunnallisesti merkittävä vaikutus ekologiseen kestävyys- ja aluerakenteen taloudellisuuteen tai merkittävien ympäristöhaittojen välttämiseen. Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteutumista tulee edistää maakunnan suunnittelussa ja kuntien kaavoituksessa sekä valtion viranomaisten toiminnassa. Huomattava osa tavoitteista on kohdennettu koskemaan maakunnan suunnittelua ja nimenomaan maakuntakaavoitusta.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet käsittelevät seuraavia kokonaisuuksia:

- Toimiva aluerakenne
- Eheytyvä yhdyskuntarakenne ja elinympäristön laatu
- Kulttuuri- ja luonnonperintö, virkistyskäyttö ja luonnonvarat
- Toimivat yhteysverkot ja energiahuolto
- Helsingin seudun erityiskysymykset
- Luonto- ja kulttuuriympäristöinä erityiset aluekokonaisuudet

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS
KAAVASELOSTUS

Kuva 7. Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden (VAT) ohjausvaikutus

Keski-Suomen maakuntaa koskevista yleisistä tavoitteista on tunnistettu mm. seuraavat:

- Alueidenkäytöllä tuetaan aluerakenteen tasapainoista kehittämistä sekä elinkeinoelämän kilpailukyvyyn ja kansainvälisen aseman vahvistamista hyödyntämällä mahdollisimman hyvin olemassa olevia rakenteita sekä edistämällä elinympäristön laadun parantamista ja luonnon voimavarojen kestävää hyödyntämistä. Aluerakenteen ja alueidenkäytön kehittäminen perustuu ensisijaisesti alueiden omiin vahvuuksiin ja sijaintitekijöihin. (4.2, tavoitenumero)
- Aluerakennetta kehitetään monikeskuksisena ja verkottuvana sekä hyviin liikenneyhteyksiin perustuvana kokonaisuutena. Toimivan aluerakenteen runkona kehitetään Helsingin seutua, maakuntakeskuksia sekä kaupunkiseutujen ja maaseudun muodostamaa verkostoa. Eteläisessä Suomessa aluerakenne perustuu erityisesti Helsingin ja alueen muiden kaupunkikeskusten välisiin raideliikenneyhteyksiin. (4.2)
- Alueidenkäytöllä edistetään yhdyskuntien ja elinympäristöjen ekologista, taloudellista, sosiaalista ja kulttuurista kestävyyttä. Alueidenkäytöllä edistetään elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä osoittamalla elinkeinotoiminnalle riittävästi sijoittumismahdollisuuksia olemassa olevaa yhdyskuntarakennetta hyödyntäen. (4.3)
- Alueidenkäytöllä edistetään kansallisen kulttuuriympäristön ja rakennusperinnön sekä niiden alueellisesti vaihtelevan luonteen säilymistä. Alueidenkäytöllä edistetään elollisen ja elottoman luonnon kannalta arvokkaiden ja herkkien alueiden monimuotoisuuden säilymistä. Ekologisten yhteyksien säilymistä suojelualueiden sekä tarpeen mukaan niiden ja muiden arvokkaiden luonnonalueiden välillä edistetään. Alueidenkäytöllä edistetään luonnon virkistyskäyttöä sekä luonto- ja kulttuurimatkailua parantamalla moninaiskäytön edellytyksiä. (4.4)
- Liikennejärjestelmiä suunnitellaan ja kehitetään kokonaisuuksina, jotka käsittävät eri liikennemuodot ja palvelevat sekä asutusta että elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä. Tarvittaviin liikenneyhteyksiin varaudutaan kehittämällä ensisijaisesti olemassa olevia pääliikenneyhteyksiä ja -verkostoja. Alueidenkäytössä turvataan energiahuollon valtakunnalliset tarpeet ja edistetään uusiutuvien energialähteiden hyödyntämismahdollisuuksia. (4.5)

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

Keski-Suomen maakuntakaavan tarkistuksen yksi keskeinen lähtökohta on Keski-Suomen Strategian aluerakenteen painotukset. Näihin liittyvät ja maakuntakaavoitusta ohjaavat keskeiset valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet on kuvattu luvussa ”Maakuntakaavan kuvaus” kunkin teeman yhteydessä.

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden uudistaminen on alkanut keväällä 2016. Niiden on määrä valmistua syksyllä 2017. Ne tuskin ehtivät vaikuttamaan tähän maakuntakaavan tarkistukseen.

Aluerakenteen ja liikennejärjestelmän kehityskuva

Aluerakenteen ja liikenteen kehityskuva, Uusiutumiskykyinen ja mahdollistava Suomi, perustuu valtioneuvoston ympäristöministeriölle, työ- ja elinkeinoministeriölle, liikenne- ja viestintäministeriölle sekä maa- ja metsätalousministeriölle antamaan toimeksiantoon. Kehityskuva valmistui 2015 ja se muodostaa valtakunnallisen näkemyksen tavoiteltavasta aluerakenteesta ja sitä tukevasta liikennejärjestelmästä vuoteen 2050.

Metsäteollisuuden ja biotalouden keskittymiä ovat Jämsän ja Äänekosken seudut. Valtaosa maakunnasta on biotalouteen pohjautuvaa aluetta ja monien elinkeinojen maaseutua. Jyväskylän alueella painottuu kaupunkiseutujen ja kasvuvyöhykkeiden monipuolinen elinkeinorakenne. Maakunnassa on myös matkailulle erityistä merkitystä omaavia alueita.

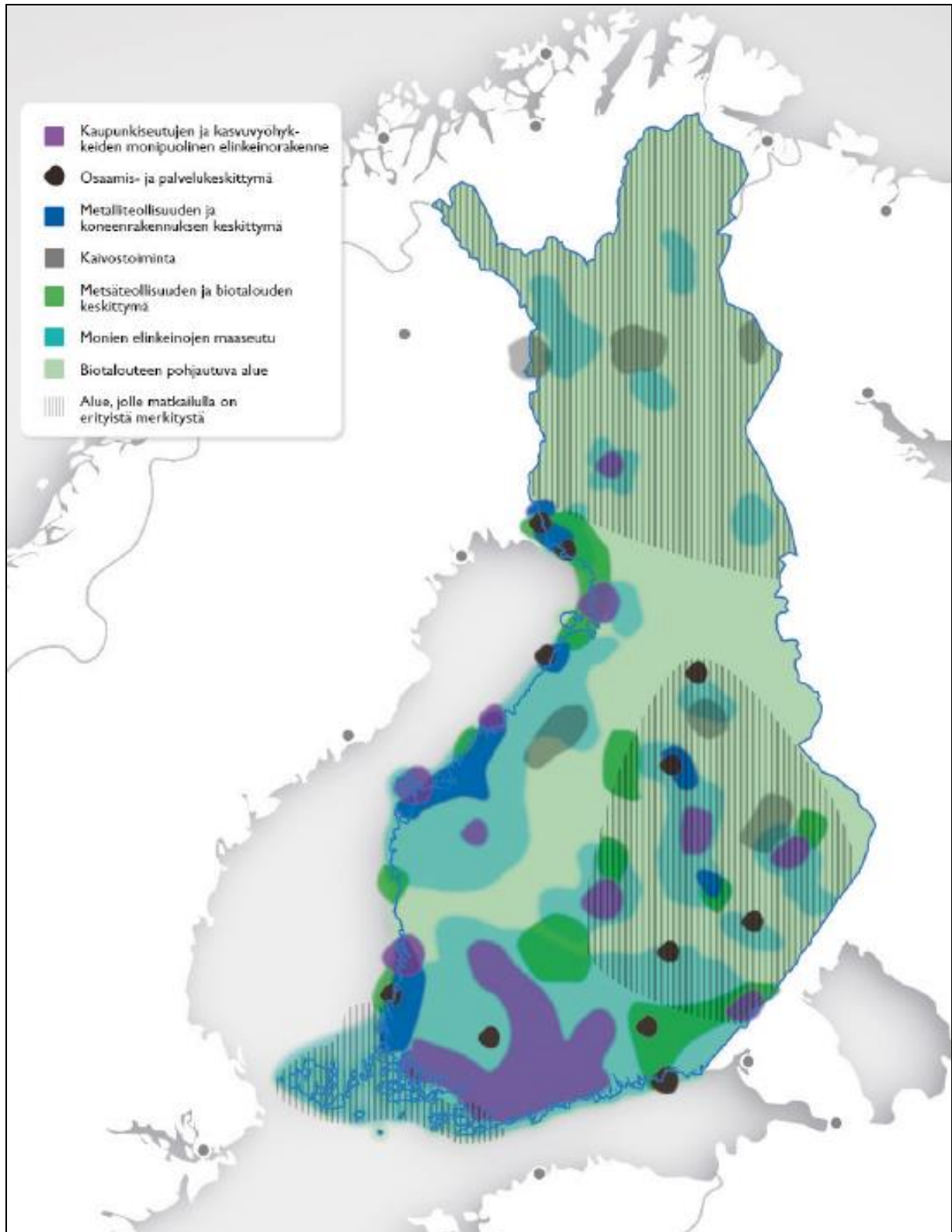
Kaupunki-maaseutuluokitus

Suomen ympäristökeskuksen kaupunki-maaseutuluokituksessa erotellaan kaupunkialueet ja maaseutualueet. Luokituksen mukaan Keski-Suomessa on vain yksi kaupunkialue, Jyväskylä. Jyväskylän ydinkaupunkialue jakautuu sisempään ja ulompaan kaupunkialueeseen. Ydinkaupunkialueen ympärillä on kaupungin kehysalue.

Maaseutualueet on rajattu Jyväskylän kehysalueen ulkopuolelle. Maaseutualueita ovat maaseudun paikalliskeskukset, kaupungin läheinen maaseutu, ydinmaaseutu ja harvaan asuttu maaseutu. Luokituksen mukaisia maaseudun paikalliskeskuksia ovat Jämsä, Keuruu, Laukaa, Saarijärvi ja Äänekoski. Rajat eri alueiden välillä ovat joustavia.

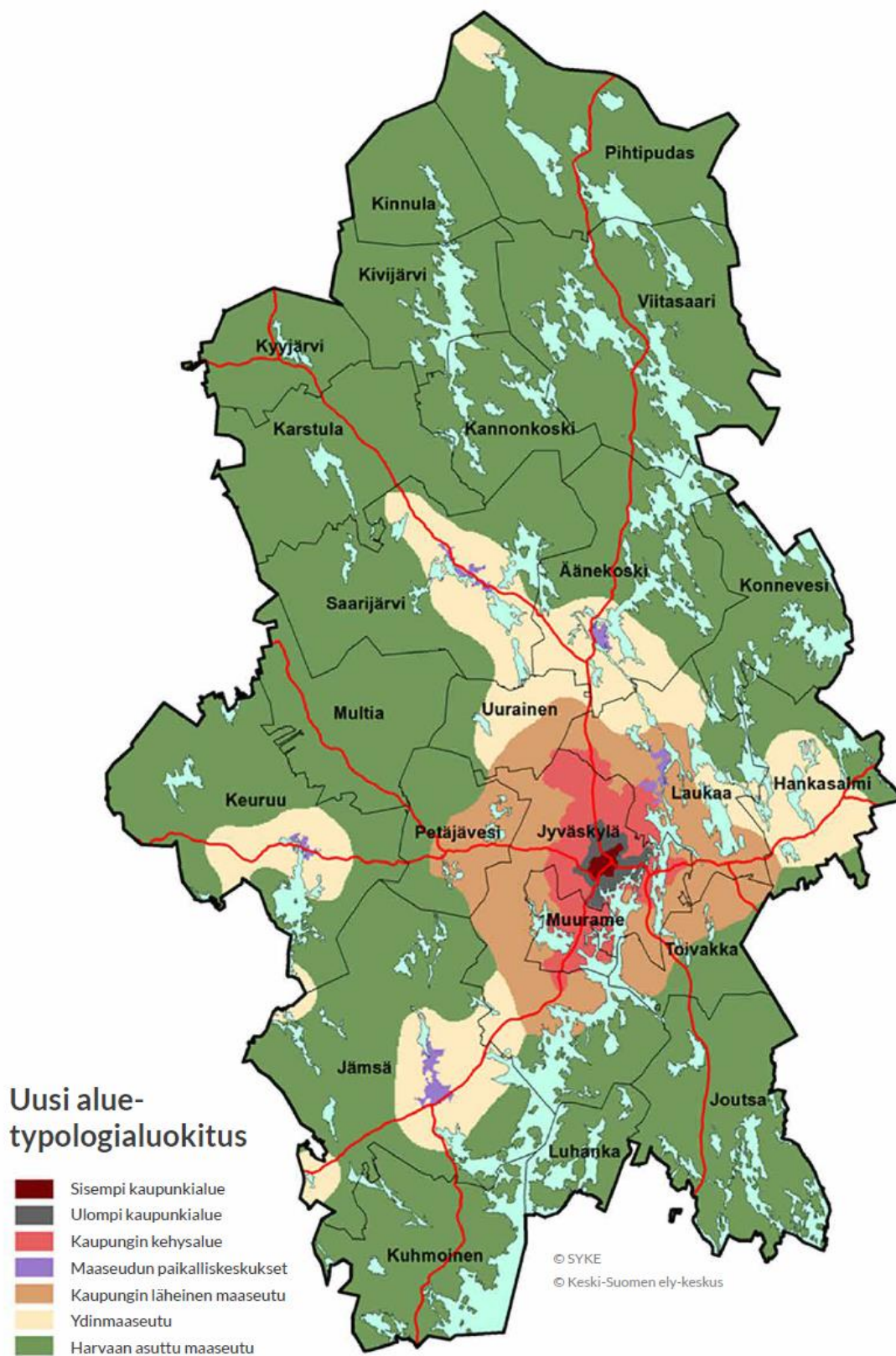
Keski-Suomen väestöstä noin puolet asuu Jyväskylässä ja sen välittömässä ympäristössä. Maaseudun paikalliskeskuksissa asuu noin 15 maakunnan väestöstä. Keski-Suomesta suurin osa on harvaan asuttua maaseutua ja sillä asuu lähes viidennes väestöstä.

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

Kuva 8. Aluerakenteen ja liikenteen kehityskuva painottaa samoja elinkeinoja kuin Keski-Suomen Strategia

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS
KAAVASELOSTUS

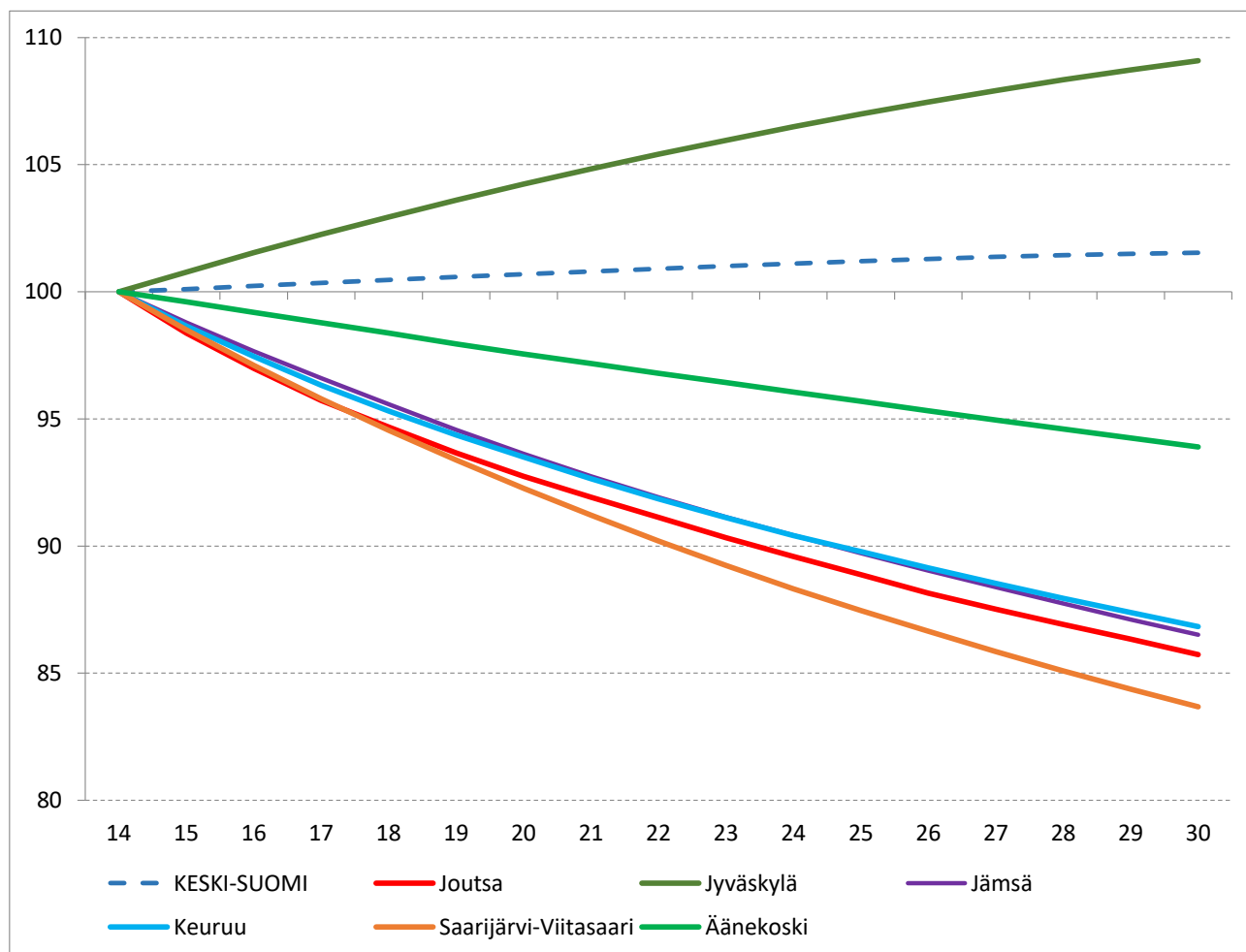
Kuva 9. Kaupunki-maaseutuluokitus

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS
KAAVASELOSTUS

Asutusrakenne ja työpaikat

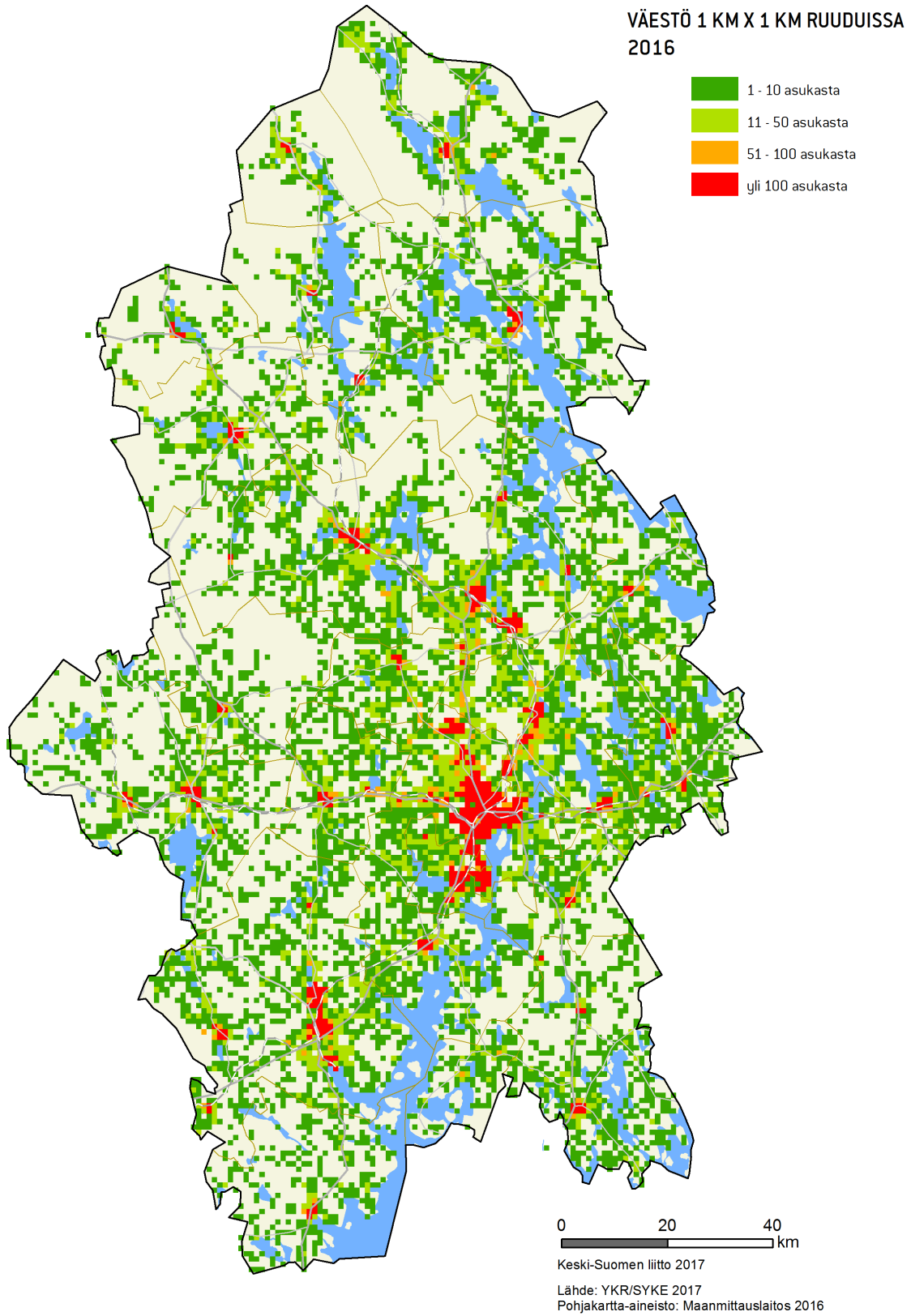
Keski-Suomen väestömäärä vuoden 2015 lopussa oli 275 780. Väestö on keskittynyt vahvasti Jyväskylän seudulle, missä asuu 181 369 asukasta, eli 66 % maakunnan väestöstä. Tiheintä asutus on Jyväskylän kaupunkialueella. Pienempiä väestön keskittymiä löytyy Äänekosken, Jämsän, Saarijärven ja Keuruun keskusalueilta. Erityisen harvaa asutus on pohjoisessa Keski-Suomessa sekä maakunnan läntisillä ja eteläisillä reuna-alueilla.

Viimeisten 20 vuoden aikana maakunnan väestö on kasvanut noin 5 %:lla. Jyväskylän keskusta-alueen lisäksi väestö on kasvanut merkittävästi Laukaan ja Muuramen keskuksissa. Jyväskylän seudun ulkopuolella mm. Jämsän, Keuruun ja Saarijärven kaupunkialueet ovat sen sijaan menettäneet väestöään. Ennusteiden mukaan väestön kasvu keskittyy jatkossakin Jyväskylän seudulle. Äänekosken seudulla väestön määrä laskisi hienoisesti, kun taas muilla seuduilla väestön ennustetaan vähenevän merkittävästi, mikäli kehityksen suuntaa ei onnistuta kääntämään. Kasvava maahanmuutto tulee näkymään väestörakenteessa, mutta todennäköisesti suurimmat vaikutukset painottuvat kaupunkialueille.

Kuva 10. Keski-Suomen väestöennuste vuoteen 2030 (2014=100) (Tilastokeskus / Väestöennuste 2015)

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

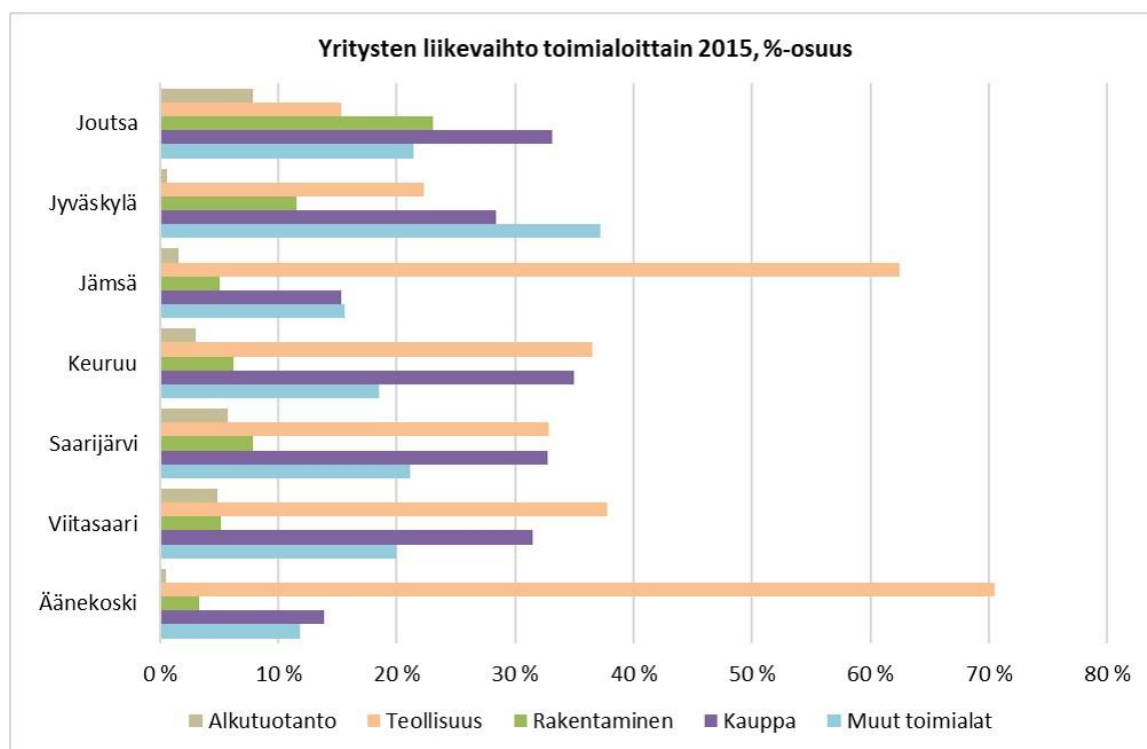

Kuva 11. Keski-Suomen asutus 2016

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

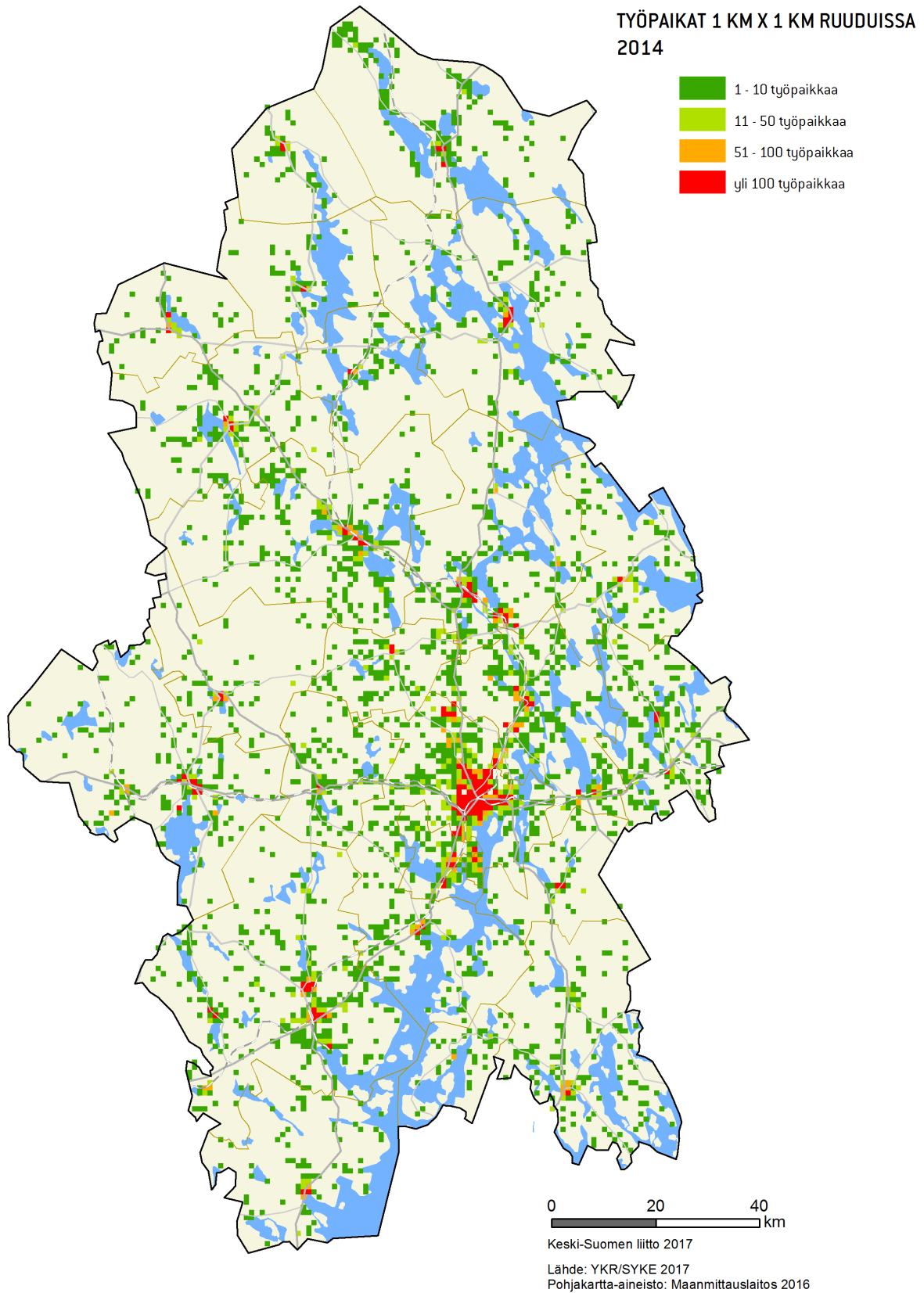
Keski-Suomessa paperi- ja puuteollisuuden sekä koneiden, laitteiden ja kulkuneuvojen valmistuksen työpaikkaosuudet ovat lähes kaksinkertaiset koko maahan verrattuna. Myös alkutuotannon työpaikkoja on Keski-Suomessa väestöosuutta enemmän, ja metsätalouden rooli on merkittävä. Koulutus ja osaaminen ovat Keski-Suomen vahvuuksia. Maakunnassa on vetovoimaisia oppilaitoksia, ja koulutustoimiala työllistää suhteellisesti enemmän kuin koko maassa.

Maakunnan työpaikoista lähes 70 % sijaitsee Jyväskylän seudulla. Kunnittain tarkasteltuna maakunnan työpaikkakeskittymiä ovat Jyväskylän (58 %), Jämsän (8 %) ja Äänekosken (7 %) kaupungit. Työpaikkojen määrä ylitti alueen työllisten määrän kahdeksassa Keski-Suomen kunnassa vuonna 2014 (työpaikkaomavaraisuus). Jyväskylän kehyskunnissa työpaikkaomavaraisuudet jäävät alhaisimmiksi ja siellä myös pendelöintivirrat ovat suuria. Kun tarkastellaan yritysten liikevaihtoa, nousevat Äänekoski ja Jämsä teollisuudessa omaan luokkaansa.

Kuva 12. Yritysten liikevaihto toimialoittain vuonna 2015

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS
KAAVASELOSTUS

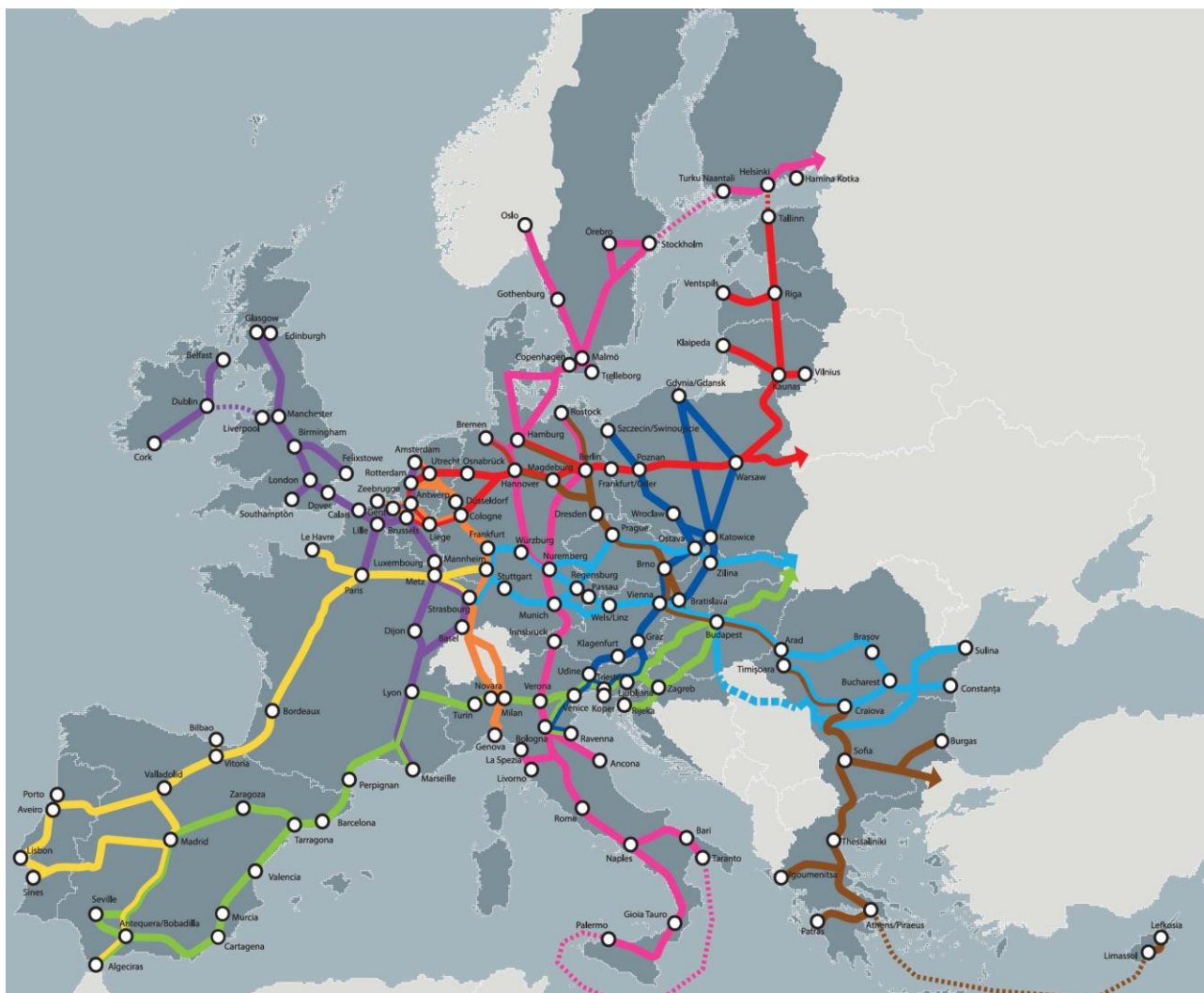

Kuva 13. Keski-Suomen työpaikkojen sijoittuminen 2014

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

Eurooppalaiset liikenneverkot

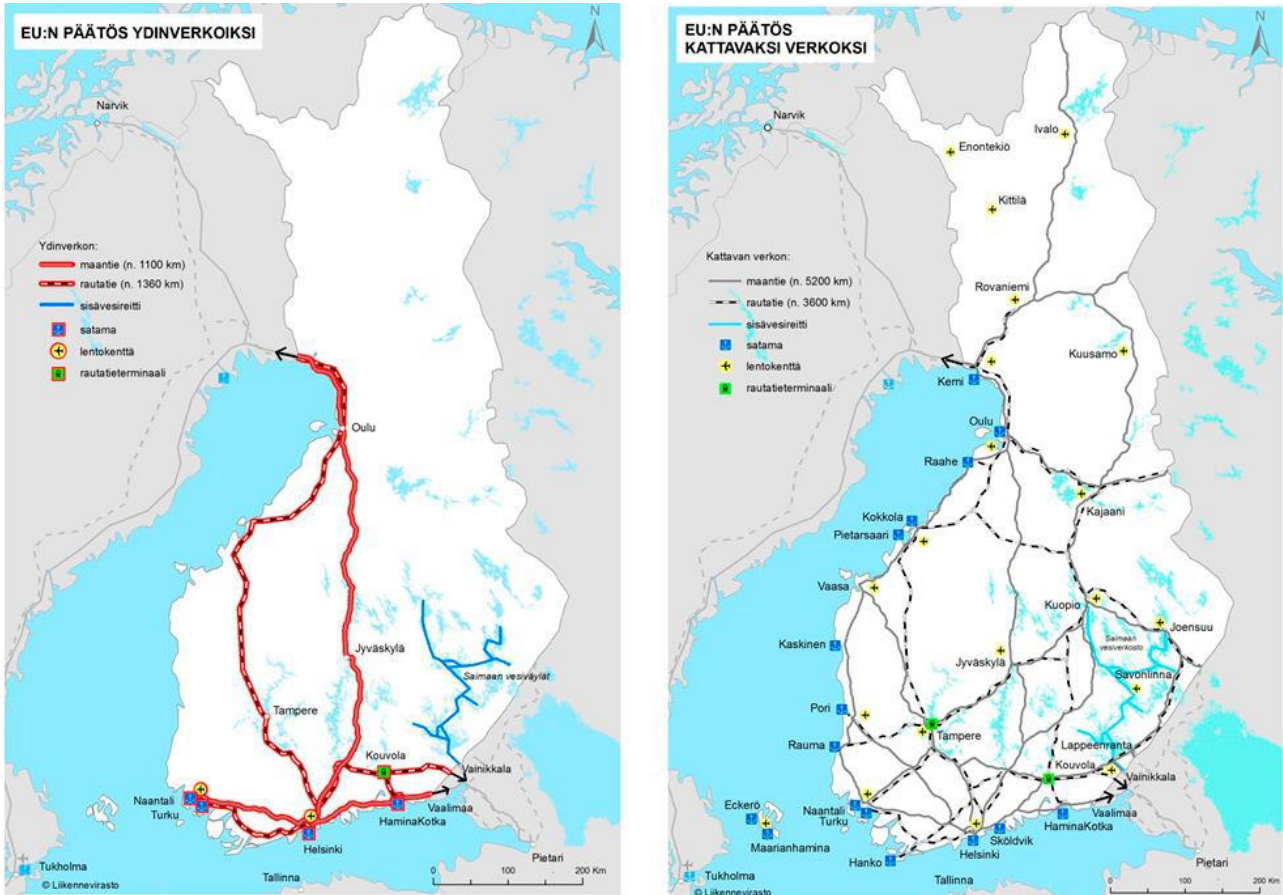
Euroopan laajuinen liikenneverkko TEN-T (Trans European Transport Network) on kaksitasoinen liikenneverkko, joka muodostuu ydinverkosta ja kattavasta verkosta. Ydinverkon on määrä valmistua vuoden 2030 loppuun mennessä ja kattavan verkon vuoden 2050 loppuun mennessä. Näitäkin korkeampi status on ydinliikenneverkon keskeisimmistä osista koostuvilla ydinverkkokäytävillä, joita Euroopassa on kaikkiaan yhdeksän. Näistä Suomeen yltäviä ovat Pohjanmeri-Baltia –käytävä, joka päättyy Helsinkiin ja Skandinavia-Välimeri-käytävä, joka johtaa itärajalta Helsingin kautta Turkuun.

Kuva 14. EU:n TEN-T-ydinverkkokäytävät

EU:n TEN-T-liikenneverkot määrittelevät pitkälti myös jäsenvaltioiden verkkohierarkian tärkeimmät väylät. Suomesta ydinverkkoon kuuluu etelärannikon poikittaisen Turku–Helsinki–Vaalimaa/Vainikkala-käytävän ohella pääradan ja valtatie 4 (sekä vt:n 29 Tornio–Keminmaa) muodostama ns. Suomikäytävä, joka yhdessä Ruotsin vastaavien väylien kanssa muodostaa Bothnian Corridorin. Keski-Suomen kannalta olennaista on vt:n 4 sisältyminen ydinverkkoon ja vt:n 9 sekä Tampere–Jyväskylä–Pieksämäki-radnan ja Jyväskylän lentoaseman kuuluminen kattavaan verkkoon.

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

Kuva 15. Suomen TEN-T –ydinverkko ja kattava verkko

Naapurimaakuntien maakuntakaavoitustilanne

Keski-Suomen rajamaakunnissa on ympäristöministeriön vahvistamia maakuntakaavoja. Vahvistetuissa kaavoissa on käsitelty samoja asioita kuin Keski-Suomen maakuntakaavan tarkistuksessa. Naapurimaakuntien maakuntakaavoitustilanne selviää seuraavasta linkistä:

<http://www.ym.fi/fi->

[FI/Maankaytto_ja_rakentaminen/Maankayton_suunnittelun_ohjaus/Maakuntakaavoitus/Maakuntakaavojen_vahvistuspaatokset](http://www.ym.fi/fi-)

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUKSEN TAVOITE

Maakuntakaavan tarkistus koskee Keski-Suomen maakuntakaavaa sekä 1., 2., 3. ja 4. vaihemaakuntakaavoja sekä Pirkanmaan 1. maakuntakaavaa Jämsän Läkipohjan osalta. Tarkistus koskee kaikkia maakuntakaavan teemoja: asutusrakenne, liikenne, tekninen huolto, luonnonvarat, erityistoiminnot, kulttuuriympäristö, luonnonsuojelu ja virkistys. Lopputuloksena on saatu kaikki edellä mainitut kaavat kokoava Keski-Suomen tarkistettu maakuntakaava. Tarkistetun maakuntakaavan yhteydessä kumotaan kaikki aiemmat maakuntakaavat.

Maakuntakaavaa on kehitetty strategisemmaksi. Tästä syystä maakuntakaavassa painotetaan aiempaa enemmän maakunnan strategisia tavoitteita sekä alueellisesti laajoja ja merkittäviä kokonaisuuksia. Tällä pyritään siihen, että kunnan oma suunnittelu tarkentaa maakuntakaavan linjauksia ja siten kaavasuunnittelu tulee lähemmäksi kuntalaisia, muita kuntatason toimijoita sekä kuntien omaa poliittista päätöksentekoa ja toimeenpanovastuussa olevia.

Keski-Suomen maakuntakaavan tarkistuksen keskeinen tavoite on Keski-Suomen Strategian Aluerakenne ja saavutettavuus -teeman alueidenkäyttöratkaisujen osoittaminen. Toinen keskeinen tavoite on maakuntakaavan kehittäminen strategiseen suuntaan sekä aluevarausten, erityisominaisuutta kuvaavien merkintöjen, viiva- ja kohdemerkintöjen ja kehittämisperiaatemarkintöjen seudullisen/maakunnallisen tason nosto. Maakuntakaavan tarkistuksen valmistelu on edennyt siten, että siinä on painotettu maakuntakaavan sisältövaatimusten elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä unohtamatta muita maakuntakaavan sisältövaatimuksia.

Strategisuuden ja oikean yleispiirteisyyden tason säilyttämiseksi maakuntakaavalle määriteltiin kaikkia teemoja koskevat yleiset kriteerit, joiden mukaan kaavavarauksia on tarkasteltu:

- Toiminnon on oltava maakunnallisesti merkittävä tai ylimaakunnallinen
- Omaa maakuntaamme/seutua profiloiva lähtien maakunnan omista tarpeista
- Seutuja yhdistävä ja kuntarajat ylittävä
- Maankäytön suunnittelun keinoin toteutettavissa oleva
- Tulevaisuuden suuntautuva (tavoitevuosi 2040)
- Valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita edistävä
- Toiminnallisia kehittämisvyöhykkeitä, verkostoja ja kokonaisuuksia muodostava

Teema- ja kaavamerkintäkohtaisesti selvitettiin vahvistettujen maakuntakaavojen merkintöjen ajantasaisuus: säilytys-, päivitys- ja poistamisen tarpeet. Lisäksi arvioitiin, onko joitain kokonaan uusia teemoja, jotka tulisi selvittää ja lisätä maakuntakaavan.

Kaavan tavoitevuosi on 2040. Alueiden käyttö osoitetaan yleispiirteisesti. Kaavan mittakaava on 1:250 000. Alle 50 ha aluevaraukset esitetään kohdemerkinnällä.

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

MAAKUNTAKAAVAN KUVAUS

Maakuntakaavassa painottuvat Keski-Suomen Strategian aluerakenteen painotukset seuraavien teemojen kautta: Biotalous, Toiminnallisesti merkittävät liikennekäytävät ja kansainväliset yhteydet, Asutusrakenne sekä Matkailu ja virkistys. Muut kaavan teemat ovat tekninen huolto, luonnonvarat, erityistoiminnot, kulttuuriympäristö ja luonnonsuojelu. Keski-Suomen Strategiasta tulevilla strategisilla valinnoilla halutaan osoittaa, että ne ovat koko maakunnan kehityksen kannalta tärkeitä. Maankäyttöratkaisuilla halutaan työntää Keski-Suomen aluerakennetavoitetta eteenpäin. Samalla halutaan antaa kuntien yleiskaavoitukselle ja muulle suunnittelulle enemmän liikkumavaraa niin, että niissä voidaan enemmän pohtia miten, missä ja milloin. Strategisuus merkitsee myös yksilöön kohdistuvien oikeusvaikutusten vähenemistä.

Maakuntakaavan merkinnöistä ja määräyksistä on kaavakarttaan liittyvä liite. Kaavan tietopohja on esitetty liitteessä 1 ja prosessikuvaus liitteessä 2. Kaavaan liittyy kaavaselostus ja alueluettelo (maakuntavaltuusto 1.12.2017).

Maakuntakaavan kuvaus alkaa koko maakuntaa koskevilla suunnittelumääräyksillä. Sen jälkeen tulevat teemoittain Keski-Suomen Strategiaa painottavat merkinnät ja muut merkinnät. Teemojen kuvaus etenee seuraavasti:

- Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet
- Keski-Suomen Strategian painotukset
- Teeman kuvaus
- Uudet merkinnät, ei mukana aikaisemmissa lainvoimaisissa maakuntakaavoissa
- Aikaisemmista lainvoimaisista kaavoista siirrettävät merkinnät, joihin on tehty muutoksia
- Aikaisemmista lainvoimaisista kaavoista muuttumattomina siirrettävät merkinnät

Uudet merkinnät liittyvät Keski-Suomen Strategian aluerakenne 2040 painotuksiin. Aikaisemmista lainvoimaisista kaavoista siirrettävien, muutoksia sisältävien merkintöjen ohjausvaikutus on todettu hyväksi. Aikaisemmista lainvoimaisista kaavoista muuttumattomina siirrettävät merkinnät perustuvat tuoreisiin kaavoihin ja myös niiden oikeusvaikutukset on todettu toimiviksi.

Joidenkin merkintöjen, joihin ei tehdä muutoksia, osalta on tehty esitystavan muutos. Esimerkiksi aikaisemmissa kaavoissa kehittämisperiaatetta kuvaava matkailun ja virkistykseen kehittämisen kohdealueen viivamerkintä on esitetty rasterilla. Tämä nostaa kehittämisajatuksen selkeämmin esiin. Joidenkin merkintöjen osalta on myös nimeä muutettu toiminnallisemmaksi, esimerkiksi aikaisempien kaavojen taajamatoimintojen alue on nyt seudullisesti merkittävä tiivistettävä taajama. Samoin joitakin teemoja on yhdistetty samaksi merkinnäksi, esimerkiksi ampumaradat ja moottoriurheilalueet. Tällöin merkinnän sisältö on kerrottu alueluettelossa. Tällä on vähennetty merkintöjen määrää. Muutokset korostavat kaavan strategisuutta, kytkeytymistä Keski-Suomen Strategiaan ja lisäävät kaavan luettavuutta.

Kunkin teeman kohdalla on kerrottu mistä aikaisemmasta lainvoimaisesta maakuntakaavasta merkintä siirtyy tähän kaavaan. Perustelut aikaisemmista kaavoista siirrettäville merkinnöille, merkintöjen tarkistuksille ja poistoille on esitetty maankäyttömuotoon liittyvissä taustaselvityksissä ja muistioissa.

Keski-Suomen maakunnan keskusverkko on havainnollistettu kaavakartalla ympyröillä. Pääkeskuksena on maakuntakeskus Jyväskylä. Seutukeskuksia ovat Joutsa, Jämsä, Karstula, Keuruu, Saarijärvi, Viitasaari ja Äänekoski. Kuntakeskuksia ovat Hankasalmi, Kannonkoski, Kinnula, Kivijärvi, Konnevesi, Kuhmoinen, Kyyjärvi, Laukaa, Luhanka, Multia, Muurame, Petäjävesi, Pihtipudas, Toivakka ja Uurainen.

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

Koko maakuntaa koskevat suunnittelumääräykset

Koko maakuntaa koskevat suunnittelumääräykset esitetään kaavakartalla sekä kaavakarttaan kuuluvassa ”Merkinnät ja määräykset”-asiakirjassa.

Biotalous liittyy koko maakuntaa koskeva suunnittelumääräys. Määräyksellä liitetään Keski-Suomen pintavesien toimenpideohjelmassa esitetyt vesienhoidon tavoitteet maa- ja metsätalouteen sekä turvetuotantoon. Keski-Suomen strategia painottaa vesien hyvää tilaa. Viime vuosina Keski-Suomen vesistöjen kiintoaine- ja ravinnekuormitus on vähentynyt ja niiden virkistyskäyttöarvo on parantunut. Tämän suuntauksen halutaan jatkuvan.

3. vaihemaakuntakaavasta muuttumattomana siirretään 13 valuma-aluetta koskeva turvetuotannon suunnittelumääräys, jolla myös tähdätään vesien hyvään tilaan. Myös tällä määräyksellä on Keski-Suomen pintavesien toimenpideohjelmaa toteuttava vaikutus.

4. vaihemaakuntakaavasta siirretään vähittäiskauppaa koskeva suunnittelumääräys. Seudullisesti merkittävän vähittäiskaupan suuryksikön koon aiempaa 3000 k-m²:n alarajaa tarkistetaan vastaamaan maankäyttö- ja rakennuslain 71a§:n 1.5.2017 voimaan tullutta muutosta, jonka mukaan vähittäiskaupan suuryksiköllä tarkoitetaan yli 4000 k-m² suuruista vähittäiskaupan myymälää. Muilta osin määräyksen muuttamiselle ei ole ilmennyt tarvetta. MRL:n 71a§:n muutoksen perustelujen mukaan kokorajan noston perusteena on ottaa huomioon vähittäiskaupan toimialan kehittämisen tarpeet sekä tavoite edistää toimivan kilpailun kehittymistä. Vähittäiskaupan suuryksiköiden erityinen ohjaustarve perustuu niiden usein aikaansaamiin merkittäviin yhdyskuntarakenteeseen, liikenteeseen tai kaupan palvelujen saavutettavuuteen kohdistuviin vaikutuksiin.

Uusi koko maakuntaa koskeva suunnittelumääräys liittyy uusiutuvaan energiaan ja erityisesti geoenergiaan sekä puun käytön edistämiseen. Geologian tutkimuskeskus kartoitti Keski-Suomen geoenergiapotentiaalin. Selvityksen mukaan maakunnasta noin 80 % kuuluu luokkaan kiitettävä. Tällä alueella tulisi selvittää geoenergian käyttömahdollisuudet, kun suunnitellaan mm. uusia asuin-, kauppa-, teollisuus- tai työpaikka-alueita.

Puun käytön mahdollisuuksien selvittämistä koskevalla määräyksellä tuetaan maakunnallisia ja valtakunnallisia biotalouden kehittämisen, materiaali- ja energiatehokkuuden ja uusiutuvien luonnonvarojen käytön lisäämisen tavoitteita. Metsätalouden osaaminen ja puurakentamisen edistäminen ja kehittäminen osana biotaloutta on tunnistettu maakunnalliseksi vahvuudeksi Keski-Suomen Strategiassa 2040. Puun käyttö on tärkeässä roolissa biotalouden kehittämisessä. Puun käyttöä kehittämällä tuetaan metsien kestävä ja järkevää käyttöä. Puurakentamisella voidaan viivästyttää puuhun sitoutuneen hiilen vapautumista ilmakehään. Puun käytön edistäminen toteuttaa myös valtioneuvoston yhteistä puurakentamisen toimintaohjelmaa.

Maakunnassa on lukuisia vaarallisia kemikaaleja käsitteleviä tai varastoivia laitoksia, joita koskevat ns. Seveso III -direktiivin määräykset sekä ympäristöministeriön ohjeistus niiden huomioimiseksi kaavoituksessa. Maakuntakaavaan lisätään uusi Seveso-kohteet huomioiva koko maakuntaa koskeva suunnittelumääräys. Määräys on tarpeen sen vuoksi, että kaikkia niitä ei esitetä kaavakartalla kohteiden pienialaisuuden vuoksi.

Lisäksi annetaan uusi kulttuuriympäristöarvojen huomioimista koskeva määräys, jonka mukaan yksityiskohdaisemmassa suunnittelussa on otettava huomioon tunnetut muinaisjäännökset ja maakunnallisesti merkittävät rakennetun kulttuuriympäristön kohteet sekä arvokkaat perinnemaisemat. Ajantasainen tieto on tarkistettava museoviranomaiselta ja perinnemaisemien osalta toimivaltaiselta viranomaiselta. Maakunnalli-

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

sesti merkittävät rakennetun kulttuuriympäristön kohteet on esitetty maakuntakaavan alueluettelossa. Määräys on tarpeen sen vuoksi, että kohteiden pienialaisuuden vuoksi niitä ei esitetä kaavakartalla.

Pohjavesiluokitus on muuttunut. Vanhan luokituksen mukaisia I -, II – ja III -luokkia on tarkistettu ja luokiteltu lainsäädännön mukaisiin 1 – ja 2 -luokkiin sekä E -luokkaan. Suunnittelumääräys on tarpeen, koska tietoja päivitetään.

Keski-Suomen Strategiaa painottavat merkinnät

Biotalous

Valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa todetaan mm., että harvaan asutulla maaseudulla ja taantuvilla alueilla kiinnitetään alueidenkäytössä huomiota jo olemassa olevien rakenteiden hyödyntämiseen sekä elinkeinotoiminnan ja muun toimintapohjan monipuolistamiseen. Alueidenkäytössä otetaan huomioon haja-asutukseen ja yksittäistoimintoihin perustuvat elinkeinot sekä maaseudun tarve saada uusia pysyviä työpaikkoja. Ilman erityisiä perusteita ei hyviä ja yhtenäisiä peltoalueita tule ottaa taajamatoimintojen käyttöön eikä hyviä ja laajoja metsätalousalueita pirstoa muulla maankäytöllä. Alueidenkäytöllä edistetään elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä osoittamalla elinkeinotoiminnoille riittävästi sijoittumismahdollisuuksia olemassa olevaa yhdyskuntarakennetta hyödyntäen.

Keski-Suomen Strategia mukaan metsätalouden osaaminen, metsästä saatavien raaka-aineiden tehokas ja kestävä hyödyntäminen sekä metsätalouteen liittyvät teknologiset ratkaisut ovat vahvuksiamme. Energiaa tuotetaan uusiutuvilla raaka-aineilla eri puolilla maakuntaa. Paikallisesti ja kestävästi tuotettu energia kasvattaa aluetaloutta. Keski-suomalainen puhdas ruoka nähdään markkinavalttina. Maakunnan työpaikkeyhykkeitä sijoittuvat valtaosin hyvien liikenneyhteyksien äärellä. Erityisiä osaamisvahvuksiamme ovat perinteinen metsätalous, puurakentaminen sekä metsä- ja maatalouden laitteiden valmistus.

Biotalouskehittyminen perustuu maakunnan luonnonvarojen älykkääseen hyödyntämiseen. Ala tuo valtaosan maakunnan vientitulosta myös seuraavien vuosikymmenten aikana.

Kansallisen biotalousstrategian 2025 mukaan biotaloudella tarkoitetaan taloutta, joka käyttää uusiutuvia luonnonvaroja ravinnon, energian, tuotteiden ja palvelujen tuottamiseen. Biotalous pyrkii vähentämään riippuvuutta fossiilisista luonnonvaroista, ehkäisemään ekosysteemien köyhtymistä sekä edistämään talouskehitystä ja luomaan uusia työpaikkoja kestävä kehityksen periaatteiden mukaisesti. Tärkeimpiä uusiutuvia luonnonvaroja Suomessa ovat metsien, maaperän, peltojen, vesistöjen ja meren biomassa eli eloperäinen aines sekä makea vesi. Ekosysteempalveluja ovat luonnon tarjoamat palvelut kuten hiilidioksidin sitominen ja virkistysmahdollisuudet. Biotalouteen kuuluu olennaisena osana myös se, että luonnonvaroja ei tuhata, vaan niitä käytetään ja kierrätetään tehokkaasti.

Biotalouskehityksellä tarkoitetaan maakuntakaavan tarkistuksessa metsiä, soita ja peltoja sekä niiden tuotteita jalostavia alueita/laitoksia. Biotalouteen liittyviä merkintöjä ovat biotalouteen tukeutuva alue sekä monipuoliset työpaikka-alueet. Myös monipuoliset työpaikka-alueet, joihin liittyy konsultointiväyhyke, luetaan biotaloutta tukeviin merkintöihin. Alueet on esitetty kaavan alueluettelossa. Maakuntakaavan kehittämissuunnitelman ja varausten tavoitteena on edistää biotaloutta ja luoda edellytyksiä maa- ja metsätalouden jatkumiselle ja pyrkiä samalla estämään muusta alueidenkäytöstä mahdollisesti aiheutuvia haittoja. Kaavamerkintä korostaa biotalousalueen kehittämisen merkitystä taajama-aluevarausten rinnalla. Biotalouteen tukeutuvaan alueeseen voitaisiin lukea mukaan myös ns. sininen biotalous. Sitä kaavassa edustavat matkai-

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

lun ja virkistystyksen vetovoima-alueet. Niihin kaikkiin liittyvät veteen perustuvat virkistys- ja hyvinvointipalvelut.

Biotalous kannalta alempiasteisen tieverkon kunto on yksi tärkeimmistä tekijöistä. Tämä koskee niin puuraaka-aineen, maataloustuotteiden kuin turpeen kuljetuksia jalostuslaitoksiin. Erityisen tärkeää tämä on biotalouden painopistealueisiin, mm. peltoihin, liittyvien teiden osalta. Teiden kunnostuksissa nämä alueet tulisi priorisoida. Biotalous on erityistä huomiota kiinnitettävä vesiensuojeluun metsä- ja maatalouden ja turvetuotannon vesiensuojelun painopistealueilla (Keski-Suomen pinta- ja pohjavesien toimenpideohjelma).

Biotalousalueeseen kuuluvat maa- ja metsätalous- sekä suoalueet tarjoavat maaseutuelinkeinojen lisäksi elämisen laadun parantamista kuten luontoelämyksiä ja ulkoilukokemuksia. Lisäksi laajat metsätalousalueet tarjoavat mahdollisuuksia jokamiehenoikeuden mukaiseen virkistäytymiseen.

Maakuntakaavan tarkistuksessa annetaan koko maakuntaa ja uusiutuvaa energiaa koskeva määräys, jonka mukaan uusia asuin-, kauppa-, teollisuus-, työpaikka- tai vapaa-ajan alueita suunniteltaessa on mahdollisuuksien mukaan selvitettävä geoenergian ja puun käytön hyödyntämismahdollisuudet.

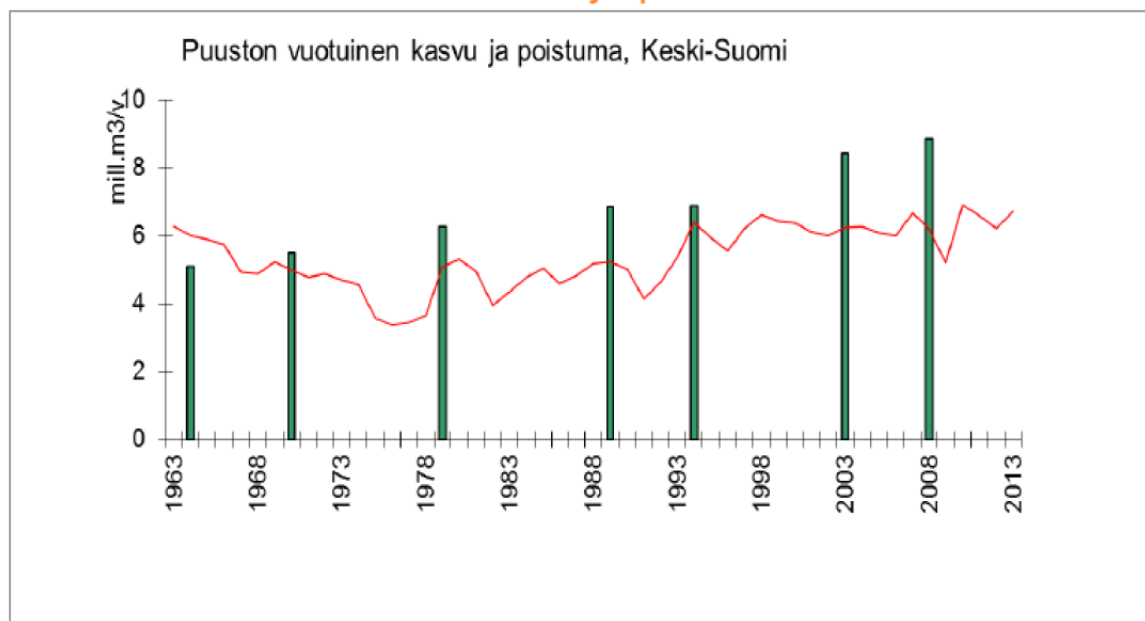
VTT:n toteuttaman Puurakentamisen tulevaisuuden näkymät -haastattelututkimuksen (VTT technology 141) mukaan puun käytön lisäämiselle rakentamisessa on useita syitä. Puu on ekologinen raaka-aine ja ai- noa teollisesti merkittävä rakentamisessa käytettävä uusiutuva luonnonvara. Lisäksi puu sitoo hiiltä loppu- tuotteena, puurakennukset ovatkin ylivertaisia hiilensidontavarastoja. Myös metsäteollisuuden rakenne- muutos puoltaa puurakentamisen edistämistä. Alan on uusiuduttava vähenevän paperiteollisuuden myötä. Tutkimuksen tiivistelmässä todetaan mm, että uudentyypisille, esivalmistetuille rakennetekniikoille on kysyntää markkinoilla. Kasvupotentiaalia on puun ja muiden materiaalien parhaat ominaisuudet yhdistävis- sä hybrideissä sekä erilaisissa eristeratkaisuissa.

Uudet merkinnät, ei mukana aikaisemmissa lainvoimaisissa maakuntakaavoissa

Biotalousalueen tukeutuvaa aluetta on koko maakunta. Merkintä on kehittämisperiaate ja osoittaa pääasiassa maa- ja metsätalouden käyttöön tarkoitettuja metsiä, peltoja ja soita. Merkintä tukee biotalouden kehitty- mistä. Biotalousalueen tukeutuvat alueet perustuvat Keski-Suomen Strategiaan, Keski-Suomen metsäohjel- maan, peltoselvitykseen sekä Keski-Suomen maakuntakaavan teollisuus- ja työpaikka-alueisiin sekä GTK:n tutkimiin turvetuotantoon soveltuviin alueisiin.

Keski-Suomen maakunnan metsät mahdollistavat hyvin biotalouden harjoittamisen ja noin puolet biotalou- desta on metsiin perustuvaa. Puuston kokonaistilavuus on valtakunnan metsien 11. inventoinnin mukaan lähes 187 miljoonaa kuutiometriä, mikä on yli 8 prosenttia maan kokonaispuuvarastosta ja 65 % suurempi kuin 60-luvun lopussa. Puuston vuotuinen kasvu on 9 miljoonaa kuutiometriä. Viime vuosina hakkuut ja luontainen poistuma ovat olleet noin 71 % puuston kasvusta. Vuotuinen raakapuun kokonaiskäyttö oli Keski-Suomessa vuonna 2014 lähes 6 miljoonaa kuutiometriä. Tästä määrästä ainespuuta oli 4,7 miljoonaa m³. Metsähakkeen ja kotitalouksien polttopuun käyttö oli yhteensä 1,3 milj. m³.

Puuston vuotuinen kasvu ja poistuma

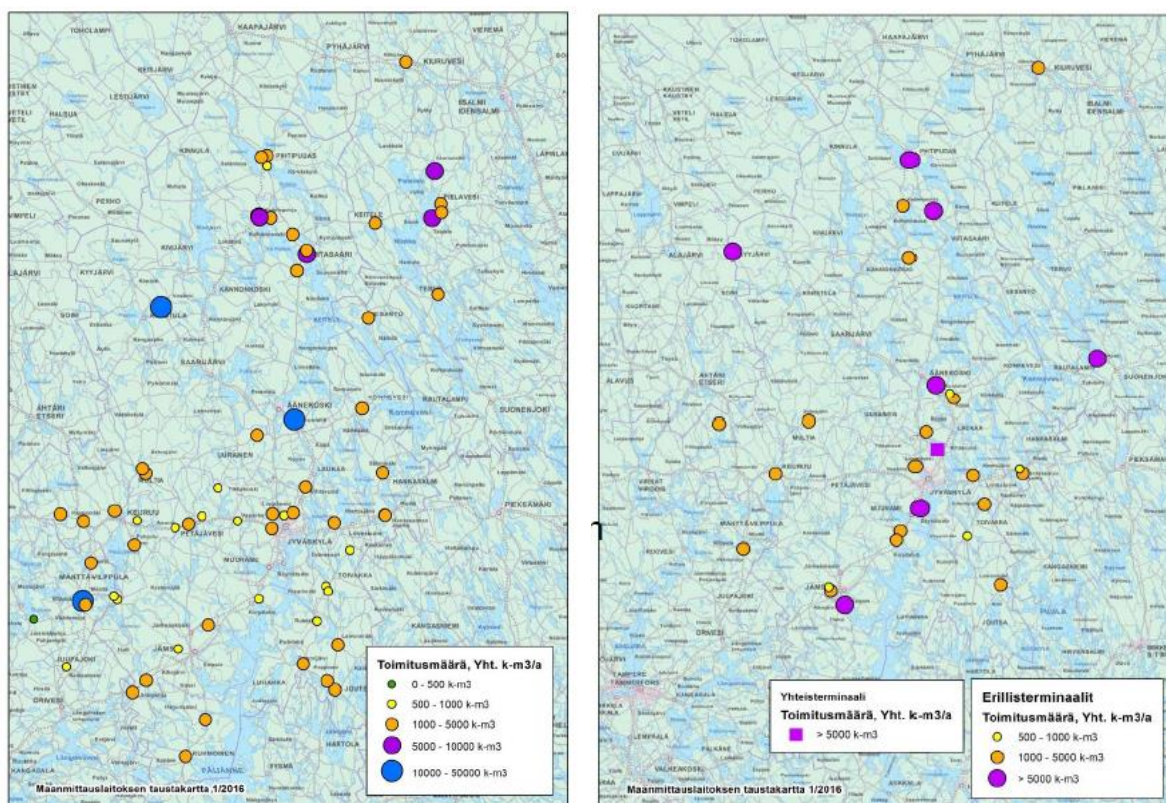
Kuva 16. Puuston vuotuinen kasvu ja poistuma (Punainen käyrä = poistuma, Vihreät pylväävät =kasvu)

Metsäteollisuuden investoinnit tulevat lisäämään puun käyttöä Suomessa. Yksistään Äänekosken biotuotetehtaan puunkäyttö lisääntyy noin 4 miljoonaa m³/v. Myös olemassa olevan teollisuuden ja tehtyjen lisäinvestointien puuhuollon turvaaminen on tärkeää. Metsiä tulee hyödyntää taloudellisesti, ekologisesti ja sosiaalisesti kestävästi. Monimuotoinen metsien sosiaalinen käyttö sisältää metsien virkistys- ja matkailukäytön lisäksi mm. metsien hyvinvointipalvelut ja muut aineettomat hyödyt. Myös hiilensidonta sisältyy tähän. Biotalouden toimilla hidastetaan ilmaston lämpenemistä. Metsien aineettomien palvelujen hyödyntäminen on vielä alkutaipaleella, mutta tämä on kasvava trendi.

Kansallisen metsästrategian 2025 mukaan ”metsien kestävä hoito ja käyttö tarkoittavat metsien ja metsämaiden hoitoa ja käyttöä siten, että säilytetään niiden monimuotoisuus, tuottavuus, uusiutumiskyky ja elinvoimaisuus sekä mahdollisuus toteuttaa nyt ja tulevaisuudessa merkityksellisiä ekologisia, taloudellisia ja sosiaalisia toimintoja paikallisilla, kansallisilla ja maailmanlaajuisilla tasoilla, sekä siten, ettei aiheuteta vahinkoa muille ekosysteemeille. Metsien kestävä hoito ja käyttö terminä pitävät sisällään myös metsien suojelun”.

Keski-Suomessa sijaitsevia tai Keski-Suomeen ainespuuta toimittavia puuterminaaleja on 72 kappaletta. Näistä 59 sijaitsee Keski-Suomessa. Seitsemän terminaalia on yhteiskäytössä. Vuotuinen toimitusmäärä terminaalien kautta on vajaa 260 000 kiinto-m³ vuodessa. Määrä vastaa noin 5 700 rekkakuormaa. Energiapuuta Keski-Suomeen toimittavia terminaaleja on 29, joista 26 sijaitsee Keski-Suomessa. Energiapuuterminaalien kautta toimitetaan vuosittain noin 158 000 kiinto-m³ puuta, joka on noin 3 500 rekkakuormaa.

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

Kuva 17. Keski-Suomessa sijaitsevat tai Keski-Suomeen puuta toimittavat ainespuu- (vasemmalla) ja energiapuuterminaalit (oikealla)

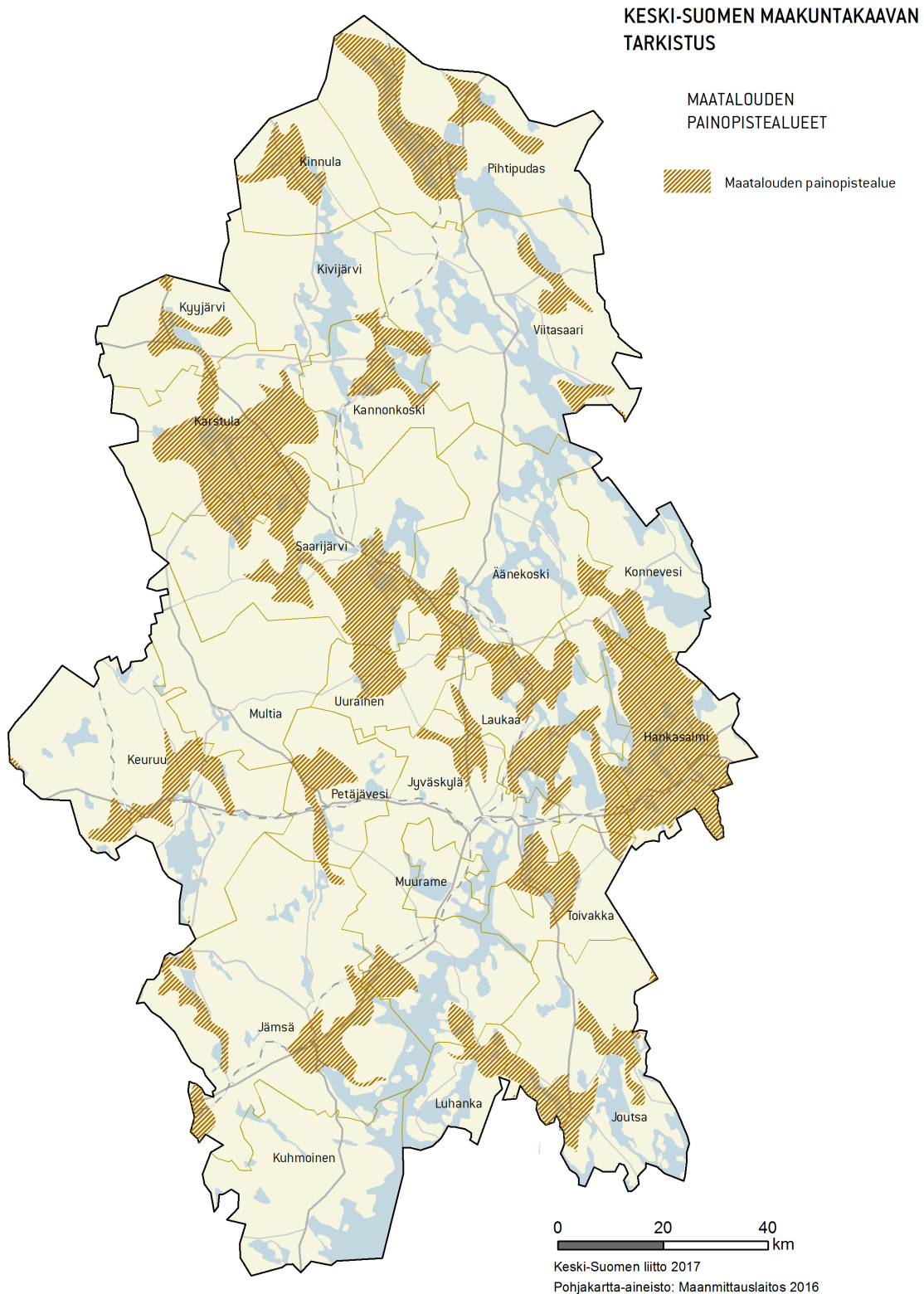
Pellot ovat uusiutuva luonnonvara, jonka merkitys tulee kasvamaan biopolttoaineiden kysynnän, maailman väestönkasvun ja ilmastonmuutoksen myötä. Maatalouteen parhaiten soveltuvat peltoalueet ovat jo käytössä. Tavoitteena on nykyisten peltoalueiden säilyminen maatalouskäytössä. Tämä on tärkeää kotimaisen huoltovarmuuden ja lähiruokatuotannon kannalta.

Keski-Suomen peltopinta-ala on Tilastokeskuksen mukaan 94 500 ha. Aktiiviviljojen keskipeltoala oli runsaat 33 hehtaaria. Viljojen kokonaisviljelyala Keski-Suomessa oli 34 300 ha, josta rehuviljojen osuus oli 91 %. Öljykasvien viljelyala on 1 150 ha, joka on runsaan kolmanneksen edellisvuotta suurempi. Nurmen viljelyala on 41 % kokonaispeltoalasta, ollen 39 400 hehtaaria. Kesanto ja luonnonhoitopeltoalan jatko edelleen kasvuaan.

Luonnonvarakeskus (Luke) selvitti Keski-Suomen peltoviljelyn tärkeimmät vyöhykkeet. Auerajausten lähtöaineistona käytettiin vuoden 2015 peltolohkoaineistoa. Aineisto on irrotettu Maanmittauslaitoksen ylläpitämästä peltolohkokorekisteristä, johon on tallennettu kaikkien pinta-alaperusteista tukea hakaneiden maatalojen peruslohkojen sijaintitiedot sekä tunnistetietoja. Peruslohkoihin yhdistettiin Maaseutuviraston kasvulohkokohdainen kasvilajiaineisto. Peltolohkoaineistosta valittiin jatkotarkasteluun sellaiset peltolohkot, joiden minimietäisyys Keski-Suomen maakuntarajaan oli noin 10 km. Edelleen aineistosta karsittiin pois suoja-vyöhykkeet ja metsäpellot.

Peltolohkojen lukumäärä oli 143 592 ja pinta-ala 256 204 ha. Painopistealuekartoille otettiin mukaan kaikki aggregoinnin tuloksena tuotetut alueet joissa yksittäisten alueiden pinta-alat ovat yli 1 000 hehtaaria, yli 3 000 hehtaaria, yli 5 000 hehtaaria ja yli 10 000 hehtaaria.

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

Kuva 18. Keski-Suomen maatalouden (peltoviljelyn) tärkeimmät vyöhykkeet (alueiden pinta-ala yli 5 000 ha)

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

Keski-Suomen tärkeimmät peltovyöhykkeet sijaitsevat kaakkoisessa Keski-Suomessa, Jämsässä, Keuruulla, Hankasalmelta Kyyjärvelle ulottuvalla vyöhykkeellä sekä Kinnulan ja Pihtiputaan alueella. Näiden vyöhykkeiden pellot halutaan jatkossakin säilyttää maatalouskäytössä. Vyöhykkeet pitävät sisällään myös muita biotalouden elementtejä, metsiä ja soita. Vyöhykkeiden sisään kuuluu myös mm. vesistöjä, asutusta ja liikenneväyliä. Suomen ympäristökeskuksen aluetypologian mukaan ne ovat valtaosaltaan ydinmaaseutua.

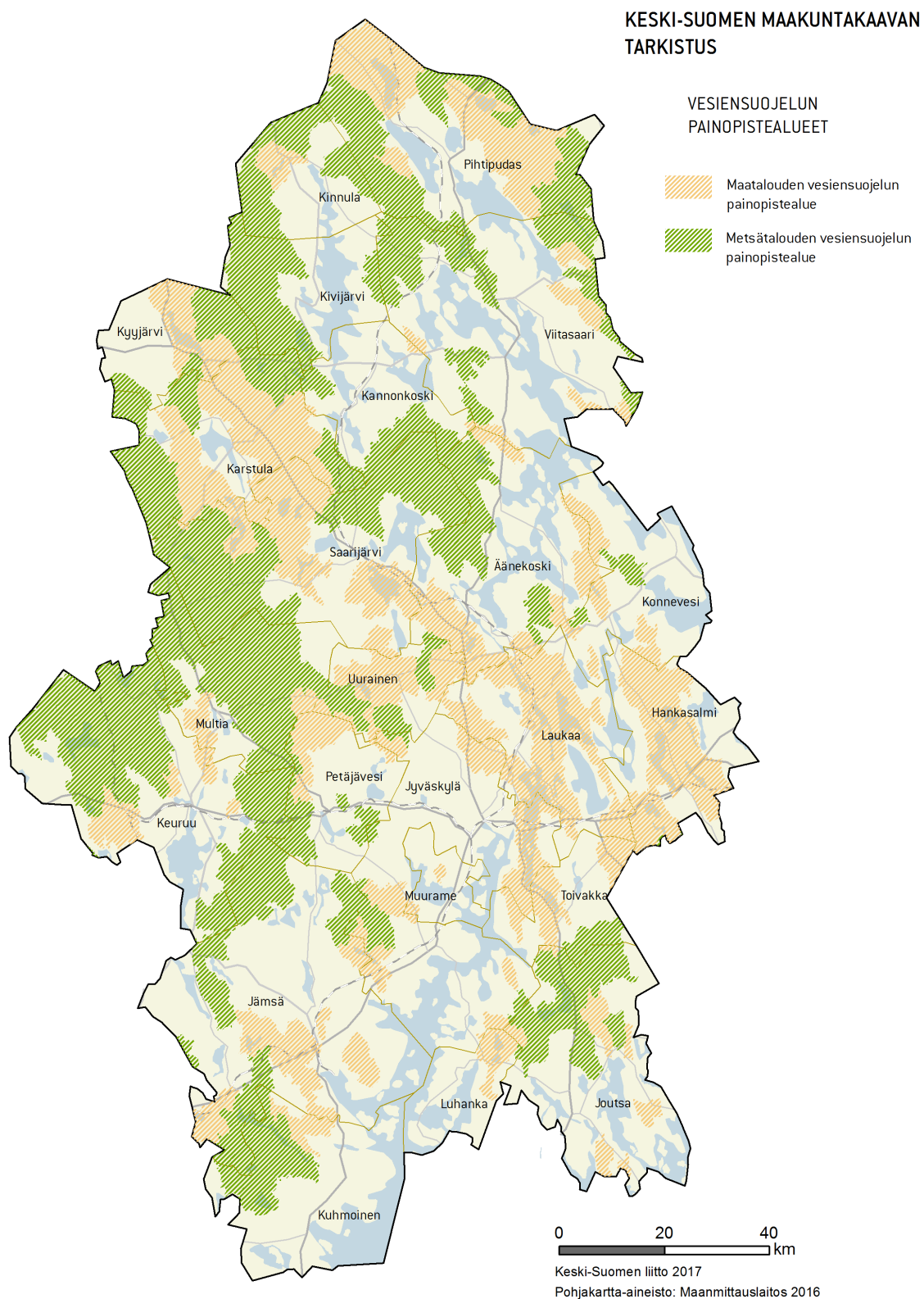

Kuva 19. Keski-Suomen pellot ovat paikoin kivisiä, Viitasaari Huopanankoski

Metsien ja peltojen käytössä on hyvä kiinnittää huomiota valtakunnallisiin ja maakunnallisiin maisema-alueisiin. Kulttuurimaisemat ovat jatkuvassa muutostilassa. Kestävän maa- ja metsätalouden harjoittaminen on elinvoimaisen maaseudun ja maisema-arvojen säilymisen edellytys. Alueilla metsien hoito ja käyttö perustuvat voimassa olevaan metsälainsäädäntöön.

Keski-Suomen pintavesien toimenpideohjelmassa vuosille 2016–2021 on esitetty maa- ja metsätalouden vesiensuojelun painopistealueet. Maataloudesta kohdistuu vesistöihin ennen muuta ravinnekuormitusta. Maatalouden ympäristötukijärjestelmä on keskeisin keino vesistökuormituksen vähentämisessä. Metsätaloudessa ei vastaavaa ole vaan ilmoitusmenettely. Metsätalouden merkittävimmät vesistöjä kuormittavat toimenpiteet ovat kunnostusojitus, maanmuokkaus, puunkorjuu, energiapuun korjuu ja metsälannoitus. Ne aiheuttavat vesistöihin kiintoaine-, humus-, ravinne- ja rautakuormitusta.

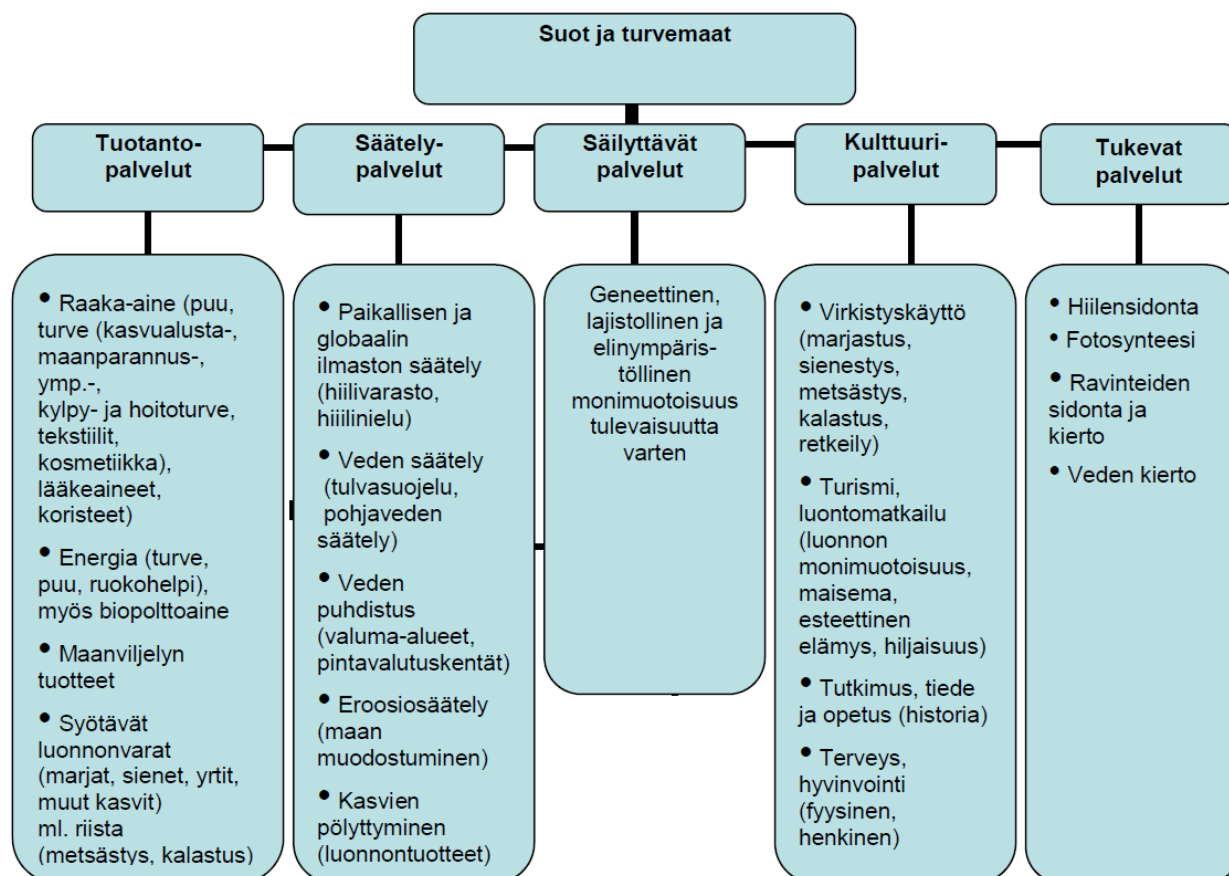
KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

Kuva 20. Keski-Suomen maatalouden ja metsätalouden vesiensuojelun painopistealueet

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

Soiden ja turvemaiden kansallisessa strategiassa on tarkasteltu soiden ja turvemaiden tarjoamia ekosysteempipalveluja. Näillä tarkoitetaan ihmisen soilta ja turvemailta saamia aineellisia ja aineettomia hyötyjä. Biotalousnäistä liittyviä ovat mm. turve- ja puuenergia. Muita merkittäviä hyötyjä ovat mm. veden säätely ja puhdistus, virkistyskäyttö ja hiilensidonta.

Kuva 21. Soiden ja turvemaiden tarjoamia ekosysteemipalveluja

Geologian tutkimuskeskus on tutkinut hieman yli 60 % Keski-Suomen geologisista soista turvevarojen kannalta. Pääosa tutkituista soista sisältää turpeen laadun ja määrän puolesta hyödyntämiskelpoista turvepotentiaalia. Keski-Suomen liiton kokonaismaakuntakaavan sekä 3. vaihemaakuntakaavan taustaselvitysten yhteydessä (Turva-projekti) Keski-Suomen liitto inventoi suuren osan GTK:n tutkimista soista. Selvitysten painopiste oli linnusto- ja kasvistoarvoissa sekä vesistövaikutuksissa. Lisäksi turvetuottajat ovat teettäneet luontokartoituksia lupahakemuksiensa varten. GTK on suotutkimustensa yhteydessä myös tarkastellut tutkimisiensa soiden luontoarvoja.

Maakuntakaavoitusta varten Keski-Suomen liitto on teettänyt lukuisia turvemaa-alueiden suunnitteluun liittyviä suo- ja valuma-aluekohtaisia selvityksiä, esimerkiksi:

- Turvetuotannon vesistövaikutusten arviointi
- Ojitustilannekartoitus
- Keski-Suomen turvevarojen harvapistekartoitus Keski-Suomen maakunnan alueella maakuntakaavoituksen tarpeita varten
- Selvitys todennäköisten turvepeltojen sijainnista Keski-Suomessa GTK:n gamma-aineiston perusteella
- Turvesoiden luontotutkimukset maakuntakaavoituksessa

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

- Väliraportti vuoden 2007 suokasvillisuus selvityksistä
- Zonation: TURVA-hankkeen soiden priorisointi luontoarvojen suhteen
- Turvetuotantoon soveltuvien soiden vesistövaikutusriskin arviointi Keski-Suomessa
- Sosiaalisten vaikutusten arvioinnin tehostaminen maakuntakaavoituksessa

Lisäksi liitto on tukenut useita hankkeita, jotka liittyvät erityisesti turvetuotannon vesistövaikutuksiin.

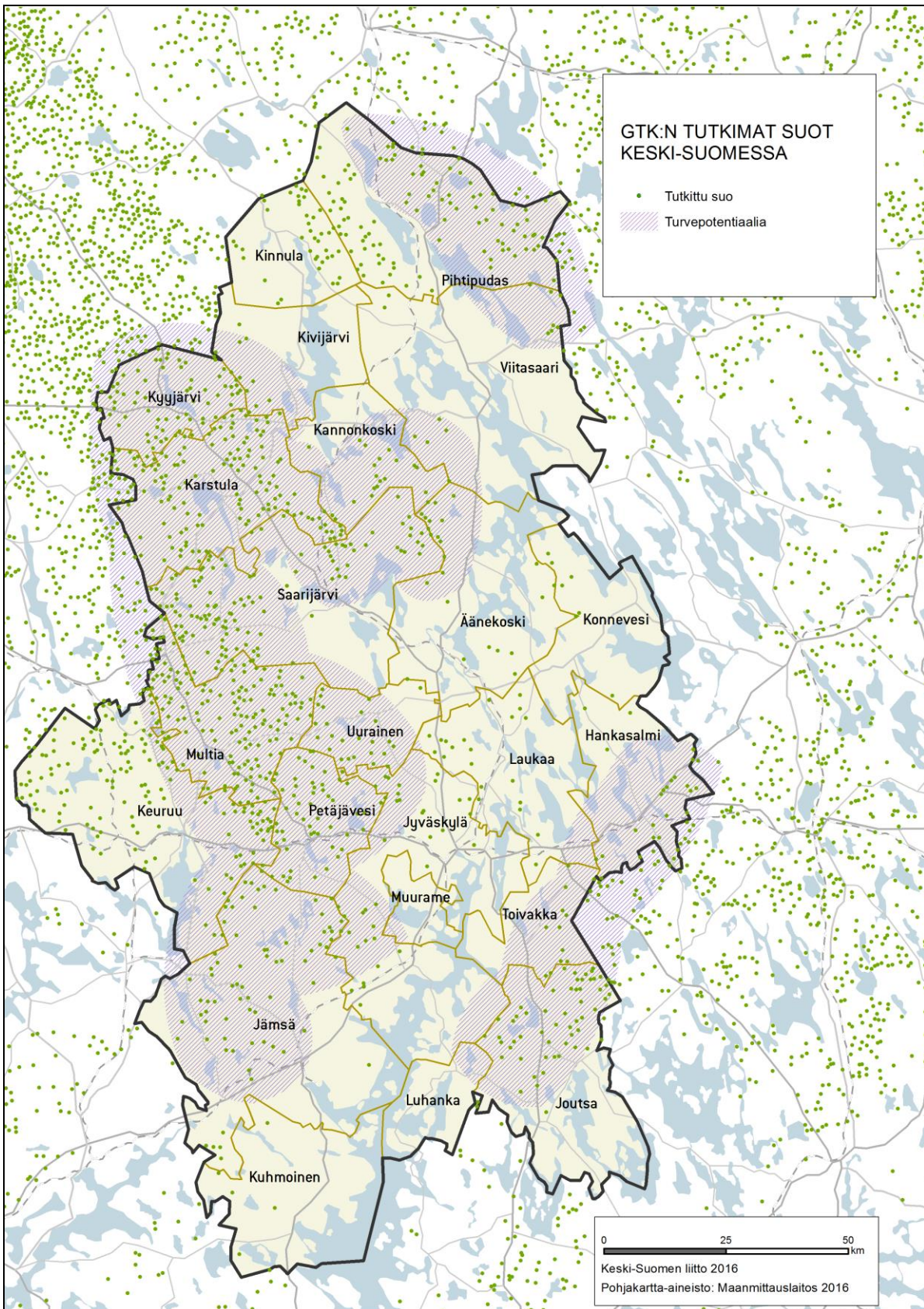
Turvetuotanto edellyttää aina ympäristöluvan joka myönnetään ympäristönsuojelulaissa asetetuilla edellytyksillä. 3. vaihemaakuntakaavan yhteydessä tehdyt mittavat turvetuotantoon ja suoluontoon liittyvät selvitykset ovat sekä elinkeinoelämän että luonnonsuojelun käytettävissä. 3. vaihemaakuntakaavassa on annettu turvesoiden käytön jatkosuunnittelua ohjaavia koko maakuntaa sekä herkimpiä 13 valuma-alueita koskevia suunnittelumääräyksiä. Niistä 13 valuma-alueita koskeva suunnittelumääräys siirretään tähän tarkistettuun maakuntakaavaan ja niillä tuetaan Keski-Suomen pintavesien toimenpideohjelmassa esitettyjen vesienhoidon tavoitteiden saavuttamista. Turvetuotannon vesienhoidon painopiste on suunnilleen sama kuin metsätalouden.

Soiden luontoarvot on käsitelty aikaisemmissa Keski-Suomen maakuntakaavassa ja 3. vaihemaakuntakaavassa. Keski-Suomen maakuntakaavan suovaraukset siirtyvät tähän kaavaan merkinnöillä SL, S ja Natura. 3. vaihemaakuntakaavan Naturaan ja suojeluohjelmiin kuulumattomat, toteutumattomat suot siirtyvät myös tähän kaavaan SL-merkinnällä. Turvetuotantoon liittyvässä ympäristölupamenettelyssä huomioidaan tapauskohtaisesti muut mahdolliset luontoarvot, joita 3. vaihemaakuntakaavassa esitettiin luo-merkinnällä. Turvetuotanto vähentää biodiversiteettiä. Kasvillisuudeltaan muuttuneimmilla suokohteilla tuotannon jälkeinen uusi maankäyttö antaa myös mahdollisuuksia lisätä biodiversiteettiä verrattuna tilanteeseen ennen turvetuotantoa.

Kuva 22. Marjastus on yksi soiden ekosysteemipalvelu, Keuruu Haapamäki

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS
KAAVASELOSTUS

Kuva 23. Keski-Suomen turvepotentiaalivyöhykkeet

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

Valtaosa Keski-Suomen maakunnasta sijaitsee viettokeitaisten suokasvillisuusvyöhykkeellä. Maakunnan pohjoisin osa kuuluu Pohjanmaan aapasoiden suokasvillisuusvyöhykkeeseen. Keski-Suomen sijainti keidas- ja aapasuoalueiden vaihettumisalueella mahdollistaa monimuotoisen suotyyppikirjon ja suolajiston esiintymisen maakunnassa. Soita esiintyy eniten maakunnan länsi- ja pohjoisosissa. Kyyjärvellä ja Karstulassa soiden osuus kunnan pinta-alasta on suurin.

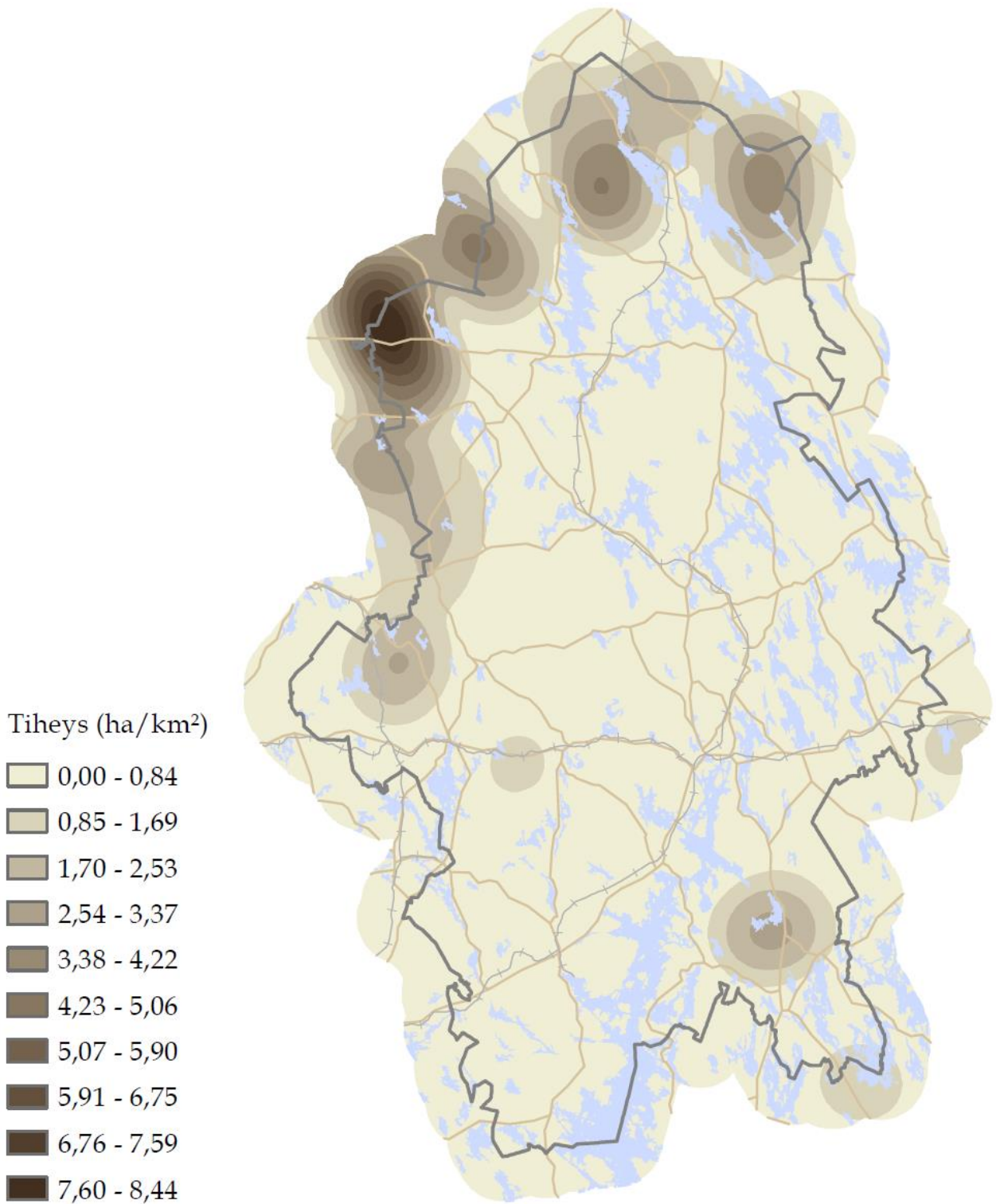
Metsätieteellisesti määritelty Keski-Suomen turvemaiden kokonaispinta-ala on noin 340 000 ha. Keski-Suomessa metsäojitusten vaikutus suoluonnon tilaan on kuitenkin ollut huomattava. Suomen ympäristökeskuksen ojitustilanneaineiston (2010) mukaan turvemaista yli 244 000 ha eli 83 % on ojitettu. Ojittamattomia turvemaita on Keski-Suomessa noin 44 000 ha (15 %).

Soihin kohdistuva maankäyttö on johtanut valtakunnan tasolla havaittavaan suotyyppien uhanalaistumiseen. Suomen luontotyyppien uhanalaisarvion (Raunio ym. 2008) mukaan 94 % suotyypeistä on Etelä-Suomessa joko uhanalaisia tai silmälläpidettäviä. Merkittävin suoluontotyyppien uhanalaistumisen syy on ollut soiden ojitus metsänkasvatusta varten. Suoelinympäristöjen luonnontilan heikkeneminen on vaikuttanut myös soiden lajistoon. Suota ensisijaisena elinympäristönään käyttävistä eliölajeista 4,6 % on arvioitu Suomessa uhanalaisiksi (Rassi ym. 2010).

Lajien taantumista ja häviämistä pyritään estämään soiden suojelun ja soiden ennallistamisen avulla. Keski-Suomessa on 27 kohdetta, jotka kuuluvat valtakunnalliseen soidensuojelun perusohjelmaan. Kohteiden yhteispinta-ala on noin 4 850 ha. Maakunnan luonnon- ja kansallisuistoihin sisältyy soita lähes 4 000 ha. Lisäksi Natura 2000 -verkostoon sisältyy monia edellä mainittuihin suoalueisiin kuulumattomia suokohteita. Metsähallituksen paikkatietoaineiston 2010 perusteella maakunnan suojeltu tai suojeluun varattu suopinta-ala on noin 14 000 ha. Merkittävimpinä puutteena keskisuomalaisen suoluonnon suojelussa pidetään ravinteisten korpi- ja lettotyypin vähäistä osuutta suojellusta pinta-alasta. Suojelualueilla on ennallistettu reilut 3 000 hehtaaria soita.

Biotalouteen tukeutuvan alueen sisään jää luonnonsuojelulla perustettuja luonnonsuojelualueita. Luonnonsuojelualueilla noudatetaan niiden perustamispäätöksiin kirjattuja rauhoitusmääräyksiä. Biotalousmerkintä ei estä mahdollisten uusien suojelualueiden perustamista.

Suot ovat tärkeitä myös ihmiselle. Suot tuottavat ihmiselle erilaisia ekosysteemipalveluja eli aineellisia ja aineettomia hyötyjä. Suot tarjoavat vuosittain arvokkaan marjasadon ja ne ovat merkittäviä virkistysalueita, joiden virkistysarvoa nostaa usein hiljaisuus. Soilla on merkitystä myös vesivarastoina ja ne ovat tärkeitä ilmastonmuutoksen kannalta. Suot toimivat hiilinieluinä, eli kasvien yhteyttäessä niihin sitoutuu ilmakehän hiilidioksidia. Koska luonnontilaisten soiden hajotustoiminta on hidasta, hiili jää kasvavaan turvekerrokseen tuhansiksi vuosiksi.

**KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS
KAAVASELOSTUS**

Kuva 24. Soiden suojeleuhjelma-alueiden, suojeltavaksi ehdotettujen suoalueiden ja valtion mailla sijaitsevien soidensuojelualueiden keskittymät

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

Aikaisemmista lainvoimaisista kaavoista siirrettävät merkinnät, joihin on tehty muutoksia

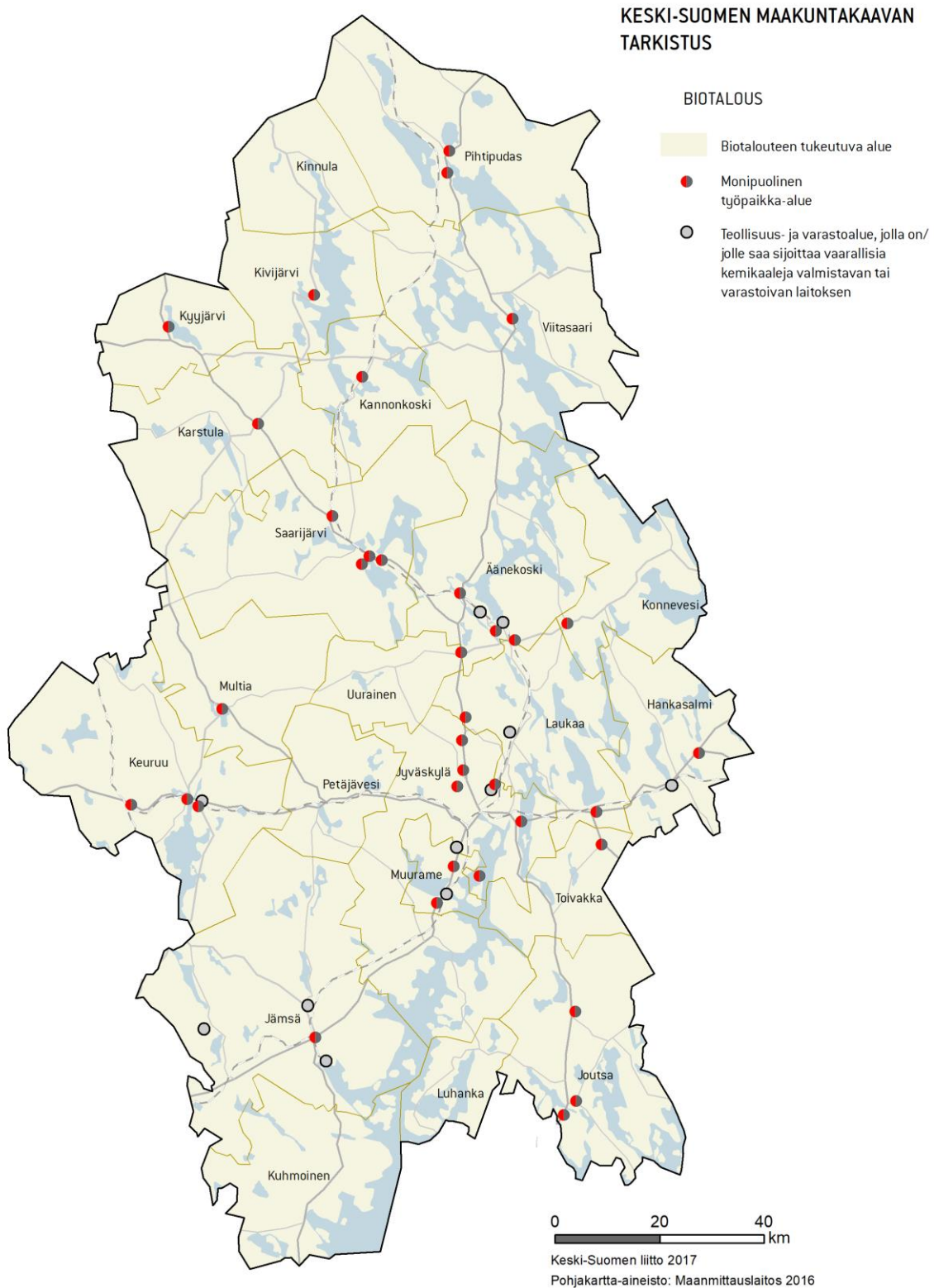
Monipuolisissa työpaikka-alueissa yhdistyvät Keski-Suomen maakuntakaavan ja 4. vaihemaakuntakaavan teollisuus- ja työpaikka-alueet. Ne perustuvat em. kaavojen lisäksi taustamuistioon, joka osoittaa, että enää ei voida tehdä jakoa teollisuusalueisiin ja työpaikka-alueisiin. Alueilla on mm. teollista toimintaa, toimistoja, palveluita ja kauppaa. Monipuolisista työpaikka-alueista useilla on biotaloutta tukevia toimintoja ja palveluja ja siksi ne esitetään biotalous -teeman alla. Esimerkiksi Äänekosken biotuotetehtaan alue on rakentamassa valtakunnalliseksi monipuolisia työpaikkoja sisällään pitäväksi kokonaisuudeksi. Ja esimerkiksi Jämsän Hallin alueelle on kehittämissä merkittävää digitalouden osaamista.

Uusia alueita ovat Lievestuoreen monipuolinen työpaikka-alue valtatie 9 molemmin puolin, Saarijärven Tarvaalan biotalouden koulutus- ja tutkimuskeskus, Konneveden, Multian ja Toivakan biotalouden jalostusalueet, Muuramen Kuusanmäki ja Punasilta sekä Jyväskylän pohjoispuolella 4-tien varrella Lintukankaan ja Tikka-Mannilan alueet. Tarvaalan alue on biotalouden innovaatioissa ja kehittämisessä tärkeä alue. Uusina monipuolisina työpaikka-alueina ovat myös Keski-Suomen maakuntakaavan puuteknologian kehittämisen kohdealueet Joutsassa, Kannonkoskella, Karstulassa, Kivijärvellä, Pihtiputaalla, Saarijärvellä ja Viitasaarella. Alueista Äänekosken Hirvaskangas ja Koukkuniemi, Karstulan Humppi ja Jämsän alue ovat myös tulevaisuuden työpaikka-aluevarauksia. Jyväskylän ja Muuramen rajalla sijaitseva työpaikka-alue sijoittuu molemmin puolin valtatie 9, ja sen pääasiallinen laajenemissuunta on etelään ja pohjoiseen. Laukaan Vehniän työpaikka-alue laajennetaan vt 4:n itäpuolelle. Alueilla voi olla myös maakunnallisesti ja valtakunnallisesti arvokkaita kulttuuriympäristöjä. Monipuolisia työpaikka-alueita on kaavassa 36 kappaletta. Kaupallisiin vyöhykkeisiin sisältyy myös biotalouteen liittyviä työpaikka-alueita.

Teollisuus- ja varastoalue, jolla on/jolle saa sijoittaa vaarallisia kemikaaleja valmistavan tai varastoivan laitoksen on yhdellätoista monipuolisista työpaikka-alueista. Niitä koskevat myös konsultointivyöhykkeet. Näitä ovat Hankasalmen saha-alue, Jyväskylän Eteläportti, Seppälänkangas Jyväskylä, Muuramen Teollisuuskyliä, Jämsänkosken ja Kaipolan tehdasalueet, Keuruun Karjola, Hallin teollisuusalue, Äänekosken biotuotetehtas, Suolahden vaneritehtaat ja Laukaan Vihtavuoren tehtaat. Niitä koskee EU-direktiivi 2012/18/EU vaarallisten aineiden aiheuttamien suuronnettomuusriskien torjunnasta (ns. SEVESO III-direktiivi). Osaan alueista liittyy maakunnallisesti tai valtakunnallisesti arvokkaita kulttuuriympäristöjä. Laitosten konsultointivyöhykkeet on esitetty kaavan alueluettelossa ja liiteaineistona olevissa selvityksissä. Kaavan mittakaavasta johtuen niitä ei esitetä kaavakartalla.

Koko maakunnalle on annettu Seveso-kohteet huomioiva suunnittelumääräys. TUKES on laatinut luettelon mahdollista suuronnettomuusvaaraa aiheuttavista kohteista sekä niitä ympäröivistä alueista (konsultointivyöhykkeet) (alueluettelo, selvitykset ja tutkimukset/biotalous). Näitä on Keski-Suomessa 41 kappaletta, joihin edellä mainitut 11 kaavan kohdetta kuuluvat. Näillä alueilla tapahtuvista kaavoitusmuutoksista tai merkittävämmästä rakentamisesta on pyydettävä TUKESin lausunto. Konsultointivyöhykkeiden koko vaihtelee 0,2-2 km välillä. Kaavoitus- ja rakennusvalvontaviranomaisten tehtävänä on huolehtia siitä, ettei riskille alttiita toimintoja sijoiteta liian lähelle vaaraa aiheuttavia laitoksia ja varastoja. Tällaisia riskialttiita toimintoja ovat esimerkiksi asuinalueet, vilkkaat liikenneväylät, yleisölle tarkoitettut kokoontumistilat ja -alueet, sairaalat, koulut, hoitolaitokset ja majoitusliikkeet.

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

Kuva 25. Biotalouteen tukeutuva alue, monipuoliset työpaikka-alueet ja vaarallisia kemikaaleja valmistavat tai varastoivat laitokset

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

Liikennekäytävät ja kansainväliset yhteydet

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteissa todetaan mm., että on selvitettävä valtakunnallisesti tärkeät vyöhykkeet sekä kaupunki- ja taajamaverkostot ja niiden kehittämisperiaatteet. Tarvittaviin liikenneyhteyksiin varaudutaan kehittämällä ensisijaisesti olemassa olevia pääliikenneyhteyksiä ja –verkostoja. Alueidenkäytössä on turvattava olemassa olevien valtakunnallisesti merkittävien ratojen, maanteiden ja vesiväylien jatkuvuus ja kehittämismahdollisuudet sekä valtakunnallisesti merkittävien satamien ja lentoasemien sekä rajanylityspaikkojen kehittämismahdollisuudet.

Keski-Suomen Strategian aluerakenteen 2040 mukaan Keski-Suomen kehittämisen rungon muodostavat toiminnallisesti merkittävät liikennekäytävät, joista merkittävien perustuu TEN–T-ydinliikenneverkkoon kuuluvaan valtatiehen 4. Pääkaupunkiseutu, vientisatamat ja Pietarin alue ovat junalla nopeasti saavutettavissa. Alempiasteisen tieverkon kunto tyydyttää asukkaiden ja elinkeinoelämän tarpeet. Maakunnan saavutettavuuden parantaminen edellyttää yhteistyötä naapurimaakuntien kanssa ja vahvaa edunvalvontaa.

Keski-Suomen maakuntakaavan liikenneverkkoa on jatkuvassa liikennejärjestelmätyössä ja työneuvottelussa pidetty strategisena ja sen ohjaus on koettu pääosin hyväksi. Merkintöjä on ollut paljon ja niissä on todettu vähennystarve. Liikenneverkon päivitys perustuu strategiseen liikenneverkkoselvitykseen ”Keski-Suomen maakuntakaavaan esitettävät liikenteelliset merkinnät”, yhteenvedoon maakunnan liikennejärjestelmän kehittämistarpeista ja hankekohtaisiin selvityksiin sekä valmistelumateriaalista saatuihin lausuntoihin ja kommentteihin. Maakuntakaavan varausten tavoitteena ovat seudullisen aluerakenteen, valtakunnallisen liikennejärjestelmän ja TEN–T-liikenneverkon kehittämisen edellyttämät pitkän aikavälin varaukset.

Maakuntakaavan tarkistukseen mukaan otettavat liikenneväylät ja –yhteydet vastaavat pääosin aikaisempien vahvistettujen maakuntakaavojen kaavamerkintöjä. Poikkeuksena on maakunnan yhdystieverkko, joka on tarkistetun kaavan aiempaa korkeammasta strategisuudesta johtuen jätetty siitä kokonaisuudessaan pois. Kunnoltaan riittävän hyvätasoinen ja kattava yhdystieverkko on kuitenkin alueen asukkaiden ja elinkeinoelämän, mm. biotalouden, kannalta välttämättömyys.

Vaikka maakuntakaavan varsinaiset liikenteelliset merkinnät onkin esitetty teemaan liikennekäytävät ja kansainväliset yhteydet sisältyvinä, on kaavan muissakin teemoissa liikennettä koskevia merkintöjä ja suunnittelumääräyksiä. Esimerkiksi matkailu ja virkistys -teemassa on käsitelty matkailuteitä ja erilaisia virkistysreittejä. Lisäksi mm. osa asutusrakenteen merkintöjen suunnittelumääräyksistä liittyy liikennejärjestelmään tai joukko- sekä kevytliikenteeseen.

Uudet merkinnät, ei mukana aikaisemmissa lainvoimaisissa maakuntakaavoissa

Oikorata pääkaupunkiseudulle Jämsästä etelään esitetään yhteystarpeena. Laaditun alustavan tarveselvityksen mukaan ratayhteyden merkitseminen aluevarauksena tai ohjeellisena maakuntakaavoihin vaatisi yksityiskohtaisempaa suunnittelua. Keski-Suomen ensisijaisena tavoitteena on kaksoisraiteen Tampere–Orivesi jatkaminen Jyväskylään saakka. Maakuntastrategiaan on kirjattu, että ”kaksoisraiteen valmistuttua voidaan tarpeen vaatiessa ryhtyä selvittämään nopeiden ratayhteyksien Jyväskylä–Helsinki ja Jyväskylä–Pietari mahdollisuuksia”.

Ratareitinä esitetään vanhaan Haapamäki–Parkano–Pori-ratayhteyteen sisältyvä käytöstä poistettu osuus Haapamäeltä Keski-Suomen ja Pirkanmaan maakuntien rajalle. Merkintä on yhtenevä Pirkanmaan maakuntakaava 2040:n kanssa ja sillä halutaan turvata reitillä rautatien uudelleen käyttöön oton mahdollisuus tulevaisuudessa. Merkintä on tärkeä myös huoltovarmuuden ja Puolustusvoimien näkökulmasta.

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

Toiminnalliset liikennekäytävät eli valtatie 4 kehittämisakseli ja valta-/rautateiden kehittämisakselit perustuvat Keski-Suomen Strategiaan ja ovat pääosin sen mukaisia. Niistä on tehty selvitys ”Keski-Suomen liikennekäytäviin tukeutuvat kehittämisalueet 2016”. Kehittämisakselit osoittavat maakuntakeskus Jyväskylän merkityksen liikenteen valtakunnallisena solmupisteenä.

Valtatiehen 4 pohjautuva kehittämisakseli on muita akseleita sikäli merkittävämpi, että tie muodostaa yhdessä pääradan kanssa ns. Suomi-käytävän, joka on osa EU:n TEN-T-ydinliikenneverkkoa. Valtatien 9 ja Tampere–Jyväskylä–Pieksämäki-radon varaan muodostuvan toiminnallisen liikennekäytävän kehittämisessä on otettava huomioon, että kyseiset väylät kuuluvat EU:n kattavaan TEN-T-liikenneverkkoon. Valtatiehen 9 kiinteästi liittyvä Jämsästä Lahteen suuntautuva valtatie 24 on tärkeä yhteys eteläiseen Suomeen. Valtateihin 9, 13 ja 23 tukeutuvat kehittämisakselit sekä niitä täydentävät valtatie 16 ja 18 yhdistävät Keski-Suomen länsirannikon satamiin, vt 13 myös kaakkoon Pietarin alueeseen ja vt 23 itään. Valtatien 23 kehittämisakseliin kuuluu myös Jyväskylä–Haapamäki-rata, johon liittyvät kulttuuriympäristöt tuovat lisäarvon.

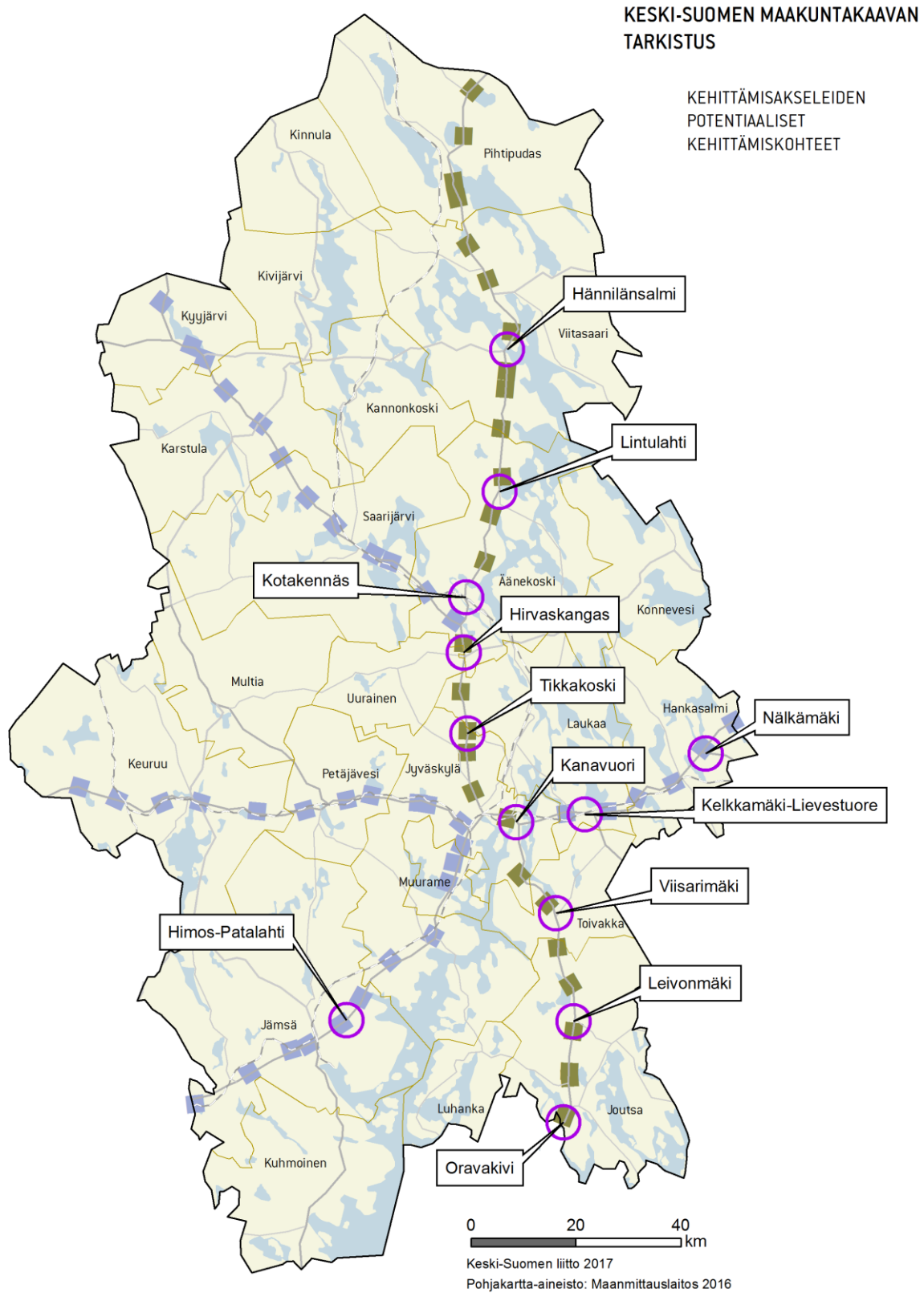
Kehittämisakseleilla on useita maankäytöllisiä painopistealueita tai kehittämispotentiaalia omaavia painopisteitä. Nämä sijaitsevat akseleiden tai niiden ja muun päätieverkon leikkauspisteissä. Painopistealueet perustuvat liikenteeseen, liikenteen palveluihin, asutukseen, työpaikkoihin, matkailuun ja näiden toteuttamismahdollisuuksiin sekä maastoon ja ympäristöolosuhteisiin. Rautatie vahvistaa kasvupotentiaalia asemien läheisyydessä ja mahdollistaa teollisuusyritysten sijoittumista alueelle. Kehittämisakseleiden maankäytön suunnittelussa tulee kiinnittää huomiota yritystoiminnan edistämiseen sekä liikenteen että matkailun palveluihin. Uusi maankäyttö on sijoitettava ensisijaisesti kuntakeskuksien yhteyteen tai akseleiden potentiaaliin kehittämiskohteisiin (ks. kuva seuraavalla sivulla) siten, että liittymien määrä ja tyypit vastaavat valtateille asetettuja vaatimuksia. Kehittämisakseleita tulee kehittää kansainvälisinä liikennekäytävinä, jotka mahdollistavat sujuvan ja turvallisen pitkämatkaisen liikenteen.

Valtateiden kehittämisakselit toimivat joukkoliikenteen laatuikäytävänä: niiden taajamissa ja kunta- ja palvelukeskuksissa sekä akselien muissa kehittämiskohteissa tulee kehittää joukkoliikenteen liityntäyhteyksiä ja -pysäköintiä. Kehittämisakseleilla tulee huolehtia vaihtoehtoisten liikenteen energialähteiden tankkaus/latausverkon toteuttamisedellytyksistä.

Kehittämisakseleiden merkittävin kehittämisalue sijoittuu välille Jyväskylä–Äänekoski. Tunnistettuja hyviä kehittämisalueita ovat myös Jämsä–Jyväskylä-väli rautatie mukaan lukien ja Viitasaaren alue. Potentiaalia omaavia ovat vt 9 Jyväskylä–Hankasalmi ja rautatie, vt 4 kehittämisvyöhyke Jyväskylästä etelään ja vt:n 23 kehittämisakseli mukaan lukien rautatie Jyväskylä–Haapamäki. Rautatie Jyväskylä–Äänekoski–Saarijärvi ei kuulu vt 4 ja vt 13 kehittämisvyöhykkeisiin.

Jyväskylä–Äänekoski-välillä on ratayhteyden parantamisen ja sähköistyksen sekä laaditun henkilöjunaliikenneselvityksen perusteella edellytyksiä matkustajaliikenteen käynnistämiseen. Kuntien onkin aiheellista varautua Äänekosken, Suolahden ja Laukaan asemanseutujen kehittämiseen. Myös Vihtavuori ja Leppävesi ovat potentiaalisia tulevaisuuden aseman paikkoja. Asemanseutujen suunnittelussa on tarpeellista varautua riittäviin liitännäpysäköintimahdollisuuksiin ja saattoliikennejärjestelyihin sekä varmistaa joukkoliikenteen vaihtojen sujuvuus ja esteettömyys. Asemanseuduille painottuva yhdyskuntarakenteen kehittäminen on henkilöjunaliikenteen ohella soveltuvaa myös nykyisen tyyppiselle linja-autoihin perustuvalla joukkoliikenteelle ja sen kehittämiselle.

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

Kuva 26. Kehittämisaakseleiden potentiaaliset kehittämiskohteet kuntakeskusten ohella

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

Aikaisemmista lainvoimaisista kaavoista siirrettävät merkinnät, joihin on tehty muutoksia

Satamat siirretään Keski-Suomen maakuntakaavasta. Taajamien ja kunta-/palvelukeskusten satamia ei esitetä vaan ne sisältyvät ko. merkintöihin, joten satamamerkintää käytetään vain laivaväylien muita satamia koskevana. Teknisluonteisena muutoksena aikaisempiin maakuntakaavoihin verrattuna satama-alueet ja venesatamat on yhdistetty satamiksi, erottelu selviää alueluettelosta. Satamia on 33 kappaletta.

Lentoliikenteen alueina kaavassa ovat Jyväskylän ja Jämsän Hallin kentät. Jyväskylän lentoasema on osa kattavaa TEN-T –verkkoa. Hallin lentoliikenteen alueen ja melualueen rajaukset on tarkistettu Finavian selvitykseen perustuen. Kaavassa on lisäksi Keski-Suomen maakuntakaavasta siirrettävä Kivijärven pienkonekenttä.

Valtakunnallisesti merkittävä päärata Tampere-Jyväskylä-Pieksämäki esitetään kattavaan TEN T–verkkoon kuuluvana. Väliä Jyväskylä-Orivesi koskee merkintä valtakunnallisesti merkittävä päärata.

Tampere-Jyväskylä-Pieksämäki muodostaa myös kehittämisakselin yhdessä valtatie 9 kanssa. Keski-Suomen maakuntakaavan valtakunnallisesti merkittävä päärata/runkorata muuttuu muotoon ”Valtakunnallisesti merkittävä päärata”, koska nimitystä runkorata ei ole otettu käyttöön ratojen luokittelussa.

Valtakunnallisesti merkittävä kaksiraiteinen päärata oli aikaisemmin muodossa valtakunnallisesti merkittävä päärata/runkorata, merkittävä parantaminen. Pirkanmaasta Keski-Suomen Jämsään vuonna 2007 liitetyn entisen Längelmäen kunnan osan alueella on voimassa Pirkanmaan 1. maakuntakaava, missä ei ole mainintaa varautumisesta toiseen raiteeseen rataosuudella Orivesi-Jämsä. Kaavamerkintä yhdenmukaistetaan Jämsä-Jyväskylä -välillä käytetyn merkinnän kanssa.

Moottori- tai moottoriliikennetie (mo). Moottoritienä on Keski-Suomen maakuntakaavassa osoitettu myös tiejaksoja, jotka eivät täytä näille teille kansallisesti tai kansainvälisesti asetettuja vaatimuksia, minkä vuoksi on perusteltua siirtyä käyttämään nimitystä moottori- tai moottoriliikennetie. Kaavan moottoritiemerkinnät valtatielle 4 Vaajakoskelta Kirriin ja valtatielle 9 Muuramesta Tourulaan siirretään tähän kaavaan Keski-Suomen maakuntakaavasta, mutta merkinnän nimitys muutetaan muotoon moottori- tai moottoriliikennetie (mo).

Moottori- tai moottoriliikennetie, uusi (mo). Uusi moottoritie (mo) -varaus välillä Viisarinmäki-Kanavuori siirretään tähän kaavaan Keski-Suomen maakuntakaavasta, mutta merkinnän nimitys muutetaan muotoon moottori- tai moottoriliikennetie, uusi (mo). Keski-Suomen maakuntakaavan ohjeellinen varaus uusi moottoritie välillä Vehniä-Äänekoski esitetään muodossa moottori- tai moottoriliikennetie, uusi (mo). Varaus perustuu vaihtoehtoisista linjauksista tehtyihin ympäristövaikutusten arvioihin ja hankearvioihin sekä Äänekosken kohdan yleis- ja tiesuunnitelmiin.

Valtatie/kantatie (vt/kt). Keski-Suomen maakuntakaavan valtatie/runkotie, merkittävä parantaminen (vt/rt) ja valtatie/kantatie, merkittävä parantaminen (vt/kt) yhdistetään nimellä ”valtatie/kantatie”. Keski-Suomen maakuntakaavassa käytettyä ilmausta ”merkittävä parantaminen” ei enää käytetä, koska parantamistarve osuuksilla vt 4 Äänekoski-Pihtipudas, vt 9 Hankasalmi-Kanavuori ja Jämsä-Muurame, vt 13 Huutomäki-Saarijärvi sekä vt 23 Jyväskylä-Petäjavesi ei vastaa Ympäristöministeriön kaavamerkintäohjeiden vaatimuksia. Edellä mainittujen teiden parantamistarpeen arvioinnin tulee perustua matkojen ja kuljetusten käyttäjälähtöiseen palvelutasoajatteluun. Runkotiejärjestelmää ei ole otettu käyttöön ja kantateihin ei kohdistu ympäristöministeriön ohjeiden mukaista merkittävää parantamistarvetta. Valtatie/kantatiet (vt/kt) ovat olemassa olevia ja ne siirretään tähän kaavaan Keski-Suomen maakuntakaavasta.

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

EU:n TEN-T-ydinliikenneverkkoon sisältyvä valtatie 4 on selkeästi valtakunnan pohjois-eteläsuuntainen pääväylä ja se yhdistää Keski-Suomen toisaalta pääkaupunkiseudulle ja etelärannikon satamiin sekä toisaalta Pohjois-Suomeen. Liikenneviraston Suomi-käytävä-selvityksen mukaan ydinverkon valtateillä kaksikais-tainen tieosuus voi vuorotella säännöllisin välein keskikaiteellisen ohituskaistatien kanssa. Ydinverkon suunnitteluperiaatteista todetaan, että ne ovat: kysynnän mukaan yksi- tai kaksiajoratainen tie, tarvittaessa yksiajorataisilla osuuksilla ajosuuntien erottelu, nopeus 80-120 km/h (pistekohtaisesti 60 km/h), pysähtyminen ja pysäköinti kielletty, ei tasoristeyksiä, järjestetyt (kontrolloidut) liittymät, ammattiliikenteen pysäköintipaikat, tiedotusta ja liikkumisen hallintaa. Vaihtoehtoisten polttoaineiden tankkaus/latauspisteet toteutetaan ensisijaisesti markkinaehtoisesti kaupallisten tms. toimintojen yhteyteen.

Valtatien 9 kehittämisessä on otettava huomioon, että se kuuluu eurooppalaiseen kattavaan TEN T-tieverkkoon. Tähän tiehen kiinteästi liittyvä vt 24 on tärkeä yhteys eteläiseen Suomeen. Toiminnallisten liikennekäytävien eli kehittämisakselien runkona toimivat maakunnasta lounaaseen, länteen ja luoteeseen johtavat valtatiet 9, 13 ja 23 sekä niitä täydentävät vt 16 ja vt 18 yhdistävät Keski-Suomen länsirannikon satamiin, vt 13 myös kaakkoisrajalle ja edelleen Pietarin alueeseen ja vt 23 itään.

Seututiet (st) ovat olemassa olevia ja ne siirretään tähän kaavaan Keski-Suomen maakuntakaavasta. Muutos koskee Keljo-Jyskä seututietä, jonka luokka on laskenut yhdystieksi ja jota ei esitetä kaavassa.

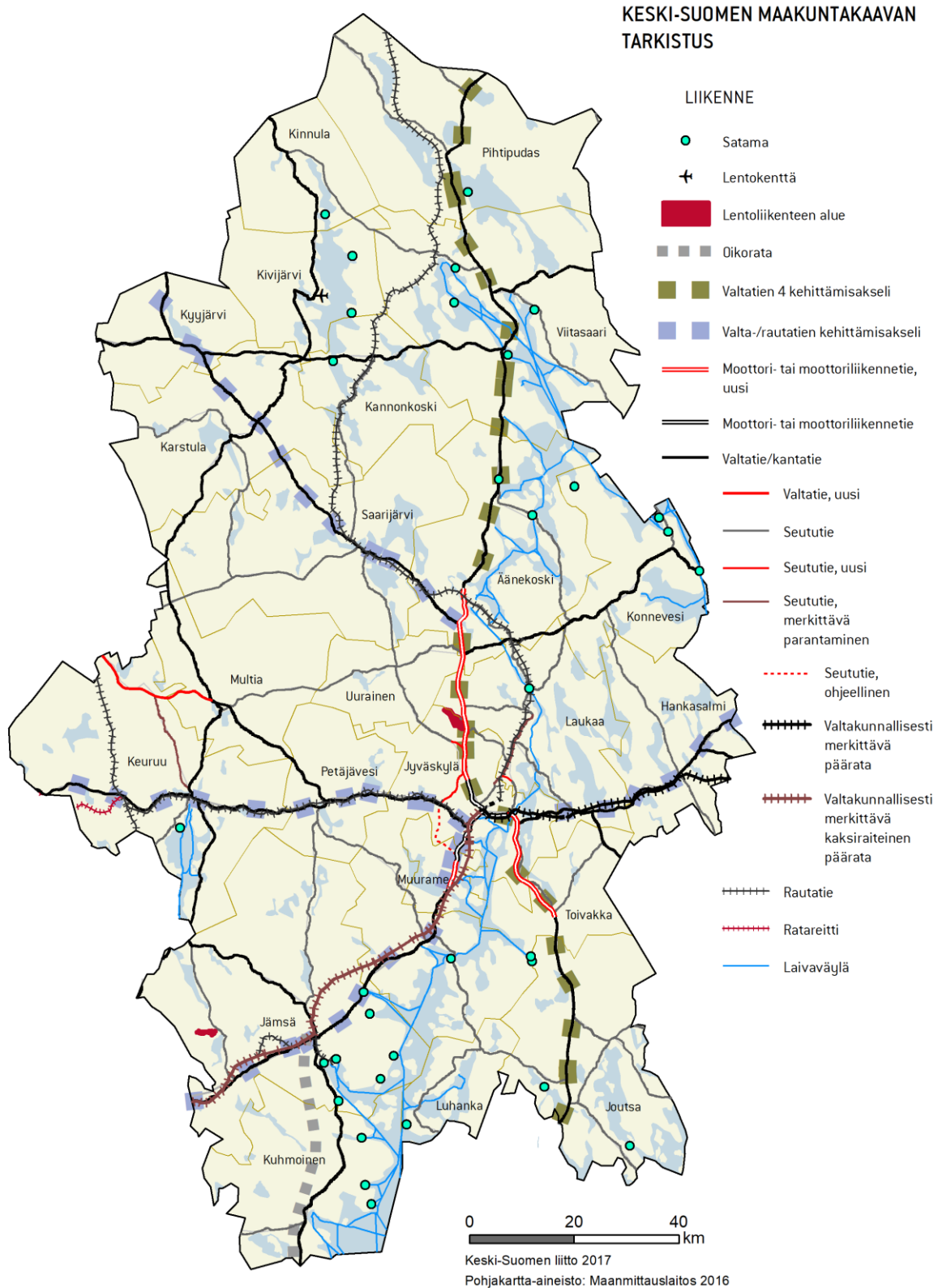
Seututie, uusi (st) -merkintää käytetään koskemaan Jyväskylän yleiskaavan mukaista Ruoke-Lintukangas-tietä ja seututien 638 Vaajakoski-Tikkamannila ns. Vihtiälän oikaisua sekä Jyväskylä-Uurainen seututien 630 oikaisua Autiokangas-Puuppola, joka liittyy Kirri-Tikkakoski moottoritiehankkeeseen.

Seututie, ohjeellinen -luokkaan (st) nousee Jyväskylän läntinen ohikulkutie. Ohikulkutie perustuu siitä vuonna 2009 tehtyyn esisuunnitelman tarkistukseen. Keski-Suomen maakuntakaavassa ohikulkutie oli yhteystarvemerkillä.

Seututie, merkittävä parantaminen (st). Keski-Suomen seututeistä merkittävästi parannettavaksi merkitään seututie 621 välillä Keuruu-Liesjärvi, joka liittyy kiinteästi vt:n 18 suunniteltuun oikaisuun. Merkintää käytetään myös vilkasliikenteiselle Laukaantielle (st 637) välille Palokangas-Laukaa.

Tieluokan muutokset koskevat valtatie 18 uuden linjauksen takia yhteyttä Multia-Väätäiskylä-Ähtäri (vt->kt, vt->st) ja matkailun sekä muun elinkeinoelämän kannalta merkittävää kantatietä 77 Kyyjärvi-Viitasaari-Keitele (kt->vt). Muutokset siirretään Keski-Suomen maakuntakaavasta. Kaavakartalla esitetään tieluokan tavoite punaisella eli esimerkiksi nykyinen kantatie 77 valtatieenä. Uusina muutoksina ovat nykyiset yhdystiet 6304 Uurainen-Saarijärvi (yt->st) ja 6375 Laukaa-Vehniä (yt->st). Kyseiset tiet ovat eräiden paikallisluonteisten teiden (mm. yt 6304 Jämsä-Jämsänkoski ja yt 6300 Tikkamannila-Kuikka) jälkeen selvästi vilkkaimmat keskisuomalaiset nelinumeroiset yhdystiet. Teiden liikennemäärät ovat myös korkeammat kuin läheisillä seututeilla. Uurainen-Saarijärvi -tie on lisäksi ainoa Keski-Suomen kuntakeskusten välinen tie, joka ei ole seututietäsoa. Laukaa-Vehniä -tien merkitys tulee lisääntymään vt:n 4 moottoritieksi parantamisen jälkeen.

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

Kuva 27. Liikennekäytävät ja kansainväliset yhteydet

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

Aikaisemmista lainvoimaisista maakuntakaavoista siirrettävät muuttumattomat merkinnät

Laivaväylät perustuvat Liikenneviraston kartta-aineistoon. Perusteena ovat nykyinen matkailuliikenne ja huviveneily sekä tulevaisuuden käyttötarpeet. Laivaväyliin kuuluvat Keitele-Päijänne kanavareitin viisi sulkukanavaa: Vaajakoski, Kuhankoski, Kuusa, Kapeenkoski ja Paatela. Neiturin sulkukanava Konnevedellä on osa Keiteleen ja Pohjois-Savon Pielaveden/lisveden välistä reittiä. Neiturin kanava on valtakunnallisesti arvokasta rakennettua kulttuuriympäristöä. Laivaväylät siirretään Keski-Suomen maakuntakaavasta ja 4. vaihemaakuntakaavasta. Kanavareitillä ovat Vaajakosken maantie- ja rautatiesillat sekä Vuonteensalmen silta joita tulisi korottaa laivaliikenteen mahdollisuuksien parantamiseksi.

Rautateinä esitetään radat Jyväskylä-Haapamäki, Orivesi-Haapamäki-Seinäjoki sekä Jyväskylä-Haapajärvi. Tampere-Orivesi-Haapamäki-Seinäjoki -rata ja Jyväskylä-Haapamäki -rata ovat tavaraliikenteessä ja mahdollisissa häiriötilanteissa tarvittava vaihtoehtoinen yhteys pääradalle välillä Tampere-Parkano-Seinäjoki ja Jyväskylä-Tampere radalle. Myös Jämsän ja Suolahden teollisuusradat ovat mukana kaavassa. Rautatievaraukset siirretään Keski-Suomen maakuntakaavasta. Näiden rautateiden pitkän aikavälin tavoite on sähköistys.

Liikennetunneleina osoitetaan valtakunnallisesti merkittävän pääradan ja sen merkittävästi parannettavan osuuden sekä Haapamäen radan tunneleita. Varaukset siirtyvät Keski-Suomen maakuntakaavasta.

Valtatie, uusi (vt) –merkintä koskee valtatieä 18 välillä Multia-Ähtäri, josta on tehty aluevaraussuunnitelma vuonna 2013. Tieympäristöstä on tähän pohjautuen valmistuneet oikeusvaikutteiset osayleiskaavat jotka mahdollistavat sen, että maantielain mukaista yleissuunnitelmaa ei tarvita. Varaus siirretään Keski-Suomen maakuntakaavasta.

Kuva 28. Paatelan sulku Keitele-Päijänne kanavalla, Äänekoski

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

Asutusrakenne

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaan aluerakennetta kehitetään monikeskuksisena ja verkottuvana sekä hyviin liikenneyhteyksiin perustuvana kokonaisuutena. Alueidenkäytön suunnittelussa uusia huomattavia asuin-, työpaikka- tai palvelutoimintojen alueita ei tule sijoittaa irralleen olemassa olevasta yhdyskuntarakenteesta. Vähittäiskaupan suuryksiköt sijoitetaan tukemaan yhdyskuntarakennetta. Alueidenkäytön suunnittelussa on maaseudun asutusta sekä matkailu- ja muita vapaa-ajan toimintoja suunnattava tukemaan maaseudun taajamia ja kyläverkostoa sekä infrastruktuuria.

Keski-Suomen Strategian mukaan Keski-Suomen tavoitteena on monikeskuksinen aluerakenne, jossa on toimivat maakunnan sisäiset ja ulkoiset liikenne- ja tietoliikenneyhteydet. Jyväskylän asema Keski-Suomen menestyksessä on avainasemassa. Maakunnan saavutettavuuden parantaminen edellyttää yhteistyötä naapurimaakuntien kanssa ja vahvaa edunvalvontaa. Loma-asumista ja pysyvää asumista tulee kehittää rinnakkain ja toisiaan täydentävinä mm. matkailukeskusten yhteydessä ja matkailun vetovoima-alueilla.

Keski-Suomessa tiiviimmän asumisen taajamat sijoittuvat valtaosin hyvien liikenneyhteyksien äärelle. Tärkeiksi koetaan luonnonläheisyys ja vesistöyhteydet. Ydinmaaseutu on suhteellisen tiiviisti asuttua. Harvaan asutun maaseudun alueesta suurin osa on metsää, jossa on etäällä toisistaan taajamia palveluineen. Kaupallisia palveluita on saatavissa tasaisesti ympäri maakuntaa.

Maakuntakaavan tarkistuksen asutusrakenteen rungon muodostavat seudullisesti merkittävät tiivistettävät taajamat ja kaupallinen palveluverkko. Seudullisesti merkittävät tiivistettävät taajamat korostavat kaavan strategista otetta. Uusina asioina nousevat mukaan seudullisesti merkittävien tiivistettävien taajamien ohella asumisen ja vapaa-ajan asumisen vetovoima-alueet sekä kunta-/palvelukeskukset. Keskustatoiminnot ja niiden alakeskukset sekä kunta-/palvelukeskukset muodostavat keskusverkkomaisen monikeskuksisen aluerakenteen.

Kaupallinen palveluverkko perustuu pääosin tuoreeseen Keski-Suomen 4. vaihemaakuntakaavaan. Palveluverkko käsittää keskustatoimintojen ja niiden alakeskusten alueet sekä vähittäiskaupan suuryksiköt. Keskustatoimintojen keskuksien ja alakeskuksien sijoittumista on arvioitu suhteessa seudullisesti merkittäviin tiivistettäviin taajamiin ja huomioiden maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) 71a, b ja c§:n 1.5.2017 voimaan tulleet vähittäiskaupan ohjausta ja sijoittumista koskevat muutokset. Keski-Suomen 4. vaihemaakuntakaavassa on huomioitu MRL:n muutoksen (319/2011) siirtymäsäädös paljon tilaa vaativan kaupan osalta. Myös palvelujen saavutettavuus on huomioitu 4. vaihemaakuntakaavan mukaisessa palveluverkkoratkaisussa.

MRL:n 1.5.2017 voimaan tulleen muutoksen yhteydessä on tarkennettu keskustan määritelmää. Lain perustelujen mukaan keskusta-alueella tarkoitetaan maakunnan, kunnan tai sen osan toiminnallisesti keskeistä aluetta, jossa sijaitsee tiiviisti ja monipuolisesti keskustahakuisia palvelutoimintoja, kuten erikoiskauppaa, päivittäistavarakauppaa, vapaa-ajan palveluja ja julkisia palveluja sekä merkittävässä määrin eri toimialojen työpaikkoja ja asutusta. Keskusta-alue on hyvin saavutettavissa ja sinne on hyvät liikenneyhteydet ympäröiviltä asuinalueilta. Keskusta-alue on kunnan keskustaajaman tai sen alakeskuksen osa-alue ja keskusta-alueita ympäröi aina taajama-alue. Olemassa olevat keskusta-alueet, niiden mahdolliset laajennusalueet sekä uudet keskusta-alueet voidaan osoittaa maakuntakaavassa keskustatoimintojen alueina.

Keskustatoimintojen merkintöjen perusteet ovat aluerakenteellisia. Keskustatoiminnot ja alakeskukset on osoitettu Suomen ympäristökeskuksen selvityksen perusteella määritettyihin seudullisesti merkittäviin tiivistettäviin taajamiin. Selvityksen mukaan näissä on tunnistettavissa toiminnallinen, muusta taajamasta erottuva keskusta. Lisäksi keskustatoimintojen alakeskus on osoitettu kolmeen kuntakeskukseen (Konnevesi, Toivakka ja Uurainen), joissa ei ole tunnistettu seudullisesti merkittävää tiivistettävää taajamaa, mutta joissa on toiminnallinen keskusta-alue ja joissa vuoteen 2030 ulottuvan arvion mukaan kaupan yhteenlaske-

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

tusta kerrosalatarpeesta 50% riittää kaupan suuryksikön toteuttamiseen (4. vaihemaakuntakaavan suunnitteluperiaate, Kauppa ja Keski-Suomen 4. vaihemaakuntakaava, kaupan taustamuistio 18.4.2013).

Uudet merkinnät, ei mukana aikaisemmissa lainvoimaisissa maakuntakaavoissa

Asumisen ja vapaa-ajan asumisen vetovoima-alue. Keski-Suomen Strategian laadinnan yhteydessä uutena maakunnallisena suunnitteluperiaatteena nousi esiin tavoite, että loma-asumista ja pysyvää asumista tulee kehittää rinnakkain ja toisiaan täydentävinä. Tällä tarkoitetaan uusia asumisen konsepteja mm. matkailukeskusten yhteydessä ja matkailun vetovoima-alueilla. Alueet perustuvat Keski-Suomen Strategiaan ja taustamuistioon ”Taajama-aluemerkintöjen sekä asumisen ja vapaa-ajan asumisen vetovoima-alueiden määrittely ja osoittaminen Keski-Suomen maakuntakaavassa”.

Asumisen ja vapaa-ajan asumisen vetovoima-alueen maakuntakaavamerkinnän tavoitteena on suunnata tavanomaista tiiviimpää, toisiaan täydentävää vakituista ja vapaa-ajan asutusta näille alueille. Tarkemmalla suunnittelulla tulee varmistaa paikallisten alueidenkäytön tavoitteiden yhteensovittaminen näillä alueilla. Rakentamisen sijoittamisessa on otettava huomioon vetovoima-alueilla mahdollisesti olevat luontoarvot, mahdollisuus yhdyskuntateknisen huollon järjestämiseen ja lähipalvelujen saavutettavuus. Suunnittelussa tulee edistää luonto- ym. matkailuelinkeinojen ja virkistyksen palvelujen sijoittumista alueelle sekä näiden toimintojen yhteensovittamista asutuksen kanssa. Asumisen ja vapaa-ajan asumisen vetovoima-alueet eivät rajoita metsien kestävää hoitoa ja käyttöä.

Asumisen ja vapaa-ajan asumisen alueita ovat Kivijärven länsipuolinen alue, Ylä-Keitele, Kannonjärven-Enojärven alue Kannonkoskella, Konneveden eteläpuolinen alue, Konginkankaan-Liimattalan alue Äänekoskella, Keurusselän alue sekä useampi alue Päijänteen ympäristössä.

Seudullisesti merkittäviä tiivistettäviä taajamia ovat kaupunki- ja maaseudun keskustaajamat sekä sellaiset taajamat, joissa on seudullisesti merkittäviksi määrittelyistä palveluista vähintään 50 %. Luokittelu perustuu Suomen ympäristökeskuksen (SYKE) selvitykseen ”Suomen taajamarakenne - Taajamien seututason luokittelu” sekä liiton selvitykseen ”Keski-Suomen palveluverkkoselvitys” ja taustamuistioon ”Taajama-aluemerkintöjen sekä asumisen ja vapaa-ajan asumisen vetovoima-alueiden määrittely ja osoittaminen Keski-Suomen maakuntakaavassa”. Valtakunnan tasolla SYKE:n uusi taajamaluokitus asettuu luontevasti maakuntasuunnittelun tasolle. Luokitusta karkeamman tason ilmiöitä kuvataan kaupunki-maaseutuluokituksella ja tarkempia taajaman sisäisiä yhdyskuntarakenteita erilaisilla vyöhykkeillä. Taajamatoimintojen päivitys koskee kaikkia Keski-Suomen 4. vaihemaakuntakaavan taajamatoimintoja, jotka on aikaisemmissa maakuntakaavoissa esitetty pääsääntöisesti YKR-taajamarajausten mukaisesti. Alueiden rajausta perustuu SYKE:n taajama-alueuokituksen ”tiheä ja harva taajama-alue” jaottelun mukaiseen tiheän taajaman aluerajaukseen.

Suomen ympäristökeskus kehitti menetelmän, jonka avulla arvioitiin maakuntakaavojen suunnittelumääräyksissä käytettävää taajamatoimintojen alueiden merkinnän käyttöä suhteessa eri taajama-alueiden seudulliseen merkittävyyteen osana keskus- ja palveluverkkoa. Selvityksessä tarkasteltiin taajamatoimintojen alueen laajuutta maakuntakaavassa sekä taajamakeskusten määrittelyä osana keskusverkkoa ja tämän soveltamista kaavamerkinnöissä. Osana SYKE:n selvitystä liitto teki selvityksen Keski-Suomen palveluverkosta. Kun tämä yhdistettiin SYKE:n selvitykseen, voitiin määrittellä seudullisesti merkittävät taajamat.

Seudullisesti merkittäviä tiivistettäviä taajamia on 18: Hankasalmi, Joutsa, Jyväskylä, Jämsä, Jämsänkoski, Karstula, Keuruu, Kinnula, Kuhmoinen, Kyyjärvi, Laukaa, Muurame, Petäjävesi, Pihtipudas, Saarijärvi, Suolahti, Viitasaari ja Äänekoski. Jämsänkoski ja Kuhmoinen ovat aluerakenteellisesti Jämsän keskustatoimintojen alakeskuksia, Laukaa ja Muurame vastaavasti Jyväskylän ja Suolahti vastaavasti Äänekosken.

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

Seudullisesti merkittävät tiivistettävät taajamat voivat pitää sisällään asumisen ja muut taajamatoiminnot kuten keskustatoiminnot, palvelut, teollisuus- ja työpaikka-alueet, pääväyliä pienemmät liikenneväylät, virkistys- ja puistoalueet, pohjavesialueet ja erikoistoimintojen alueet. Seudullisesti merkittävillä tiivistettävillä taajamilla on toiminnallinen, muusta taajamasta erottuva keskusta. Niillä voi olla myös valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaita kulttuuriympäristöjä sekä maakunnallisia ja valtakunnallisia suojelualueita. Taajama-alueeseen voi kuulua myös satamia, kuten esimerkiksi Jämsässä. Myös reitistöt kulkevat paikoin taajama-alueilla.

Kunta-/palvelukeskukset (a) perustuvat edellä mainittuihin Suomen ympäristökeskuksen ja liiton selvityksiin. Maakuntakaavamerkinnän lähtökohtana on, että vaikka eräissä taajamissa on paikallisten palveluiden lisäksi muutama seudullinenkin palvelu, se ei kuitenkaan riitä korottamaan taajamaa kokonaisuutena seudullisesti merkittäväksi. Mikäli taajamassa paikallisten palvelujen määrä on suurempi kuin 50 % tarkastelussa mukana olevista paikallisista palveluista, osoitetaan nämä taajamat kohdemerkinnällä. Kunta-/palvelukeskuksia on 18.

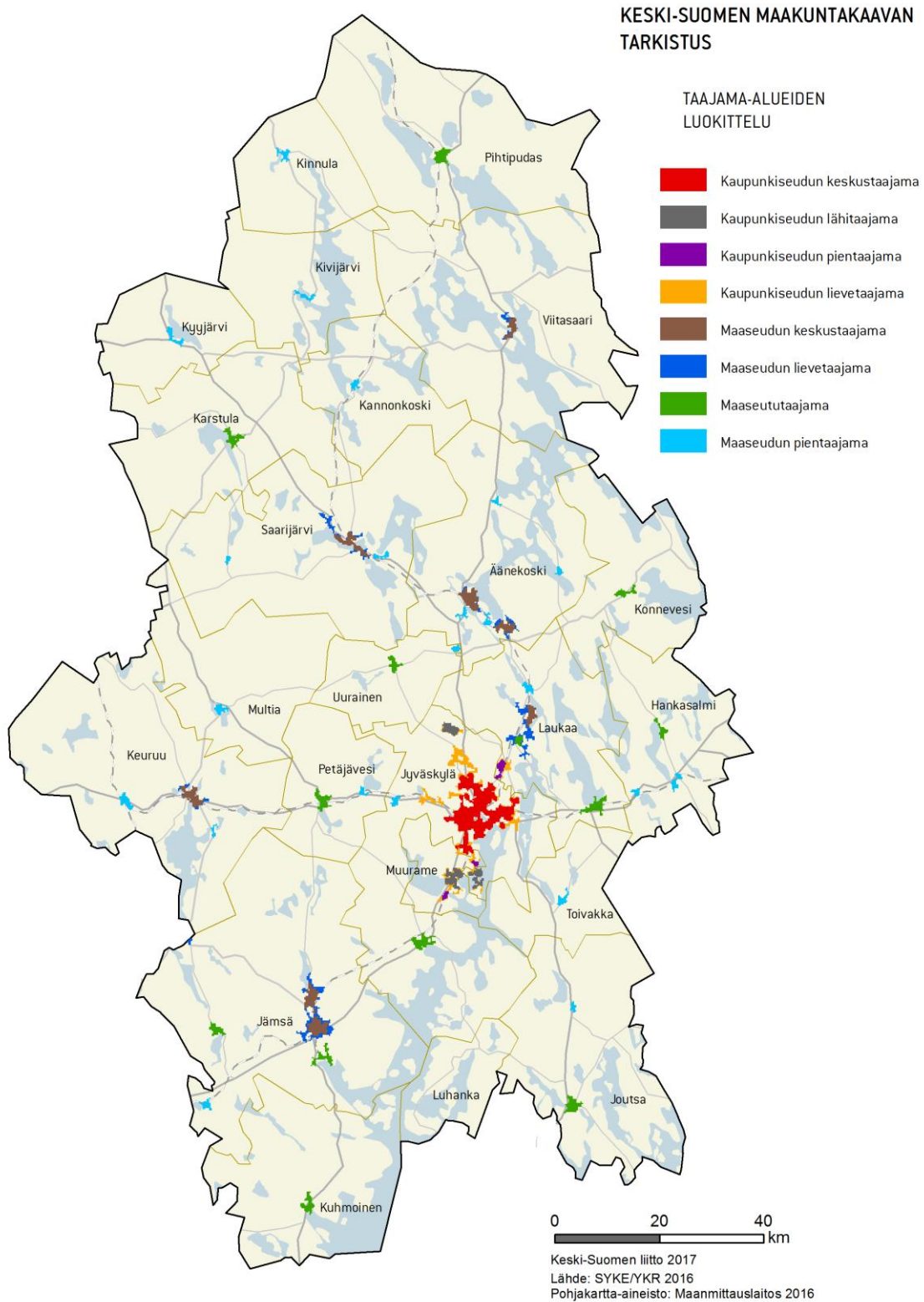
Merkintä osoittaa kunta-/palvelukeskuksen likimääräisen sijainnin. Kuntakeskuksia ovat Kannonkoski, Kivijärvi, Luhanka ja Multia. Palvelukeskuksia ovat Haapamäki, Halli, Konginkangas, Korpilahti, Koskenpää, Leivonmäki, Leppävesi, Lievestuore, Länkipohja, Pylkönmäki, Sumiainen, Säynätsalo, Tikkakoski ja Vihtavuori.

Tarkemman suunnittelun tehtävänä on kohdemerkinnän alueellisen laajuuden määrittely. Palveluvarustukseltaan niiden merkitys on paikallinen ja niissä tulee pyrkiä säilyttämään lähipalvelut ja osassa myös seudulliset palvelut. Alueella voi sijaita keskustahakuisia hallinnon, palveluiden ja muita vastaavia toimintoja sekä asumista, kauppaa ja työpaikkoja. Maakuntakaava ei ota kantaa kunta-/palvelukeskuksen taajamaan vaan sen kehittäminen on kunnan oma asia.

Kuva 29. Joutsan keskusta on sekä seudullisesti merkittävä tiivistettävä taajama että keskustatoimintojen kohde

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

Kuva 30. Taajama-alueiden luokittelu Keski-Suomessa

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS
KAAVASELOSTUS

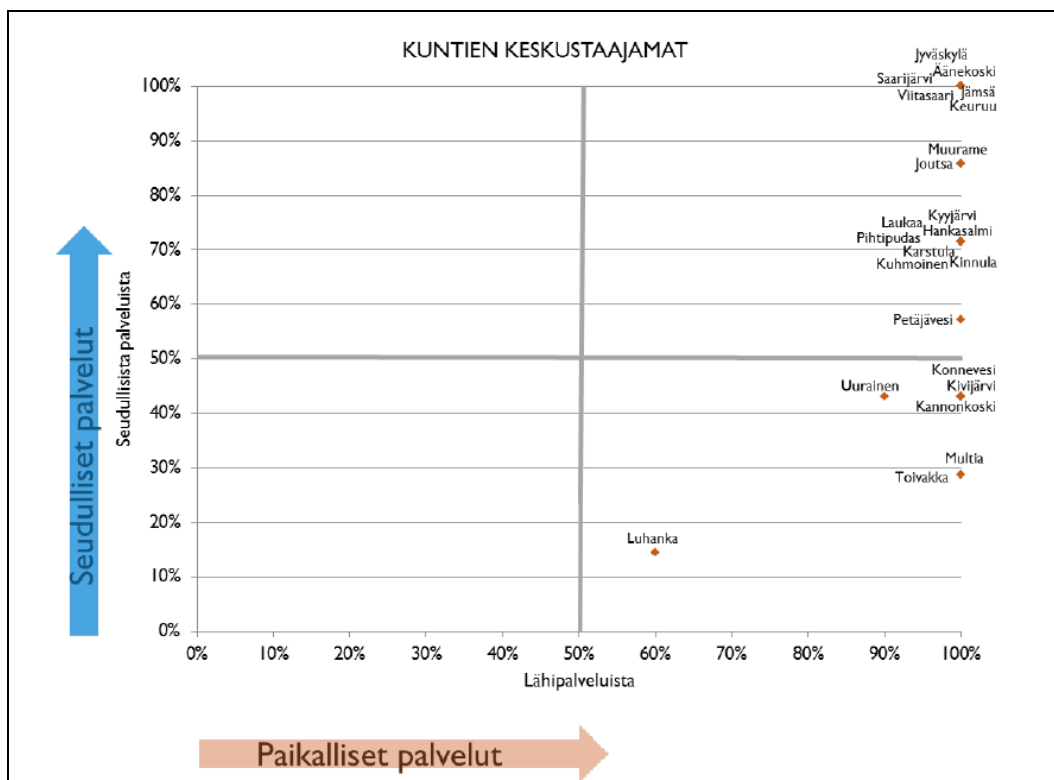
Seudulliset palvelut	Lähipalvelut
<ul style="list-style-type: none"> • Perusopetus (7.-9. luokat) • Lukio • Hammaslääkäriasema • Uimahalli • Muu liikunta-/urheiluhalli • Poliisi (kiinteä toimipiste) • Alko 	<ul style="list-style-type: none"> • Perusopetus (1.-6. luokat) • Päiväkot • Neuvola • Terveyskeskus/terveysasema • Kirjasto (kiinteä toimipiste) • Pankki • Pankkiautomaatti • Apteekki • Posti tai asiamiesposti • Päivittäistavarakauppa

Kuva 31. Palveluiden ryhmittely seudullisiin palveluihin ja lähipalveluihin

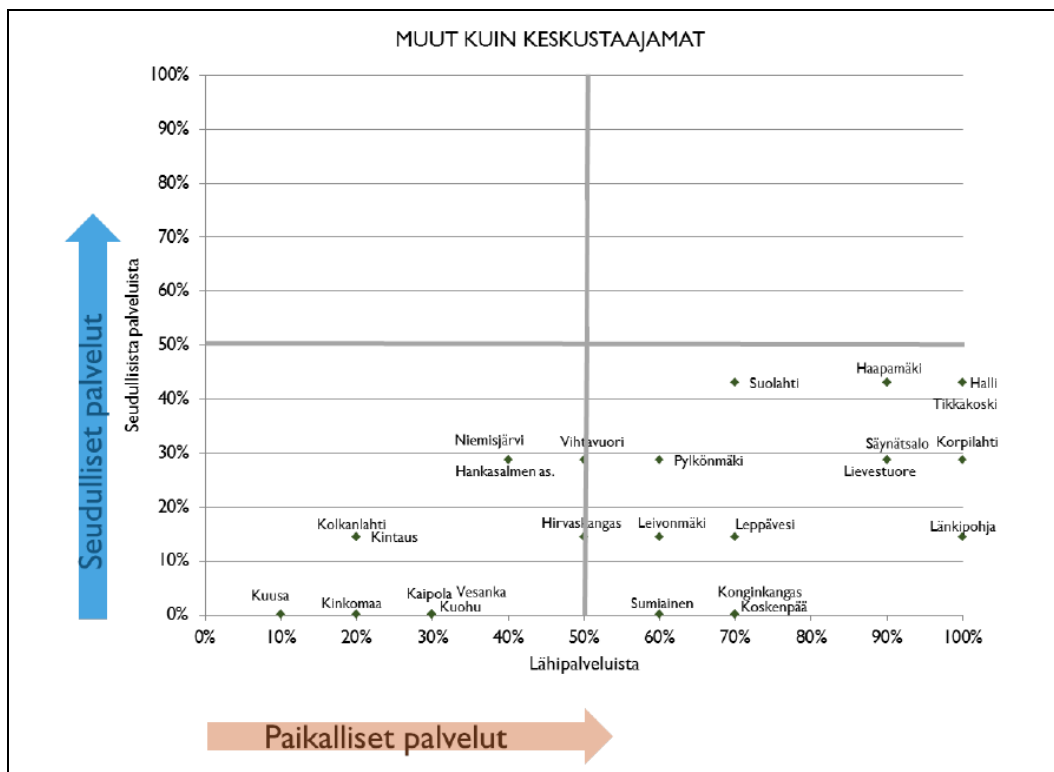
Luokka	Aluerakenne	Taajaman rajausmenetelmä	Taajaman koko eli väestökriteeri	
1.	Kaupunkiseudun keskustaajama	Kaupunkiseutu	Tiheä taajama-alue	15 000 asukasta tiheän taajaman alueella tai suurin tiheän taajaman alue YKR-taajamassa, jonka väkiluku ylittää 15 000 asukasta
2.	Kaupunkiseudun lähitaajama	Kaupunkiseutu	Tiheä taajama-alue	Vähintään 3 000 asukasta tiheän taajaman alueella
3.	Kaupunkiseudun pientaajama	Kaupunkiseutu	Tiheä taajama-alue	Vähintään 500 asukasta tai 200 työpaikkaa tiheän taajaman alueella
4.	Kaupunkiseudun lievettaajama	Kaupunkiseutu	Harva taajama-alue ja pienet erilliset tiheän taajaman alueet	Harva taajama ja tiheän taajaman alue, jossa alle 500 asukasta ja alle 200 työpaikkaa
5.	Maaseudun keskustaajama	Maaseutu	Tiheä taajama-alue	Vähintään 3 000 asukasta tiheän taajaman alueella
6.	Maaseudun lievettaajama	Maaseutu	Harva taajama-alue ja pienet erilliset tiheän taajaman alueet YKR-taajamissa joissa on maaseudun keskustaajama	Harva taajama ja tiheän taajaman alue, joka ei täytä luokkien 5 ja 7 kriteerejä
7.	Maaseututaajama	Maaseutu	Koko YKR-taajama. Tiheä taajama-alue YKR-taajamissa, joissa maaseudun keskustaajama	YKR-taajamat, joissa vähintään 1 000 asukasta eikä maaseudun keskustaajamaa sekä vähintään 1 000 asukkaan tiheet taajamat YKR-taajamissa, joissa on maaseudun keskustaajama
8.	Maaseudun pientaajama	Maaseutu	Koko YKR-taajama	200–999 asukasta YKR-taajamassa

Kuva 32. Taajama-alueiden luokittelu

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

Kuva 33. Seudulliset ja paikalliset palvelut kuntien keskustaajamissa

Kuva 34. Seudulliset ja paikalliset palvelut muissa kuin keskustaajamissa

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

Aikaisemmista lainvoimaisista kaavoista siirrettävät merkinnät, joihin on tehty muutoksia

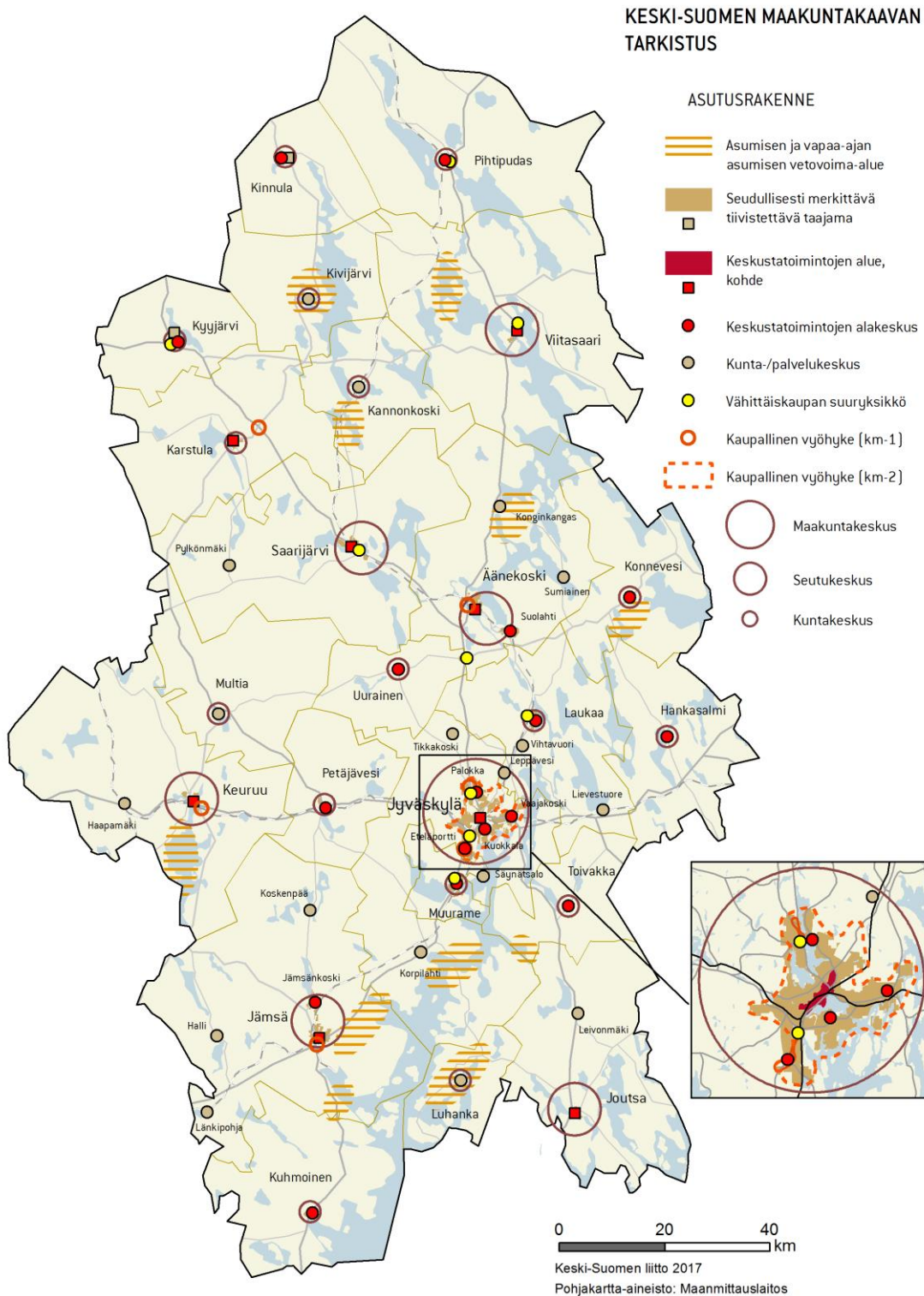
Keskustatoimintojen alueita tai kohteita (C,c) on kahdeksan: Jyväskylä, Jämsä, Keuruu, Saarijärvi, Viitasaari ja Äänekoski, mitkä esitetään alueina sekä Joutsa ja Karstula, mitkä esitetään kohdemerkinnällä. Merkinnällä osoitetaan kaupunkitasoisen tai seudullisesti merkittävän taajaman keskustatoimintojen alue. Keskustatoimintojen alueella on asutuksen lisäksi hallintoon, palveluihin ja kauppaan liittyviä toimintoja ja Jyväskylässä myös matkakeskus. Kohdemerkinnällä osoitetut alueet on määriteltävä yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa siten, että muodostuu eheä, keskustahakuisiin toimintoihin painottuva kokonaisuus. Keskustatoimintojen alueelle saa sijoittaa seudullisesti merkittäviä, keskusta-alueille soveltuvan vähittäiskaupan suuryksiköitä.

Keskustatoimintojen alakeskuksia (Ca) on yhteensä 17. Laukaan, Muuramen ja Petäjäveden alakeskukset esitetään alueina niiden laajuuden vuoksi. Kohdemerkintänä esitetään kuntakeskukset Hankasalmi, Konnevesi, Kinnula, Kuhmoinen, Kyyjärvi, Pihtipudas, Toivakka ja Uurainen. Kohdemerkinnällä osoitetaan Jyväskylän alueella Eteläportti, Kuokkala, Palokka ja Vaajakoski, Jämsän alakeskus Jämsänkoski sekä Äänekosken alakeskus Suolahti. Merkinnällä osoitetaan seudullisesti merkittävä keskustatoimintojen alakeskus. Alakeskuksissa on asutuksen lisäksi kauppaan ja palveluihin liittyviä toimintoja. Alakeskukset on osoitettu niiden aluerakenteellisen aseman perusteella. Ne sijaitsevat seudullisesti merkittävässä tiivistettävissä taajamissa. Lisäksi keskustatoimintojen alakeskuksen kohdemerkintä on Konneveden, Toivakan ja Uuraisten kuntakeskuksissa, joissa paikalliseen ostovoimaan perustuvan, vuoteen 2030 ulottuvan arvion mukaan vähittäiskaupan kokonaiskerrosalatarve ylittää maakuntakaavan vähittäiskaupan ohjaustarpeen kynnyksen. Kohdemerkinnällä osoitetut alueet on määriteltävä yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa siten, että muodostuu eheä, keskustahakuisiin toimintoihin painottuva kokonaisuus. Keskustatoimintojen alakeskuksiin saa sijoittaa seudullisesti merkittäviä, keskusta-alueille soveltuvia vähittäiskaupan suuryksiköitä.

Seurannan perusteella maakuntakaavassa ei ole tarpeen esittää vähittäiskaupan suuryksikköjen kokonaisuudesta keskustatoimintojen alueille tai kohteille eikä keskustatoimintojen alakeskuksiin. 4. vaihemaa-kuntakaavassa keskustatoimintojen kohteille ja osaan alakeskuksista oli asetettu 10 000 - 50 000 k-m²:n kohdekohtainen vähittäiskaupan suuryksikköjä koskeva enimmäismitoitus. Mitoitus huomioi vähittäiskaupan suuryksiköt, joiden kokoraja oli aiemman voimassa olleen lain mukainen 2000 k-m². Jyväskylän keskustaan enimmäismitoitusta ei asetettu. Lakimuutoksella on vähittäiskaupan suuryksikön kokoraja nostettu 4000 k-m²:iin. Keskustatoimintojen alueille, joilla on ollut vähittäiskaupan suuryksikkömitoitus, on kuntien asemakaavoissa osoitettu 1-3 yli 4000 k-m²:n vähittäiskaupan suuryksikköä. Keskustatoimintojen alakeskusten asemakaavoissa ei juurikaan ole yli 4000 k-m²:n vähittäiskaupan yksikön mahdollistavia varauksia. Seurantatiedot kuvataan tarkemmin taustamuistiossa ”Kaupan ohjaus maakuntakaavan tarkistuksessa”.

Enimmäismitoituksen poistamisella pyritään mahdollistamaan kaupallisen palvelutarjonnan ja kaupan toimialan kilpailun kehittyminen keskusta-alueilla. Tavoitteena on tiiviiden taajamien keskustojen elinvoimaisuuden tukeminen ja kaikki väestöryhmät huomioivan sekä kävellen, pyöräillen ja joukkoliikenteellä saavutettavien kaupallisten palvelujen monipuolistuminen.

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

Kuva 35. Asutusrakenne

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

Aikaisemmista lainvoimaisista kaavoista siirrettävät muuttumattomat merkinnät

Vähittäiskaupan suuryksiköitä (km) on 4. vaihemaakuntakaavassa 11 kappaletta. Maakuntakaavan tarkistuksessa kaksi Äänekosken kuntakeskustaajamaan rajautuvaa km-merkintää (Kotakennäs ja Äänekoskentie, pohjoinen) korvataan kaupallisen vyöhykkeen osoittavalla merkinnällä km-1 muuttamatta merkintöjen mahdollistamaa vähittäiskaupan kokonaismitoitusta tai mitoitusperusteita. Maakuntakaavan tarkistuksessa osoitettavia vähittäiskaupan suuryksiköitä on tämän teknisen muutoksen jälkeen 9 kappaletta. Muuramen Saunakylän km-merkinnän nimi muutetaan Sillanniityksi muuttamatta määräystä.

Merkinnällä osoitetaan seudullisesti merkittävä vähittäiskaupan suuryksiköiden alue, joka ei sijoitu keskustatoimintojen alueille. Pääsääntöisesti kohteet ovat taajama-alueilla jo olemassa olevia kaupan alueita, joille suuntautuva lisärakentaminen tulee olemaan tilaa vaativaa tai muutoin keskustaan soveltumatonta kauppaa. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa alueelle voidaan osoittaa sellaista uutta ja merkitykseltään seudullista vähittäiskauppaa, joka kaupan laatu ja palvelujen saavutettavuus huomioon ottaen voi perustellusta syystä sijoittua myös keskusta-alueiden ulkopuolelle kuten auto-, rauta-, huonekalu-, puutarha- ja maatalouskauppaa. Merkinnän osoittamille alueille ei suunnitella uutta, merkitykseltään seudullista päivittäistavarakauppaa. Kohteille on asetettu vähittäiskaupan enimmäismitoitusta ja laatua koskeva suunnittelumääräys. Enimmäismitoituksessa otetaan huomioon myös suuryksikkökokoja pienemmät kaupan yksiköt.

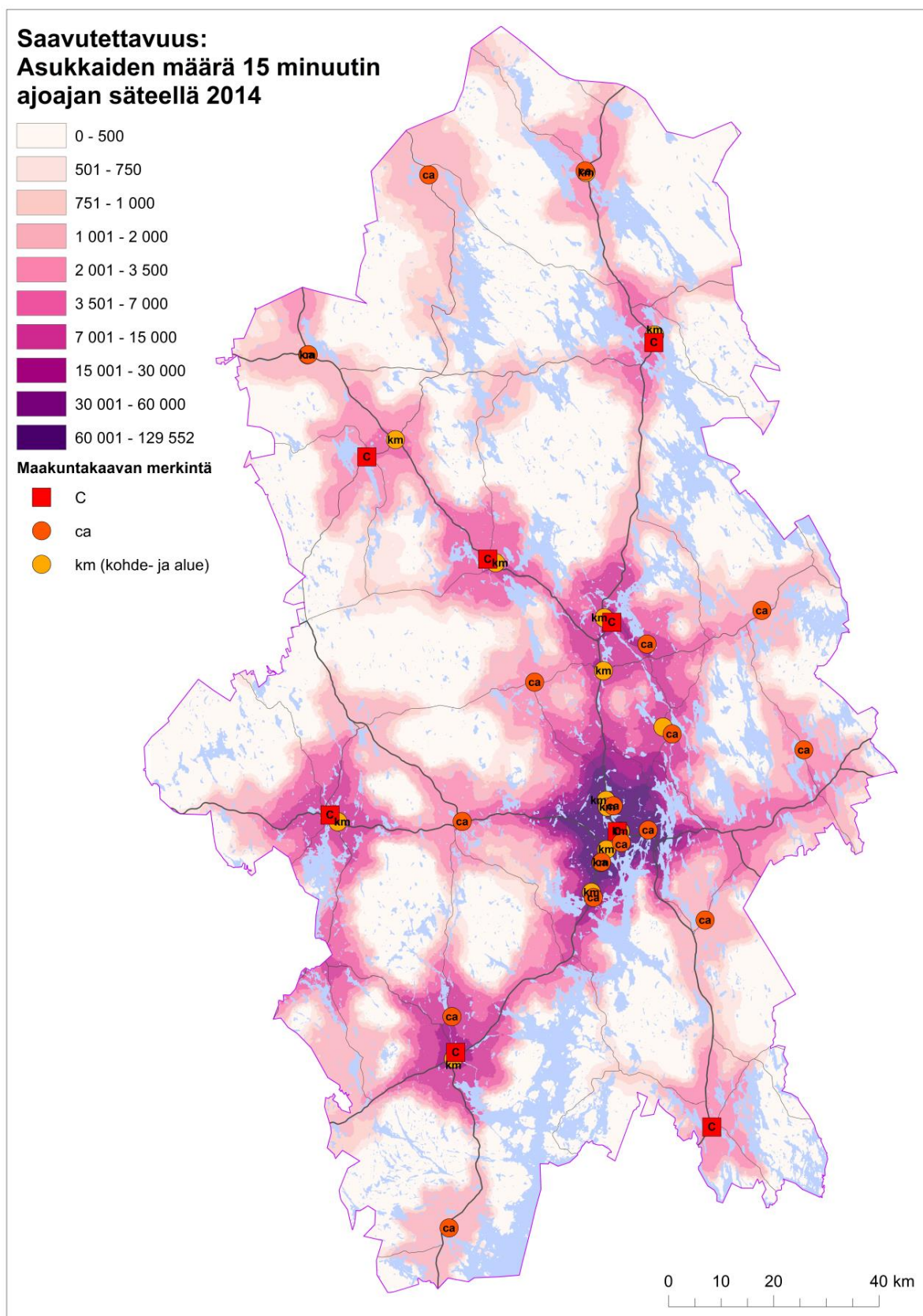
Kaupallisia vyöhykkeitä (km-1) ovat Jyväskylän Keljonkeskus-Eteläportti ja Palokankeskus-Kirri, Jämsän keskustan eteläpuolinen alue ns. Jämsän Risteys, Karstulan Humppi ja Keuruun Yliaho. Maakuntakaavan tarkistuksessa uutena kaupallisena vyöhykkeenä osoitetaan Äänekosken Kotakennään ja Äänekoskentien välinen alue, jossa on 4. vaihemaakuntakaavassa ollut kaksi erillistä km-kohdemerkintää. Teknisellä muutoksella huomioidaan vt 4:n parantaminen Äänekosken kohdalla. Valtatien parantamisen yhteydessä valtatie linjaus ja liittymäjärjestelyt muuttuvat ja tuottavat tarpeen alueen maakäytön suunnittelulle osana Äänekosken kuntakeskustaajamaa. Alueen vähittäiskaupan kokonaismitoitusta tai mitoitusperusteita ei muuteta.

Km-1 -merkinnällä osoitetuilla alueilla on tai niille voi sijoittua paljon tilaa vaativan erikoistavaran kaupan seudullisesti merkittäviä yksiköitä tai kaupan yksiköitä, jotka eivät muutoin sovellu keskustatoimintojen alueelle. Vyöhykkeille on asetettu vähittäiskaupan enimmäismitoitus, mihin lasketaan mukaan myös suuryksikkökokoja pienemmät kaupan yksiköt. Vähittäiskaupan suuryksiköiden mitoitus ja tarkempi sijoittuminen on suunniteltava siten, etteivät ne yksin tai yhdessä muiden vyöhykkeen hankkeiden kanssa merkittävästi heikennä erikoistavarakaupan toimintamahdollisuuksia keskusta-alueilla. Vyöhykkeille ohjataan sellaista uutta ja merkitykseltään seudullista vähittäiskauppaa, joka kaupan laatu ja palvelujen saavutettavuus huomioon ottaen voi perustellusta syystä sijoittua myös keskusta-alueiden ulkopuolelle kuten auto-, rauta-, huonekalu-, puutarha- ja maatalouskauppaa. Merkinnän osoittamille alueille ei suunnitella uutta, merkitykseltään seudullista päivittäistavarakauppaa. Suuryksiköiden toteuttamisen ajoitus on tarpeen sitoa muun taajamarakenteen ja liikennejärjestelyiden toteuttamiseen.

Kaupallisia vyöhykkeitä (km-2) on yksi: Jyväskylän yhtenäinen keskustaaajama-alue. Vyöhykkeen alueella erikoistavarakaupan seudullisesti merkittävän suuryksikön koon alaraja on 10 000 k-m². Määrittely perustuu ostovoimaperusteisen tarvelaskelman lisäksi analyysiin myymälärakennusten lukumäärästä eri kokoluokissa Jyväskylän kaupungin keskustaaajamassa.

Kaupan laadun huomioimisella varmistetaan palvelujen saavutettavuuden huomioon ottaminen vähittäiskaupan sijoittumisessa. Ohjausvaikutuksen varmistamiseksi määräykseen on kuitenkin lisätty maininta palvelujen saavutettavuuden huomioimisesta. Palvelujen saavutettavuudella tarkoitetaan kaupan palvelujen sijoittumista suhteessa asuinalueiden tai esimerkiksi matkailukeskusten sijaintiin ja palvelujen käyttäjien mahdollisuuksiin saavuttaa nämä palvelut eri kulkumuodoilla. Keskustatoimintojen alueiden (C,c,Ca) ulkopuolelle sijoittuvien vähittäiskaupan suuryksiköiden ja kaupallisten vyöhykkeiden osoittamisen yhteydessä on huomioitu palvelujen saavutettavuus 4. vaihemaakuntakaavan selvitysten mukaisesti.

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS
KAAVASELOSTUS

Kuva 36. Keskustatoimintojen alueiden (C ja ca) sekä kaupan suuryksiköiden ja kaupallisten vyöhykkeiden (km) saavutettavuus henkilöautolla

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

Matkailu ja virkistys

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaan maakuntakaavoituksessa on luotava alueidenkäyttöiset edellytykset liikunnallisesti merkittävien virkistyskäytön reitistöjen ja verkostojen muodostamiselle. Niin ikään maakunnan suunnittelussa on tuettava matkailukeskusten ja -alueiden verkottumista sekä vapaa-ajan käytön vyöhykkeiden kehittämistä niin, että muodostuu toimivia palvelukokonaisuuksia. Ensisijaisesti on kehitettävä olemassa olevia matkailukeskuksia ja -alueita. Alueidenkäytön suunnittelussa matkailu-alueita tulee eheyttää ja osoittaa matkailun kehittämiseksi riittävät alueet.

Keski-Suomen Strategian aluerakenne 2040 painottaa matkailu-, virkistys- ja vesistöreittejä. Maakunnan kansallispuistot ovat keskeisessä asemassa. Matkailu- ja virkistysympäristöt ovat rakentuneet luonto- ja kulttuuriperintöelämysten, kulttuurin ja hyvässä tai erinomaisessa tilassa olevien vesistöjen varaan.

Puhtaat vedet ja vesiteknologia tuovat uusia liiketoimintamahdollisuuksia virkistys- ja elämysmatkailuun ja kestävään vesiviljelyyn Keski-Suomessa.

Matkailuun ja virkistykseen liittyvät maakuntakaavamerkinnot ja -määräykset päivitettiin 4. vaihemaakuntakaavan yhteydessä. Lisäksi vuonna 2014 tehtiin virkistys- ja matkailualueiden tarkistus. Maakuntakaavan tavoitteena on kuntien elinvoimaisuuden kasvattaminen, väestön virkistäytymismahdollisuuksien turvaaminen sekä luoda edellytyksiä matkailun kehittymiselle. Maisema-/matkailutieverkosto tukee osaltaan erityisesti maaseudun matkailua. Maisema- ja matkailuteiden arvot perustuvat paljolti niiltä aukeaviin maisemanäkymiin, joiden säilyminen edellyttää säännöllisiä hoitotoimia.

Aikaisemmista lainvoimaisista kaavoista siirrettävät merkinnät, joihin on tehty muutoksia

Matkailun ja virkistykseen vetovoima-alueet siirtyvät Keski-Suomen maakuntakaavasta ja 4. vaihemaakuntakaavasta tähän kaavaan. Niiden aikaisempi nimi oli matkailun ja virkistykseen kehittämisen kohdealue. Vetovoima-alueet on rajattu aikaisemmin viivalla, tässä tarkistuksessa alueet on merkitty rasteroinnilla. Muutos johtuu siitä, että viivamerkintää on usein tulkittu liian tarkasti. Uusia alueita on kuusi. Niillä on erilaisia painotuksia mutta kaikissa korostuu virkistys ja matkailu eri muodoissaan. Vetovoima-alueiden sisään jääviä virkistyskohteita ei esitetä kaavakartalla vaan alueluettelossa ja teemakartalla. Ne on yleensä huomioitu kuntien kaavoissa.

Hankasalmen Revontulen-Häkärinteiden alueella painopiste on matkailussa, jossa tärkeää on Revontulen ja Häkärinteiden matkailukeskusten kytkeminen tiiviisti toisiinsa. Myös Pihtiputaan Niemenharjun painopiste on matkailussa. Matkailu on painopisteenä myös Jämsän Himoksen, Keuruun Keurusselän ja Laukaan Peurungassa. Keurusselän alueeseen sisältyy tärkeitä virkistysalueita. Himoksella on vahva kytkentä Päijänteen ja Keiteleen vesiliikenneverkostoon. Himoksen alueeseen kuuluva Jämsänniemi on osaksi ekologista vyöhykettä ja matkailupotentiaalia omaava kokonaisuus. Peurungan vahvuutena on matkailun lisäksi monipuolinen ulkoilureitistö ja kytkeytyminen kanavareittiin. Jyväskylän ja Muuramen Kotanen-Tikkamäen ja Muuratsalon alueet kuin myös Laukaan Hyppäänvuori ja Kinnulan-Pihtiputaan Seläntaus ovat luontomatkailu-alueita. Matkailukeskukset eivät sovi näille alueille.

Multialla ja Keuruulla sijaitseva Iso-Multianjärven-Piilonperän vetovoima-alueen painotus on luontomatkailussa, erityisesti kalastusmatkailussa. Alue on myös osa ekologista verkostoa. Saarijärven-Kannonkosken-Kivijärven-Kinnulan Pyhähäkin-Salamajärven alueella on vallitsevana erämainen retkeily ja luontomatkailu. Kansallis- ja luonnonpuistot ovat vetovoimatekijöinä. Alueen erikoisuus ovat runsaat hiljaiset alueet. Kannonkoskella tähän alueeseen sisältyy myös hiljaisia alueita ja ekologista vyöhykettä. Ekologista vyöhykettä on lisäksi Kivijärvellä ja Kinnulassa.

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

Uusina matkailun ja virkistystyksen kehittämisen vetovoima-alueina esitetään Harsunkankaan alue Kyyjärvellä, Keiteleellä, Koliman, Konneveden, Keuruun Pihlajaveden valuma-alueet sekä Toivakan Haukanmaa. Alueet ovat vetovoimaisia ja niissä korostuvat venematkailu, luonnon monimuotoisuus, maakuntakala ja luontomatkailu. Harsunkankaan ytimen muodostavat Harsunkankaan ulkoilualue, Peuranpolku ja kauppakeskus Paletti. Koliman alueen vetovoima perustuu koskireittiin sekä Putaanportin, Niemenharjun ja Ukoniemen alueisiin sekä useisiin virkistyskohteisiin. Konneveden alueen ytimen muodostaa Etelä-Konneveden kansallispuisto jossa painopiste on virkistyksessä ja matkailussa, erityisesti kalastusmatkailussa. Osa alueesta on myös hiljaista aluetta. Pihlajavesi on erämainen luontomatkaailukokonaisuus hiljaisine alueineen. Keitele on maakuntajärvi, merkittävä vesi- ja luontomatkaailun ja maakuntakalan kannalta. Alue pitää sisällään useita pieniä virkistyskohteita lähinnä veneilijöitä varten. Hännilänsalmen alueella on matkailullista potentiaalia ja se kytkeytyy luontevasti Keiteleeseen ja Päijänteen vesiliikenneverkostoon sekä Pyhähäkin-Salamajärven alueeseen. Haukanmaa liittyy kiinteästi venematkailuun ja Leivonmäen kansallispuistoon ja sen ytimen muodostaa Mämminiemen virkistysalue. Osa alueesta on myös hiljaista aluetta.

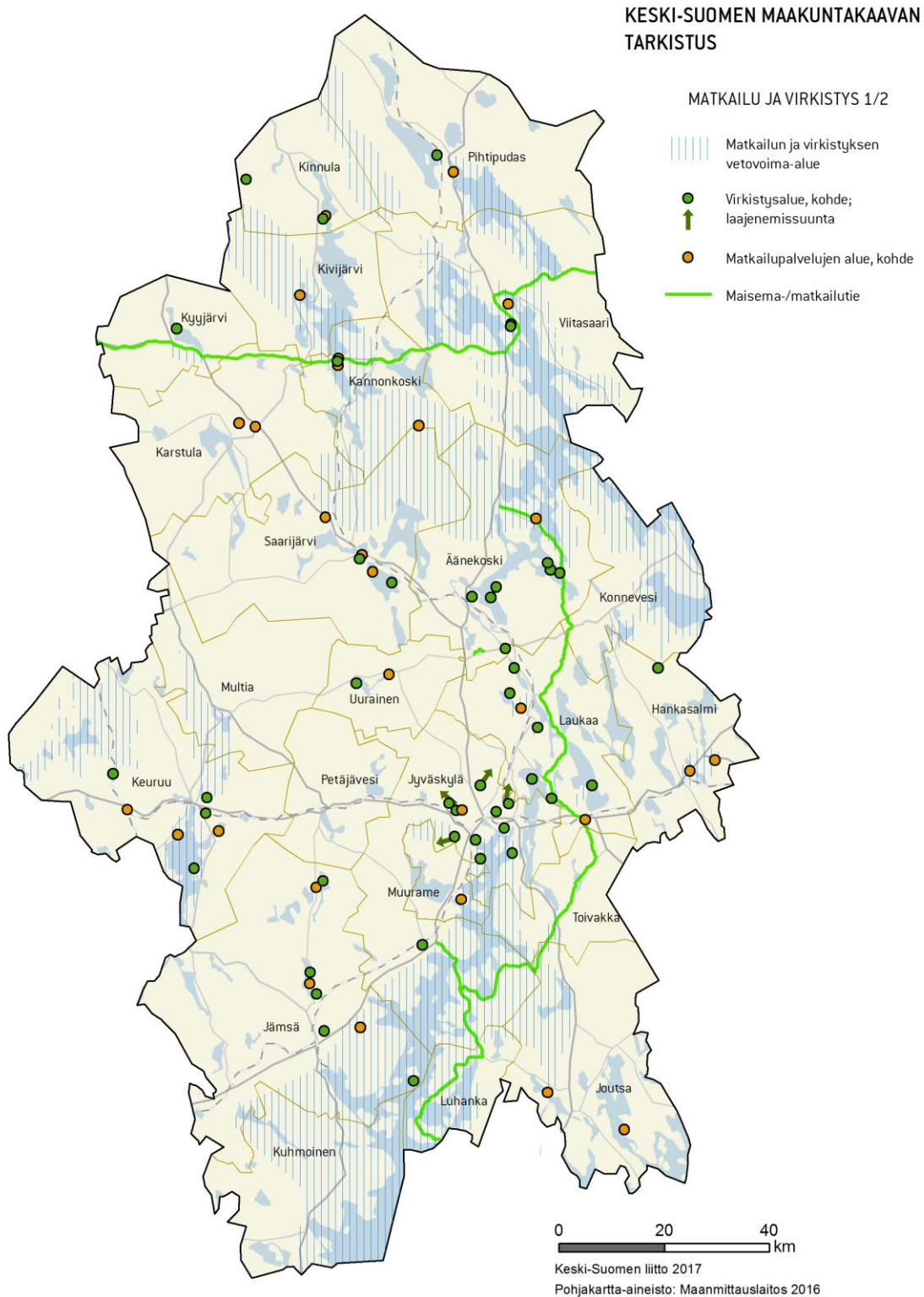
Päijänteen vetovoima-alueen ytimen muodostavat Leivonmäen ja Isojärven kansallispuistot. Leivonmäen ja Isojärven kansallispuistojen ja Rutalahden alueen pääpaino on luontomatkaailussa sekä luonto- ja ympäristökasvatuksessa. Alue kytkeytyy Rutalahden kautta myös Päijänteen ja Keiteleeseen vesiliikenneverkostoon ja Haukanmaahan. Osa alueesta kuuluu ekologiseen verkostoon.

Matkailun ja virkistystyksen vetovoima-alueet ovat osa sinistä biotaloutta ja ne toteuttavat Sinisen biotalouden kehittämissuunnitelmassa 2025 vesihyvinvointiin ja -palveluihin liittyviä tavoitteita. Niiden ytiminä toimivat usein vesistöt, kansallispuistot, matkailukeskukset, virkistysalueet ja venesatamat. Alueita kehitettäessä vetovoimatekijöitä ovat suojelualueet ja kulttuuriympäristöt sekä reitistöt ja virkistysalueet, osassa myös monimuotoisuudelle tärkeitä suoalueita, kosteikkoja ja lintuvesiä sekä ekologisia vyöhykkeitä että hiljaisia alueita. Niillä on myös yhteensovittamistarvetta biotalouteen liittyvien metsien, peltojen ja soiden käytön suhteen. Matkailun ja virkistystyksen vetovoima-alueet eivät rajoita metsien kestävää hoitoa ja käyttöä tai käyttöä vakituiseen tai loma-asumiseen.

Virkistysalueita on kaavassa 43 kappaletta. Aluevaraukset siirretään Keski-Suomen maakuntakaavasta ja 4. vaihemaakuntakaavasta. Maakunnallisesti merkittäviksi virkistysalueiksi ovat määritelty taajamien läheiset virkistysalueet, reitistöjen varsilla ja vesistöissä/vesistöjen rannoilla olevat alueet. Aikaisempien kaavojen 14 virkistysaluetta poistuu paikallisina ja viisi siirretään matkailupalvelujen alueiksi, koska niillä sijaitsee maksullista virkistystoimintaa. Matkailun ja virkistystyksen kehittämisen kohdealueiden sisään jäävät yli 50 ha virkistysalueet osoitetaan kaavakartalla, pienempiä ei. Näitä virkistysalueita on 43 ja niitä ei osoite kaavakartalla vaan ne on esitetty alueluettelossa. Ne ovat pääosin huomioitu kuntien omissa suunnitelmissa. Tällaisia virkistysalueita on erityisesti Keiteleellä, Kolimalla ja Päijänteellä. Kohdemerkinnällä esitetään sellaiset virkistystyksen kannalta merkittävät kohteet, joiden osoittamiseen ei maakuntakaavan mittakaavan vuoksi ole tarkoituksenmukaista tai mahdollista käyttää aluevarausmerkintää. Muutamia Jyväskylän seudulla oleviin alueisiin liittyvä nuoli on kehittämisperiaatemarkintä ja se osoittaa alueen laajenemissuunnan.

Väestön keskittyminen Jyväskylän seudulle ja liikuntatottumukset näkyvät kaavassa useina virkistysalueina maakuntakeskuksen ja seutukuntakeskusten ympäristössä. Merkittävä osa alueista keskittyy suurten vesistöjen alueille. Mukana on myös Päijänteen ja Pohjoisen Keski-Suomen virkistysalueyhdistysten ylläpitämiä kohteita. Läntisen Keski-Suomen ja Suomenselän alueella virkistysalueet liittyvät valtaosaltaan ulkoilu- ja moottorikelkkailureitteihin muodostaen usein niiden solmukohtia yhdessä matkailupalvelujen alueiden kanssa. Osa alueista muodostaa matkailun ja virkistystyksen vetovoima-alueen ytimen. Virkistysalueet ja -kohteet voivat pitää sisällään mm. venesatamia. Virkistysalueiden metsien käyttö perustuu voimassa olevaan metsälainsäädäntöön.

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

Kuva 37. Matkailu ja virkistys

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

Matkailupalvelujen alueita on kaavassa 29 kappaletta. Aluevaraukset siirretään Keski-Suomen maakunta-kaavasta ja 4. vaihemaakuntakaavasta. Virkistysalueista siirtyivät Joutsan Vehmasrinteet, Jämsän Matar-niemi, Saarijärven Kusiaismäki ja Viitasaaren Savivuori matkailupalvelujen alueiksi, koska niissä on osaksi maksullista virkistystoimintaa. Samasta syystä Laajavuoren virkistysalue supistuu hieman ja matkailukeskuksen kohdemerkintä laajenee aluevaraukseksi. Uusina alueina osoitetaan Kannonkosken Lakomäen Metsäkartano, Karstulan Iso Mies ja Keuruun Iso Kirja. Ne perustuvat olemassa oleviin matkailukeskuksiin ja työneuvotteluihin kuntien kanssa.

Matkailupalvelujen alueet pitävät sisällään seudullisesti merkittäviä matkailu- ja lomakeskuksia, lomakylä, lomahotelleja, leirintäalueita tai muita vastaavia matkailua palvelevia toimintoja (esimerkiksi golf-kenttä). Alueet keskittyvät suurten vesistöjen läheisyyteen. Ne ovat usein myös reitistöjen solmukohtia ja osa niistä muodostaa matkailun ja virkistykseen vetovoima-alueen ytimen. Matkailuun liittyvät ulkoilutoiminnat suuntautuvat entistä enemmän vetovoimaisiin keskuksiin, joita edustavat Keski-Suomessa mm. Hankasalmen Häkärinteiden, Jämsän Himoksen ja Jyväskylän Laajavuoren alueet sekä Keuruselkä. Monilla muillakin keskuksilla on hyvät kehittymisen mahdollisuudet.

Maisema-/matkailutienä Keski-Suomen maakuntakaavan maisematie-nimitys muutetaan maisema-/matkailutieksi. Keski-Suomen maakuntakaavassa oli esitetty matkailutienä seututie 610/612 Korpilahdelta Sysmään. Keski-Suomen Strategian laadinnan yhteydessä nousi esille Sininen tie eli kantatie 77 jolla on jo matkailutien status. Kolmantena matkailutienä on ns. Vihreä väylä Laukaa-Sumiainen-Konginkangas. Luonteva jatko tälle etelään on Laukaasta Toivakan kautta Rutalahteen ja edelleen Keski-Suomen maakuntakaavan maisematielelle Luhangasta Korpilahdelle. Neljäs matkailu-/maisematie on Äänekosken Koivistonkylän museotie.

Moottorikelkkailureitit perustuvat Keski-Suomen maakuntakaavaan. Keski-Suomessa ei ole perustettu virallista maastoliikennelain 13 § mukaisia kelkkareittiä, mutta urien määrä on lähes 2 000 km. Maakuntakaavassa esitettävä runkoreitistö kattaa tärkeimmät ylikunnalliset ja ylimaakunnalliset yhteyssuunnat. Tavoitteena on maastoliikennelain mukainen reitistö, joka soveltuvin osin palvelee myös ulkoilulain tarkoittamana kesäajan ulkoilureittinä (esimerkiksi patikointi, pyöräily, maastoratsastus). Reitistö perustuu olemassa oleviin kelkkailu-urisiin, erillisselvityksiin ja luontovaikutusten arviointiin. Maakuntakaavan tarkistuksessa runkoverkostoa on tarkennettu ja ajantasaistettu toteutuneisiin kelkkailureitteihin pohjautuen. Virallisten reittien tarkan sijainnin määrittely ja toteuttaminen edellyttävät maastoliikennelain mukaista menettelyä. Kaikki kelkkailureitit, kuten kelkkakerhojen ja matkailuyritysten reitit, edellyttävät maanomistajan lupaa.

Ulkoilureittinä esitetään Keski-Suomen maakuntaura (Keski-Suomen maakuntakaava, 4. vaihemaakuntakaava). Maakuntaura on suunniteltu 1970-luvulla ja se on osa Euroopan kaukovaellusreittiä. Ura on osaksi toteutettu ja aktiivisessa käytössä, esimerkiksi Keuruun-Multian välillä. Maakuntauraan liittyvät valtakunnallisesti merkittävät Peuranpolku ja seudullisesti merkittävät Metsoreitti ja Laulavan Mörön polku. Ne kytkevät keskeisiä virkistysalueita ja matkailupalvelujen alueita verkostoksi. Muita paikallisia ulkoilureittejä liittyy maakuntauraan. Maakuntauraan on tehty tarkistus Petäjävedelle. Uutena ulkoilureittinä osoitetaan maakuntauraan liittyvä yhteys Hankasalmen kirkonkylältä Revontulen ja Häkärinteen alueisiin. Maakuntaura kytkeytyy myös matkailun ja virkistykseen vetovoima-alueisiin. Ulkoilureiteillä on toisinaan yhteensovittamistarvetta biotalouden eli metsien, peltojen ja soiden käytön suhteen.

Ulkoilun yhteystarpeet liittyvät ihmisten ulkoilun harrastamiseen, matkailun ja virkistykseen vetovoima-alueisiin ja ylimaakunnallisiin yhteyksiin. Näistä merkittävimmät liittyvät Himoksen alueeseen. Uusina ylimaakunnallisina ulkoilun yhteystarpeina osoitetaan varaukset Joutsasta Päijät-Hämeen ja Keuruulta Pirkanmaan suuntiin. Yhteystarpeilla on jatkumot Päijät-Hämeen ja Pirkanmaan puolella.

Vesiretkeilyreittinä osoitetaan Jyväskylän pienten sisäjärvien, Konneveden, Vanhan Vitosen ja Saarijärven vesiretkeilyreitit. Reitit siirretään Keski-Suomen maakuntakaavasta ja 4. vaihemaakuntakaavasta. Vesiretkeilyreitit perustuvat aikaisempiin Keski-Suomen maakuntakaavaa ja 4. vaihemaakuntakaavaa varten teh-

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

tyihin selvityksiin. Uutena reittinä on Multia-Keuruu-Mänttä-Vilppula. Reittien palvelut sekä rantautumis- ja veneenlaskupaikat on merkitty erillisille reittikartastoille. Reitit soveltuvat melontaan ja osin myös soutuveineellä liikkumiseen.

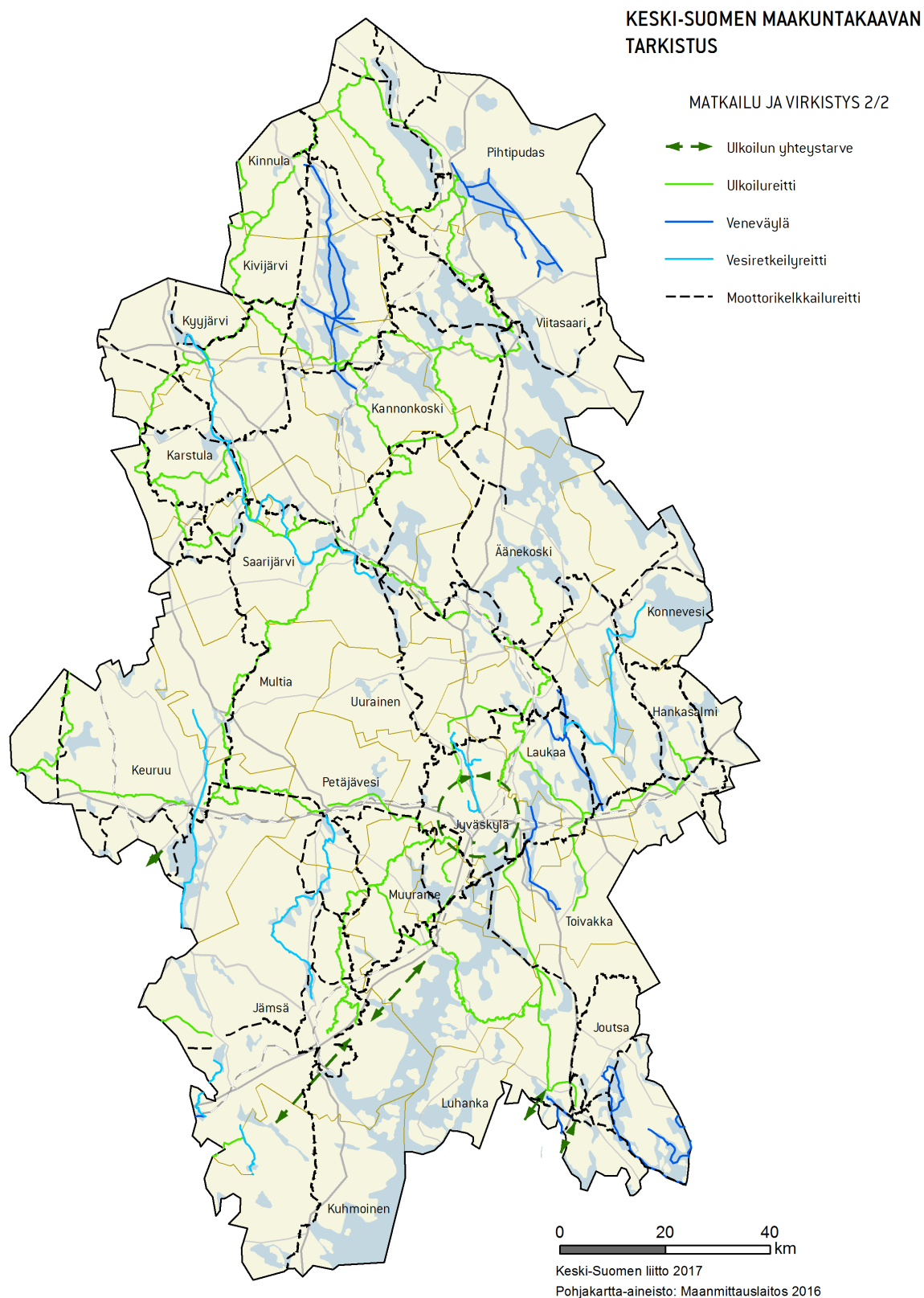
Aikaisemmista lainvoimaisista maakuntakaavoista siirrettävät muuttumattomat merkinnät

Veneväylinä on osoitettu Kivijärven, Koliman, Joutsan-Hartolan, Leppäveden, Lievestuoreenjärven, Kuusveden ja Suonteen väylät. Veneväylät on toteutettu Järvi-Suomen merenkulkupiirin, ympäristökeskusten ja kuntien yhteistyönä. Varaukset siirretään Keski-Suomen maakuntakaavasta ja 4. vaihemaakuntakaavasta.

Kuva 38. Kyyjärven Harsunkankaan matkailun ja virkistysalueen vetovoima-alueen ytimen muodostaa Harsunkankaan ulkoilualue

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

Kuva 39. Matkailu ja virkistys, yhteystarpeet, reitit ja väylät

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

Muut merkinnät

Tekninen huolto

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaan alueidenkäytössä turvataan energihuollon valtakunnalliset tarpeet ja edistetään uusiutuvien energialähteiden hyödyntämismahdollisuuksia. Maakuntakaavoituksessa on osoitettava ja muussa alueidenkäytön suunnittelussa on otettava huomioon valtakunnallisen energihuollon kannalta merkittävät voimajohtojen linjaukset siten, että niiden toteuttamismahdollisuudet säilyvät. Suunnittelussa on otettava huomioon sekä tarpeelliset uudet linjaukset että vanhojen verkostojen parantamisen ja laajentamisen tarpeet. Voimajohtolinjauksissa on ensisijaisesti hyödynnettävä olemassa olevia johtokäytäviä. Maakuntakaavoituksessa on osoitettava jätteenkäsittelylaitoksille alueet siten, että pääosin kaikki syntyvä jäte voidaan hyödyntää tai käsitellä valtakunnallisesti tai alueellisesti taroituksenmukaisesti, tarvittaessa ylimaakunnallisena yhteistyötä.

Keski-Suomen Strategiassa tekninen huolto ei ole painopiste. Strategiassa kuitenkin todetaan, että puhdistamojen paikallinen vesistökuormitus sekä ilmastonmuutokseen vaikuttavat päästöt ovat vähentyneet.

Teknisen huollon perusratkaisut ovat Keski-Suomen maakuntakaavassa ja 1. vaihemaakuntakaavassa. Näitä ovat voimalinjat, yhdyskuntateknisen ja energihuollon alueet ja pääjohdot. 3. vaihemaakuntakaavassa on esitetty tuulivoimapuiston alueet. Teknisen huollon teemaan ei kaavan tarkistuksessa ole tulossa uusia aiheita vaan aikaisempien kaavojen varaukset siirretään tähän kaavaan. Päivitystarve on ilmennyt ympäristöhäiriöitä tuottavien jätteenkäsittelyalueiden, energihuollon alueiden sekä voimalinjojen ja vesihuollon runkolinjojen osalta. Nimimuutos jätteenkäsittelykeskuksesta materiaalikeskukseksi perustellaan taustamuistiassa. Energihuollon alueista ja voimalinjoista sekä vesihuollon runkoyhteyksistä on omat taustamuistionsa. Huomattava osa aiempien maakuntakaavojen vesihuollon yhteystarpeista on toteutunut ja kaavamerkintöjä voidaan tarkistuksen yhteydessä kumota.

Uutena asiana kaavassa on koko maakuntaa koskeva suunnittelumääräys geoenergian hyödyntämiseksi. Geologian tutkimuskeskuksen selvityksen mukaan maakunnan geoenergiapotentiaali on pääosin kiitettävä. Noin 80 % maakunnan pinta-alasta on potentiaaliltaan kiitettävää mikä johtuu ohuesta maaperästä ja graniittien laajasta levinneisyydestä.

Aikaisemmista lainvoimaisista kaavoista siirrettävät merkinnät, joihin on tehty muutoksia

Materiaalikeskuksina (MK, mk) osoitetaan kaavassa neljä jätteenkäsittelykeskusalueita. Keski-Suomen maakuntakaavan ja 1. vaihemaakuntakaavan laatimisen ajoista jätteenkäsittelyalueiden luonne on muuttunut. Uusi jätelaki tuli voimaan 1.5.2012 ja senkin jälkeen jätelainsäädäntöä on uudistettu. Vuoden 2016 alussa tuli voimaan orgaanisen aineksen kaatopaikkakielto ja kaatopaikkakäsittely lähes loppuu Suomesta. Vanhentuneen Keski-Suomen alueellisen jättesuunnitelman mukaan vuoteen 2016 mennessä hyötykäyttöaste nousee 80 %: in. Yhdyskuntajätteestä kierrätetään materiaalina 50 % ja hyödynnetään energiana 30 %. Loppusijoitettavaksi päätyy enintään 20 % yhdyskuntajätteestä. Käytännössä kaikki hyödynnettävä yhdyskuntajäte hyödynnetään. Jätteenkäsittelyalueilla toiminta muuttuu loppusijoituksesta jätteiden vastaanottoon, lajitteluun, välivarastointiin ja jatkojalostukseen, joten kaavamerkinnän nimi muutetaan toimintaa paremmin kuvaavaksi materiaalikeskukseksi. Aluerajauksia ei muuteta lukuun ottamatta Mörkökorven suunnitellun alueen rajausta, jota täsmennetään niin, että siihen sisältyy jo käytössä oleva jätteenkäsittelyalue. Lisäksi maakuntahallituksen 14.10.2016 päätöksen mukaisesti Mörkökorven materiaalikeskukseen ei tule sallia loppusijoitusta, vaikka toiminnasta vastaava yritys on vuonna 2015 jo saanut loppusijoituksen mahdollistavan ympäristöluvan.

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

Energiahuollon alueina (en) kaavassa osoitetaan energiahuoltoalue, suurmuuntamo ja vesivoimalaitos. Näihin alueisiin sisältyy MRL:n 33 §:n mukainen ehdollinen rakentamisrajoitus. Jätteidenpolttolaitoksen toteutuksesta Rauhalahden lämpövoimalaitoksen yhteyteen on luovuttu, joten merkintään liittynyt maininta jätteenpoltosta poistetaan. Vesivoimalaitoksina esitetään yli 1 MW:n voimalat, joihin liittyy vedenpinnan säännöstely.

Voimalinjoihin (z) on tullut muutoksia Keski-Suomen maakuntakaavan vahvistamisen jälkeen. Maakuntaan on toteutunut uusia voimalinjoja ja osassa voimalinjoja niiden jännitetaso on muuttunut. Kaavassa esitetään linjat, joiden toteutettava reittivaihtoehto on varmistunut ja jotka ovat edenneet jo rakentamis- tai vähintään yleissuunnitteluvaiheeseen. Lisäksi sellaiset uudet voimajohtohankkeet esitetään kaavakartalla yhtenäisellä viivalla, joista on tehty YVA-lain mukainen ympäristövaikutusten arviointimenettely tai sähkömarkkinalain mukainen ympäristöselvitys. Sähköverkon toteutuksessa tulee pyrkiä maakaapelointiin.

Voimalinjojen yhteystarpeisiin (z) esitetään alustavasti suunnitellut, ohjeelliset sekä pidemmän aikavälin yhteystarpeet. Tähän ryhmään kuuluvat voimajohtodot osoitetaan kaavakartalla yhteystarve –merkinnällä. Lisäksi ne eritellään alueluettelossa.

Maakuntakaavan tarkistuksen yhteydessä on merkintöjen määrää karsittu. Tästä syystä ”uusi voimajohto” sekä ”ohjeellinen voimajohto” merkinnöistä luovutaan. Maakuntakaavan tarkistus perustuu voimajohtojen osalta Keski-Suomen maakuntakaavaan, työneuvotteluihin voimayhtiöiden kanssa sekä voimajohtosuunnitelmiin.

Pääjohtojen yhteystarpeet (j, v) perustuvat alueellisiin vesihuollon kehittämissuunnitelmiin ja työneuvotteluihin kuntien ja Keski-Suomen ELY-keskuksen kanssa. Huomattava osa Keski-Suomen maakuntakaavan pääjohtojen yhteystarpeista on toteutunut joko kokonaan tai osalta matkaa. Nämä muutokset on otettu huomioon tarkistuksessa ja toteutuneet yhteydet kumotaan maakuntakaavasta. Tarkistuksen jälkeen osoitettavia yhteystarpeita on 10 kappaletta.

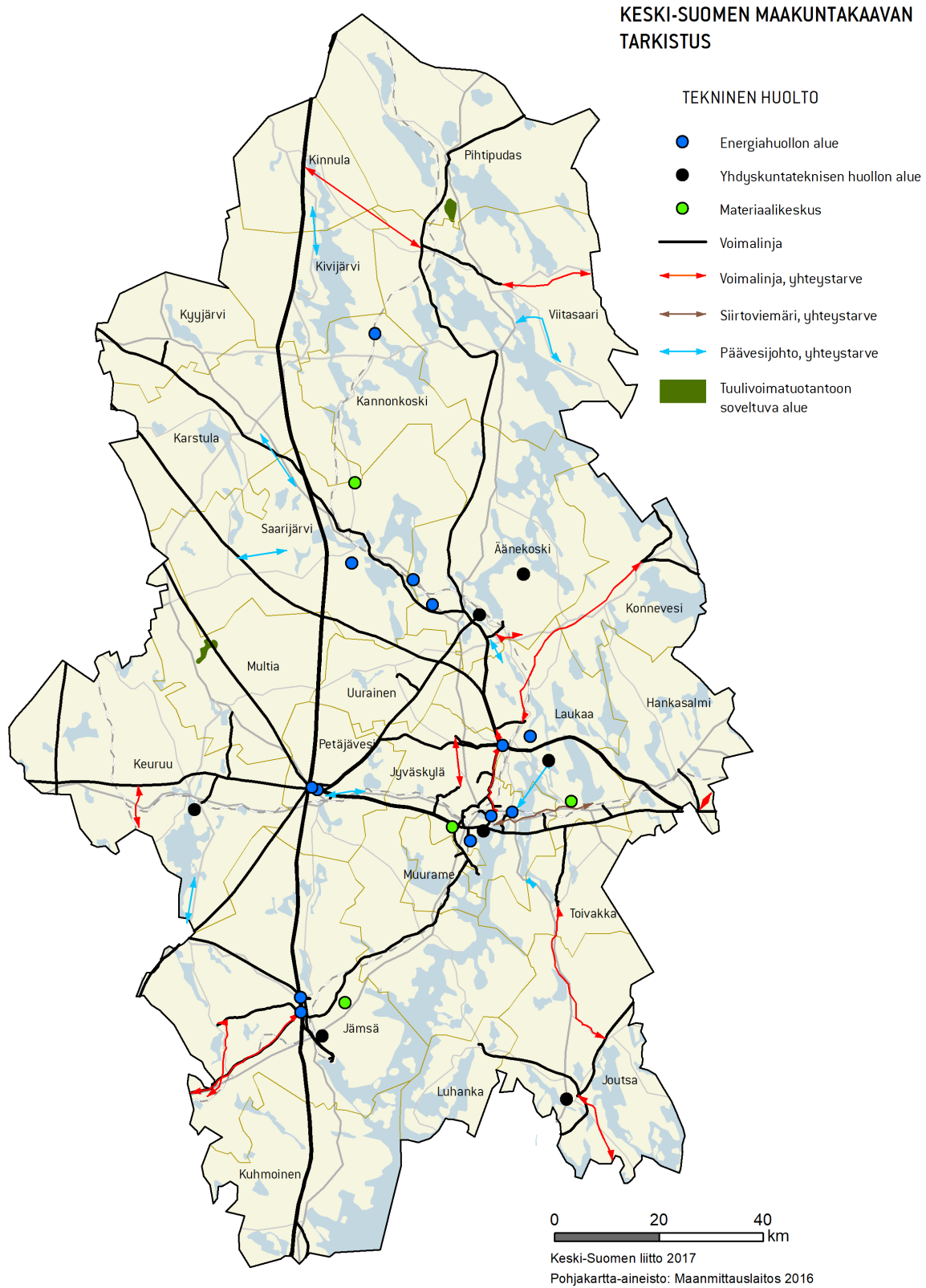
Tuulivoimatuotantoon soveltuvia alueita (tv) alueita on kaavassa kaksi. Alueet perustuvat tuoreeseen 3. vaihemaakuntakaavaan, joka vahvistettiin 5.12.2015. Keski-Suomessa on vireillä noin 25 tuulivoimapuistohanketta. Nämä ovat kooltaan alle maakuntakaavamittakaavan (< 10 voimalaa), joten niiden esittämiseen ei ole perusteita. Maakuntakaavan tarkistuksen yhteydessä on Hankasalmen ja Konneveden muuttuneen maankäytön (virkistys) vuoksi poistettu Häähniinmäen tuulivoimatuotantoon soveltuva alue, samoin perusteiden Jämsän Vekkulan alue ja Kärkistensalmi.

Aikaisemmista lainvoimaisista maakuntakaavoista siirrettävät muuttumattomat merkinnät

Yhdyskuntateknisen huollon (et) alueina kaavassa osoitetaan Keski-Suomen maakuntakaavan alueet, josta ne siirretään tähän kaavaan. Näitä ovat kuntien yhteistä vedenhankintaa palvelevat tekopohjavesialueet tai jäteveden käsittelyä palvelevat jätevedenpuhdistamoalueet. Kaavassa esitetään Laukaan Vuonteen ja Sumiaisten Syvälahden tekopohjavesilaitokset. Näiltä alueilta otetaan ja tullaan ottamaan tekopohjavettä Jyväskylän seudun sekä Äänekosken, Suolahden ja Sumiaisten tarpeisiin.

Jätevedenpuhdistamoina esitetään olemassa olevat Joutsan seudun, Jämsän, Jyväskylän, Keuruun ja Äänekosken yhteispuhdistamot.

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

Kuva 40. Tekninen huolto

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

Luonnonvarat

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaan alueidenkäytöllä edistetään luonnonvarojen kestävää hyödyntämistä siten, että turvataan luonnonvarojen saatavuus myös tuleville sukupolville. Alueidenkäytössä ja sen suunnittelussa otetaan huomioon luonnonvarojen sijainti ja hyödyntämismahdollisuudet. Alueidenkäytössä on otettava huomioon pohja- ja pintavesien suojelutarve ja käyttötarpeet.

Keski-Suomen Strategiassa biotalouteen liittyvät luonnonvarat ovat painopiste (ks. Biotalous), muut luonnonvarat eivät ole painopiste.

Luonnonvaroja on aikaisemmin käsitelty kahdessa kaavassa: Keski-Suomen maakuntakaava ja 2. vaihemaakuntakaava. Pohjavesialueet olivat mukana Keski-Suomen maakuntakaavassa, maa-ainekset Keski-Suomen maakuntakaavassa ja 2. vaihemaakuntakaavassa. 2. vaihemaakuntakaavassa on myös kahdeksan malmipotentialista vyöhykettä.

Maakunnalliset tärkeät pohjavesialueet perustuvat Keski-Suomen ELY-keskuksen tekemään selvitykseen, jossa vanha luokitus muutettiin uuden mukaiseksi. Selvitykseen sisältyi myös esitys maakuntakaavan tarkistukseen mukaan otettavista ylimaakunnallisesti, maakunnallisesti ja seudullisesti merkittävistä pohjavesialueista. Em. tärkeitä pohjavesialueita on 24 kpl ja ne nimettiin maakunnallisesti tärkeäksi pohjavesialueeksi. Muut pohjavesialueet on ELY-keskus arvottanut paikallisesti merkittäviksi ja ne on esitetty alueluettelon kartalla ja taulukossa. Pohjavesihuollon turvaamiseksi on annettu koko maakuntaa koskeva suunnittelu määräys.

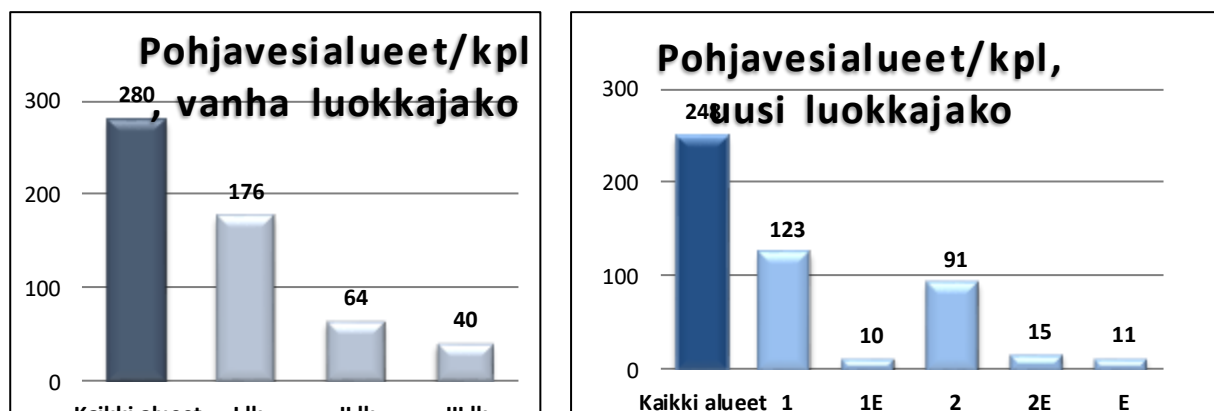
Uudet merkinnät, ei mukana aikaisemmissa lainvoimaisissa maakuntakaavoissa

Maakunnallinen tärkeä pohjavesialue. Pohjavesialueiden luokitus on muuttunut. Vanhoja I- ja II-luokkia on tarkistettu ja luokiteltu lainsäädännön mukaisesti 1- ja 2-luokkiin. Lisäksi on selvitetty, mitkä pohjavesialueet voidaan poistaa kokonaan luokitukselta sekä mitkä alueet sisältävät pohjavesistä suoraan riippuvaisia merkittäväksi katsottuja pintavesi- ja maaekosysteemejä ja luokitellaan siten jatkossa E-luokkaan. E-luokan pohjavesialueen luokitus perustuu luonnontilaisen tai luonnontilaisen kaltaiseen muun lainsäädännön nojalla suojeltuun pohjavedestä suoraan riippuvaiseen merkittävään pintavesi- ja maaekosysteemiin. E-luokituksessa tärkeimmiksi tarkasteltaviksi asioiksi nousivat luonnontilaiset tai luonnontilaisen kaltaiset lähteet ympäristöineen sekä alueen merkittävyys pohjaveden purkautumisen ja lajiston suhteen. Kaikki III-luokan pohjavesialueet joko poistuvat tai saavat E-luokituksen. Vanhat I- ja II-luokan alueet saavat määrittelyn täyttäänsä luokkanumeron lisäksi peräänsä E:n eli niistä tulee 1E- ja 2E -alueita. Pelkän E-merkinnän saavat alueet pysyvät pohjavesialueina, mutta niillä ei ole suurta vedenhankinnallista merkitystä.

Tarkastelua on tehty jo olemassa olevien tietojen perusteella, erityisesti kartta-aineistoista sekä muun alueista olemassa olevan tiedon ja asiantuntemuksen perusteella. Lisäksi on tehty maastotarkastelua, jossa on käyty kesän ja syksyn 2016 mittaan tutkimassa 22 pohjavesialueen ekosysteemejä tarkemmin. Näiden pohjalta on määritetty soveltuvia alueita E-luokkaan ekosysteemikuvauksineen yhteistyössä biologin kanssa.

Yhteensä E-merkinnän on saamassa 34 pohjavesialuetta, joista 10 kpl on 1E-, 15 kpl 2E- ja 9 kpl E-alueita. Näin E-luokituksella varustettuja alueita kaikista pohjavesialueista on 13,6 %. Luokitukselta on kokonaan poistumassa 32 kpl pohjavesialueita. Pohjavesialueita jää tällöin Keski-Suomeen 248 entisen 280 sijasta. Alueista 21:lla on selkeästi ylikunnallista, kahdella maakunnallista ja yhdellä ylimaakunnallista merkitystä vedenhankintaan. On huomattava, että luokkajakoon voi vielä tulla muutoksia ja tietoja päivitetään. Sen vuoksi on tärkeää päivittää ajantasainen tieto toimivaltaiselta viranomaiselta, joka on ELY-keskus. Maakuntalakesityksen (HE 15/2017 vp) perusteella maakuntaudistuksen toteuduttua pohjavesiin liittyvät tehtävät olisivat maakunnan tehtäviä.

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS
KAAVASELOSTUS

Kuva 41. Keski-Suomen pohjavesialueiden jakautuminen eri luokkiin vanhan ja uuden luokittelun mukaan. (9.12.2016)

Hyvälaatuinen pohjavesi on tärkeää yhdyskuntien vesihuollolle, ihmisten hyvinvoinnille ja biotaloudelle. Erityisesti elintarviketuotanto on suurelta osin riippuvainen hyvälaatuisesta pohjavedestä. Tavoitteena on, että kemiallisesti ja määrällisesti huonossa kunnossa olevat pohjavesialueet palautetaan hyvään tilaan.

Maa-ainesten ottoa pidetään pohjavesien suurimpana uhkatekijänä. Tämä korostuu erityisesti harjuaalueilla jotka ovat tärkeimpiä pohjaveden muodostumisalueita, vähäisemmässä määrin kallio- tai moreenialueilla. Euroopan yhteisön vesipolitiikan puitteiden mukainen Keski-Suomen pohjavesien toimenpideohjelma vuosille 2016–2021 on valmistunut vuonna 2015. Siinä on analysoitu maa-ainesten ottoa pohjavesialueilla, esitetty nykykäytännön mukaisia toimenpiteitä ja lisätoimenpiteitä maa-ainesten ottoon pohjavesisuojelussa.

Maa-ainesten ottaminen on luvanvaraista toimintaa ja lupaviranomaisena toimii kunta. Maa-ainelaki säätelee maa-ainesten ottotoimintaa. Lain 3 §:n 1 momentin mukaan maa-ainesten ottamisesta ei saa aiheuttaa kauniin maisemakuvan turmeltumista, luonnon merkittävien kauneusarvojen tai erikoisten luonnonesiintymien tuhoutumista, huomattavia tai laajalle ulottuvia vahingollisia muutoksia luonnonolosuhteissa, tärkeän tai muun vedenhankintakäyttöön soveltuvan pohjavesialueen veden laadun tai antoisuuden vaarantuminen, jollei siihen ole saatu vesilain mukaista lupaa. Maa-ainesten ottoon liittyvä kivenlouhinta ja murskaamo tarvitsevat ympäristönsuojelulain mukaisen ympäristöluvan. Pohjavettä koskevat ympäristönsuojelulain pohjaveden pilaamiskielto ja vesilain pohjaveden muuttamiskielto.

Keski-Suomen liitto selvitti Keski-Suomen maakuntakaavan ja 2. vaihemaakuntakaavan maa-ainesten ottovyöhykkeiden vaikuttavuutta. Selvisi, että vain 20 % myönnettyistä maa-ainesten ottoluvista sijoittui maakuntakaavan varausten alueille. Koska kaavan ohjausvaikutus todettiin heikoksi, maakuntahallitus päätti poistaa maa-ainesten ottovyöhykkeet kaavatarkistuksessa. Maa-aineksia varten tehdyt tutkimukset ovat kuitenkin kaikkien käytettävissä. Tutkimuksissa on osoitettu kiviainekulutuksen tarve ja ainekseltaan parhaat sora- ja hiekka- sekä kalliokiviainekulutukset. Näitä alueita on maakunnassa 112 kpl ja ne esitetään alueluettelossa. Maakuntakaavan ohjaus maa-ainesten ottotoimintaan tulee ns. ei-alueiden kautta, joita ovat esimerkiksi virkistysalueet, suojelualueet jne.

Maakunnallisille tärkeille pohjavesialueille ei tule sijoittaa pohjaveden pilaantumis- ja muuttamisriskejä aiheuttavia laitoksia ja toimintoja eikä maa-ainesten ottoa. Alueiden pohjavedenottamoille tulee määritellä suoja-alueet. Kaikkia pohjavesialueita koskevat pohjaveden pilaamiskielto (YSL 17 §) ja pohjaveden muuttamiskielto (VL 3:2 §). Yhteensovitusta tarvitaan paikallisten pohjavesialueiden ja maa-aineshuollon välillä.

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

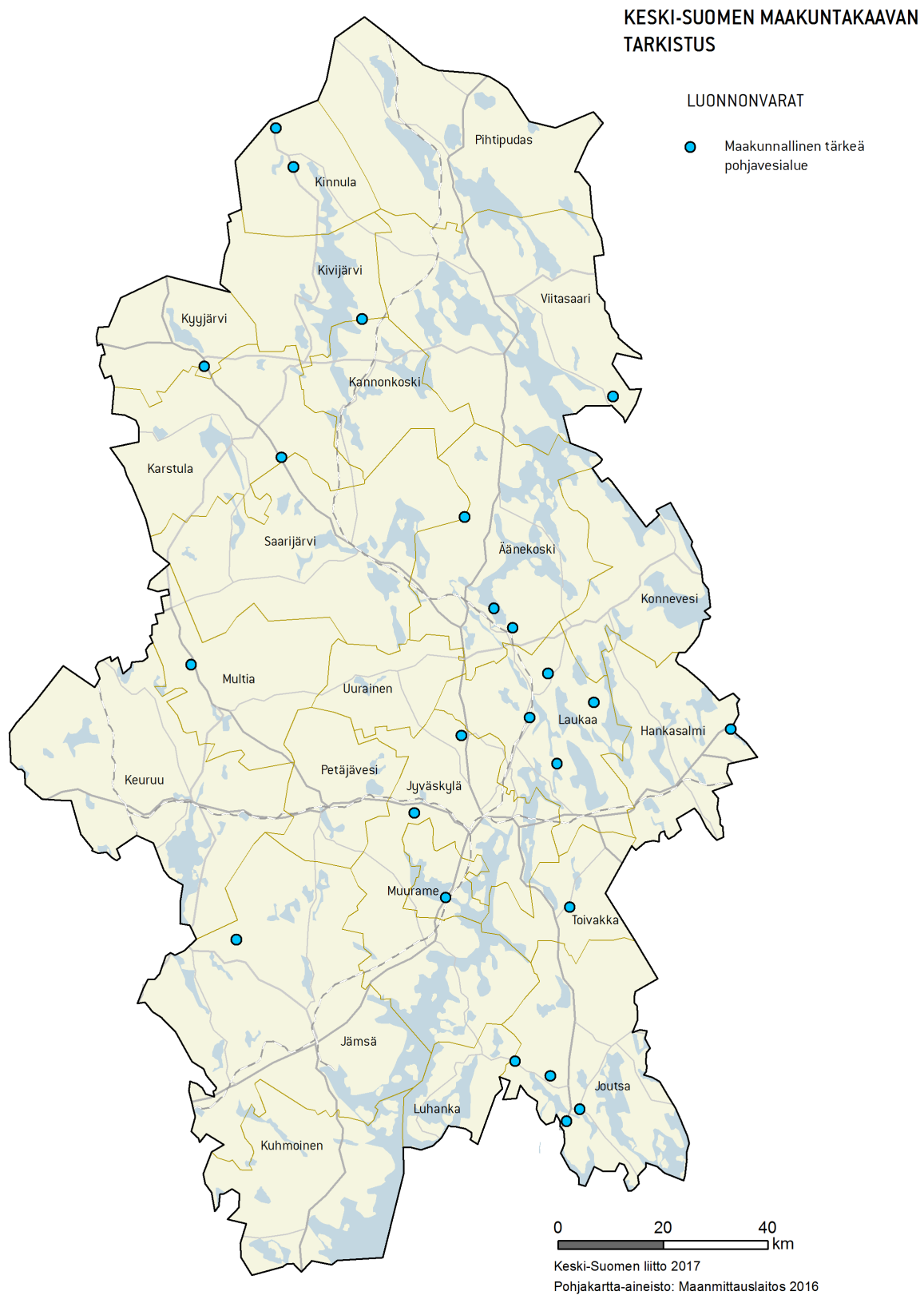
Suomen ympäristökeskus yhdessä Geologian tutkimuskeskuksen kanssa ovat laatineet maa-aineslupaprosessiin tueksi selvitykset valtakunnallisesti arvokkaista harju-, kallio- ja moreenialueista sekä tuuli- ja rantakerrostumista. Valmistumassa on selvitys valtakunnallisesti arvokkaista kivikoista. Selvityksillä ei ole suoraan lakiin perustuvia oikeudellisia vaikutuksia vaan ne tulevat maa-aineslain mukaisen lupamenettelyn kautta. Lupaprosessissa ratkaisuvallta on kunnilla. Kyseiset kohteet eivät ole suojelualueita. Selvitykset toimivat alueen arvoja selvittävänä aineistona maa-ainesten ottamisen edellytyksiä harkittaessa.

Maakuntakaavan alueluettelossa on eritelty em. geologisten muodostumien tyypit. Valtakunnallisesti arvokkaita harju-, kallio- ja moreenimuodostumia sekä tuuli- ja rantakerrostumia on 178 kpl yhteispinta-alaltaan 21 500 ha. Korkeimman hallinto-oikeuden linjaukset osoittavat, että lainvoimaisen maakuntakaavan maisemaltaan ja luontoarvoiltaan maakunnallisesti arvokkaalta harjualueelta voi ottaa soraa ja hiekkaa (KHO 2015:129). Samoin valtakunnallisesti arvokkaalla kallioalueella voi louhia kalliokiviaineksia (KHO 2016:93). Tällä perusteella maakuntahallitus poisti kaavatarkistuksesta arvokkaat harju-, kallio- ja moreenimuodostumat. Kaavaratkaisussa näille alueille ei ole esitetty niitä vaarantavia maankäyttömuotoja.

Kohteiden osalta lupa- ja korvauskysymykset ratkaistaan maa-aineslain mukaisen lupaprosessin yhteydessä. Maa-aineslain 8 §:n mukaan ”jos lupa ainesten ottamiseen on lainvoimaisesti evätty eikä maanomistaja voi käyttää maataan maa- ja metsätalouteen, rakentamiseen tai muuhun vastaavaan kohtuullista hyötyä tuotavaan tarkoitukseen, on kunta tai, jos alueella on luonnonsuojelun kannalta valtakunnallista merkitystä, valtio velvollinen omistajan niin vaatiessa lunastamaan alueen”.

Kaavassa ei esitetä myöskään 2. vaihemaakuntakaavan malmipotentialisia vyöhykkeitä, koska riittävät selvitykset puuttuvat. Sen sijaan alueluettelossa esitetään mineraaliesiintymien mahdolliset esiintymisaluet.

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

Kuva 42. Luonnonvarat

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

Erytistoiminnot

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaan alueidenkäytön suunnittelussa on otettava huomioon maanpuolustuksen ja rajavallvonnan tarpeet ja turvattava riittävät alueelliset edellytykset varuskunnille, ampuma- ja harjoitusalueille, varikkotoiminnalle sekä muille maanpuolustuksen ja rajavallvonnan toimintamahdollisuuksille. Samalla on huomioitava muun yhdyskuntarakenteen, elinympäristön laadun ja ympäristöarvojen asettamat vaatimukset.

Keski-Suomen Strategiassa erityistoiminnot eivät ole painopiste.

Erytistoimintoihin luetaan kuuluviksi puolustusvoimien alueet, ampuma- ja moottoriurheilualueet sekä melualueet ja suojavyöhykkeet. Puolustusvoimien toiminta sekä ammunta ja moottoriurheilu ovat melua tai vaaraa aiheuttavia. Osaan niistä liittyy melualue ja suojavyöhyke. Suojavyöhykkeitä on myös puolustusvoimien lentotoimintaan liittyen.

Aikaisemmista lainvoimaisista kaavoista siirrettävät merkinnät, joihin on tehty muutoksia

Puolustusvoimien aluevarauksiin (EP) tulee muutoksia varuskuntien lakkauttamisten vuoksi. Aikaisemmassa Keski-Suomen maakuntakaavassa olevat Jämsän Hallin ja Keuruun Pioneerirykmentin varuskuntien aluevaraukset on poistettu. Puolustusvoimien alueita ovat Kalettoman varikko ja Vuorisjärven räjäytysalue Keuruulla ja Jyväskylän varuskunta (ent. Luonetjärvi) sekä Lievestuoreen ja Toivakan varikot. Uutena puolustusvoimien aluevarauksena esitetään Jyväskylän Roninmäen alue. Puolustusvoimien alueiden sisällä olevat ampumaradat on kaavassa esitetty omalla merkinnällä. Kaavassa esitettävät aluevaraukset perustuvat työneuvotteluihin puolustusvoimien kanssa. Puolustusvoimat on yhdessä ympäristöministeriön kanssa laatinut mietinnön melualueiden määrittämiseksi kaavoituksessa ja maankäytön suunnittelussa.

Ampuma- ja moottoriurheilualueissa (EU, eu) on yhdistetty ampumaradat ja moottoriurheilualueet. Ampumaratoja on kaavassa 23. Ampumaradat ovat ympäristöhäiriöitä aiheuttavaa toimintaa. Kaavan radat perustuvat selvitykseen sekä työneuvotteluihin Suomen Ampumaurheiluliiton, Suomen Ampumahiihtoliiton, Suomen Metsästäjänliiton, Keski-Suomen riistakeskuksen ja Maanpuolustuskoulutuksen kanssa. Seudullisuuden tason nostossa huomioitiin ratojen valtakunnallinen merkitys, riistakeskuksen ja maanpuolustuskoulutuksen lakisäätötoiminnan piirissä olevat radat sekä ratojen maakunnallinen kattavuus. Kustakin radasta on paikatietoselvitys, jossa on mm. asutus ja melumallinnuksella määritelty melun tasovyöhykkeet eri aselajeille. Melualueiden pienialaisuuden vuoksi niitä ei esitetä kaavassa mutta kunnan yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa ne on huomioitava.

Keski-Suomen maakuntakaavan Keuruun Montosvuoren radan nimi muuttuu muotoon Varuskunnan rata. Kaikki kaavassa esitettävät 23 rataa olivat mukana aikaisemmassa Keski-Suomen maakuntakaavassa tai 4. vaihemaakuntakaavassa. Paikallisia ampumaratoja on 12 kpl ja ne on esitetty alueluettelossa.

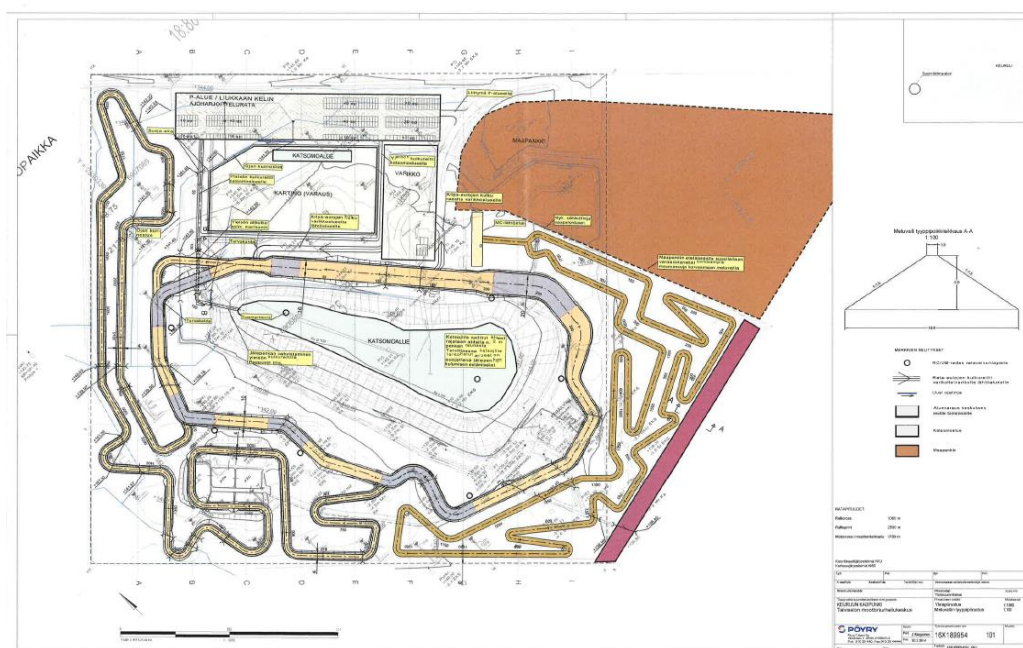
Moottoriurheilualueita on kaavassa 10. Moottoriurheilualueet ovat ympäristöhäiriöitä aiheuttavaa toimintaa. Radoista kahdeksan oli aikaisemmassa Keski-Suomen maakuntakaavassa. Nämä ovat Joutsan Koittilankankaan ratakeskus, Jämsän Haaralankangas, Kannonkosken Teeriharjun rata, Karstulan Helapuron rata, Laukaan Lievestuoreen ratakeskus, Pihtiputaan Haapavuoren rata sekä Kolkanlahden rata Saarijärvellä. Konneveden Jouhtisvuoren rata on suunnitteluvaiheessa. Konneveden ja Pihtiputaan rata-alueiden välittömässä läheisyydessä sijaitsee riistanhoitoyhdistyksen käytössä oleva ampumarata ja ne sisältyvät merkintään. Moottoriurheilualueilla on voimassa olevat ympäristöluvut lukuun ottamatta Konneveden Jouhtisvuoren rataa. Joutsan Koittilankankaalla ja Lievestuoreella ovat liukkaana kelin ajoharjoittelualueet sekä eri moottoriurheilumuodoille soveltuvia ratoja.

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

Uutena moottoriurheilualueena on Keuruun Talvisalon alue. Alue on entinen jätteenkäsittelypaikka, jolle on tehty moottoriratasuunnitelma ja jonka yhteydessä on myös maa-ainespankki. Toinen uusi moottoriurheilualue on toiminnassa oleva Jämsän Särkikankaan rata.

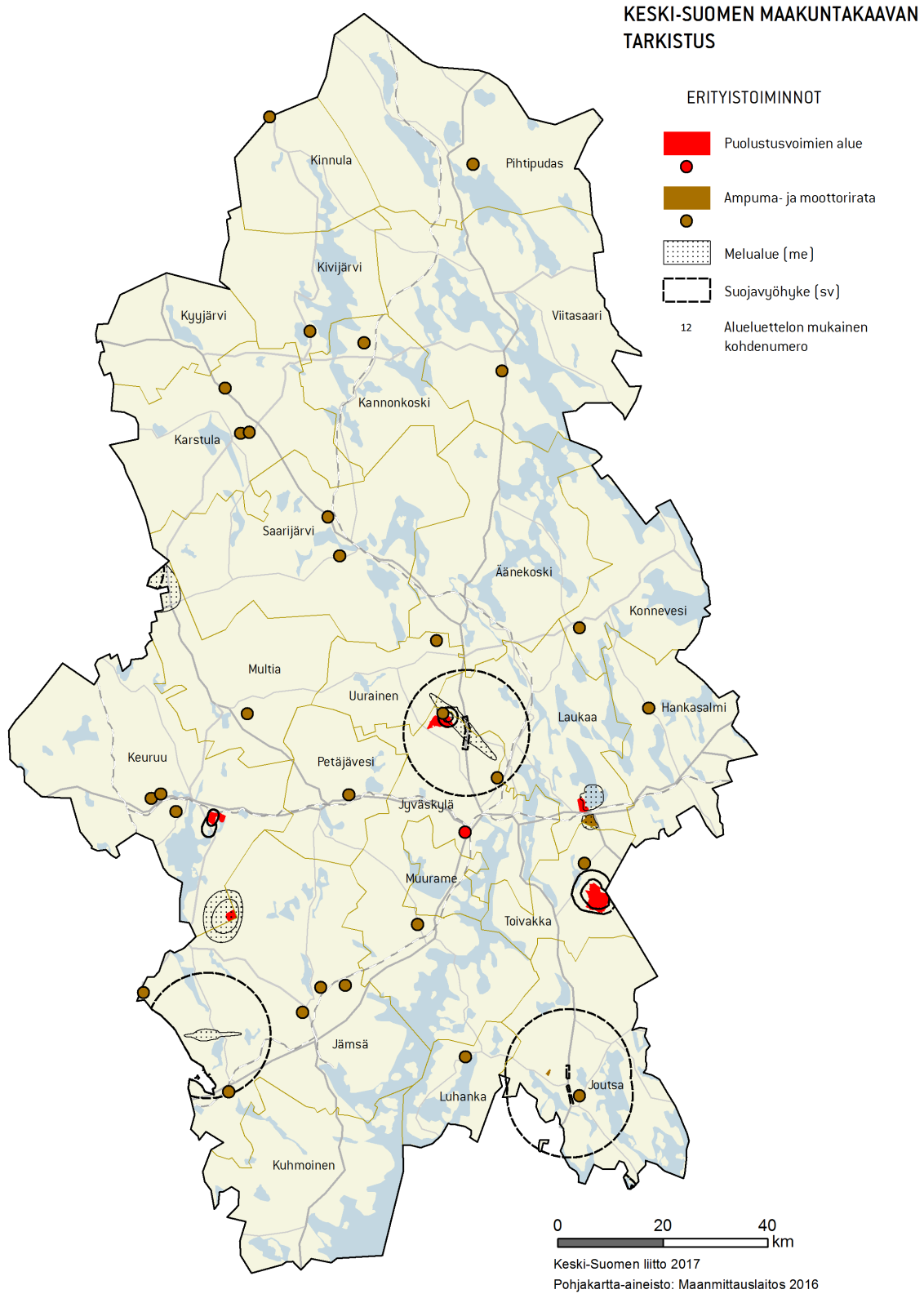
Melualueina (me) esitetään Jyväskylän ja Hallin lentomelualueet, puolustusvoimien ampumatoiminnoista johtuvat melualueet Keuruun Vuorisjärven räjäytysalueelle ja Multialla Ähtärin Palolammen hävittämön melualue sekä Lievestuoreen varikon ja moottoriradan alueet. Kaavakartalla Vuorisjärven melualue esitetään uloimman rajauksen mukaisesti. Melualueilla on erisisältöisiä suunnittelumääräyksiä, jotka on esitetty merkinnöissä ja määräyksissä ja alueluettelossa. Ne perustuvat Keski-Suomen maakuntakaavaan ja tuoreeseen 4. vaihemaakuntakaavaan lukuun ottamatta Palolammen hävittämön melualuetta, jolle puolustusvoimat on tehnyt päivityksen 2017. Jämsän Hallin lentomelualueen rajausta muutetaan aiempaa suppeammaksi, koska poikittaisen kiitotien varauksesta on luovuttu alueen käyttötarkoituksen muututtua.

Suojavyöhykkeet (sv) perustuvat 4. vaihemaakuntakaavaan lukuun ottamatta Palolammen hävittämön melualuetta, jolle puolustusvoimat on tehnyt päivityksen 2017. Suojavyöhykkeet osoitetaan kaavakartalla uloimman rajauksen mukaisesti. Suojavyöhykkeet osoitetaan Kalettoman, Toivakan ja Hartolan sekä Ähtärin Palolammen hävittämön Keski-Suomen puoleiselle osalle. Suojavyöhykkeet ovat myös ilmavoimien varsinaisilla varalaskupaikoilla ja niiden suojavyöhykkeillä Joutsassa ja Tikkakoskella sekä Hallissa. Uutena suojavyöhykkeenä tulee Jyväskylän varuskunnan suojavyöhyke. Suojavyöhykkeillä on erisisältöisiä suunnittelumääräyksiä, jotka on esitetty merkinnöissä ja määräyksissä ja alueluettelossa.

Kuva 43. Keuruun Talvisalon moottoriurheilualueen suunnitelma

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

Kuva 44. Erityistoiminnot

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

Kulttuuriympäristö

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaan alueidenkäytöllä edistetään kansallisen kulttuuriympäristön ja rakennusperinnön sekä niiden alueellisesti vaihtelevan luonteen säilymistä. Alueidenkäytössä on varmistettava, että valtakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvot säilyvät. Viranomaisten laatimat valtakunnalliset inventoinnit on otettava huomioon alueidenkäytön suunnittelun lähtökohtina. Maakuntakaavoituksessa on osoitettava valtakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöt ja maisemat. Näillä alueilla alueidenkäytön on sovellettava niiden historialliseen kehitykseen.

VAT:en tarkoittamia valtakunnallisia inventointeja ovat Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet (Ympäristöministeriö, ympäristönsuojeluosasto, mietintö 66/1992, Valtioneuvoston päätös 5.1.1995), Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY (Valtioneuvoston päätös 22.12.2009, voimaan 1.1.2010) ja Valtakunnallisesti merkittävät esihistorialliset suojelualuekokonaisuudet (Sisäasiainministeriö, kaavoitus- ja rakennusosasto, tiedotuksia 3/1983).

Keski-Suomen Strategiassa kulttuuriympäristö ei ole painopiste. Strategiassa kulttuuriympäristö nähdään matkailua ja virkistystä sekä hyvinvointia tukevana vetovoimatekijänä.

Erityislaeilla ja kansainvälisin tai kansallisin sopimuksin suojeltu kulttuuriympäristö:

Lähde: Museovirasto, Kulttuuriympäristöikkuna, <https://www.kyppi.fi>

UNESCO:n Maailmanperintökohteet:

- Petäjäveden vanha kirkko ja Jyväskylän Oravivuoren Struven ketjun mittauspiste.

Erityislainsäädännön nojalla suojellut kohteet (tilanne v. 2016)

- Kirkkolailla (1054/1993) suojeltuja ovat ennen vuotta 1917 rakennetut kirkot (31 kpl)
- Rakennussuojelulailla ja lailla rakennusperinnön suojelemisesta (498/2010) suojellut kohteet (14 kpl)
- Asetuksella valtion omistamista rakennuksista (480/85) suojellut tai varjellut rakennukset tai kokonaisuudet (10 kpl)
- Muinaismuistolaki (295/1963) suojelee kaikki muinaisjäännöskohteet (1812 kpl, tilanne 5.7.2017).

Rautatiesopimuksen (1998) tarkoittamat rautatieasema-alueet ja rakennukset (7 kpl)

Kulttuuriympäristö tarkoittaa ihmisen toiminnasta sekä ihmisen ja luonnon vuorovaikutuksesta syntynyttä ympäristöä. Siihen kuuluu kulttuurimaisema, rakennettu kulttuuriympäristö ja muinaisjäännökset. Kulttuuriympäristö pitää sisällään sekä aluekokonaisuuksia että yksittäisiä kohteita.

Kulttuurimaisema on ihmisen ja luonnon yhteisvaikutuksena syntynyttä ympäristöä, jota voi tarkastella esimerkiksi alueellisena, visuaalisena, kokemuksellisena tai historiallisena kokonaisuutena. *Perinnemaisemia* ovat perinteisten maankäyttötapojen, kuten laidunnuksen ja niiton synnyttämät maisematyyppit ja niihin liittyvät rakenteet.

Rakennettu kulttuuriympäristö eli rakennusperintö tarkoittaa rakennettuja alueita, rakennuksia sekä erilaisia rakenteita, kuten teitä, siltoja ja sähkölinjoja.

Arkeologinen kulttuuriperintö muodostaa kulttuuriympäristön vanhimman ajoitettavan kerrostuman ja kulttuuriympäristön historiallisen pohjan. Muinaisjäännökset ovat maisemassa, maaperässä tai veden alla säilyneitä rakenteita, muodostelmia tai esineitä, jotka ihminen on tehnyt.

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

Kulttuuriympäristö on hyvinvoinnin ja elinvoiman lähde. Hyvin hoidettu kulttuuriympäristö elää ajassa ominaispiirteensä säilyttäen. Elinkeinoelämälle kulttuuriympäristön monimuotoisuus avaa menestymisen mahdollisuuksia.

Keski-Suomessa on useita valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittäviä kulttuuriympäristökohteita ja alueita. Maakuntakaavan tarkistuksessa osoitetaan kaavakartalla kulttuuriympäristön vetovoima-alueet, UNESCO:n maailmanperintökohteet, valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet sekä valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö. Kulttuuriympäristön vetovoima-alueet ovat uudenlainen lähestymistapa ja niiden esittäminen on kaavan strategisuutta korostavan tavoitteen mukainen. Kulttuuriympäristön kokonaisuudesta maakunnallisesti merkittävät rakennetun kulttuuriympäristön kohteet, erityislaeilla ja asetuksella suojellut rakennukset ja kohteet, rautatiesopimuksen tarkoittamat kohteet ja arvokkaat perinnemaisemat on esitetty maakuntakaavan alueluettelossa lähdeviitteineen. Muinaismuistot esitetään alueluettelon karttaliitteessä muinaisjäännösrekisterin elokuun 2017 tietojen mukaisina.

Keski-Suomen maakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen tiedot on tarkistettu maakuntakaavan tarkistusta varten. Lisäksi on inventoitu maakunnan modernin rakennetun kulttuuriympäristön kohteet. Keski-Suomen museon toteuttamassa hankkeessa selvitettiin, millainen on sotien jälkeen rakennettu, moderni keskisuomalaisen rakennusperintö ja mitkä ovat sen arvot. Hankkeen tutkimus- ja arvotusprosessien tuloksena nousi esille edustavia alueita tai kohteita, joilla katsottiin olevan maakunnallista merkittävyyttä modernin rakennusperinnön edustajina. Nämä kohteet ovat mukana maakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt 2016 -luettelossa. Selvityksen mukaan Keski-Suomessa on 497 maakunnallisesti merkittävää kohdetta tai aluetta, joista 64 edustaa modernia rakennusperintöä. Kohdeluettelossa on kohteiden kuvaukset, mutta siinä ei esitetä tarkkoja kohde- tai aluerajauksia. Keski-Suomen museo ylläpitää kohteita koskevia rakennetun kulttuuriympäristön kuntainventointiaineistoja, täydentää tarvittaessa tietoja ja tiedottaa niistä muille viranomaisille, kunnille ja omistajille.

Arvokkaiden perinnemaisemakohteiden luettelo on tarkistettu Keski-Suomen ELY-keskuksen 14.6.2017 toimittamien tietojen mukaiseksi. Kesäkuun 2017 tietojen mukaan valtakunnallisesti tai maakunnallisesti arvokkaita kohteita on yhteensä 38 kpl.

Maakuntakaavan tarkistuksessa annetaan uusi koko maakuntaa koskeva suunnittelumääräys, jonka mukaan yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on otettava huomioon tunnetut muinaisjäännökset ja maakunnallisesti merkittävät rakennetun kulttuuriympäristön kohteet sekä arvokkaat perinnemaisemat. Ajantasainen tieto on tarkistettava museoviranomaiselta ja perinnemaisemien osalta toimivaltaiselta viranomaiselta. Maakunnallisesti merkittävät rakennetun kulttuuriympäristön kohteet on esitetty maakuntakaavan alueluettelossa. Muinaismuistojen ja perinnemaisemien tiedot päivittyvät jatkuvasti ja sen vuoksi määräyksessä ohjataan tarkastamaan niiden osalta ajantasainen tieto toimivaltaiselta viranomaiselta, joka on muinaismuistojen osalta museoviranomainen ja perinnemaisemien osalta ELY-keskus. Maakuntalakiesityksen (HE 15/2017 vp) perusteella maakuntauudistuksen toteuduttua perinnemaisemiin liittyvät tehtävät olisivat maakunnan tehtäviä.

Uudet merkinnät, ei mukana aikaisemmissa lainvoimaisissa maakuntakaavoissa

Kulttuuriympäristön vetovoima-alueet perustuvat Keski-Suomen museon selvitykseen ”Mihin kulttuuriympäristöt keskittyvät Keski-Suomessa”. Selvityksessä on analysoitu historiallisesti kerroksellisen moni-ikäisen kulttuuriympäristön sijoittumista ja keskittymistä maakunnan alueella. Tietopohjana on käytetty muinaisjäännöksistä, rakennetusta kulttuuriympäristöstä, kulttuurimaisemista, perinnebiotoopeista ja kulttuurisidonnaisista kasveista olemassa olevaa paikkatietoa. Analyysin johtopäätöksenä on, että Keski-Suomessa kulttuuriympäristön peruselementit ovat kerrostuneet uudelleen ja uudelleen samoille paikoille. Kulttuuriympäristö on poikkeuksellisen elinvoimaista tietyillä alueilla. Tällaisilla alueilla taustatekijät ovat ilmeisesti suosineet ihmiskulttuurin yhteisöllistä toimintamallia. Kulttuuriympäristöjen sijoittumisen keskittymät si-

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

joittuvat Keski-Suomen alueella ns. ylimmän rannan (Ancylusjärvi pohjoisessa Keski-Suomessa ja Yoldiameri eteläisessä Keski-Suomessa) alapuolelle. Tärkeä huomio on myös se, että nykyinen kulttuuriympäristö taa-jamien ja kylien paikkoineen perustuu keskiajan lopulla ja tätä myöhemmin syntyneeseen kulttuuriin ja sen historialliseen kehitykseen. Analyysin avulla on löydetty ne alueet maakunnasta, joiden kulttuuriympäristön kerrokset ovat poikkeuksellisen pitkäikäisiä ja monipuolisia ja jotka kertovat alueiden vetovoimaisuudesta esihistorian ajoista nykypäivään.

Kulttuuriympäristön vetovoima-alueet voivat mahdollistaa paremman kokonaisvaltaisen suunnittelun, kulttuuriympäristöjen hyödyntämisen ja uudenlaiset innovaatiot. Kulttuuriympäristön vetovoima-alueiden tehtävänä on innostaa tutkimaan ja toteuttamaan kulttuuriympäristön mahdollisuuksia esimerkiksi osana elinkeinotoimintaa, matkailua tai virkistystä. Ne nähdään hyvinvointia tukevin alueina. Aluekeskittymien havainnollistamisen tavoitteena on osoittaa kohteiden yhteyksistä syntyviä vahvuuksia ja synergiaetuja. Erityisesti niillä alueilla, joilla on kulttuuriympäristön vetovoima-alue ja lisäksi jokin muu maakuntakaavassa osoitettu kehittämisalue tai -vyöhyke, on taustatiedon perusteella hyvät edellytykset alueen innovatiiviselle kehittämiselle.

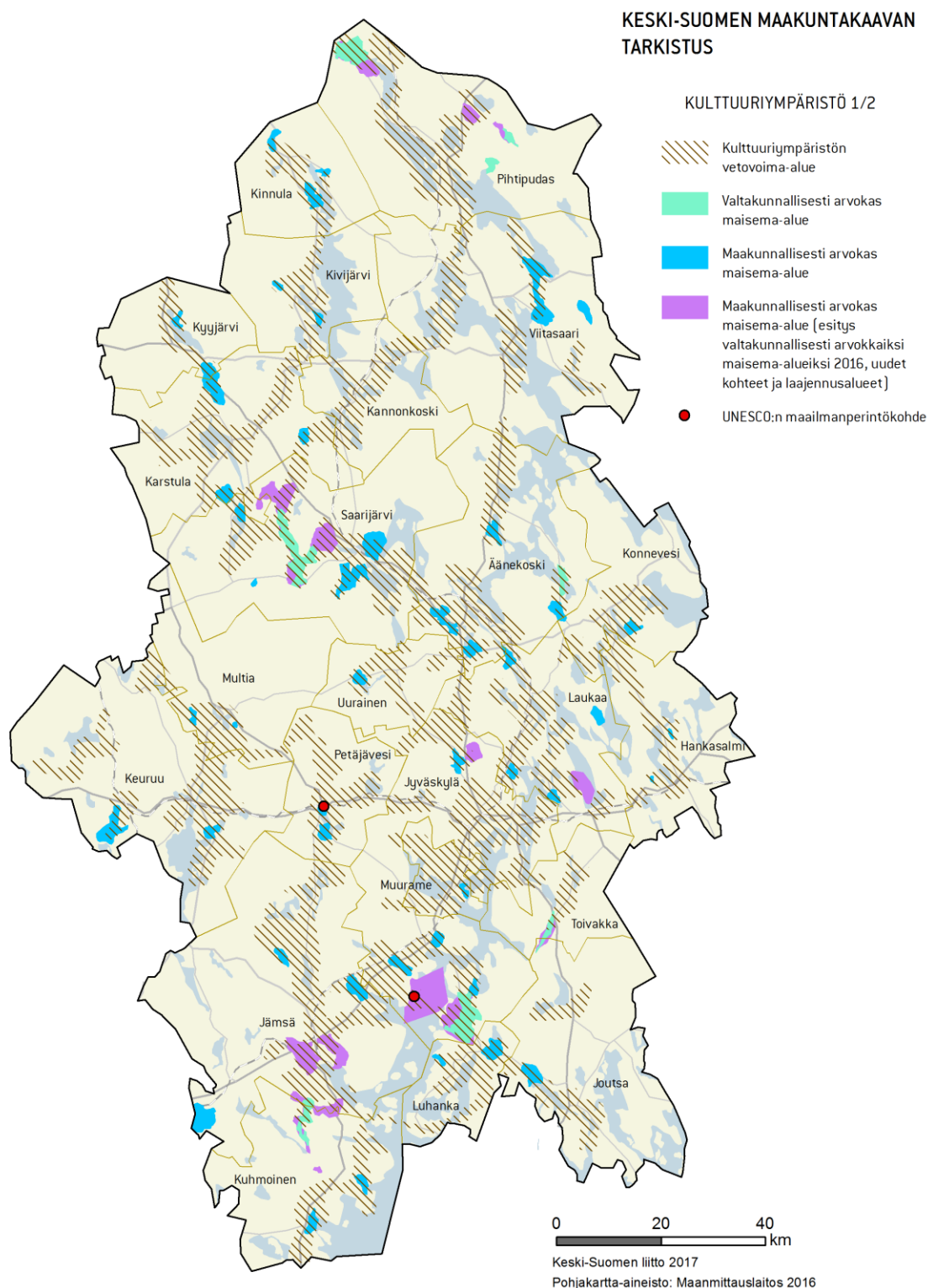
Kulttuuriympäristön vetovoima-alueina osoitetaan maakunnan kulttuuriympäristön monimuotoiset aluekeskittymät. Kulttuuriympäristö voi uudistua ja sopeutua ajan tuomiin muutoksiin säilyttäen samalla keskeiset ja eri-ikäiset piirteensä. Vetovoima-alueiden kehittämisessä tulee hyödyntää kulttuuriympäristön monimuotoisuutta. Tavoitteena on, että tarkemmalla alueidenkäytön suunnittelulla edistetään vetovoima-alueiden kulttuuriympäristöjen kestävää käyttöä ja hoitoa. Kulttuuriympäristön vetovoima-alueiden vahvuuksien ja niillä olemassa olevien resurssien tunnistamisella voidaan edistää alueiden elinvoiman säilyttämistä ja uudenlaisten elinkeinotoimintojen syntyä.

Kulttuuriympäristön vetovoima-alueet ovat niiden erityisiin ominaisuuksiin perustuvia kehittämisalueita eikä niihin ole liitetty suojelutavoitteita tai alueiden käyttöön liittyviä rajoitteita. Alueilla voi olla yhteensovittamistarvetta biotalouden metsien, peltojen ja soiden toimintojen suhteen. Vetovoima-alueilla on myös ekologisia vyöhykkeitä ja hiljaisia alueita.

Aikaisemmista lainvoimaisista kaavoista siirrettävät merkinnät, joihin on tehty muutoksia

Valtakunnallisesti (v) ja maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet on esitetty Keski-Suomen maakuntakaavassa. Maakuntakaavan tarkistuksessa maisema-alueet on tarkistettu maakunnallisten ja valtakunnallisten päivitysinventointien tietojen pohjalta. Maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventoinnit toteutettiin vuosina 2014-2015. Inventointien mukaan Keski-Suomessa on 46 maakunnallisesti arvokasta maisema-alueita. Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet esitetään maakuntakaavassa Valtioneuvoston vuonna 1995 hyväksymän Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet -mietinnön 66/1992 mukaisina. Valtakunnallisesti arvokkaita maisema-alueita on kahdeksan ja niitä koskevat valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet. Valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventointi tehtiin Keski-Suomessa vuosina 2009-2010 ja 2013-2014 osana valtakunnallista inventointityötä. Ympäristöministeriö asetti julkisesti kuultavaksi 18.1.-19.2.2016 esityksen valtakunnallisesti arvokkaista maisema-alueista. Valtakunnallisen päivitysinventoinnin perusteella valtakunnallisesti arvokkaiksi esitetyt uudet maisema-alueet ja nykyisten valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden mahdolliset laajennusesitykset osoitetaan maakunnallisesti arvokkaina maisema-alueina. Maisema-alueet ja niiden aluerajaukset on esitetty alueluettelossa ja alueluettelon liitekartoilla. Päivitysinventointitiedot on esitetty selvityksessä ”Keski-Suomen valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet 2016”.

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

Kuva 45. Kulttuuriympäristön vetovoima-alueet, valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet ja Unescon maailmanperintökohteet

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

Kulttuurimaisema-alueet ovat pinta-alaltaan suurehkoja ja maisemakuvaltaan ehjiä kokonaisuuksia. Lähes kaikki liittyvät edellä kuvattuihin kulttuuriympäristön vetovoima-alueisiin. Kulttuurimaisemien säilyminen on vahvasti sidoksissa biotalouden kehitykseen. Seuraavat maisema-alueet ovat myös tärkeitä muuttolinuston levähdysalueita ja peltolinnuston pesimäalueita tai niillä esiintyy monimuotoisuudelle tärkeitä kosteikkoja ja lintuvesiä: Alhojärven viljelymaisema (m), Kortteinen (m), Kuukanpään kulttuurimaisema (m), Liimattala (m), Piesalankylä (m), Riiho-Moijaskylä (m), Pajupuro-Tarvaala (m) ja Längelmäveden kulttuurimaisema (m) (alueluettelo). Nämä alueet on hyvä huomioida ympäristön hoitoon tarkoitettujen määrärahojen kohdentamisessa. Niillä on merkitystä myös luontomatkaailussa ja virkistyskäytössä, osalla niistä on mm. lintutorni.

Maisema-alueiden ominaispiirteet luoneen maankäytön jatkuminen turvaa parhaiten maisema-arvojen ja maisema-alueiden säilymisen elinvoimaisina. Maisema on jatkuvassa muutostilassa. Muutokseen vaikuttavat sekä luonnon että ihmisen toimintoihin liittyvät prosessit. Maisema-alueille tulee esimerkiksi uutta rakentamista kulloistenkin tarpeiden mukaan. Maisema-alueen arvot säilyvät ja jopa parantuvat sekä monipuolistuvat, kun maisemakuva huomioidaan uusien toimintojen sijoittamisessa. Metsätalous, vakiintunut elinkeinotoiminta ja maatalouden rakentaminen maisema-alueilla on mahdollista. Alueilla metsien hoito ja käyttö perustuu voimassa olevaan metsälainsäädäntöön.

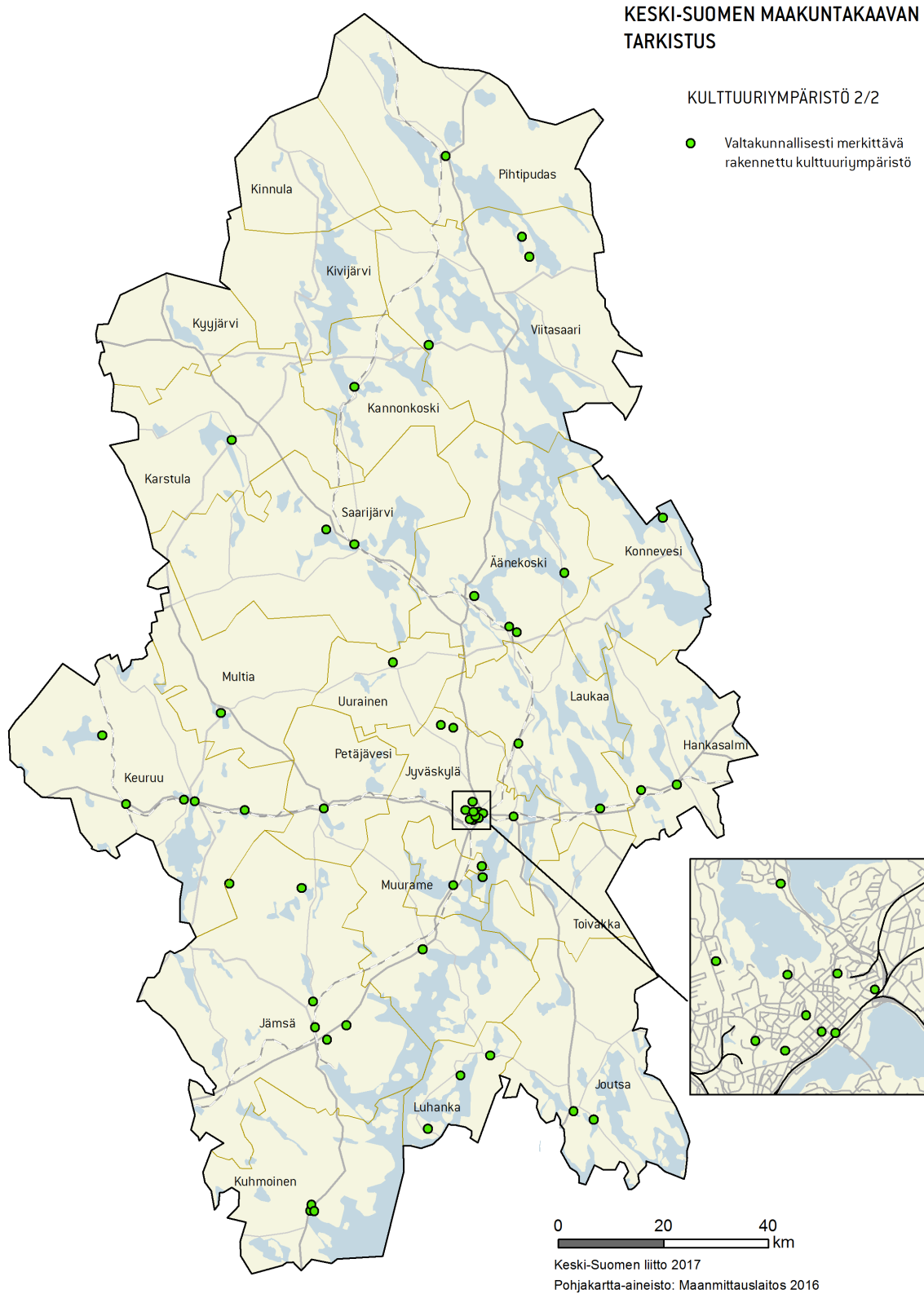
Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt (RKY) on päivitetty Valtioneuvoston päätöksellä vuonna 2010 voimaan tulleen inventoinnin mukaisiksi. Keski-Suomessa on 57 RKY -kohdetta ja niitä koskevat valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet. RKY-kohteiden ajantasaiset kohdekuvaukset ja aluerajukset on esitetty Museoviraston kulttuuriympäristön palveluikkunassa osoitteessa <https://www.kyppi.fi>.

Valtakunnallisesti merkittäville rakennetuilla kulttuuriympäristöillä on keskeinen asema maamme kulttuuriperinnössä. Arvoiltaan merkittävässä rakennetuissa kulttuuriympäristöissä päähuomio on merkittävässä rakennusperinnössä, mutta alueilla ja kohteilla on usein myös suuri taajama- ja maisemakuvallinen merkitys. Arvokkaiden rakennettujen kulttuuriympäristöjen säilyttämisen ja muutosten laajuus ja sisältö ratkaistaan kuntien suunnittelussa ensisijaisesti yleis- ja asemakaavoituksella. Suunnittelussa on tärkeää huomioida, ettei arvokkailla alueilla toteuteta muutoksia tai rakentamista, joka on olennaisesti ristiriidassa alueen kulttuuriympäristöarvojen kanssa.

Aikaisemmista lainvoimaisista maakuntakaavoista muuttumattomina siirrettävät merkinnät

UNESCO:n maailmanperintökohteen (un) status tulee YK:n kulttuuri- ja tiedejärjestöstä. Maailmanperintökohteina esitetään Petäjäveden vanha kirkko sekä Struven kolmiomittausketjuun kuuluvana Korpilahden Oravivuoren mittauspiste. Petäjäveden vanha kirkko sai maailmanperintöstatuksen vuonna 1994 ja Struven ketjun Oravivuoren mittauspiste vuonna 2005. Kohteet ovat Keski-Suomen arvokkaimmat kulttuuriympäristöt. Maakuntakaavakohteina ne tukevat kansallisen maailmanperintöstrategian toteuttamista.

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

Kuva 46. Valtakunnallisesti merkittävät rakennetun kulttuuriympäristön kohteet

**KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS
KAAVASELOSTUS**

Kuva 47. Petäjäveden vanha kirkko ja Struven kolmiomittausketjuun kuuluva Korpilahden Oravivuori. Nuoli osoittaa näkötornin, jonka kohdalla Struve-piste sijaitsee.

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

Luonnonsuojelu

Valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa todetaan, että alueidenkäytöllä edistetään elollisen ja elottoman luonnon kannalta arvokkaiden ja herkkien alueiden monimuotoisuuden säilymistä. Ekologisten yhteyksien säilymistä suojelualueiden sekä tarpeen mukaan niiden ja muiden arvokkaiden luonnonalueiden välillä edistetään. Maakuntakaavoituksessa on otettava huomioon vesi- ja rantaluonnon suojelun ja virkistyskäytön kannalta erityistä suojelua vaativat vesistöt.

Keski-Suomen Strategiassa kansallispuistot ja luonnonpuisto ovat matkailuun ja virkistykseen liittyviä painopisteinä. Ne nähdään osana matkailuun ja virkistykseen liittyvänä vetovoimatekijänä.

Suojelualueverkoston rungon muodostavat valtioneuvoston hyväksymät valtakunnalliset suojeluohjelmat. Salamaperän luonnonpuiston sekä Salamajärven, Pyhä-Häkin, Leivonmäen, Isojärven ja Etelä-Konneveden kansallispuistojen lisäksi Keski-Suomessa on 27 soidensuojelun perusohjelman kohdetta (4 851 ha), 13 lintuvesiensuojeluohjelman kohdetta (1 488 ha), 20 lehtojensuojeluohjelman kohdetta (125 ha), 15 rantojen-suojeluohjelman kohdetta (6 853 ha) ja 74 vanhojen metsien suojeluohjelman kohdetta (4 151 ha). Valtioneuvoston hyväksymä harjijensuojeluohjelma, johon kuuluu viisi keskisuomalaisista kohdetta (1 070 ha), ei ole luonnonsuojelulain mukainen suojeluohjelma.

Kansallispuistot ja luonnonpuisto ovat merkittävässä asemassa maakunnan luonnossa. Kansallispuistot muodostavat matkailun ja virkistysalueiden ytimet. Niissä pääpaino on erä- ja luontomatkailussa. Niiden yhteenlaskettu pinta-ala on noin 10 500 ha ja ne turvaavat merkittävällä tavalla myös metsäalueiden luonnon monimuotoisuutta.

Keski-Suomen maakunnan alueella sijaitsee kokonaan tai osittain yhteensä 148 Suomen Natura 2000 -verkostoon kuuluvaa aluetta, joiden yhteispinta-ala on noin 85 700 hehtaaria. Useat niistä ovat pienialaisia tai ne koostuvat useista pienialaisista kohteista. Kokohaarukka on 1 ha – noin 7 700 ha. Pääosa Natura-alueista sisältyy edellä mainittuihin valtakunnallisiin suojeluohjelmiin.

Suojelualueverkostoa täydentävät monet valtakunnallisiin suojeluohjelmiin kuulumattomat kohteet, esim. METSO-kohteet, Metsähallituksen omalla päätöksellä luonnonsuojelutarkoituksiin varatut kohteet, luonnonsuojelulla perustetut yksityiset luonnonsuojelualueet sekä muut maakunnalliset suojelualueet. Näistä vain osa on esitetty vahvistetuissa maakuntakaavoissa.

Keski-Suomen luonnonsuojeluverkosto on täydentynyt viime vuosien aikana edellä mainitulla Etelä-Konneveden kansallispuistolla ja aikaisemman 3. vaihemaakuntakaavan 36 luonnonsuojelualuevarauksella.

Keski-Suomen maakunnassa on yhteensä 1 447 perustettua suojelualuetta, yhteensä noin 48 000 ha (tilanne 27.10.2016, Uljas-järjestelmä / Keski-Suomen ELY-keskus). Alueista 1 065 (10 450 ha) on yksityismaiden suojelualueita.

Soidensuojelun täydentämistä valmistellut työryhmä luovutti ehdotuksensa marraskuussa 2015. Työryhmän ehdotukseen sisältyy 73 suoaluetta, yhteensä 4 845 ha Keski-Suomen maakunnasta. Suoalueista 16 sisältyy täysin tai osittain jo aiempiin maakuntakaavoihin SL- tai luo-kohteina. Valtakunnallisen linjauksen takia uusia täydennyskohteita ei esitetä kaavassa merkittävimpiä Metsähallituksen hallinnassa olevia alueita lukuun ottamatta.

Keski-Suomen ja Suomenselän lintutieteelliset yhdistykset antoivat ehdotuksensa linnuston monimuotoisuudelle tärkeiden alueiden huomioimisesta maakuntakaavan tarkistuksessa. Ehdotus pohjautuu selvitykseen maakunnallisesti tärkeistä lintualueista ja soidensuojelutyöryhmän esitykseen. Ehdotuksen 47 kohteesta 25 sisältyy kaavan merkintöihin, pääasiassa maisema- ja luonnonsuojelualueisiin.

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

Aikaisemmista lainvoimaisista kaavoista siirrettävät merkinnät, joihin on tehty muutoksia

Natura 2000 -verkostoon kuuluvat alueet osoitetaan erillisellä merkinnällä. Kohdemerkinnöistä suuremmalla osoitetaan Natura-alueita, jotka koostuvat useasta pienestä osa-alueesta. Merkintä kertoo, että alueella on pieniä Natura-alueita, esim. saari-, luoto- tai mannerranta-alueita, joista osa voi sijaita merkinnän ulkopuolella. Merkintä voi sisältää luonnonsuojelulain lisäksi muilla lailla toteutettavia alueita.

Naturaan kuuluu pinta-alallisesti suuria alueita, kuten Joutsan Suontee, Keuruun Pihlajavesi, Konneveden Etelä-Konnevesi ja Pihtiputaan Koliman pohjoisosaa. Osa verkoston kohteista on pienialaisia. Natura-alueelle tai sen läheisyyteen ei tule suunnitella toimenpiteitä tai hankkeita, jotka yksistään tai yhdessä muiden suunnitelmien tai hankkeiden kanssa todennäköisesti merkittävästi heikentävät alueen luontoarvoja, joiden perusteella alue on otettu ohjelmaan. Alueiden suojeluarvojen huomioon ottamisesta on säädetty luonnonsuojelulain 65 ja 66 §:ssä.

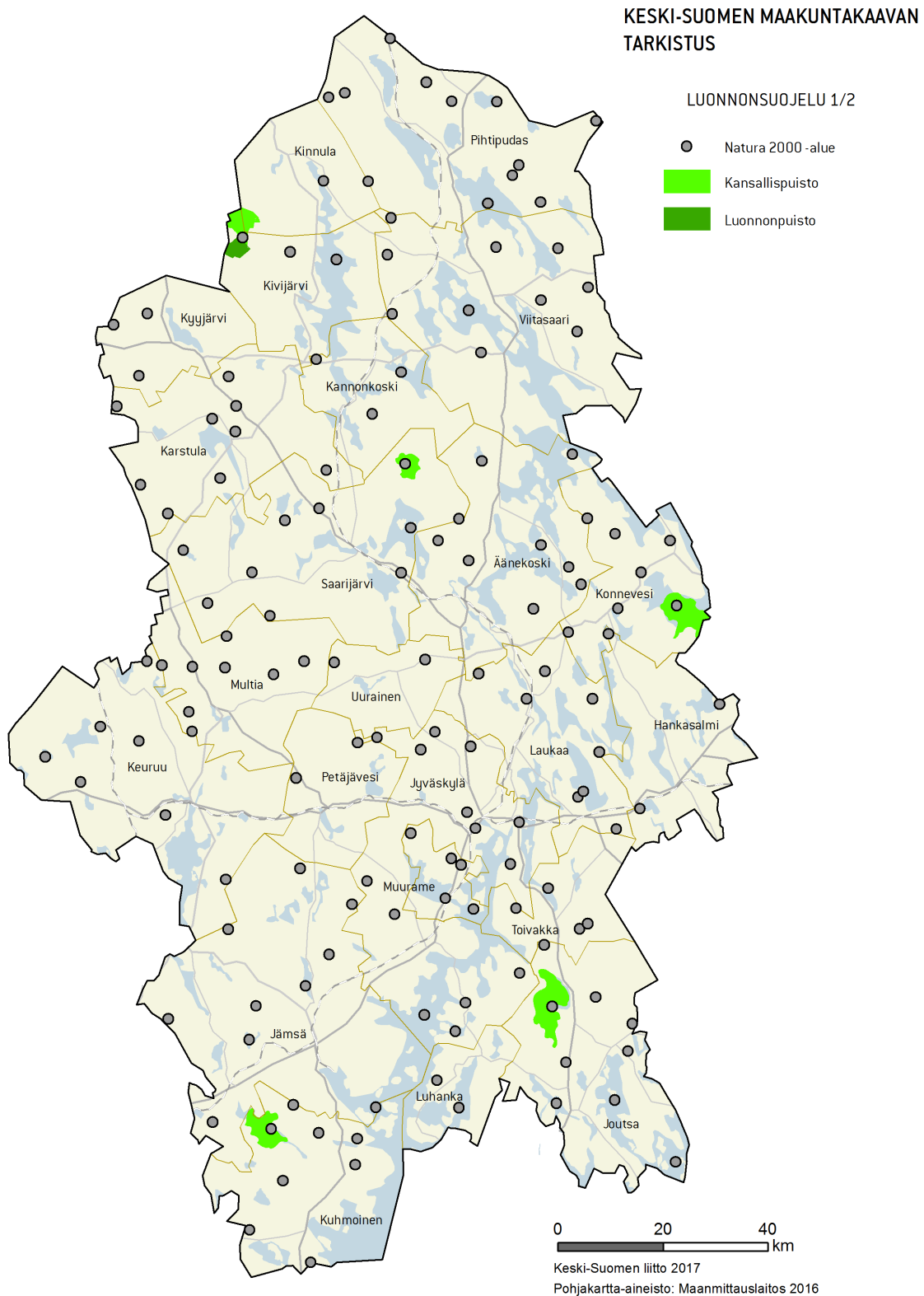
Valtakunnallisen harjunsuojeluohjelman kohteet sisältyvät Natura 2000 -aluemerkintään. Harjunsuojelu perustuu pääasiassa maa-aineslakiin ja -asetukseen. Joutsan Joutsniemen-Harjunkangas -harjualueesta suurin osa kuuluu Leivonmäen kansallispuistoon ja Haapasuo-Syysniemi-Rutajärvi-Kivijärven luonnonsuojelualueeseen. Myös Saarijärven ja Multian rajalla sijaitsevasta Kiviharju-Kulhanvuori -harjualueesta suuri osa kuuluu Kulhanvuoren luonnonsuojelualueeseen.

Luonnonsuojelualueina erillisellä aluemerkinnällä ja kohdemerkinnällä esitetään luonnon- ja kansallispuistot, luonnonsuojelulakiin perustuvien valtakunnallisten suojeluohjelmien (soiden, lintuvesien, lehtojen, rantojen ja vanhojen metsien) kohteet sekä Natura 2000 -verkoston kohteista ne, jotka toteutetaan luonnonsuojelulla. Lisäksi luonnonsuojelumerkinnällä osoitetaan aikaisempiin lainvoimaisiin maakuntakaavoihin sisältyneet Naturaan ja suojeluohjelmiin kuulumattomat, toteuttamatta olevat luonnonsuojelualuevaraukset. Lisäksi luonnonsuojelualuemerkinnällä esitetään viisi uutta Metsähallituksen suojelukohdetta, joista kaksi kohdetta sisältyy soidensuojelutyöryhmän täydennysehdotukseen. Kaavakartalla kansallispuistojen sijainnit on merkitty kirjaimilla KP ja luonnonpuiston sijainti kirjaimilla LP.

Kaavassa on yhteensä 219 luonnonsuojelualueita. Alueluettelossa on kunkin alueen kohdalla eritelty mihin suojeluohjelmiin varaus perustuu. Myös alueiden arvoluokka on merkitty alueluetteloon: V = valtakunnallisesti arvokas, M = maakunnallisesti arvokas. Valtakunnallisesti arvokkaisiin alueisiin kuuluvat valtakunnallisissa selvityksissä arvokkaiksi luokitellut kohteet sekä ne kohteet, jotka liittyvät läheisesti valtakunnallisiin suojelualueisiin ja muodostavat näin luontoarvoiltaan valtakunnallisesti merkittävän kokonaisuuden. Toteutettuja, luonnonsuojelualueiksi perustettuja Naturaan ja suojeluohjelmiin kuulumattomia luontokohteita ei esitetä kaavassa, koska kohteiden lukumäärä on suuri, eikä maakuntakaava tuo lisäarvoa erityislainsäädännöllä jo toteutettuun suojeluun.

Suojelualueina esitetään aikaisempien Keski-Suomen maakuntakaavojen suojelualuevarauksista kahdeksan virtavesikohdetta, viisi lintuvesikohdetta, yksi saarikohde ja neljä Metsähallituksen suojelukohdetta. Virtavesikohteiden, joista osa on rauhoitettu koskiensuojelulla, arvot liittyvät pääsääntöisesti kalastoon (mm. maakuntakalaan eli järvitaimeneen), mutta myös muuhun eliöstöön, veden laatuun ja kulttuuriympäristöarvoihin. Lintuvesikohteet ovat maakunnallisesti merkittäviä vesi- ja kahlaajalinnuston levähdys- ja pesimäpaikkoja. Virtavesi- ja lintuvesikohteisiin sisältyy hyvin vähän kivennäismaa-alueita, eivätkä kohteiden suojeluarvot käytännössä vaikuta metsätalouteen. Metsähallituksen hallinnassa olevat kohteet ovat ennen kaikkea metsä- ja suoluonnon suojelun kannalta merkittäviä. Yksi Metsähallituksen kohteista sisältyy soidensuojelutyöryhmän täydennysehdotukseen. Metsähallituksen kohteiden toteuttamisessa riittää Metsähallituksen oma päätös niiden suojelemisesta.

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

Kuva 48. Kansallis- ja luonnonpuistot ja Natura 2000 -alueet

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

Keski-Suomen lainvoimaisten maakuntakaavojen toteutumattomat Naturaan ja luonnonsuojeluohjelmiin kuulumattomat luonnonsuojelu- ja suojelualueet tarkistettiin. Toteutumattomat kohteet arvoettiin ole-massa olevien tietojen ja maastokäyntien perusteella. Suurin osa niistä siirrettiin tähän kaavaan luonnonsuojelualueiksi ja niiden luontoarvot ovat maakunnallisia tai valtakunnallisia. Näitä suojeluohjelmiin ja Naturaan kuulumattomia yksityismaiden kohteita on kaavassa yhteensä 71 kpl (n. 6 000 ha), joista valtaosa on soita (48 kpl, n. 5 700 ha). Nämä on eroteltu alueluettelossa.

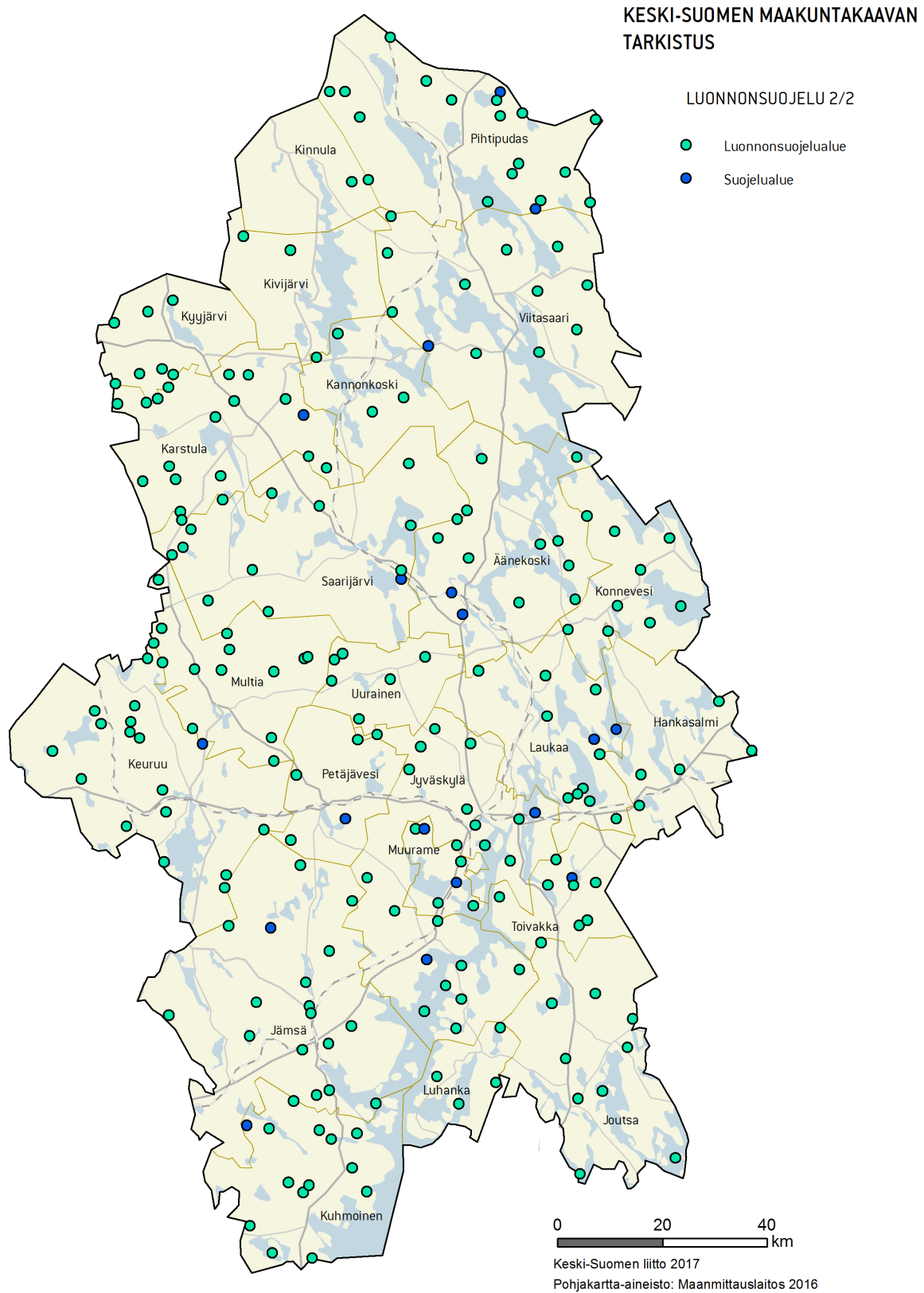
Toteutumattomista luonnonsuojelu- ja suojelukohteista 24 luokiteltiin luontoarvoiltaan paikallisesti merkittäviksi, eikä niitä esitetä kaavakartalla. Lisäksi kaavakartalta poistettiin valtakunnallisesti uhanalaisen kangasvuokon kasvupaikka, koska luonnonsuojelumerkintä ei ole kasvupaikan suojelutavoitteiden kannalta toimiva. Pienialaisen, mutta merkittävän kasvupaikan säilyminen Joutsassa pyritään turvaamaan tiedottamalla ja yhteistyöllä kasvupaikan maanomistajien ja toimijoiden kanssa. Naturaan ja suojeluohjelmiin kuulumattomista kohteista valmistui myös raportti ”Valtakunnalliseen suojeluverkostoon kuulumattomat Keski-Suomen maakuntakaavan luontokohteet”, jossa kuvataan sekä tarkistetut SL- että S-kohteet.

Naturaan ja suojeluohjelmiin kuulumattomien luonnonsuojelualueiden toteuttaminen voi perustua vain vapaaehtoisuuteen. Rauhoitusmääräyksistä ja suojelusta maksettavista korvauksista sovitaan maanomistajan ja valtion viranomaisen hyväksymässä rauhoitus päätöksessä. Kohteita ei koske luonnonsuojelulain 9 §:n mukainen toimenpiderajoitus, eikä kohteita pakkolunasteta. Kaavassa ei ole käytetty määräaika suojelualueen perustamiselle, koska maanomistaja voi milloin tahansa laittaa vireille alueensa suojelun tai ilmoittaa alueen suunnitellusta käytöstä valtion viranomaiselle. Vapaaehtoisen suojelun toteuttamista koskevat neuvottelut tulee käydä viiden vuoden kuluessa kaavan hyväksymisestä. Käydyn neuvottelun tulos tulee dokumentoida. Jos maanomistaja ja viranomainen eivät pääse sopuun suojelun toteuttamistavasta tai suojelusta maksettavista korvauksista, alueen suojelumääräys ei enää muodosta estettä alueen muulle käytölle.

Kuva 49. Valtakunnallisesti uhanalainen kangasvuokko, Joutsa Pappinen

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

Kuva 50. Luonnonsuojelu- ja suojelualueet

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

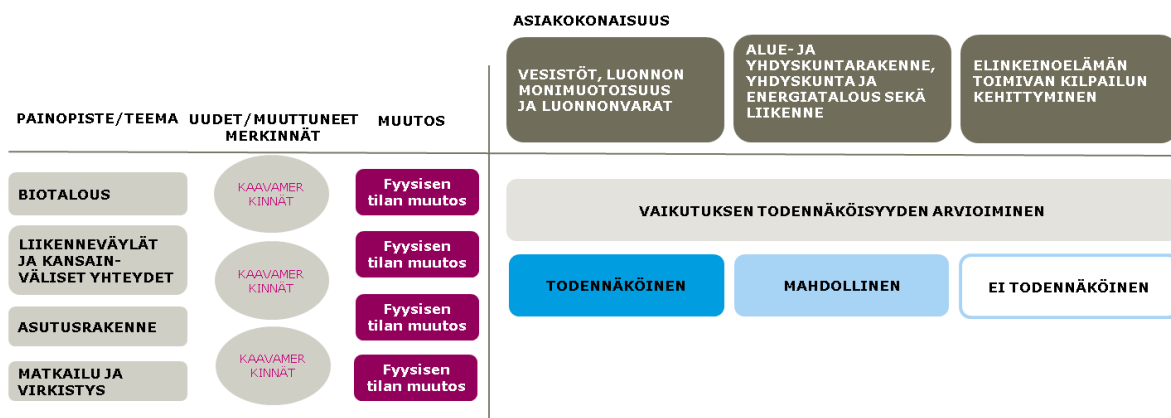
MAAKUNTAKAAVAN KESKEISET VAIKUTUKSET

Maankäyttö- ja rakennuslain (9 §) mukaan kaavan tulee perustua kaavan **merkittävät vaikutukset** arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin. Kaavan vaikutuksia selvittäessä on otettava huomioon kaavan tehtävä ja tarkoitus.

Maakunnan ympäristö- ja tasa-arvovaikutusten asiantuntijaryhmä (Yva-ryhmä) on kommentoinut kaavan sisältöä ja valmistelua koko prosessin ajan. Ryhmä on perustettu vuonna 1997 maakunnan yhteistyöryhmän päätöksellä arvioimaan maakuntaa koskevia hankkeita sekä ohjelmia ja suunnitelmia. Ryhmällä on pitkä ja vankka kokemus aluekehitykseen liittyvien hankkeiden ja ohjelmien vaikutusten arvioinnista sekä maakunnan hyvä tuntemus. Ryhmä on arvioinut myös aikaisempia maakuntakaavoitusprosesseja. Vaikutusten arvioinnin tuloksena kaavaan tehtiin prosessin kuluessa muutoksia (ks. prosessikuvaus).

Kaavan vaikutusten arvioinnin on tehnyt ulkopuolinen konsultti. Kaavaprosessissa oli oleellista se, miten Yva-ryhmän asiantuntijanäkemykset ja ulkopuolisen konsultin tekemä vaikutusten arviointi vaikuttivat maakuntakaavaan ja kaavaselostukseen.

Tarkistetun maakuntakaavan kaavamerkintöjen mahdollistamia muutoksia tunnistettiin konsultin ja tilaajan yhteisessä työpajassa. Vaikutusten arviointi tapahtui alla olevan peruskehikon mukaisesti.

Kuva 51. Vaikutusten arvioinnin peruskehikko

Vaikutusalue

Maakuntakaavan välittömät vaikutukset kohdistuvat ensisijaisesti Keski-Suomen maakuntaan. Keski-Suomen Strategian painotuksista johtuen vaikutuksia ulottuu myös naapuriliittojen alueille pääasiassa biotalouden, yhteystarpeiden sekä matkailun ja virkistysosalta.

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS
KAAVASELOSTUS

Kuva 52. Maakuntakaavan tarkistuksen vaikutusalue

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

Vaikutusten arvioinnin lähtökohtia

Keski-Suomen maakuntakaavan tarkistuksen vaikutusten arviointi tehtiin ehdotusluonnoksesta. Arvioinnin suoritti konsultti ja siitä on erillinen raportti. Alla oleva kokonaisuus ”Keskeiset vaikutukset” on lyhennelmä raportista lukuun ottamatta vaikutuksia Natura 2000 -verkostoon, joka tehtiin liiton omana työnä. Kaupan ohjauksen vaikutusten arvioinnissa on hyödynnetty maankäyttö- ja rakennuslain 1.5.2017 voimaan tulleen, luvun 9 a vähittäiskauppaa koskevien erityisten säännösten muutosten vaikutusten arviointia (HE 251/2016 vp) ja Ympäristöministeriön raporttia 13/2016 ”Vähittäiskaupan palveluverkkoselvitykset maakuntakaavoituksessa”, jossa yhtenä selvityskohteena on Keski-Suomen 4.vaihemaa- ja kaupunkitakaava. Kaupan ohjauksen muutoksen vaikutuksista maakuntakaavan tarkistuksessa on lisäksi tehty erillinen, ulkopuolinen arviointi maakuntakaavan ehdotusvaiheessa.

Vaikutusten arviointi painottuu vastaamaan maakuntakaavan tarkistukselle asetettuja **keskeisiä painopistealueita** ja niihin liittyvästä maankäytöstä aiheutuvia **merkittäviä vaikutuksia**. Muilta osin maakuntakaavan vaikutuksia on arvioitu maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) edellyttämien maakuntakaavan sisältövaatimusten ja valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden (VAT) näkökulmasta. Vaikutusten arvioinnin lähtökohtana on ollut MRA 1§ mukainen kriteeristö, jonka perusteella tämän arviointityön alkaessa on analysoitu maakuntakaavan tarkistuksen painopistealueiden mukaisen maankäytön aiheuttamia vaikutuksia.

Keskeiset vaikutukset

Vaikutukset vesistöihin, luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonvaroihin

Maakuntakaavoituksella ei yleisesti ottaen ole vaikutuksia metsätalouden harjoittamiseen maakuntatasolla, vaan sitä harjoitetaan metsälain ja muun lainsäädännön ohjaamana. Nykyisin metsätalouskäytössä olevien alueiden merkitseminen biotalouteen tukeutuvaksi alueeksi ei muuta ohjauksvaikutusta niiden käytöstä metsätalouden kannalta, vaan mahdolliset vaikutukset luonnon monimuotoisuuteen metsätalouskäytössä olevilla alueilla toteutuvat ilman kaavaakin. Biotalousmerkinnän metsätaloutta lievästi edistävällä vaikutuksella ei arvioida olevan merkittäviä vesistövaikutuksia verrattuna tilanteeseen, jossa maakuntakaavassa ei olisi kyseistä merkintää. Maakuntakaavan vaikutus metsien käytön lisäämisessä on todennäköisesti kuitenkin vähäinen ja lähinnä tahtotilaa ilmaiseva. Sen vuoksi maakuntakaava itsessään ei todennäköisesti aiheuta merkittäviä vaikutuksia metsäluonnon monimuotoisuuteen, vaan vaikutukset syntyvät muuta kautta.

Kaavasta poistuvat luo-merkinnät voivat jatkossa edistää joissakin tapauksissa metsätaloustoimia maakunnallisesti arvokkailla luontokohteilla, millä voi olla haitallisia vaikutuksia luonnon monimuotoisuuteen, maakunnan ekologiseen verkostoon ja ekologisten yhteyksien toimivuuteen. Poistuvien luo-merkintöjen mahdollinen negatiivinen vaikutus kohdistuu maakunnan länsi- ja pohjoisosiin.

Biotalouteen tukeutuvan alueen toinen päätarkoitus metsätalouden ohella on maatalouden tuotantoedellytysten turvaaminen. Maatalousalueilla on merkitystä maatalouselinkeinojen turvaamisen ja ruokahuollon lisäksi myös luonnon monimuotoisuuden kannalta. Esimerkiksi Keski-Suomessa useat maakunnallisesti arvokkaat lintujen levähdys- ja pesimäalueet ovat erilaisia peltoalueita tai peltojen ympäröimiä järviä.

Koska kaavassa esitettävä oikoradan merkintä on vasta kehittämisperiaatemarkintä, sillä ei ole konkreettista vaikutusta ekologisiin yhteyksiin. Sen myöhemmässä vaiheessa mahdollistamalla radalla voi kuitenkin toteutuessaan olla kohtalainen negatiivinen vaikutus ekologisiin yhteyksiin maakunnan lounaisosassa. Oikoradan tarkemmat vaikutukset ekologisen verkoston kannalta on mahdollista arvioida vasta suunnittelun

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

tarkentuessa. Jyväskylän kaupunkiseutua ei ole osoitettu maakunnalliseen ekologiseen vyöhykkeeseen kuuluvaksi, joten uusien seututeiden aiheuttama muutos ekologisen verkoston toimintaan jää todennäköisesti enintään paikalliseksi. Valtatien 4 kehittämissakselin ympäristössä voi muodostua luonnon monimuotoisuuteen ja ekologiin yhteyksiin kohdistuvia mahdollisia negatiivisia vaikutuksia.

Asutusrakenteen tiivistämisen tai sekoittuneen asutuksen vyöhykkeiden vaikutukset luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonvaroihin kokonaisuutena arvioidaan vähäisiksi. Taajamat kuuluvat pääosin vesihuoltoverkostoon ja haja-asutusalueen vesihuoltoa säädellään asetuksella, joten vaikutukset vesistöön ovat vähäiset. Matkailun ja virkistykseen vaikutukset vesistöihin, luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonvaroihin arvioidaan maakuntatasolla myös vähäisiksi.

Maakuntakaavasta puuttuva turvetuotantoa kuvaava merkintä ei ole esteenä ympäristöluvan myöntämiselle, mikäli tuotanto sijoittuu alueelle, jolle maakuntakaavassa ei ole osoitettu mitään erityistä käyttötarkoitusta eikä alueen ympäristöön ole kaavassa osoitettu mitään sellaista alueiden käyttöä, jonka toteuttaminen saattaisi turvetuotannon takia vaikeutua. Joissain tapauksissa luvan myöntäminen saattaa vaikeutua varsinaisen turvetuotantomerkinnän puuttumisen vuoksi, mikäli suunniteltu turpeenottoalue sijoittuu herkkien vesistöjen, virkistys- tai luontoarvojen puolesta merkittävien alueiden läheisyyteen. Vaiheistamaton, ilman valuma-aluekohtaista kokonaistarkastelua tehtävä turvetuotanto voi suunnittelumääräyksessä mainittujen 13 valuma-alueen ulkopuolella aiheuttaa paikallisia matkailu- ja virkistysarvojen kannalta negatiivisia vaikutuksia.

Turvetuotannon vesistövaikutukset tulevat säädellyiksi melko hyvin ympäristölainsäädännön perusteella ilman em. koko maakuntaa koskevaa suunnittelumääräystäkin, joten maakuntakaavan merkinnät (tai merkintöjen puute) ei todennäköisesti aiheuta maakuntatasolla merkittäviä vesistövaikutuksia. Valuma-alueita koskeva suunnittelumääräys ei käytännössä vaikuta suoluonnon monimuotoisuuteen positiivisesti, sillä lajien levittäytymispotentiaali verrattuna soiden uudistumisnopeuteen on niin heikko, että ottotoiminnan vaiheistus ei vaikuta lajistomuutosten lopputulokseen turvetuotantoalueiden osalta.

Maakuntakaava ei ohjaa muiden luonnonvarojen hyödyntämistä, vaan hankkeiden toteutuminen jää alemmilla kaavatasoilla ja muun lainsäädännön nojalla ratkaistavaksi. Tämä voi aiheuttaa haitallisia vaikutuksia maakunnallisen ekologisen verkoston toiminnan kannalta.

Matkailun ja virkistykseen ja biotalouteen tukeutuvien merkintöjen tavoitteet ovat osin ristiriitaisia ja toisensa poissulkevia, joten näiden vyöhykkeiden päällekkäisillä alueilla korostuu toimintojen yhteensovitus. Virkistyksellä ja matkailulla on kytkös myös luonnon monimuotoisuuteen ja ekologiseen verkostoon luontomatkailun ja luonnossa tapahtuvan retkeilyn kautta. Matkailun ja virkistykseen vetovoima-alueiden sekä biotalouteen tukeutuvien alueiden päällekkäisyys maakuntakaavassa ei tuo alueille sellaisia vaikutuksia, jotka olisivat luontoarvojen kannalta lähtökohtaisesti negatiivisia. Matkailu- ja virkistysalueiden korostaminen maakuntakaavassa tukee näiden alueiden luontoarvojen huomiosta tarkemman jatkosuunnittelun yhteydessä.

Naturaan ja suojeluohjelmiin kuulumattomat luonnonsuojelualuevaraukset vaikuttavat positiivisesti luonnon monimuotoisuuteen täydentämällä merkittävästi olemassa olevaa suojeluverkostoa etenkin maakunnan länsireunalla, pohjoisosissa ja Jyväskylän länsipuolella. Päijänteen alueella korostuu laajempien bioenergiahankkeiden osalta yhteensovittamisen merkitys, sillä alueella on selvästi myös maakunnallista merkitystä luonnon monimuotoisuuden kannalta toteutuneiden suojelualueiden ulkopuolisillakin alueilla.

Maakuntakaavan vaikutukset vesistöihin, luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonvarojen kestävään käyttöön voidaan kokonaisuutena tarkastellen arvioida vähäisiksi. Monet käytännön vaikutukset, kuten esimerkiksi puuenergian käytön vaikutukset, muodostuvat maakuntakaavasta riippumattomien prosessien kautta.

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

Maakuntakaavan merkinnöillä ja määräyksillä rajoitetaan esimerkiksi turvetuotantoa useilla herkillä valuma-alueilla, mikä tukee maakuntastrategian mukaista tavoiteltavaa vesistöjen hyvään tilaan perustuvaa matkailun ja virkistyksen vetovoimaisuutta, mutta samalla se edistää myös vesiluonnon monimuotoisuuden turvaamista.

Kuva 53. Hyvälaatuinen pohjavesi on tärkeää yhdyskuntien vesihuollolle, ihmisten hyvinvoinnille ja biotaloudelle. Pohjavesi voi olla myös paineellista, Metsäsian lähde Saarijärven Syrjäharjun paikallisesti merkittävällä pohjavesialueella

Vaikutukset Natura 2000 -verkostoon

Maakuntakaava on LsL:n 65 §:n tarkoittama suunnitelma, minkä takia maakuntakaavaa hyväksyttäessä on oltava selvillä kaavan vaikutuksista Natura 2000 -verkostoon. Kaavan toteuttaminen ei saa merkittävästi heikentää niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty Natura 2000 -verkostoon. Maakuntakaavan tarkistuksesta on laadittu Natura-arvioinnin tarveharkinta, missä arvioitiin kaavan vaikutuksia Natura 2000 -verkostoon.

Monet kaavamerkinnot edistävät tai vähintään tukevat Natura-alueiden suojelun toteuttamista ja luonnonarvojen säilymistä. Luonnonsuojelu-, suojelu- ja Natura-merkintöjen lisäksi mm. kaavassa esitettävillä poh-

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

javesialueilla, kulttuuriympäristömerkinnöillä sekä virkistys- ja maisema-aluemerkinnöillä voidaan tarkemman alueidenkäytön suunnittelun kautta tukea sekä luonnonsuojelulla että muilla keinoilla toteutettavien Natura-alueiden suojelutavoitteita. Esimerkiksi kulttuuriympäristön vetovoima-alueiden kehittämisen lähtökohtana on kulttuuriympäristön monimuotoisuuden hyödyntäminen sekä kestävä käyttön ja hoidon edistäminen.

Osaan aikaisempien lainvoimaisten kaavojen merkinnöistä ei tehty muutoksia, vaan ne siirrettiin tarkistettuun maakuntakaavaan sellaisenaan. Näiden merkintöjen osalta Natura-vaikutusten tarkastelu ja harkinta on tehty jo aikaisempien kaavojen yhteydessä (mm. tuulivoimapuiston alueet, vähittäiskaupan suuryksiköt ja kaupallinen vyöhyke) tai yksityiskohtaisemman hankesuunnittelun yhteydessä (mm. moottoritiet Viisarimäki-Oravaasaari-Kanavuori-Haapalahti ja Muurame-Pukinniitty). Merkinnät olivat kuitenkin osana kaavatarkistuksen vaikutusten arviointia (mm. mahdolliset yhteisvaikutukset).

Laaditussa tarveharkinnassa kiinnitettiin huomiota erityisesti uusiin kaavamerkintöihin ja niihin aikaisemmista kaavoista siirrettäviin merkintöihin, joihin tehtiin muutoksia. Natura-alueiden kannalta kaavamerkinnöistä nousi esille erityisesti oikorata. Myös valtateiden ja rautatien kehittämisakseli, moottorikelkkailureitti sekä matkailun ja virkistykseen että asumisen ja vapaa-ajan asumisen vetovoima-alueet vaativat joidenkin Natura-alueiden kohdalla tarkempaa harkintaa.

Maakuntakaavassa osoitettu alustava oikoradan yhteystarve Jämsästä etelään kulkee Isojärvi-Arvajanreitillä (FI0900101) Natura-alueen kautta ja sen alueella sijaitsevan Arvajan koskireitin yli. Koskireitin ylitys, jonka sijaintia voidaan yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tarkentaa, ei todennäköisesti merkittävästi heikentäisi Natura-alueen vesilain mukaisia arvoja, kuten veden laatua ja virtakutuisten kalalajien lisääntymisalueita. Tarkat vaikutukset voidaan arvioida vasta mahdollisen yksityiskohtaisemman suunnittelun yhteydessä, jolloin tulee tehdä Natura-vaikutusten arviointi.

Natura-alueiden vaikutuspiiriin sijoittuvien olemassa olevien liikenneväylien tavanomaisen käytön, kunnossapidon ja parantamishankkeiden ei voida katsoa pääsääntöisesti heikentävän verkostoon kuuluvien alueiden luonnonarvoja. Kehittämisakselien merkittävin kehittämisalue sijoittuu välille Jyväskylä-Äänekoski. Kehittämisakselit eivät missään kulje Natura-alueiden läpi. Tiukimmin kehittämisakselit sivuavat Muuramenharjun (FI0900023) ja Äänekosken/Uuraisten Kylmähaudan (FI0900011) Natura-alueita. Maakuntakaavan lähtökohtana on, että moottoritie linjataan yksityiskohtaisemmalla suunnittelulla Kylmähaudan Natura-alueen itäpuolelle siten, ettei se heikennä valuma-alueellisesti tien yläpuolelle jäävän lähteikköalueen luontoarvoja. Natura-alue on otettu huomioon kaavan suunnittelumääräyksessä. Muuramenharjun Natura-vaikutuksia on tarkasteltu hankesuunnittelun yhteydessä. Valtatien 4 kehittämisakselista sekä valta-/rautateiden kehittämisakselista ei tarveharkinnan perusteella aiheudu todennäköisiä ja merkittäviä Natura-alueisiin kohdistuvia vaikutuksia.

Kaavatarkistuksessa moottorikelkkailureitit on pyritty pääsääntöisesti linjaamaan Natura-alueiden ulkopuolelle ja ohjeelliset reitit pystytään yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa linjaamaan maastossa siten, etteivät ne todennäköisesti välillisestikään heikennä merkittävästi Natura-verkoston luontoarvoja.

Vetovoima-alueista matkailun ja virkistykseen alueet ovat laajoja ja alueiden sisään jää monia Natura-alueita. Matkailun ja virkistykseen vetovoima-alueet ovat osa ekosysteemipalveluja. Niiden ytiminä toimivat usein kansallispuistot, matkailukeskukset, virkistysalueet ja venesatamat. Alueiden vetovoimatekijöitä ovat suojelualueet ja kulttuuriympäristöt sekä reitistöt ja virkistysalueet. Alueilla korostuvat erityyppinen matkailu, mm. luontomatkailu. Alueiden kehittäminen perustuu tarkempaan suunnitteluun, jossa tulee ottaa huomioon suojelullisesti arat kohteet ja eliöstö sekä kohteiden soveltuminen matkailu- ja virkistyskäyttöön. Asumisen ja vapaa-ajan asumisen vetovoima-alueiden tavoitteena on suunnata haja-asutusta ja tavanomaista tiiviimpää loma-asutusta näille alueille. Rakentamisen suuntaamisessa on kuitenkin otettava huomioon vetovoima-alueilla mahdollisesti olevat luontoarvot. Alueiden yksityiskohtainen suunnittelu perustuu yleis- ja asemakaavoitukseen. Vetovoima-alueet ovat kehittämisperiaatemerkintöjä, jotka osoittavat alueiden

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

kehittämismahdollisuuksia. Merkintä ei tarkoita koko alueen, esim. Natura-alueiden soveltumista ja käyttämistä ko. toimintaan. Vetovoima-alueet eivät todennäköisesti merkittävästi heikennä Natura-alueiden luonnonarvoja.

Koko maakunta on biotalouteen tukeutuvaa aluetta, mutta kehittämisperiaatemerkintä ei ole voimassa kaavan aluevarauksilla osoitetuilla alueilla, mm. luonnonsuojelualueilla. Kaavamerkintä tukee biotalouden kehittymistä ja maakunnan panostamista biotalouden edistämiseen. Edistäminen, mm. metsäteollisuuden investoinnit, lisäävät puun käyttöä miljoonilla kuutiometreillä vuodessa. Tarkkojen vaikutusten arvioiminen on maakuntakaavatasolla vaikeaa, mutta todennäköisesti hakkuiden lisääntyessä lahopuun määrässä ja metsien ikärakenteessa tapahtuu muutoksia, joiden negatiiviset vaikutukset heijastuvat joidenkin metsälajien uhanalaistumiseen. Toisaalta lähtökohtaisesti Natura-alueilla ei saa heikentää merkittävästi niitä luontoarvoja, joiden vuoksi alue kuuluu verkostoon. Metsälakiin perustuvassa metsien hoidossa on aina otettava huomioon Natura-alueiden suojeluarvot ja suojeluarvoja heikentävä toiminta on kielletty lainsäädännöllisesti sekä Natura-alueella että alueen rajojen ulkopuolella. Metsätaloustaloudessa olevien alueiden merkitseminen kaavassa biotalouteen tukeutuvaksi alueeksi ei muuta niiden käyttöön liittyvää ohjausvaikutusta, minkä takia maakuntakaava ei muuta nykytilannetta Natura-alueiden kannalta, eikä biotalousmerkintä todennäköisesti merkittävästi heikennä Natura-alueiden luonnonarvoja.

Vaikutukset alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, yhdyskuntaan ja energiatalouteen sekä liikenteeseen

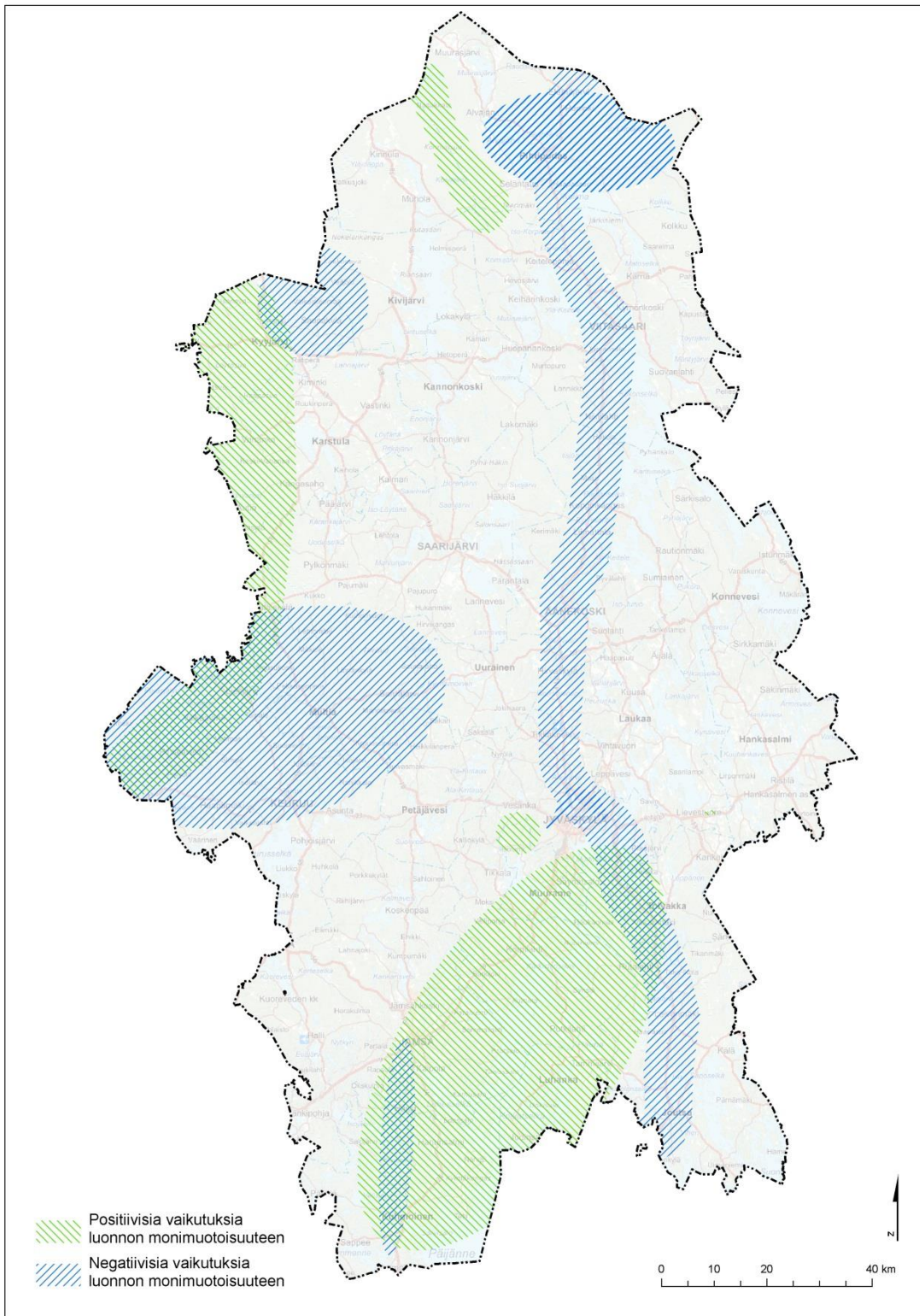
Kaavaratkaisu tukee aluerakenteen tasapainoista kehittymistä niin, että Keski-Suomen maakunnan valtakunnallinen asema kehittyy myönteisesti. Aluerakenteen kannalta on huomioitava erityisesti keskuskaukipunkki Jyväskylän merkitys kansallisessa ja globaalissa kilpailussa; Jyväskylä on alueen merkittävin asutuksen, työpaikkojen, palveluiden ja koulutuksen keskittymä, mikä toimii linkkinä niin kansallisella kuin kansainvälisessäkin verkostossa. Koko maakunnan kilpailukykyyn kannalta Jyväskylän alueen kehittämisellä on keskeinen vaikutus. Maakuntakaava mahdollistaa myös muiden seutu- ja kuntakeskusten, taajamien sekä maaseutualueiden asutus-, työpaikka- ja elinkeinorakenteen säilymisen ja kehittymisen. Kehittymistä tukevat kaavamerkinnot liittyvät esimerkiksi tiivistettäviin taajamiin sekä uusiin työpaikka-alueisiin erityisesti biotalouden alalla.

Rautatieliikenteen osalta olennaisin saavutettavuutta, liikenteen häiriöttömyyttä ja tavaraliikennettä palveleva tavoite on nykyisen Tampere – Jyväskylä -radan kaksoisraide. Positiivisia vaikutuksia on erityisesti työpaikkasaavutettavuuteen sekä vetovoimaan asuinalueena ja yritysten sijoittumisalueena. Erityinen merkitys on kaavassa uutena merkintänä osoitetulla oikoratavaihtoehtojen yhteystarpeella. Toteutuessaan oikorata parantaisi koko Keski-Suomen ja erityisesti maakuntakeskus Jyväskylän aluerakenteellista saavutettavuutta suhteessa pääkaupunkiseutuun, mikä puolestaan parantaisi koko maakunnan kilpailukykyä.

Pohjois-eteläsuuntaiset yhteydet palvelevat sekä palvelujen ja työpaikkojen saavutettavuutta, että vetovoimaa asuinalueena ja yritysten sijoittumisalueena. Itä-länsi-suuntaisilla käytävillä merkitys painottuu yritysten tarpeisiin ja arvonlisäykseen. Keski-Suomen merkittävimmät kuljetusvirrat ovat Jämsästä Raumalle ja Äänekoskelta Vuosaareen sekä raakapuu kuljetukset molemmille paikkakunnille. Tieliikenteen kannalta valtatie 4 kehittämisakselilla on sekä seudullinen palvelujen ja työpaikkojen saavutettavuutta parantava, työllisyyttä tukeva merkitys, että valtakunnallista ja kansainvälistä vetovoimaa parantava vaikutus. Jyväskylä – Äänekoski -välin parantaminen on perusteltavissa myös liikennemäärien ja palvelutasopuutteiden kautta.

Työpaikkojen ja palveluiden saavutettavuutta parantava sekä liikkumis- ja kuljetuskustannuksia alentava kehittämistarve voidaan tunnistaa seututiellä 637 Jyväskylän ja Laukaan välillä. Pidemmällä tähtäimellä Jyväskylän kaupunkialueen läpikulkuliikennettä ja ruuhkautumista vähentävä sekä siten työssäkäyntialueen saavutettavuutta parantava hanke on läntinen ohikulkutie.

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

Kuva 54. Yhteenvedo luonnon monimuotoisuuteen kohdistuvien vaikutusten kohdentumisesta

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

Asukasmäärän kasvaessa Keski-Suomessa 19 680 asukkaalla, asukkaiden kulutuksen ja taloudellisen toimeliaisuuden kautta vuosittainen kokonaistuotoksen (liikevaihdon) määrä Keski-Suomessa on noin 370 miljoonaa euroa suurempi kuin vuonna 2014, joka on tuorein vahvistettu aluetilinpitovuosi. Kattaakseen lisääntyneen kysynnän ja tuotannon, työvoiman tarve on Keski-Suomessa noin 2 800 henkilötyövuotta ja arvonlisäystä 150 miljoonaa euroa vuodessa enemmän kuin vuonna 2014. Keski-Suomen maakuntakaavassa uudet työpaikat sijoittuvat pääasiassa tukien keskustatoimintojen alueiden ja taajamien kehitystä mahdollistaen yhdyskuntarakenteen kestävä kehityksen.

Kaupan sijoittumisella suhteessa asutukseen on keskeinen merkitys niin alue- kuin yhdyskuntarakenteenkin kannalta; kaupan suuryksiköiden sijoittuminen asutuksen painopistealueille ja keskustatoimintojen alueille parantaa vähittäiskaupan fyysistä ja koettua saavutettavuutta. Koetulla saavutettavuudella tarkoitetaan tässä yhteydessä sitä, miten laaja ja monipuolinen kaupan palvelutarjonta asukkailla on käytettävissään kohtuullisilla kustannuksilla ja vaivalla (matka, aika, kulkumuodot). Kaupan sijainti tiiviisti rakennetussa yhdyskuntarakenteessa edistää myös kevyellä liikenteellä ja joukkoliikenteellä tehtävien asiointimatkojen osuutta.

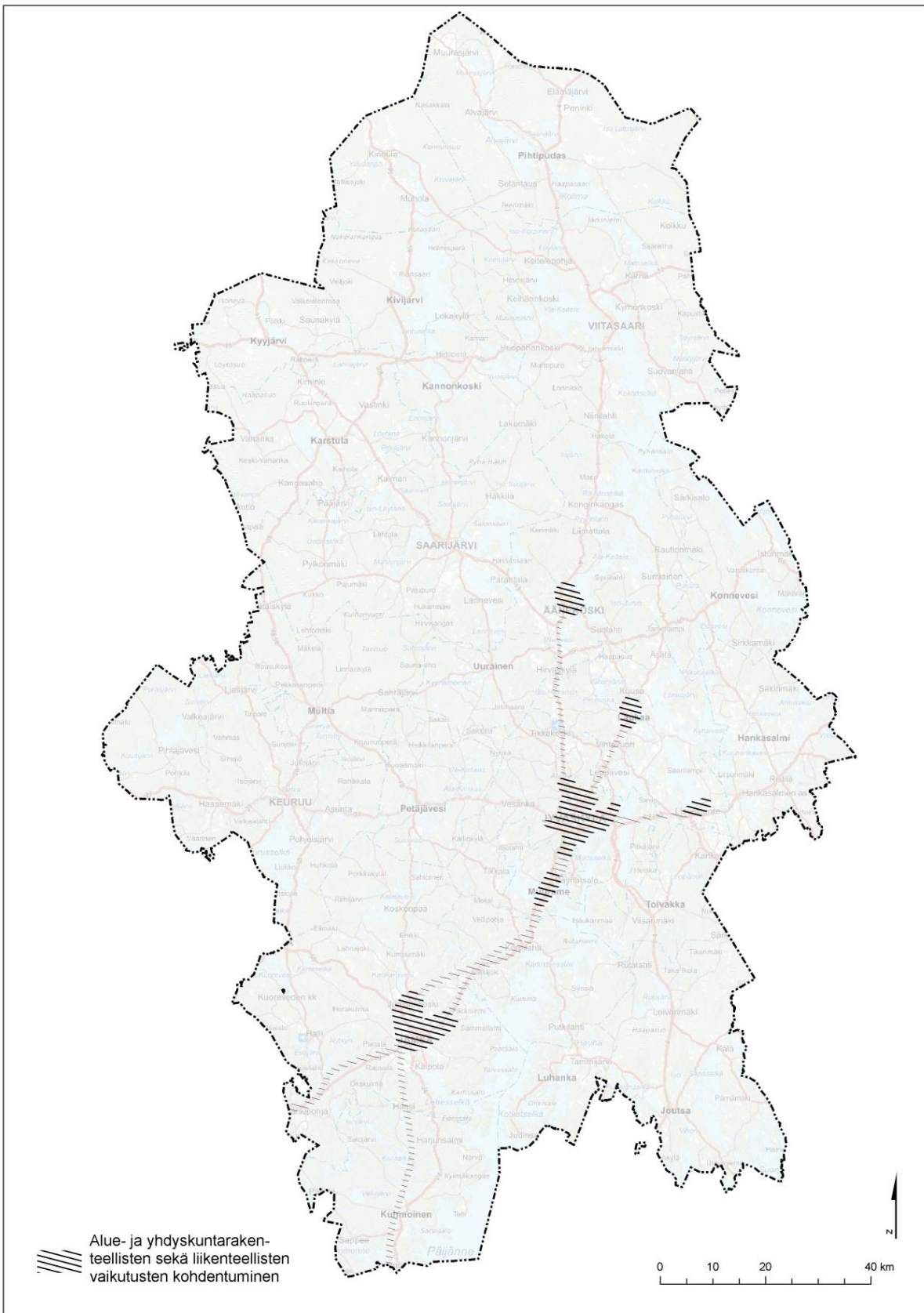
Maankäyttö- ja rakennuslain muutoksen (21.4.2017, HE 251/2016 vp) vaikutusten arvioinnin mukaan vähittäiskaupan suuryksikön kokorajan nostamisen arvioidaan kasvattavan myymälöiden kokoa erityisesti päivittäistavarakaupassa. Lähikauppaverkko voi harventua, jos myymälöiden määrä vähenee ja myynti keskittyy suurempiin myymälöihin. Mahdolliset haitalliset vaikutukset voivat olla merkittäviä erityisesti pienissä kunnissa, joissa muutokset voivat johtaa tarjonnan supistumiseen ja kaupan palvelujen saavutettavuuden heikkenemiseen. Lähikauppaverkon supistuminen heikentäisi erityisesti autottomien kotitalouksien ja ikääntyneiden kauppapalveluiden saavutettavuutta. Toisaalta kaupan palvelujen saavutettavuuden huomioon ottaminen sijoitettaessa kaupan palveluja keskusta-alueiden ulkopuolelle tukee eri väestöryhmien yhdenvertaisuutta. Enimmäismitoituksen poistaminen lisää edellytyksiä keskusta-alueiden palvelutarjonnan kehittymiselle. Pienet keskusta-alueet tulevat kaupan kehittämisen suhteen tasavertaisempaan asemaan suurten kanssa, kun keskusta-alueiden enimmäismitoitus poistuu.

Tarkistetun maakuntakaavan ratkaisu, jossa asutusrakenteen rungon muodostavat Jyväskylän kaupunki maakunnan keskuksena, seudullisesti merkittävät tiivistettävät taajamat ja kaupallinen palveluverkko sekä kunta-/palvelukeskukset, mahdollistaa asukasmäärätavoitteen mukaisen kasvun yhdyskuntarakenteen, palveluiden saavutettavuuden ja liikkumisen kannalta kestävällä tavalla. Kaavaratkaisu vaikuttaa myönteisesti alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, yhdyskuntaan ja energiatalouteen sekä liikenteeseen.

Strategisella tasolla laaditun maakuntakaavaehdotuksen vaikutukset viher- ja virkistysalueisiin ovat myönteiset, mutta edellyttävät jatkosuunnittelussa ja alueiden käytössä kiinnitettäväksi erityistä huomiota yleisten virkistysalueiden ja niitä hyödyntävien matkailupalveluiden yhteen sovittamiseen.

Maakuntakaavaehdotuksen perusteella on kehitettävissä Keski-Suomen alueelle kattava ulkoilu- ja virkistysreitiverkosto, joka edelleen kytkeytyy naapurimaakuntien kehitettäviin verkostoihin. Vaikutus virkistysreittien jatkuvuuteen on kokonaisuutena myönteinen ja naapurimaakuntakaavoissa reitit kohtaavat kahta poikkeusta lukuun ottamatta.

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

Kuva 55. Yhteenveto alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, sekä liikenteeseen kohdistuvien vaikutusten kohdentumisesta maakunnan alueella

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

Vaikutukset elinkeinoelämän toimivan kilpailun kehittämiseen

Vaikutukset arvioitiin resurssivirtamallilla, joka kuvaa maakuntakaavan mahdollistamia muutoksia Keski-Suomen asukkaiden ja työpaikkojen aikaansaamissa raha- ja materiaalivirroissa sekä niiden vaikutusta elinkeinoelämän eri toimialojen yritysten liikevaihtoon, investointeihin, arvolisäykseen ja työllisyyteen. Lisäksi resurssivirtamallinnuksessa arvioitiin vaikutukset kunnallisveroihin ja arvonlisäveroon. Maakuntastrategian tavoitteet otettiin myös mukaan resurssivirtatarkasteluun, koska osa tavoitteista kohdistuu Keski-Suomen tarkastettuun maakuntakaavaan mm. monipuolisen työpaikka-alueen, seudullisesti merkittävän tiivistettävän taajaman sekä vetovoimavaikutusten kautta. Malli huomioi kaikki tuotannon ja kulutuksen kerrannaisvaikutukset. Tulokset kuvaavat näin Keski-Suomen maakuntakaavan aikaansaamaa kehittymispotentiaalia vuonna 2040 verrattuna tuoreimpiin virallisiin vuoden 2014 vastaaviin lukuihin ja määriin. Tämän potentiaalın toteutuminen edellyttää määrätietoista ja aktiivista panostamista alueen yritystoiminnan kehittämiseen.

Keski-Suomen kehittyminen maakuntakaavan ja strategian mukaisesti lisää henkilötyövuosien määrää Keski-Suomessa noin 19 000 (17 %) vuodessa ja muualla Suomessa noin 6 000 (0,24 %) verrattuna vuoteen 2014. Vuosittainen kokonaistuotoksen määrä Keski-Suomessa on noin 2,2 miljardia euroa enemmän kuin vuonna 2014 eli kasvua olisi noin 15 %. Keski-Suomen kokonaistuotoksen kasvu heijastuu kerrannaisvaikutuksina muualle Suomeen, missä kokonaistuotos on noin 900 miljoonaa euroa (0,23 %) enemmän kuin vuonna 2014.

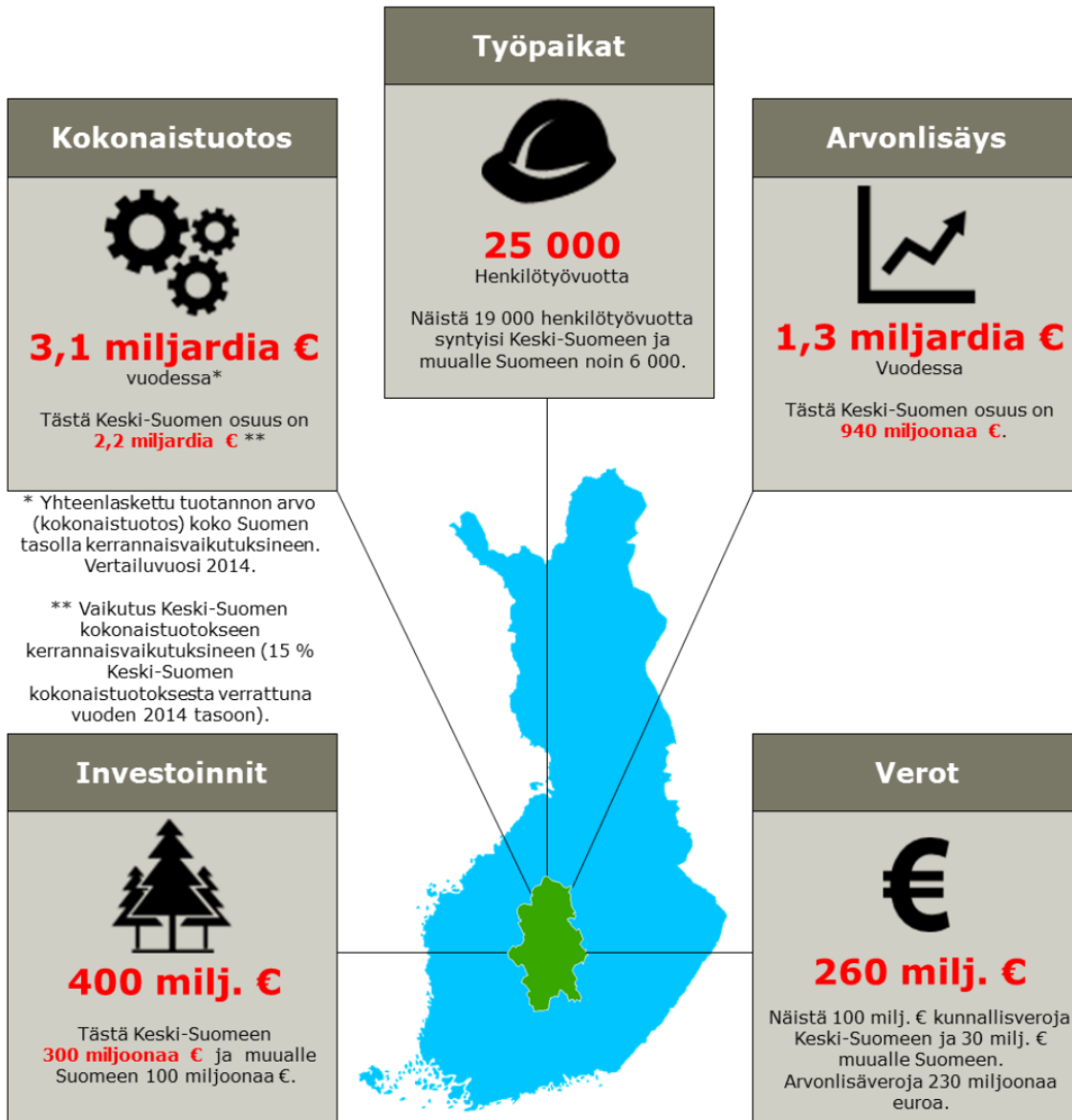
Maakuntakaavan mahdollistama viennin potentiaalın kasvu Keski-Suomessa nykyisellä tuotantorakenteella olisi arviolta noin 310 miljoonaa euroa vuodessa (15 %), joka kohdistuisi pääosin biotuoteteollisuuteen. Maakuntastrategian mukaisessa tilanteessa vienti muualle Suomeen kasvaisi myös noin 160 miljoonaa euroa vuodessa verrattuna vuoteen 2014. Maakuntakaavan ja strategian mukainen tilanne kasvattaa yritysten investointeja Keski-Suomessa noin 300 miljoonalla eurolla vuodessa (19 %) ja muualla Suomessa noin 100 miljoonalla eurolla vuodessa (0,23 %) verrattuna vuoteen 2014.

Potentiaalinen kasvu lisää myös kunnallisverotuloja. Kunnallisverotulojen määrän kasvu on seurausta uusista työpaikoista ja kasvaneista palkansaajakorvauksista. Alueelle muuttavien uusien asukkaiden maksamat kunnallisverot rajattiin tarkastelun ulkopuolelle. Maakuntakaavan mukaisessa tilanteessa kunnallisverot kasvavat Keski-Suomen kunnissa olevien suorien ja välillisten vaikutusten kautta noin 100 miljoonalla eurolla vuodessa (12 %) ja välillisesti muualla Suomessa noin 30 miljoonalla eurolla vuodessa (0,17 %).

Aluetaloudellisissa vaikutuksissa kasvua on perinteisillä toimialoilla ja biotuoteteollisuus on merkittävässä roolissa. Maakuntakaava mahdollistaa merkittävällä tavalla taloudellisen aktiviteetin kasvua.

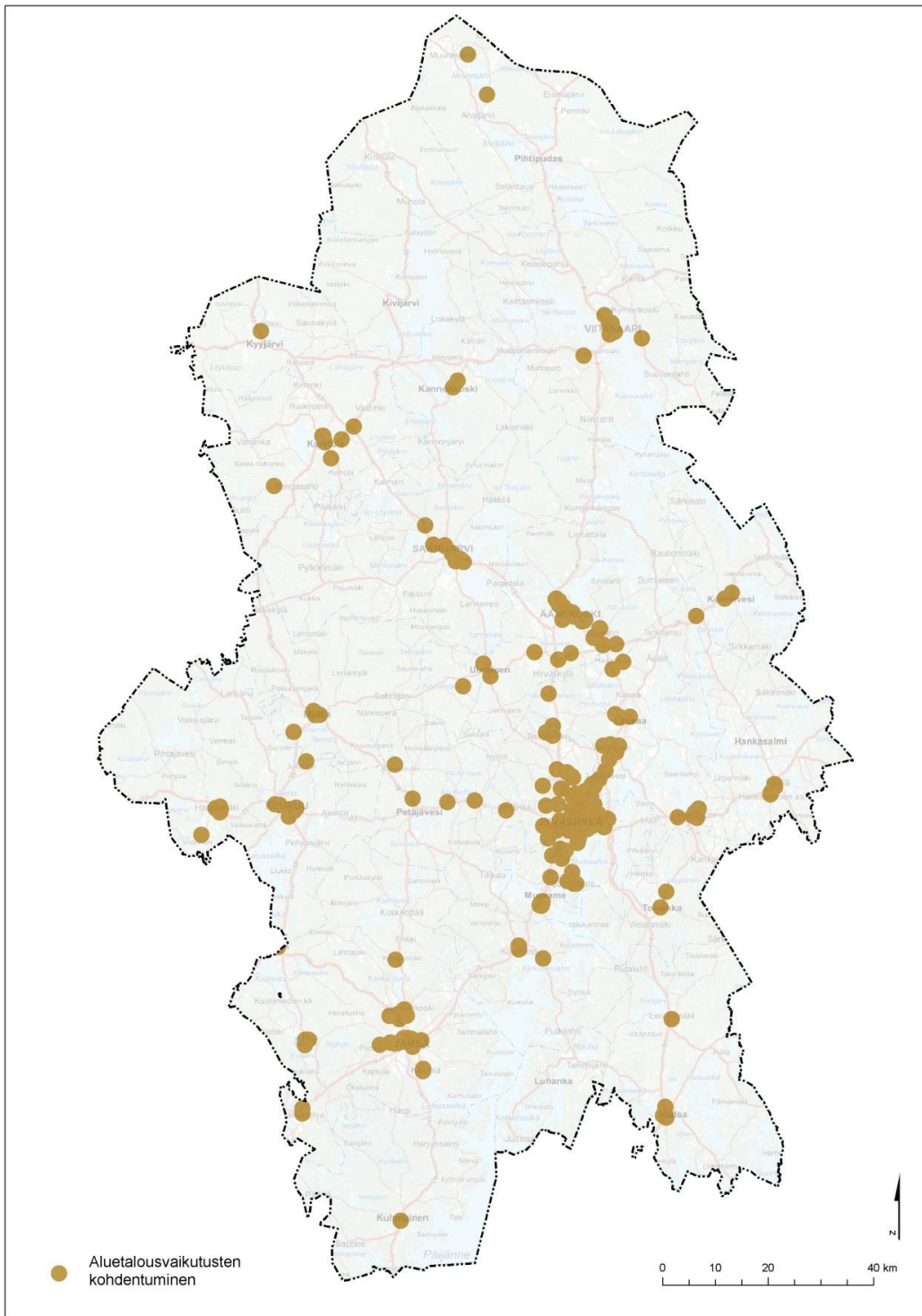
Maankäyttö- ja rakennuslain muutoksen (21.4.2017, HE 251/2016 vp) vaikutusten arvioinnin mukaan vähittäiskaupan suuryksiköitä koskevan sääntelyn keventäminen lisää kaupan toimialan kilpailun edellytyksiä ja kaupan toimijoiden edellytyksiä kehittää palvelujaan. Vähittäiskauppaan kohdistuva erityinen sijainnin ohjaus vähenee merkittävästi. Ympäristöministeriön selvityksen (Ympäristöministeriön raportteja 13/2016: Vähittäiskaupan palveluverkkoselvitykset maakuntakaavoituksessa) mukaan suuryksikön kokorajan nostaminen 4 000 kerrosneliömetriin tarkoittaa, että tarkastelussa mukana olleista nykyisistä suuryksiköistä alle kolmannes ja päivittäistavarakaupan osalta noin 4 % olisi erityisen sijainnin ohjauksen piirissä. Keski-Suomessa keskustatoimintojen alueille on jo hakeutunut seudullisesti merkittäviä vähittäiskaupan suuryksiköitä. Mitoitusrajojen poistaminen keskustatoimintojen alueilta lisännee toimivan kilpailun edellytyksiä. Keskustatoimintojen alueiden ulkopuolelle pyritään edelleen ohjaamaan ensisijaisesti muuta kuin keskustahakuista vähittäiskauppaa.

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS
KAAVASELOSTUS

Kuva 56. Yhteenvedo maakuntakaavan mahdollistamasta aluetalouspotentiaalista

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

Kuva 57. Yhteenvedo aluetalouteen kohdistuvien vaikutusten kohdentumisesta maakunnan alueella

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

Yhteisvaikutukset vetovoima-alueilla

Laajin eri vetovoimatekijöitä yhdistävä aluekokonaisuus sijoittuu maakunnan eteläiseen osaan Jyväskylän, Jämsän, Kuhmoisen, Joutsan ja Toivakan väliselle alueelle käsittäen Päijänteen seudun ympäristöineen. Alueelle sijoittuu lukuisia virkistys- ja matkailupalveluiden alueita ja kohteita, lisäksi alueen halki kulkee maakunnan keskiosiin ulottuva matkailutie. Asumisen ja vapaa-ajan asumisen vetovoima-alueiden osalta alueelle sijoittuvat Jyväskylän Kärkisen, Jämsän Himoksen ja Arvajan, sekä Luhangan ja Toivakan Rutalahden alueet. Seudulla on tunnistettavissa lisäksi laajoja kulttuuriympäristön vetovoima-alueita, jotka kytkevät edellä mainitut teemat paikallisiin, maakunnallisiin ja valtakunnallisiin kulttuuriympäristöarvoihin.

Tällä alueella on nähtävissä positiivisia vaikutuksia luonnon monimuotoisuuteen, alue- ja yhdyskuntarakenteeseen ja aluetalouteen. Alue- ja yhdyskuntarakenne-, sekä aluetalousvaikutukset kohdistuvat ensisijaisesti taajamiin ja kasvukeskuksiin, sekä niiden väliin vahvistuviin kulkuyhteyksiin. Luonnon monimuotoisuuden kohdistuvat positiiviset vaikutukset nähdään muodostuvan ensisijaisesti matkailuun ja virkistykseen liittyvien alueiden ja palveluiden, sekä niissä muodostuvien synergiaetujen kautta. Seudulla on hyvät lähtökohdat muodostaa uusia innovaatioita ja uusia elinkeinotoimintoja ja nivoa tähän tavoitteeseen vahvasti myös alueen kulttuuriympäristöarvojen monipuolisuus ja edistää kulttuuriympäristöjen kehittämistä kestäväällä tavalla. Yhteensovittamisen tarpeita alueella voi muodostua lähinnä luonnon monimuotoisuuden, sekä siihen nojautuvien luonto- ja matkailupalveluiden kannalta aluetta rajaavien valta- ja rautateiden kehittämiseksi sekä kulttuuriympäristöjen muutoskestävyyden osalta.

Luonnon monimuotoisuutta edistäviä ja samalla matkailun ja virkistyksen vetovoimatekijöitä kasvattavia mahdollisuuksia voidaan nähdä muodostuvan myös maakunnan pohjoisosaan Kinnulaan, Kivijärvelle ja Viitasaarelle, maakunnan länsiosaan, sekä Jyväskylän länsipuolelle sijoittuvilla alueilla. Näillä alueilla yhdistyvät paikoin myös kulttuuriympäristöihin liittyvät tekijät ja mahdollisuudet. Toimintojen yhteensovittamisen tarpeita voi muodostua Keuruun ja Multian seudun matkailun ja virkistyksen, sekä kulttuuriympäristön vetovoima-alueilla, joissa voi muodostua negatiivisia vaikutuksia luonnon monimuotoisuuden lähinnä biotalouden harjoittamisen kautta. Kulttuuriympäristöön kohdistuvat vaikutukset voivat olla myönteisiä tai kielteisiä, riippuen miten toiminnot ja muutokset sovitetaan olemassa oleviin arvoihin.

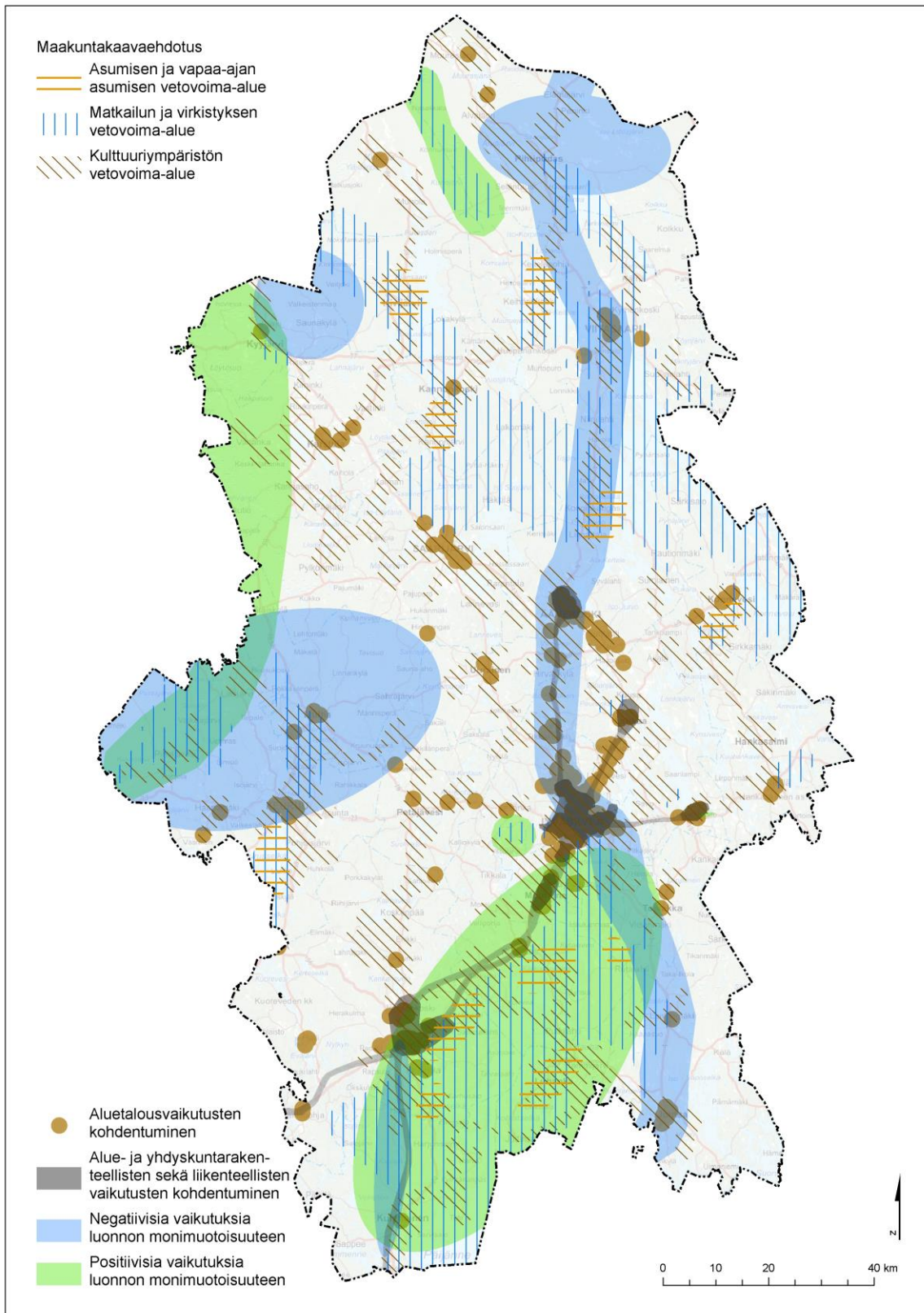
Muut vaikutukset

Maakuntakaavan virkistys- ja matkailualueet vaikuttavat myönteisesti ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön tarjotessaan mahdollisuuksia vapaa-ajan viettoon. Virkistysalueiden verkosto sekä reitistöjen ja niiden yhteystarpeiden kattavuus koko maakunnan alueella vaikuttaa myönteisesti ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön. Toteutuminen on riippuvainen kuntien taloudesta ja matkailutoiminnan kehittämisestä.

Elinkeinoalueiden ja liikenneväylien kehittämisestä voi aiheutua kielteisiä vaikutuksia ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön. Tarkemmassa suunnittelussa alueet tulee suunnitella siten, että mahdolliset haitat ovat hallittavissa. Maakuntakaavan perusteella aiheutuvien vaikutusten ei arvioida olevan merkittäviä. Muilla taajamien, kylien tai haja-asutuksen alueilla maakuntakaavalla ei arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia ihmisten elinoloihin tai ympäristöön.

Tarkistetun maakuntakaavan vaikutukset kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön voivat etenkin maakuntakaavassa esitetyillä tiivistettävillä alueilla olla myönteisiä tai kielteisiä. Vaikutukset kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön ratkaistaan lopullisesti tarkemman kaavoituksen yhteydessä, joten tarkistetun maakuntakaavan perusteella niihin ei kokonaisuutena arvioida kohdistuvan suoraan merkittäviä vaikutuksia. Maakunnallisesti ja valtakunnallisesti arvokkaat kohteet on merkitty maakuntakaavaan, mikä edistää niiden huomioon ottamista ja säilymistä tarkemmassa suunnittelussa ja alueiden käytössä. Vaikutusta voidaan siltä osin pitää myönteisenä.

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

Kuva 58. Aluetalouteen, alue- ja yhdyskuntarakenteeseen ja liikenteeseen sekä luonnon monimuotoisuuteen kohdistuvien vaikutusten painottuminen maakuntakaavan vetovoima-alueilla

**KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS
KAAVASELOSTUS**

Perinnemaisemat, maakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö ja suojellut kulttuuriympäristökohteet luetellaan maakuntakaavan alueluettelossa ja niihin on liitetty alkuperäiset ja ajantasaiset lähdetiedot. Menettelyllä varmistetaan se, että kohteet tulevat asianmukaisesti huomioituiksi tarkemmassa suunnittelussa. Maakuntakaavan aluevarausmerkintöjen määräyksiin (keskustatoiminnot, tiivistettävät taajamat, monipuoliset työpaikka-alueet, t/kem-kohteet, vähittäiskaupan suuryksiköt ja kaupalliset vyöhykkeet) on liitetty velvoite turvata maakunnallisesti ja valtakunnallisesti arvokkaat kulttuuriympäristöt. Maakuntakaava vaikuttaa näiltä osin arvojen säilymisen mahdollisuuksiin myönteisesti. Maakuntakaavan kulttuuriympäristöjä koskeva koko maakuntaa koskeva suunnittelumääräys mahdollistaa ajan tasalla olevien ajantasaisten kulttuuriympäristöarvojen huomioimisen hankekohtaisesti.

Kulttuuriympäristön vetovoima-alueilla on mahdollisuus hyödyntää alueiden ominaispiirteitä ja vaikuttaa myönteisesti alueiden kehittymiseen kulttuuriympäristöarvoja hyödyntäen. Maisema-arvojen säilymiseen kiinnitetään huomiota matkailun ja virkistysalueiden vetovoima-alueiden määräyksessä. Maakuntakaava mahdollistaa näillä alueilla myönteiset vaikutukset kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön sekä elinkeinoelämän toimintaedellytyksiin ja alueiden käytön ekologiseen kestävyys-teen.

Kaavaratkaisun merkittävimmät vaikutukset naapurimaakuntiin voivat liittyä kaupalliseen palveluverkkoon, laajoihin virkistysalueisiin ja ylimaakunnallisten reittien ja väylien jatkuvuuteen.

Ilmastovaikutukset

Taulukko 1. Maakuntakaavan ilmastovaikutukset

Turvetuotanto	-	Turpeen käyttö energian raaka-aineena on ilmaston kannalta haastava. Kaavalla ei ole todettu olevan varsinaista ohjausvaikutusta turvetuotannon sijoittumiseen
Uusiutuva energia	+	Geoenergian käyttö erityisesti alueilla, joissa kaukolämpöverkkoa ei ole mahdollista rakentaa, hillitsee ilmastonmuutosta.
Puun käyttö	+	Puun käyttö rakentamisessa toimii pitkäaikaisena hiilinieluna. Paikallinen puun kestävä energiakäyttö vähentää fossiilisen tuontienergian käyttöä.
Biotalous	+ -	Paikallisten uusiutuvien raaka-aineiden käyttö vähentää fossiilisista raaka-aineista riippuvuutta Metsäbiomassan merkittävä käytön lisääminen vähentää metsien hiilinielua.
Liikennekäytävät ja kansainväliset yhteydet	+ +/-	Kaksoisraide ja oikorata ohjaavat tavaroiden ja henkilöiden liikkumista raiteille. Moottoritie sujuvoittaa liikennettä ja vähentää ruuhkia, mutta samalla ohjaa liikkumista yksityisautoiluun.
Asutusrakenne	+ +/-	Yhdyskuntarakenteen eheys ja tiiviys mahdollistavat useita ilmastomyönteisiä toimia. Asumisen ja vapaa-ajan vetovoima-alueet saattavat

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS
KAAVASELOSTUS

	+	hajauttaa yhdyskuntarakennetta ja lisätä näin liikkumistarvetta. Toisaalta tällä tavalla voidaan turvata palveluiden säilyminen kuntien palvelukeskuksissa ja vähentää liikkumistarvetta. Palvelut turvaava monikeskuksinen aluerakenne mahdollistaa laadukkaan asumisen ja palvelut maakunnan eri osissa vähentäen liikkumistarvetta.
Matkailu ja virkistys	+	Mahdollistaa paikallisten vetovoima-alueiden kehittymisen vähentäen vapaa-ajan liikkumista.
Tekninen huolto	+	Tuulivoimatuotannon lisääminen vähentää fossiilisilla tuotetun sähkön käyttöä.
Luonnonsuojelu	+	Naturan ulkopuolisten kohteiden, SL-merkinnällä olevien ojitettujen soiden mahdollinen ennallistaminen voi vähentää kasvihuonekaasupäästöjä.

Maakuntakaavan sisältövaatimusten toteutuminen

Taulukko 2. Maakuntakaavan sisältövaatimusten (MRA 1 §) toteutuminen

Sisältövaatimus	Toteutuminen	Perustelu
Maakunnan tarkoituksenmukainen alue- ja yhdyskuntarakenne	+	Kaupunkiseudun, keskeisten taajamien ja palvelukeskusten priorisointi sekä niitä yhdistävä maakunnan liikenneverkko osana valtakunnan verkkoa on suunniteltu tavoitteellisesti. Maakunnan kannalta merkittävät viheralue- ja virkistysvyöhykkeet ja yhteydet on tunnistettu.
Alueiden käytön ekologinen kestävyys	+ (-) Edellyttää joidenkin toimintojen kohdalla lisäselvityksiä maakuntakaavaa tarkemman suunnittelun yhteydessä	Kaavassa ja vaikutusten arvioinneissa on tunnistettu tarkempien selvitysten ja luvituksen rooli alueelle suunniteltujen toimintojen yksityiskohtaisemman suunnittelun ja toteutuksen yhteydessä.
Ympäristön ja talouden kannalta kestävä liikenteen ja teknisen huollon järjestelyt	+	Alue- ja yhdyskuntarakenne perustuu kestävien liikkumismuotojen edellytysten edistämiseen. Maakunnan kehittämisen kannalta keskeiset tekniset verkostot on esitetty maakuntakaavassa.
Vesi- ja maa-ainesvarojen kestävä käyttö	+ (-) Edellyttää joidenkin toimintojen kohdalla lisäselvityksiä maakunta-	Kaavassa ja vaikutusten arvioinneissa on tunnistettu tarkempien selvitysten ja luvituksen rooli alueelle suunniteltujen toimintojen

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS
KAAVASELOSTUS

	kaavaa tarkemman suunnittelun yhteydessä	yksityiskohtaisemman suunnittelun ja toteutuksen yhteydessä. Kaavamääräyksillä edistetään vesi- ja maa-ainesvarojen kestäväää käyttöä.
Maakunnan elinkeinoelämän toimintaedellytykset	+	Yksi kaavan painopisteistä. Kaavaratkaisu tukee ja edistää liikenteellisesti hyvin saavutettavissa olevien alueiden elinkeinoelämän kehittymistä. Maakunnan eri osissa on tunnistettu potentiaaleja, joiden yhteyteen on mahdollista kehittää myös elinkeinotoimintaa.
Maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaaliminen	+ (-) Edellyttää joidenkin toimintojen kohdalla lisäselvityksiä ja maakuntakaavatasoa tarkempaa yhteensovittamista yksityiskohtaisemman jatkosuunnittelun yhteydessä	Vetovoimavyöhykkeet edistävät hyvin ko. arvojen tunnistamista ja niiden huomioon ottamista ja vahvistamista kestäväällä tavalla. Merkinnöillä, merkintäkohtaisilla määräyksillä ja koko maakuntaa koskevalla määräyksellä varmistetaan kulttuuriympäristöarvojen ja -kohteiden asianmukainen huomiointi yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa.
Virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyys	+	Vetovoimavyöhykkeet edistävät maakuntakaavatasolla seudullisten virkistysalueiden ja -yhteyksien säilymistä ja kehittämistä.

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteutuminen

Toimiva aluerakenne

Maakuntakaavan tarkistus perustuu maakunnan arvoihin, vahvuuksiin ja erityispiirteisiin sekä olemassa oleviin rakenteisiin, jotka myös yhdistävät Keski-Suomen pääkaupunkiseutuun ja edelleen kansainvälisiin verkostoihin. Maakuntakaavan tarkistuksessa on tunnistettu ja maakunnan sisäiset ja maakuntien rajat ylittävät maakunnallisesti ja valtakunnallisesti tärkeät vyöhykkeet, reitit ja liikenneväylät.

Kaupunkiseudun, keskeisten taajamien ja palvelukeskusten monikeskuksinen verkosto on suunniteltu tavoitteellisesti. Maakunnan eri osissa on tunnistettu potentiaaleja, joiden yhteyteen on mahdollista kehittää myös maaseudun ja kylien elinvoimaa tukevaa elinkeinotoimintaa ja lisätä kaupunkien ja maaseudun vuo-

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

rovaikutusta. Maakuntakaavassa on priorisoitu ja tunnistettu taajamien kehittämispotentiaalit ja erilaiset kehittämisperiaatteet ja palvelutarpeet.

Kaavaratkaisu tukee ja edistää liikenteellisesti hyvin saavutettavissa olevien alueiden elinkeinoelämän kehittymistä. Maakunnan eri osissa on tunnistettu potentiaaleja, joiden yhteyteen on mahdollista kehittää myös maaseudun ja kylien elinvoimaa tukevaa elinkeinotoimintaa. Myös puolustusvoimien tarpeet on otettu huomioon.

Eheytyvä yhdyskuntarakenne ja elinympäristön laatu

Maakuntakaavan tarkistus perustuu maakunnan arvoihin, vahvuuksiin ja erityispiirteisiin sekä olemassa oleviin rakenteisiin. Tarkistettu maakuntakaava ohjaa koko maakunnan ja sen kehittyvien taajamien yhdyskuntarakennetta eheyttävään ja tiivistävään suunnitteluun. Yhdyskuntarakenteen eheyttämisellä pyritään edistämään asumisen, työpaikkojen ja palveluiden hyvää keskinäistä saavutettavuutta ja liikenneturvallisuutta. Maakuntakaavassa on esitetty kaupan sijoittuminen ja volyyymi.

Yhdyskuntarakenteen tavoitteellisella kehittämisellä, kestäväillä energiaratkaisuilla sekä alueen arvoja voimavarana kestävästi kehittämällä kaava pyrkii edistämään ekologista, taloudellista, sosiaalista ja kulttuurista kestävyttä sekä vähentämään ympäristöhaittoja.

Kaavaratkaisu tukee ja edistää liikenteellisesti hyvin saavutettavissa olevien alueiden elinkeinoelämän kehittymistä. Maakunnan eri osissa on tunnistettu potentiaaleja, joiden yhteyteen on mahdollista kehittää myös maaseudun ja kylien elinvoimaa tukevaa elinkeinotoimintaa. Maakuntakaavassa on tunnistettu vyöhykkeet, joille yhdyskuntarakenteen kannalta on perusteltua ohjata maaseudun vakituista asutusta.

Kulttuuri- ja luonnonperintö, virkistyskäyttö ja luonnonvarat

Maakuntakaavassa on esitetty valtakunnallisesti arvokkaan kulttuuriympäristön (rakennettu kulttuuriympäristö ja maisema-alueet) alueet ja kohteet sekä kaksi maailmaperintökohdetta. Maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet on osoitettu kartalla. Maakunnallisesti arvokasta rakennusperintöä ja arkeologista perintöä ei ole esitetty kaavakartalla mutta ne on huomioitu suunnittelumääräyksessä. Lisäksi maakunnallisesti ja valtakunnallisesti arvokkaiden kulttuuriympäristöjen turvaaminen on kirjattu useisiin merkintäkohtaisiin määräyksiin. Kaavassa on tunnistettu laaja-alaiset ja moniarvoiset kulttuuriympäristön vetovoima-alueet, matkailun ja virkistysalueiden vetovoima-alueet sekä asumisen ja vapaa-ajan asumisen vetovoima-alueet. Kaavan vetovoima-alueet edistävät moninaiskäytön edellytyksiä. Keskeiset hiljaiset alueet on suunnitteluvaiheessa tunnistettu ja otettu suunnittelussa huomioon.

Maakuntakaavassa on esitetty luonnonsuojelu- ja suojelualueet, Natura 2000-alueet sekä kansallis- ja luonnonpuistot. Kaavaratkaisu ei vaaranna valtakunnallisesti arvokkaita harju-, kallio-, moreenialueita eikä tuulia ja rantakerrostumia. Matkailu- ja virkistysalueiden vetovoimavyöhykkeet osaltaan edistävät yhtenäisten luontoalueiden säilymistä. Maakuntakaavan tarkistuksessa on tunnistettu maakunnan sisäiset ja maakuntien rajat ylittävät maakunnallisesti tärkeät virkistysalueet ja -reitit. Maakuntakaavassa on tunnistettu myös virkistysalueiden ja matkailun vyöhykkeet ja palvelukokonaisuudet.

Pohjavesien suojelu on otettu huomioon. Osa kaavamerkinnöistä muodostaa ns. ei-alueen maa-ainesten otolle, muualla se ratkaistaan maa-ainelain mukaisessa lupaprosessissa. Turvetuotantoon liittyvillä kaavamääräyksillä edistetään vesien hyvän tilan saavuttamista ja ylläpitämistä. Turvetuotantopotentiaali ja sen tuotanto- ja suojelutarve on otettu huomioon kaavamääräyksin.

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

Toimivat yhteysverkot ja energiahuolto

Maakuntakaavassa on tunnistettu maakunnan kehittämisen kannalta merkittävimmät ajoneuvo- ja raideliikenneyhteydet, joiden varaan maakuntaa ensisijaisesti kehitetään. Yhdyskuntarakenteen eheyttämiseksi pyritään edistämään asumisen, työpaikkojen ja palveluiden hyvää keskinäistä saavutettavuutta ja liikenneturvallisuutta. Valtatie- ja rataverkon kehittämisedellytykset on turvattu maakuntakaavassa. Lentoliikenteen alueet ja niiden melualueet on esitetty kaavassa.

Kaavalla edistetään uusiutuvan energian tuotantoa ja käyttöä. Valtakunnallisen energiahuollon kannalta merkittävät voimajohtojen linjaukset on osoitettu kaavassa. Energiahuollon alueet, materiaalikeskukset ja monipuoliset työpaikka-alueet mahdollistavat monipuolisen uusiutuvien energiamuotojen käytön edistämisen. Maakuntakaavassa on osoitettu potentiaaliset tuulivoimatuotantoon soveltuvat alueet.

Oikeusvaikutukset

Maakuntakaavan tulkinnan lähtökohtana on sen yleispiirteisyys. Maakuntakaavassa korostuvat valtakunnallisten, maakunnallisten ja seudullisten tavoitteiden turvaaminen. Maakuntakaavan ohjausvaikutuksen salilimaa liikkumavaraa arvioitaessa on pidettävä lähtökohtana asian merkitystä valtakunnalliselta, maakunnalliselta tai seudulliselta kannalta.

Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan (MRL 32.1 §) maakuntakaava on ohjeena laadittaessa tai muutettaessa yleiskaavaa ja asemakaavaa sekä ryhdyttäessä muutoin toimenpiteisiin alueiden käytön järjestämiseksi. Siten maakuntakaavan keskeiset periaatteet ja esitetyt seudulliset tai maakunnalliset kaavaratkaisut ovat kuntakaavoituksen lähtökohtana. Maakuntakaavassa esitetyt alueiden käytön periaatteet ja aluevaraukset täsmentyvät kunnan kaavoituksessa. Maakuntakaava ei kuitenkaan ole voimassa oikeusvaikutteisen yleis- tai asemakaavan alueella muutoin kuin kaavojen muuttamista koskevan vaikutuksen osalta.

Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan (32.2 §) viranomaisten on suunnitellessaan alueiden käyttöä koskevia toimenpiteitä ja päättäessään niiden toteuttamisesta otettava maakuntakaava huomioon, pyrittävä edistämään kaavan toteuttamista ja katsottava, ettei toimenpiteillä vaikeuteta kaavan toteuttamista. Tämä koskee kaikkia sellaisia valtion ja kunnan viranomaisia, joilla on katsottava olevan alueiden käyttöön liittyviä suunnittelu- ja toteuttamistehtäviä. Viranomaisten tulee toimia tavalla, joka on maakuntakaavan kanssa samansuuntaista eikä vähennä mahdollisuuksia kaavan toteuttamiseen. Toteuttamisen edistäminen edellyttää aktiivista maakuntakaavan toteuttamista palvelevaa toimintatapaa eli sitoutumista kaavan ratkaisuihin.

Viranomaista koskeva velvoite tarkoittaa viranomaisen oman hallinnonalan suunnittelua, järjestämistä ja toteuttamista. Mikäli viranomainen on luvanhakija, tämän on jo hakemuksessaan otettava maakuntakaavan ohjausvaikutus huomioon. Viranomaisvaikutus tarkoittaa lisäksi kaavan huomioon ottamista ja sen toteuttamisen edistämistä myös viranomaisen ulospäin suuntautuvassa toiminnassa, esimerkiksi erilaisten lupien käsittelyssä sekä valtion rahoitusta tai muita toimia koskevien päätösten tekemisessä.

Viranomaisten ohjaamat eri tukimuodot vaikuttavat maankäytön suunnitteluun ja suunnitelmien toteuttamiseen. Myös tukimuotojen ohjaamisessa on otettava maakuntakaava huomioon, pyrittävä edistämään maakuntakaavan toteuttamista ja katsottava, ettei näilläkään toimenpiteillä vaikeuteta kaavan toteuttamista. Maakuntakaavan määräykset eivät kuitenkaan sivuuta erityislainsäädäntöä.

Maakuntakaavan mittakaava, joka Keski-Suomessa on 1:250 000, johtaa jo sinänsä aluevarausten yleispiirteiseen tulkintaan. Kaavamerkintöjä ja -määräyksiä on siten tulkittava yleispiirteisesti. Maakuntakaavan

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

esittämistävasta riippumatta maankäyttöratkaisut on tarkoitettu täsmentymään vasta yksityiskohtaisemman suunnittelun tai lupamenettelyn yhteydessä.

Maakuntakaavassa esitettyjen aluevarausten laajuutta ja sijaintia voidaan yksityiskohtaisemmassa kaavassa muuttaa tai aluevarauksesta voidaan myös luopua edellyttäen, että maakuntakaavan keskeiset ratkaisut ja tavoitteet eivät vaarannu. Lähtökohtana on, että maakuntakaavan tavoite on turvattava samassa kaavassa, jossa maakuntakaavan ratkaisusta poiketaan. Ratkaisun perusteet tulee esittää kaavaselostuksessa. Hyväksyttävä eroavuus ei voi kuitenkaan tarkoittaa maakuntakaavan keskeisistä periaatteista poikkeamista eikä myöskään maakuntakaavassa erityisesti tutkitusta sijaintipaikasta poikkeamista.

Maakuntakaavassa esitetyn ratkaisun kanssa ristiriidassa oleva kaavaratkaisu ei ole mahdollinen ilman maakuntakaavan muuttamista. Kaavaratkaisun voidaan katsoa olevan ristiriidassa maakuntakaavan kanssa, mikäli kyseessä ei ole maakuntakaavan täsmentyminen. Maakunnallisesti tai seudullisesti vaikuttavan uuden maankäyttöratkaisun esittäminen vasta kuntakaavoituksen yhteydessä on lähtökohtaisesti myös ristiriidassa maakuntakaavan kanssa.

Tällä maakuntakaavaan liittyvällä kaavaselostuksella ei ole suoranaisia oikeudellisia vaikutuksia. Selostuksella on kuitenkin merkitystä kaavan sisällön ja usein myös oikeusvaikutusten tulkinnessa. Selostus myös selventää ja täydentää kaavakarttaa sekä siihen kuuluvia merkintöjä ja määräyksiä.

Kaavakarttaan liittyvät merkinnät ja määräykset saavat lainvoiman. Maakuntakaavan merkinnät ja määräykset esitetään erillisenä asiakirjana, joka hyväksytään osana kaavakarttaa ja johon viitataan kaavakartalla. Kaavakartalla viitataan seuraavalla tekstillä tähän selostukseen:

Tähän maakuntakaavaan liittyy kaavaselostus, jossa on esitetty mm. tärkeimmät kaavan lähtökohtiin ja tavoitteisiin liittyvät tiedot, kaavaratkaisujen perustelut sekä kuvaus maakuntakaavan vaikutuksista. Kaavaselostus on saatavilla Keski-Suomen liitosta, Cygnaeuksenkatu 1, 40100 Jyväskylä sekä osoitteesta www.keskisuomi.fi.

Yksityisen oikeuksia koskevat lähinnä virkistys-, suojelu-, liikenne- ja teknisen huollon alueisiin liittyvä rakentamisrajoitus (MRL 33 §). Tämä tarkoittaa sitä, että lupaa rakennuksen rakentamiseen ei saa myöntää siten, että maakuntakaavan toteutuminen vaikeutuu. Jos luvan epäämisestä aiheutuu hakijalle huomattavaa haittaa, lupa on kuitenkin myönnettävä, jollei kunta tai muu julkisoikeudellinen yhteisö lunasta aluetta tai suorita haitasta kohtuullista korvausta. Näistä virkistys ja suojelu esitetään aluevarauksina ja kohteina, liikenne ja tekninen huolto aluevarauksina sekä viiva- ja kohdemerkinnöillä.

Aluevaraus- ja kohdemerkinnöillä esitetään alueen pääasiallinen käyttötarkoitus. Aluevarauksiin rinnastettavia kohdemerkintöjä käytetään kaavan mittakaavaan nähden osoittaessa pienialaisia alueita tai kun sen ulottuvuudella ei ole seudullisen tai maakunnallisen ohjaustarpeen tai kaavan muun sisällön kannalta merkitystä, esimerkiksi kunta-/palvelukeskus. Aluevarausmerkinnät ovat toistensa poissulkevia siten, että samalla alueella ei voi olla kahta samanaikaisesti voimassa olevaa aluevarausmerkintää. Virkistysalueeseen kuuluva nuoli on kehittämisperiaatemarkintä ja se osoittaa virkistysalueen laajenemissuunnan.

Monipuolinen työpaikka-alue

Teollisuus- ja varastoalue, jolla on/jolle saa sijoittaa vaarallisia kemikaaleja valmistavan tai varastoivan laitoksen

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS
KAAVASELOSTUS

Satama

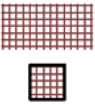
Lentoliikenteen alue

Lentokenttä

Seudullisesti merkittävä tiivistettävä taajama

Kunta-/palvelukeskus (a)

Keskustatoimintojen alue, kohde (C, c)

Keskustatoimintojen alakeskus (ca)

Vähittäiskaupan suuryksikkö (km)

Virkistysalue, kohde; laajenemissuuntanuoli kehittämissperiaatemerkinä

Matkailupalvelujen alue, kohde

Materiaalikeskus (MK, mk)

Energihuollon alue

Yhdyskuntateknisen huollon alue

Puolustusvoimien alue (EP, ep)

Ampuma- ja moottorirata (EU, eu)

Luonnonsuojelualue

Suojelualue

Viivamerkinät rinnastetaan aluevarausmerkkintöihin. Niitä käytetään osoittamaan sellaisia alueidenkäyttömuotoja, jotka kartalla ovat viivamaisia, kuten tiet, rautatiet ja johtolinjat.

Ratareitti

Valtakunnallisesti merkittävä päärata

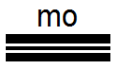

Valtakunnallisesti merkittävä kaksiraiteinen päärata

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS
KAAVASELOSTUS

Moottori- tai moottoriliikennetie (mo)

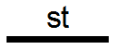
Moottori- tai moottoriliikennetie, uusi (mo)

Valtatie/kantatie (vt/kt)

Seututie (st)

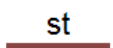
Seututie, uusi (st)

Seututie, ohjeellinen (st)

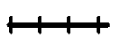
Seututie, merkittävä parantaminen (st)

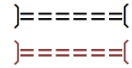
Laivaväylä

Rautatie

Liikennetunneli

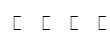
Valtatie, uusi (vt)

Maisema-/matkailutie

Moottorikelkkailureitti

Ulkoilureitti

Veneväylä

Vesiretkeilyreitti

Voimalinja (z)

Alueen erityisominaisuuksia kuvaavat merkinnät ovat informatiivisia. Pääsääntöisesti ne eivät ole maanomistajalle kohtuuttomia. Tyypillinen tällainen merkintä on pohjavesialue. Mutta saattaa myös tulla esiin tilanteita joissa maakuntakaavan esittämät arvot ovat esim. maa-aineslupaprosessissa yhtenä perusteena maa-ainesluvan epäämiselle. Tällainen tilanne voi tulla eteen maakunnallisesti tai seudullisesti merkittävällä pohjavesialueella.

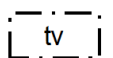
Kaupallinen vyöhyke (km-1)

Kaupallinen vyöhyke (km-2)

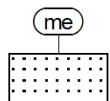
Tuulivoimatuotantoon soveltuva alue (tv)

Maakunnallinen tärkeä pohjavesialue

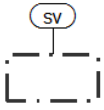

Melualue (me)

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS
KAAVASELOSTUS

Suojavyöhyke (sv)

UNESCO:n maailmanperintökohde (un)

Natura 2000 -alue

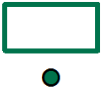

Valtakunnallisesti (v) ja maakunnallisesti arvokas maisema-alue

Kansallispuisto/luonnonpuisto
KP/LP

Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö

Kehittämisperiaatemerkinnot osoittavat alueiden kehittämismahdollisuuksia eivätkä ne aseta maanomistajalle rajoitteita. Näillä alueilla on usein yhteensovittamistarpeita muiden maankäyttömuotojen kanssa. Esimerkiksi matkailun ja virkistyksen vetovoima-alueilla yhteensovittamistarvetta voi esiintyä biotalouden kanssa.

Biotalouteen tukeutuva alue

Asumisen ja vapaa-ajan asumisen vetovoima-alue

Oikorata

Matkailun ja virkistyksen vetovoima-alue

Valtatien 4 kehittämisakseli

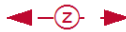
Ulkoilun yhteystarve

Valta-/rautatien kehittämisakseli

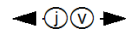
Voimalinja, yhteystarve (z)

Tieluokan muutos

Pääjohto, yhteystarve (j, v)

Kulttuuriympäristön vetovoima-alue

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

TOTEUTUS JA SEURANTA

Keski-Suomen maakuntakaava on osa maakunnan suunnittelujärjestelmää. Maakunnan suunnittelun pitkän ajanjakson strategiset linjaukset on esitetty Keski-Suomen Strategiassa. Strategiaa toteuttavat keskeiset asiakirjat ovat maakuntakaava ja maakuntaohjelma.

Maakuntakaava ja maakuntaohjelma ovat toisiaan tukevia maakunnan kehittämisinstrumentteja. Maakuntakaavan osalta tämä tarkoittaa sitä, että se on kiinteä osa aluekehittämistä. Maakunnan aluekehittämis-toimet ovat maakuntakaavan kanssa samansuuntaisia ja kaavan toteuttamista palvelevia.

Viranomaisten on suunnitellessaan alueiden käyttöä koskevia toimenpiteitä ja päättäessään niiden toteuttamisesta otettava maakuntakaava huomioon, pyrittävä edistämään kaavan toteuttamista ja katsottava, ettei toimenpiteillä vaikeuteta kaavan toteuttamista. Maakuntakaava on otettava huomioon, kun suunnitellaan ja päätetään muun lainsäädännön nojalla ympäristön käytön järjestämisestä siten kuin erityislaissa säädetään. Viranomaisvaikutus koskee myös kuntia ja maakunnan liittoa. Maakuntakaavan toteutusta edistetään myös edunvalvonnalla. Tämä koskee kaikkia kaavan teemoja.

Maankäyttö- ja rakennusasetuksen (2 §) mukaan maakunnan liiton tulee huolehtia maakunnan suunnittelun edellyttämästä alueiden käytön, alue- ja yhdyskuntarakenteen, rakennetun ympäristön sekä kulttuuri- ja luonnonympäristön tilan ja kehityksen seurannasta alueellaan. Asetuksen sanamuodon mukaan alueellinen seurantavelvollisuus on asetettu pääsääntöisesti maakunnan liitolle. Maakuntakaavan toteuttamista seurataan jatkuvasti ja se on luettavissa osoitteessa www.keskisuomi.fi/maakuntakaava.

Osa asetuksessa mainituista seurannan alueista tapahtuu ympäristöhallinnon rekistereiden avulla. Keskeiset ympäristöhallinnon seurantajärjestelmät ovat Suomen ympäristökeskuksen yhdyskuntarakenteen seurantajärjestelmä (YKR), Liiteri ympäristö- ja paikkatietopalvelu ja Avoin Tieto –palvelu. Aineistojen päivitysvauhti on kahden vuoden luokkaa, joten ne soveltuvat hyvin maakuntakaavan seurantaan. Ympäristöhallinnolla on myös sektorikohtaisia seurantajärjestelmiä, mm. maa-ainesten ottorekisteri, joita voidaan käyttää seurantaan. Kulttuuriympäristön osalta seurantaa suorittaa mm. maakunnan kulttuuriympäristöryhmä.

Keskeisiä maakuntakaavan toteuttamista edistäviä ja seuraavia välineitä ovat kaavaneuvottelut ja kaavalausunnot. Keski-Suomen liitto osallistuu vuosittain noin 50 kuntien kaavoja koskevaan kaavaneuvotteluun ja antaa noin 100 kaavalausuntoa.

Maakuntakaava muodostaa selkeän parin Keski-Suomen Strategialle. Keski-Suomen tarkistettu strateginen maakuntakaava antaa kunnan omalle suunnittelulle liikkumavaraa huomattavasti enemmän kuin aikaisemmat maakuntakaavat. Kuntien maakuntakaavaa toteuttava rooli tulee kasvamaan ja kuntien olisikin nyt hyvä alkaa laatia strategisen maakuntakaavan pohjalta koko kuntaa koskevia yleiskaavoja tai rakennemalleja ja tuomaan esiin omia tärkeitä pitämiään painotuksia. Tämä tulee selkeyttämään myös maakuntakaavan seurantaa.

Maakuntauudistuksessa maakunnan liiton ja ELY-keskuksen toiminnot lakkaavat ja uusi maakunta aloittaa toimintansa 1.1.2020. Tämä antaa maakunnan suunnittelun seurantaan uusia mahdollisuuksia, jossa paikkatieto tulee näyttämään keskeistä osaa.

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

LIITE 1. MAAKUNTAKAAVAN TIETOPOHJA

Maakuntakaavaa varten laaditut selvitykset ja tutkimukset ovat osa kaavamateriaalia. Keskeiset selvitykset ja tutkimukset löytyvät liiton nettisivuilta osoitteesta www.keskisuomi.fi/maakuntakaavoitus. Kaavan koko tietopohja on seuraava.

Keski-Suomen Strategia 2040

Keski-Suomen aluerakenne 2040, toimenpideohjelma 30.9.2014.

Keski-Suomen Strategia 2040. Julkaisu A37. Keski-Suomen liitto 2014.

Jyväskylän seutu. Rakennemalli 20X0. AIRIX Ympäristö, Strafica, VTT 2011.

Jämsän rakennemalli 2025. Jämsän kaupunki, AIRIX Ympäristö, Liidea, VTT 2012.

Keuruu kehityskuva. Ramboll 2013.

Laukaan rakennemalli 2015.

Maakuntakaavan tarkistuksen strategiset painotukset – tilannekuva. Keski-Suomen liitto 2017.

Äänekoski, rakenneyleiskaava 2016. Alueidenkäytön strategia. Äänekosken kaupunki & AIRIX Ympäristö 2008.

Keski-Suomen vahvistetut maakuntakaavat ja niiden taustaselvitykset

Keski-Suomen maakuntakaava. Keski-Suomen liitto 2009. Julkaisu A 26.

Keski-Suomen 1. vaihemaakuntakaava. Jyväskylän seudun jätteenkäsittelykeskus. Keski-Suomen liitto. Julkaisu A 32.

Keski-Suomen 2. vaihemaakuntakaava. Keski-Suomen liitto. Julkaisu A 33.

Keski-Suomen 3. vaihemaakuntakaava. Keski-Suomen liitto. Julkaisu A 44.

Keski-Suomen 4. vaihemaakuntakaava. Keski-Suomen liitto. Julkaisu A 38.

Pirkanmaan 1. maakuntakaava

Valtioneuvosto vahvisti Pirkanmaan 1. maakuntakaavan 29.3.2007. Tuolloin Längelmäen kunta kuului Pirkanmaan maakuntaan. Kunta lakkasi olemasta 1.1.2007, jolloin osa siitä liitettiin Jämsän ja osa Oriveden kaupunkeihin. Jämsän puoleiseen osaan jäi mm. kuntakeskus Länkipohja.

Pirkanmaan maakuntakaava muutettiin 4. vaihemaakuntakaavan yhteydessä Längelmäen kunnasta Jämsän kaupunkiin siirtyneen alueen osalta vastaamaan vaihemaakuntakaavan merkintöjä ja määräyksiä. Tarvetta uusille selvityksille ei ole ilmennyt.

Vaikutusten arviointi

Keski-Suomen tarkistettu maakuntakaava – Vaikutusten arviointi. Ramboll Finland Oy 2017.

Maakuntakaavan suunnittelumääräysten työpaja 5.6.2017. Ramboll Finland Oy 2017.

Keski-Suomen liitto. Kaupan ohjauksen muutokset maakuntakaavan tarkistuksessa, vaikutusten arviointi. Ramboll 2017.

Biotalous

Ehdotus soiden ja turvemaiden kestävän ja vastuullisen käytön ja suojelun kansalliseksi strategiaksi. Työryhmämuistio. MMM 2011:1.

Helminen, V. ym. 2014: Kaupunki-maaseutu-aluealuokitus. Suomen ympäristökeskuksen raporteja 25/2014.

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

<http://www.ym.fi> / Maankayttö ja rakentaminen / Ohjelmat ja strategiat / Puurakentamisen toimenpideohjelma 7.10.2016, päivitetty 28.2.2017.

Kansallinen metsästrategia 2025, Valtioneuvoston periaatepäätös 12.2.2015. Maa- ja metsätalousministeriö 6/2015.

Kasvua vesiosaamisesta ja vesiluonnonvarojen kestävästä hyödyntämisestä. Sinisen biotalouden kansallinen kehittämissuunnitelma 2025.

Keski-Suomen biomassavarat, tuotanto, käyttö, jalostus ja logistiikka. BIOCLUS –projekti 2012.

Keski-Suomen energiatase 2014. Keski-Suomen energiatoimisto.

Keski-Suomen vesienhoidon toimenpideohjelma vuosille 2016–2021. Vesien tila hyväksi yhdessä. Keski-Suomen ELY-keskus, raportteja 14/2016.

Keski-Suomen metsäohjelma 2016–2020. Keski-Suomen metsäkeskus 2016.

Keski-Suomen aines- ja energiapuuterminaalit. VTT 2016.

Kestävää kasvua biotaloudesta – Suomen biotalousstrategia. Edita 2014

Maatalouden painopistealuerajaus Keski-Suomen liitolle. Luonnonvarakeskus 2016.

Puurakentamisen tulevaisuuden näkymät, haastattelututkimus. VTT, Appu Haapio 2013. VTT Technology 141

Uusiutumiskykyinen ja mahdollistava Suomi - Suomen aluerakenteen ja liikennejärjestelmän kehityskuva 2050. YM, TEM, LVM ja MMM 2015.

Liikennekäytävät ja kansainväliset yhteydet

Euroopan laajuinen liikenneverkko TEN-T. Liikennevirasto.

<http://www.liikennevirasto.fi/liikennejarjestelma/ten-t#.VyboueRjlaT>

Hallin lentoasema, Lentokonemeluselvitys. Tilanne 2007 ja 2025. Ilmailulaitos Finavia A7/2008.

Jyväskylän läntinen ohikulkutie välillä Ruoke-Lintukangas. Tarveselvitys. Keski-Suomen ELY-keskus 2012.

Keski-Pohjolan kuljetusselvitys. Keski-Suomen liitto 2013. Julkaisu B 196.

Keski-Suomen ELY-keskuksen kanta-, seutu- ja yhdystieverkon merkitsevyysluokitus. Poikkileikkaus vuoden 2014 tilanteesta. Raportteja 53/2014.

Keski-Suomen liikennekäytäviin tukeutuvat kehittämisalueet 2016.

Keski-Suomen liikennejärjestelmäsuunnitelma. Keski-Suomen liitto 2012. Julkaisu B 189.

Keski-Suomen maakuntakaavaan esitettävät liikenteelliset merkinnät. Strateginen liikenneverkkoselvitys.

Keski-Suomen liitto 2016.

Liikenneviraston strategiset päämäärät. Liikennevirasto 2016.

Linja-autoliikenteen laatukäytäväs selvitys. Keski-Suomen liitto 2012. Julkaisu B 184.

Nopea ratayhteys Jyväskylästä Helsinkiin. Strafica Oy ja Sito Oy 2011.

Paikallisjunaliikenteen toimintaedellytykset ja vaikutukset Keski-Suomessa 2010–2013. Keski-Suomen liitto 2010. Julkaisu B 173.

Rataverkon välityskyvyn kehityskuva 2035. Liikenneviraston tutkimuksia ja selvityksiä 33/2015.

Ratayhteyden Jyväskylä–Tampere–Helsinki nopeuttaminen. Liikennejärjestelmätason esiselvitys. Liikenneviraston tutkimuksia ja selvityksiä 42/2013.

Saavutettava Keski-Suomi. Yhteenveto maakunnan liikennejärjestelmän kehittämistarpeista. 2015.

Sovijärven oikaisu. Liikenteellinen tarkastelu. Ramboll 2017.

Suomi-käytävän liikenteellinen merkitys osana TEN-T –ydinverkkoa. Liikenneviraston tutkimuksia ja selvityksiä nro/2014.

Tuukka Petäjä 2016: Saavutettavuus ja pendelöinti. Nelostien parantamisen vaikutukset alueellisten työmarkkinoiden toimintaan. Pro Gradu –tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Kauppakorkeakoulu.

Uusiutumiskykyinen ja mahdollistava Suomi - Suomen aluerakenteen ja liikennejärjestelmän kehityskuva 2050. YM, TEM, LVM ja MMM 2015.

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

Valtatien 4 parantaminen Vaajakosken kohdalla, Jyväskylä. Yleissuunnitelma. Keski-Suomen ELY-keskus 2013.

Valtatien 4 parantaminen Äänekosken kohdalla. Yleissuunnitelma. Keski-Suomen ELY-keskus 2015.

Valtatien 4 yhteysvälin Jyväskylä-Oulu-Kemi merkittävä kehittäminen. Arvio aluetalouden ja liikenteen näkökulmasta. Nelostie E75 ry 2011.

Vt 4 (E75) välillä Heinola-Jyväskylä-Oulu-Haaparanta. Palvelutasolähtöinen kehittämisselvitys. Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus. Raportteja 85/2014.

Valtatien 9 kehittämisselvitys välillä Jyväskylä – Jämsä. Keski-Suomen ELY-keskus 2013.

Valtatien 13 yhteysvälin Kokkola-Äänekoski kehittämisselvitys. Keski-Suomen ELY-keskus ja Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus 2014.

Valtateiden 4 ja 13 parantaminen Huutomäen kohdalla, Äänekoski. Yleissuunnitelma. Keski-Suomen ELY-keskus 2014.

Vt 4 Jyväskylä - Oulu rakentaminen moottoritieksi välillä Kirri - Tikkakoski, Jyväskylä ja Laukaa. Tiesuunnitelma. Keski-Suomen ELY-keskus 2015.

Vähäliikenteiset radat. Tilanne ja tulevaisuus. Liikenneviraston tutkimuksia ja selvityksiä 38/2014.

Äänekosken biotuotetehtaan vaikutukset tie- ja rataverkon kuljetuksiin. Keski-Suomen ELY-keskus 2014.

Äänekoski-Laukaa-Jyväskylä-radan henkilöjunaliikenne. Työmuistio 31.3.2016.

Asutusrakenne

Kaupunki-maaseutuluokitus. Suomen ympäristökeskus 2013.

Kaupun ohjaus maakuntakaavan tarkistuksessa, taustamuistio 17.8.2017. Keski-Suomen liitto.

Keski-Suomen palveluverkkoselvitys. Keski-Suomen liitto 2015.

Kotakennään kaupallisten vaikutusten arviointi. Ramboll-Äänekosken kaupunki 2016.

Suomen taajamarakenne – Taajamien seututason luokittelu Suomen ympäristökeskuksen raportteja 32/2016.

Työpaikka- ja teollisuusalueiden tarkistus. Keski-Suomen liitto 2016.

Vähittäiskaupan palveluverkkoselvitykset maakuntakaavoituksessa. Ympäristöministeriön raportteja 13/2016.

Matkailu ja virkistys

Keurusselän kehittämissuunnitelma. Ideointisuunnitelma 21.10.2014. Sweco 2014.

Komiteanmietintö. 1977. Erityistä suojelua vaativat vedet. Maa- ja metsätalousministeriön suojeluvesityöryhmä 49/77. Helsinki.

Maakuntakaavan seuranta-analyysi. Keski-Suomen liitto 2015.

Virkistys- ja matkailualueiden tarkistus. Keski-Suomen liitto 2016.

Tekninen huolto

Keski-Suomen energiatase 2014. Keski-Suomen energiatoimisto.

Keski-Suomen geoenergian tuotantoon soveltuvat maa- ja kallioalueet. Geologian tutkimuskeskus 2015.

Keski-Suomen alueellinen jätesuunnitelma vuoteen 2016. Keski-Suomen ympäristökeskus. Tutkimusraportti L/137/42/2014.

Maakuntakaavan energiahuoltovaraukset Taustamuistio. Keski-Suomen liitto 2016.

Maakuntakaavan materiaalikeskukset. Taustamuistio. Keski-Suomen liitto 2016.

Maakuntakaavan vesihuoltovaraukset. Taustamuistio. Keski-Suomen liitto 2016.

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

Luonnonvarat

Mineraaliesiintymien mahdolliset esiintymisalueet. Geologian tutkimuskeskus 2017, Hakku-palvelu. Maakunnan pohjavesialueiden luokituksen tarkistustyö. Keski-Suomen ELY-keskus 2016.

Erityistoiminnot

Keski-Suomen maakuntakaavaan ehdotetut ampumaradat 2015. Ij-Kartat. Talvisalon moottoriurheilukeskus. Keuruun kaupunki & Pöyry 2014. Ähtärin Palolammen hävittämön ympäristömeluselvitys. Puolustusvoimat 2017.

Kulttuuriympäristö

Keski-Suomen arvokkaat perinnemaisemat, 14.6.2017 päivitetty aineisto, Keski-Suomen ELY-keskus. Keski-Suomen kulttuuriympäristöohjelma 2005-2015. Keski-Suomen maakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt 2016. Keski-Suomen museo. Keski-Suomen valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet 2016. Keski-Suomen liitto. Kulttuuriympäristöstrategia 2014 – 2020. Valtioneuvoston periaatepäätös 20.3.2014. Maisema-aluetyöryhmän mietintö Osa I, Maisemanhoito. Ympäristöministeriön mietintö 66/1992. Ympäristöministeriö 1993. Mihin Keski-Suomen kulttuuriympäristöt keskittyvät – metodina kohdekeskittymäkartat. Keski-Suomen museo 2016. Museovirasto, Kulttuuriympäristön palveluikkuna, <https://www.kyppi.fi> Päijänteen saaristoinventointihanke 2015. Kuhmoisten, Luhangan ja Korpilahden Kärkistensalmen vaikeasti tavoitettavat saarikohteet. Keski-Suomen ELY-keskus 2015. Struve-pisteiden tila Keski-Suomessa. Perusselvitys 2008–2009. Struve-komissio 2009. Valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden kuulemisaineisto. Ympäristöministeriö 2016. Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt (RKY). Museovirasto 2009. Yhteinen perintömme - Vårt gemensamma arv. Kansallinen maailmanperintöstrategia - Nationell världsarvstrategi 2015-2025. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2015:14.

Luonnonsuojelu

Aalto, A. 2013: Suomenselän maakunnallisesti arvokkaat lintualueet, MAALI-hankkeen loppuraportti. Suomenselän lintutieteellinen yhdistys SSLTY ry. Alanen, A. ja Aapala, K. 2015: Soidensuojelutyöryhmän ehdotus soidensuojelun täydentämiseksi. Ympäristöministeriön raportteja 26. Jäntti, A. 2013: Hiljaiset alueet Keski-Suomessa. Keski-Suomen liitto. Lehtikunnan, M 2017: Maakuntakaavoituksen kehittäminen arvokkaiden luontoalueiden ja metsien hiilivastojen turvaamiseksi Keski-Suomessa. Jyväskylän yliopisto, Bio- ja ympäristötieteiden laitos. Ympäristötiede ja -teknologia. Luonnos 28.11.2017. (luonnos) Maakuntakaavan luonnonsuojelualueiden kuvaukset. Keski-Suomen maakuntakaavan tarkistus – taustamuistio. Keski-Suomen liitto 2017. Maakuntakaavan tarkistuksen vaikutukset Natura 2000 -verkostoon – Natura-arvioinnin tarveharkinta. Keski-Suomen liitto 2017. Pihlaja, T. 2013: Keski-Suomen maakunnallisesti tärkeät lintualueet. Keski-Suomen Lintutieteellinen Yhdistys. Rassi, P., Hyvärinen, E., Juslén, A. ja Mannerkoski, I. (toim.) 2010: Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2010. Erillisjulkaisu, Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus, s. 685.

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS
KAAVASELOSTUS

- Raunio, A., Schulman, A. ja Kontula, T. 2008: Suomen luontotyyppien uhanalaisuus – Osa 1. – Suomen ympäristö 8 / 2008. Suomen ympäristökeskus.
- Uusitalo, A. 2006: Ekologisesti arvokkaiden alueiden huomioiminen maakuntakaavoituksessa. Keski-Suomen liitto 2006, B 157.
- Uusitalo, A. 2007: Kylien kaunokit, soiden sarat – Keski-Suomen uhanalaiset kasvit. Keski-Suomen ympäristökeskus, 202 s.
- Valtakunnallisesti arvokkaat tuuli- ja rantakerrostumat. Suomen ympäristö 32/2011.
- Välivaara, R. 2017: Valtakunnalliseen suojeluverkostoon kuulumattomat Keski-Suomen maakuntakaavan luontokohteet. Keski-Suomen liiton raportti.

LIITE 2. KAAVAPROSESSIN KUVAUS

Aloitusvaihe ennen vireilletuloilmoitusta

Aloitusvaiheessa käytiin työneuvotteluja kuntien, sidosryhmien ja Yva-ryhmän kanssa kaavan maankäytöllisistä lähtökohdista, tavoitteista, säilytettävistä, tarkistettavista ja kumottavista merkinnöistä. Tämä epävirallinen kierros perustui Anna-Kaisa Tupalan 3. vaihemaakuntakaavan sosiaalisia vaikutuksia käsittelevään opinnäytetyöhön Jyväskylän yliopistolle:

(http://www.keskisuomi.fi/3.vmk/selvitykset_ja_tutkimukset/turvetuotanto_ja_suoluonto)

Valmistelun alkuvaiheessa tutkittiin myös Hollannin ja Saksan vastaavanlaisia aluevaraus suunnitelmia kuin Suomen maakuntakaava. Näistä saatiin erityisesti strategisuuteen ja esitystapaan liittyviä ideoita.

Työneuvotteluja käytiin kuntien maakuntakaavoituksen yhdyshenkilöiden, ELY-keskuksen, maa- ja metsätaloustahojen, luontojärjestöjen, kauppakamarin, Keski-Suomen yrittäjien, vesistöjärjestöjen ja ammuntaa edustavien tahojen kanssa. Lähtökohtana keskusteluille oli Keski-Suomen Strategiasta tulevat maankäytölliset lähtökohdat.

Ympäristö- ja tasa-arvo vaikutusten työryhmä (Yva-ryhmä) käsitteli maakuntakaavan tarkistusta 20.1.2015. Yva-ryhmä totesi, että vesien tilan huomioon ottaminen on tärkeää. Vesistöjen ekologinen luokitus olisi hyvä olla kaavatyön tausta-aineistona. Modernin rakennusperinnön inventoinneista saadaan esiin seudullisesti ja maakunnallisesti merkittävä rakennuskanta.

Maakuntakaavan tarkistuksen lähtökohtaa, Keski-Suomen Strategian aluerakenteen painopisteitä, pidettiin hyvänä lähtökohtana. Oikeana pidettiin myös elinkeinoelämän näkökulman nostoa lähtökohdaksi, samoin kuin kaavamerkintöjen maakunnallisen/seudullisen tason nostoa verrattuna vahvistettuihin maakuntakaavoihin. Maakuntakaavaan toivottiin nykyistä strategisempaa otetta, pois nykyisen kaltaisesta pienipiirteisyydestä. Kaavakarttaan toivottiin näkyviin rajamaakuntien maankäyttöä ja kaavakartan sähköisen muodon kehittämistä. Toisaalta myös nykymuotoista kaavaa pidettiin hyvänä ja erityisesti kuntien edustajat korostivat sitä hyvänä tietopankkina omien kaavahankkeidensa osalta.

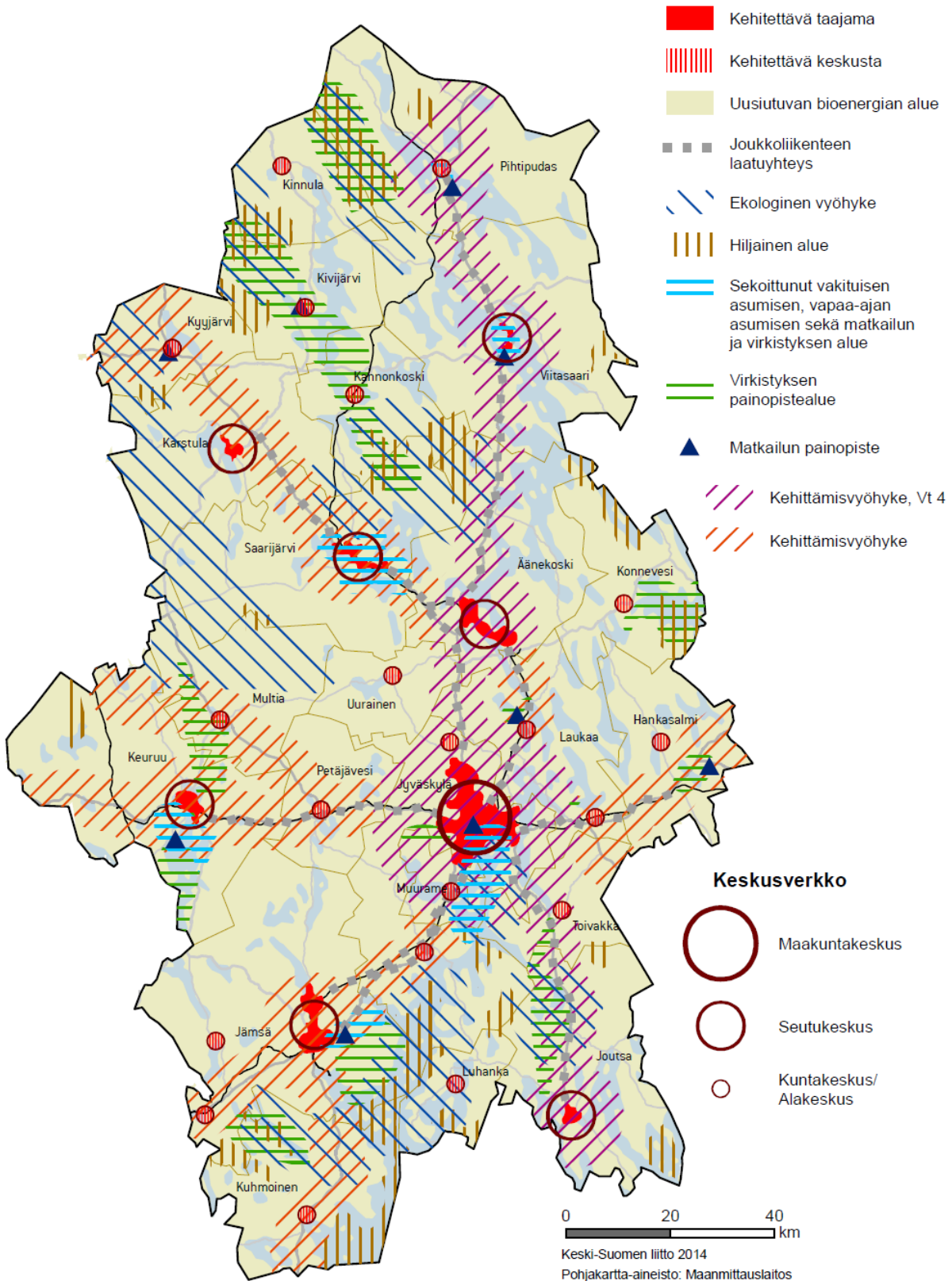
Lähtökohta, että biotalous näkyisi kaavaratkaisussa voimakkaasti esimerkiksi biotaloutteen tukeutuvina alueina, todettiin hyväksi. Biotalous vaatii kuitenkin kaavamääritelmän ja taustaselvityksen. Yhtenäisten peltoalueiden esittäminen osana biotaloutta pidetään hyvänä. Toisaalta todettiin myös, että biotalous toteutuu ilman kaavaakin.

Suuralueiden esittämistä luonto- ja ympäristöarvojen osalta pidettiin hyvänä ratkaisuna. Samoin luonto- ja virkistyskohteiden yhdistäminen nähtiin hyväksi. Nämä lähtökohtakartan ns. potentiaaliset hyvinvoinnin alueet nähtiin myös jonkinlaisena uhkana, niiden pelättiin tuovat rajoituksia biotaloutteen tukeutuville ja muillekin alueille. Ympäristöön liittyvinä suuralueina nousivat esille matkailuun ja luonnonsuojeluun (järvi-taimen) liittyen Keiteleeseen, Konneveden ja Pihlajaveden valuma-alueet.

Liikenneverkon osalta todettiin nykyinen maakuntakaava melko strategiseksi ja toimivaksi. Liikenneverkkoon toivottiin kuitenkin merkintöjen osalta karsimista ja yksinkertaistamista. Yksittäisinä kohteina nousivat esille oikorata pääkaupunkiseudulle, Pori-Parkano-Haapamäki –rata ja Jämsän Länkipohjan kohdan kaksoisraide. Ampumaratojen osalta maakunnallisen tason nosto nähtiin oikeansuuntaiseksi, kunhan kaavaseloituksessa korostetaan myös paikallisten ratojen merkitystä.

Maakuntavaltuustolle esiteltiin alustavia kaavailuja 14.11.2014, samoin maakuntahallitukselle 12.12.2014. Maakuntahallitukselle kerrottiin edellä kuvattujen työneuvottelujen palautetta 30.1.2015.

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

Kuva 59. Maankäytölliset lähtökohdat Keski-Suomen Strategian aluerakenne 2040 pohjalta

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

Aloitusvaihe

Maakuntahallitus keskusteli aamukoulussa 20.2.2015 maakuntakaavatarkistuksen perusratkaisusta, kumotavista ja tarkistettavista merkinnöistä sekä merkintöjen maakunnallisen/seudullisen tason nostosta. Hallitus sai myös luonnoksen osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta ja hallitukselle esiteltiin luonnostelmaa strategisesta maakuntakaavakartasta.

Maakuntahallitus päätti kaavan tarkistuksen aloittamisen 13.3.2015. Samalla hyväksyttiin osallistumis- ja arviointisuunnitelman (OAS) luonnos. Siitä poistettiin kartta maankäytöllisistä lähtökohdista Keski-Suomen Strategian aluerakenne 2040 pohjalta sekä siihen liittyvä teksti, koska niiden katsottiin mahdollisesti ohjauvan liikaa kaavaprosessia. Kaavan tarkistuksesta kuulutettiin 31.3.2015 ja OAS oli nähtävillä 1.4 – 30.4.2015.

Yva-ryhmä käsitteli OAS:a 24.3. Ryhmällä oli sisältöön teknisluonteisia korjauksia, jotka on huomioitu.

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma oli nähtävillä 1.-30.4.2015. Siitä saatiin 30 lausuntoa tai muistutusta. OAS:in sisältöön kiinnitettiin vähän huomiota, valtaosa koski kaavan sisältökysymyksiä. Jyväskylän kaupungin lausunnossa kiinnitettiin huomiota maankäyttö- ja rakennuslain 1.4.2015 voimaan tulleeseen tekstimuutokseen lain 9 §:ään. Tämä tekstimuutos huomioitiin. ELY-keskus esitti, että maakuntastrategian painotuksiin liittyvien valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden kuvauksissa voisi näkyä myös yleistavoitteessa mainittu suojelualueverkoston ja maisema-alueiden sekä hiljaisten alueiden merkitys matkailulle ja virkistykseen. Tätä ei lisätty, koska se ei ole Keski-Suomen Strategian painopisteiden mukainen.

Kaavan sisältöön yksityiskohdat liittyivät liikenteeseen, selvitystoiveisiin, esitystapaan sekä yksittäisiin merkintöihin. Huomiota kiinnitettiin myös merkintöjen oikeusvaikutuksiin, maanomistajakohtaiseen tiedottamiseen sekä kohtuuttomaan haittaan ja haitan korvaamiseen täysimääräisesti.

Maakuntahallitus sai lausunnot ja muistutukset sekä vastineet tiedoksi 25.5.2015. Kokouksessa todettiin, että sisältöön liittyviin kommentteihin ei tässä vaiheessa oteta kantaa.

Ensimmäinen viranomaisneuvottelu pidettiin 29.5.2015. Todettiin, että juridisesti on hyvä käyttää kaavaprosessista termiä ”Maakuntakaavan tarkistus”, sillä osa kaavamerkinnöistä tulee säilymään/siirtymään sellaisenaan myös uuteen kaavaan.

Osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan on hyvä avata enemmän valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita (VAT) mm. luonnon- ja kulttuuriympäristöön liittyen. Nämä on lisätty. Strategisuutta pidettiin kannatettavana tavoitteena. Kaavatyössä tulee kuitenkin huomioida VAT:t ja maankäyttö- ja rakennuslain tavoitteet mm. yhteensovituksen ja maakuntakaavan ohjausvaikutuksen osalta. Kaavan jatkotyössä tulee pohdittavaksi, kuinka säilytettäväksi tarkoitettavat kaavamerkinnot käsitellään.

Käydyssä keskustelussa todettiin, että strategisuuden ollessa yksi oleellinen lähtökohta kaavan tarkistuksessa, on hyvä miettiä joidenkin kulttuuriympäristökohteiden esittämistä suurempina kokonaisuuksina. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet velvoittavat kuitenkin, että esim. RKY 2009 – inventoinnin mukaiset alueet on jatkossakin osoitettava yksittäisinä kohteina maakuntakaavassa. Lisäksi todettiin, että kaavan merkittävien vaikutusten arviointiin on syytä kiinnittää huomiota jo varhaisessa vaiheessa (esim. Natura-vaikutukset).

Liikenneverkon osalta todettiin, että maakuntakaavan tarkistuksessa ei liene tarvetta isompiin liikennettä koskeviin selvityksiin. Puolustusvoimien ja huoltovarmuuden näkökulmasta Pori-Parkano-Haapamäki – rata on tärkeä ja kannatettava.

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

Todettiin myös, että MRL 9 § korostaa kaavan tehtävää ja tarkoitusta. Maakuntakaavatasolla kukin liitto itse ratkaisee, mikä on riittävä selvitysten taso ja merkittävien vaikutusten arviointi. Liitto myös määrittää kaavan tehtävän ja tarkoituksen.

Osallistumis- ja arviointisuunnitelman päivitys tehtiin 3.8.2015 ja siinä huomioitiin ensimmäisen viranomaisneuvottelun palaute.

Valmisteluvaihe

Maakuntahallitus käsitteli maakuntakaavan tarkistukseen liittyviä linjauksia 23.10.2015. Nämä koskivat strategisuutta sekä merkintöjen maakunnallisen/seudullisen tason nostoa. Myös merkintäkohtainen tarkastelu oli mukana. Todettiin, että kaavatarkistuksen luonnosvaiheessa on mahdollista esittää myös uusia alueidenkäyttöisiä näkemyksiä, esiin nousi mm. geoenergia. Myös alueidenkäyttöisiä vaihtoehtoja voidaan pohtia, mm. oikoratavaihtoehtoja pääkaupunkiseudulle. Niin ikään hallitus näytti vihreää valoa Keski-Suomen Strategian mukaisten keskittymien hahmottamiselle. Todettiin, että maakunnallisen/seudullisen rajan nosto on oikean suuntainen.

Maakuntahallitus katsoi, että vahvistettua 3. vaihemaakuntakaavaa (turvetuotanto, suoluonto ja tuulivoima) ei avata. Samoin vahvistetun 4. vaihemaakuntakaavan kaupparatkaisua ei avata. Tämä tarkoittaa sitä, että nämä asiat siirretään sellaisenaan tarkistettuun Keski-Suomen maakuntakaavaan. Myös muissa vahvistetuissa maakuntakaavoissa on sellaisenaan siirrettäviä merkintöjä. Keskustelua herätti jätteenkäsittelyalueen muuttaminen materiaalikeskus –nimiseksi. Tarkistuksia tehdään Keski-Suomen maakuntakaavaan, 1. ja 2. vaihemaakuntakaavoihin ja osaan 4. vaihemaakuntakaavasta. Tarkistus tarkoittaa sitä, että osaan merkinnöistä tehdään pääasiassa määrällisiä tarkistuksia. Osa lainvoimaisten maakuntakaavojen merkinnöistä tullaan esittämään kumottaviksi, koska niillä ei ole ollut ohjausvaikutusta tai ne ovat osoittautuneet paikallisiksi.

Yva-ryhmä tutustui kaavatilanteeseen 10.11.2015. Todettiin maakuntahallituksen linjaukset. Keskustelussa nostettiin esiin mm. se, miten asiat kartalla ilmaistaan; jos esim. kulttuuriympäristömerkintöjä ei tule kaavakartalle, niin kyseessä ei ole merkintöjen poistaminen kaavasta vaan kaavatekninen ratkaisu (merkintöjä ei esitetä itse kaavakartalla). Epäiltiin tuoko elinkeino- ja maaseutuvaikutusten arvioiminen lisäarvoa. Myös sosiaalisten vaikutusten arviointi nousi esille esimerkkinä 3. vaihemaakuntakaavassa käytetty menetelmä. Yksittäisenä kohteena nousi esille Päijänteen Susisaari, joka ei liene yleisessä käytössä.

Kuntavierailut toteutettiin marras-joulukuussa 2015. Niissä esiteltiin Keski-Suomen Strategian teemojen tilanne. Maakuntakaavan tarkistustilanne käytiin läpi ja seuraavat suuremmat kokonaisuudet nousivat esille. Biotalous esittämistä pidettiin hyvänä. Konneveden, Petäjaveden ja Toivakan ohitustiet todettiin tarpeettomiksi. Matkailun ja virkistyksen vetovoima-alueina nousivat esille Pihtiputaan Seläntaus, Ylä-Keitele ja Keski-Keitele, Konneveden koskireitti ja Toivakan Haukanmaa. Sekoittuneina asumisen ja vapaa-ajan asumisen alueina esitettiin osaa Ylä-Keiteleestä, Leppävettä ja Luhangan sisävesistöä.

Kaavavalmistelun tiedotuksessa otettiin sosiaalinen media käyttöön 10.2.2016. Video maakuntakaavan tarkistuksesta julkaistiin 24.2. Siinä kerrotaan mistä tarkistuksessa on kyse. Video julkaistiin liiton nettisivuilla sekä Facebookissa ja Twitterissä. Palaute on ollut positiivisen kannustavaa. Maaliskuussa aloitettiin julkaista teemakohtaisia karttoja ja niihin liittyviä alueluetteloita ja selvityksiä/tutkimuksia. Myös näistä tiedotettiin jatkuvasti liiton nettisivustolla ja sosiaalisessa mediassa.

Yva-ryhmä käsitteli kaavaa 18.2.2016. Se totesi, että luo-alueet siirtyvät 3. vaihemaakuntakaavasta uuteen tarkistettuun kaavaan. Hiljaiset alueet sisältyvät pääsääntöisesti matkailun ja virkistyksen vetovoima-alueisiin.

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

Erilaisten vetovoima-alueet menevät päällekkäin, voiko päällekkäisyys olla joissakin tapauksissa ongelma ja mitä pitää ottaa huomioon? - Vetovoima-alueet ovat kehittämisperiaatemarkintöjä ja ne voivat olla päällekkäisiä. Päällekkäisten vetovoima-alueiden osalta voi olla joissakin tapauksessa yhteensovitustarvetta, mikä on huomioitu kaavaselostuksessa.

Tulevatko valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden (VAT) vaateet riittävästi esiin? - VAT:t on kuvattu kunkin teeman alussa ja ne tulevat sitä kautta huomioiduksi.

Ilmastonmuutos olisi otettava huomioon kaavatarkistuksessa. Vaikutusten arvioinnissa tämä on yksi tarkastelunäkökulma.

Liikennejärjestelmätyöryhmä järjesti työpajan 8.3.2016. Työpajassa muodostettiin näkemys maakuntakaavan tarkistukseen liittyvistä liikenneverkon ydinkysymyksistä. Tilaisuudessa tarkasteltiin Keski-Suomen maakuntakaavasta (vahvistus 14.4.2009) vahvistamatta jääneitä merkintöjä, toteutumattomia väylämerkintöjä ja uusia esiin nousseita liikennehankkeita. Työpajan tulokset ovat osa kaavan selvityksiä. Työpajan tuloksiin nojautuen laadittiin selvitys ”Keski-Suomen maakuntakaavaan esitettävät liikenteelliset merkinnät. Strateginen liikenneverkkoselvitys”.

Tiedottamisessa on käytetty laajalti liiton internet-sivuja ja sosiaalista mediaa. Kaavan tavoitteita ja sisältöä esitellään 24.2.2016 julkaistulla Youtube-videolla. Teemakarttoja alueluetteloineen julkaistiin 14.3.2016 lähtien ja niistä julkaistiin myös videot. 13.3.2015 – 3.6.2016 käytiin noin 60 työpalaveria kaavan sisällöstä kuntien, viranomaisten ja järjestöjen kanssa.

Maakuntahallitus käsittelee valmisteluaineistoa 3.6.2016. Maakuntahallitus kiitteli valmistelua ja päätti, että valmisteluaineisto voidaan julkistaa ja pyytää siitä lausuntoja ja kommentteja. Tarkistetun maakuntakaavan valmistelua voidaan jatkaa maakuntahallituksen aikaisemman linjausten mukaisesti (OAS).

Tarkistetun maakuntakaavan alustava luonnos julkaistiin 9.6.2016. Siitä tiedotettiin laajalla sähköpostijakelulla, liiton internet-sivustolla ja Twitterissä. Yva-ryhmälle esiteltiin kaavan valmisteluaineistoa 13.6.2016. Kaavaluonnoksesta ilmoitettiin sanomalehti Keski-Suomalaisessa 22.6.2016 ja pyydettiin mielipidettä tai mahdollista lausuntoa 16.9.2016 mennessä.

Valmisteluaineistosta saatiin 50 lausuntoa tai kommenttia. Ne jakautuivat seuraavasti: kunnat 14, naapuriliitot 4, viranomaiset 12, yritykset 1, yhdistykset 10 ja yksityiset 9. Osa lausunnoista koski koko maakuntaa tai maakunnan osaa. Saadusta palautteesta twiitattiin videon kera.

Biotalousliikkeen liittyen esitetään, että kaikissa niissä kaavamerkinnöissä ja -määräyksissä, joilla on kosketusta metsien käyttöön sekä tausta-aineistoihin liittyvissä maininnoissa on tärkeää lisätä toteamus, että metsätalouden osalta noudatetaan kulloinkin voimassa olevaa metsälainsäädäntöä. Turvetuotanto nousee myös esille seuraavasti: Pihlajaveden reittiä esitetään turvetuotannosta vapaaksi vyöhykkeeksi, merkintä ”turvetuotantoon soveltuva alue” tulee poistaa sekä kaavakartasta että –selostuksesta, myös Saarijärven reittiä koskevat uudet turvetuotantosuo tulisi poistaa.

Liikenteen kehittämisakseleihin liittyen esitetään, että tulisi löytää ne kohteet, missä on maakunnallisista tai ylimaakunnallisista syistä johtuvaa maankäytön ohjaamisen tarvetta. Yksittäisistä liikennekohteista halutaan lainvoimaisen Keski-Suomen maakuntakaavan merkintä *merkittävästi parannettava valtatie* vt 13 Huutomäki-Saarijärvi ja vt 23 Jyväskylä-Petäjavesi poistaa. Uusina merkittävästi parannettavina valtateinä esitetään vt 13 välille Saarijärvi-Kalmari ja vt 23 välille Petäjavesi-Haapamäki. Jyväskylän läntisen ohikulkutien eteläinen osa tulisi poistaa tai olla ohjeellisen linjauksen sijaan yhteystarpeena. Myös uusia seututeitä Uurainen-Saarijärvi ja Laukaa–Vehniä esitetään poistettaviksi. Oikoratavaihtoehdot pääkaupunkiseudulle saavat poistoesityksiä mutta myös elinkeinoelämän kannatusta.

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

Kulttuuriympäristöön liittyen esitetään koko maakuntaa koskevaa yleismääräys, jonka mukaan tulisi yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tarkistaa museoviranomaiselta ajantasainen tieto tunnetuista muinaisjäänöksistä sekä rakennetun kulttuuriympäristön kohteista.

Luonnonsuojelussa luontoarvokeskittymät saavat kannatusta yksittäisten luonnonsuojelualueiden sijaan, vaikka keskittymiä ei valmisteluvaiheessa esitettykään. Toisaalta vaaditaan kaikkien arvokkaiden lintualueiden osoittamista. Valmisteluaineistossa näitä on mukana 25 47:stä.

Luonnonvaroihin liittyen esitetään eteläiseen Keski-Suomeen kultavyöhykettä 2. vaihemaakuntakaavassa esitettyjen yksittäisten kohteiden sijaan. Lisäksi esitetään turvetuotantoon, maa-ainesten ottoon, luontoon, taajamiin ja matkailuun joidenkin kohteiden poistoja, lisäyksiä ja muutoksia.

Maakuntahallitus käsitteli 14.10.2016 saadun palautteen ja vastineet. Maakuntahallitus teki toimiston valmistelemaan vastineisiin seuraavat muutokset. Mörkökorven materiaalikeskuksen osalta kaavaselostukseen lisätään maininta, että materiaalikeskukseen ei sallita loppusijoitusta. Lisäksi maakuntahallitus linjasi, että oikoratamerkintä pääkaupunkiseudulle on tarpeen huomioida kaavatarkistuksessa pitkän tähtäimen strategisena merkintänä. Ensisijaisesti korostetaan Päijänteen länsipuolista oikoratavaihtoehtoa. Sitä ei nähdä kilpailevana vaihtoehtona kaksoisraiteelle Jyväskylästä Orivedelle joka on liiton ensisijainen tavoite. Tieverkoston osalta tulee kaavatarkistuksessa korostaa valtateitä vt 4, vt 9, vt 13 ja vt 23.

Luonnonsuojelun osalta kaavakartalla tulisi osoittaa vain jo toteutetut ja valtakunnallisten ohjelmien suojelukohteet SL-merkinnällä. Maakunnalliset toteutumattomat kohteet voidaan esittää alueluettelossa ja niiden toteutusta voidaan edistää vapaaehtoisen suojelun kautta. Jos nämä olisivat kaavassa, niiden nähtiin vaikeuttavan biotaloutta alueiden läheisyydessä.

Turvetuotantoalueet ja turvetuotantoon soveltuvat alueet sekä luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeät suoalueet (luo-merkintä) poistetaan kaavatarkistuksessa. Voimaan jätetään turvetuotannon koko maakuntaa koskeva ja 13 valuma-alueita koskevat suunnittelumääräykset. Perusteluja tälle linjaukselle oli useita: lainvoimaiset kaavat eivät ole ohjanneet turvetuotannon sijoittumista, turvetuotantoa luvitetaan ja ohjataan ympäristönsuojelulla, turvetuotannon voi perustaa myös muualle kuin kaavassa esitetylle alueelle, voimakkaan kansalaismielipiteen huomioiminen jota myös maakuntalakiluonnos korostaa sekä turvetuottajatahojen kanta, jonka mukaan yksittäisten tarkkarajaisten turvetuotantoalueiden esittäminen maakuntakaavassa on turhaa. Luo-alueiden oikeusvaikutukset ovat osoittautuneet epämääräisiksi ja niiden poisto nähtiin tasapainottavana tekijänä turvetuotantoalueiden poistolle. Myös nähtiin, että biotalous luonnoilla ja niiden läheisyydessä vaikeutuu.

Arvokkaat geologiset muodostumat ja maa-ainesten ottoalueet poistetaan kaavatarkistuksessa. Maa-aineslain mukaisessa lupaharkinnassa tapahtuu alueiden arvotus. KHO:n ratkaisut osoittavat, että maa-aineksia voi ottaa arvokkaalta harjualueelta ja kallioalueelta. Liiton selvityksen mukaan maa-ainesluvista vain 20 % sijoittuu lainvoimaisten kaavojen maa-ainesten ottovyöhykkeille. Arvokkaat geologiset muodostumat ovat oikeusvaikutuksiltaan epämääräisiä. Ne perustuvat valtaosaltaan valtion inventointeihin ja ne tulisi kuulua luonnonsuojelulakiin jolloin suojelu- ja korvauskysymykset olisivat selkeät.

Maakuntahallitus edellytti myös, että kaavaan tulee lisätä viittaukset voimassa olevan metsälainsäädännön noudattamisesta ja kulttuuriympäristöä koskeva yleismääräys muinaismuistojen ja maakunnallisesti arvokkaan rakennetun kulttuuriympäristön osalta. Myöskään malmipotentialista vyöhykettä ja luontoarvokeskittymiä ei tule kaavassa esittää, koska niiden oikeusvaikutuksia ei tunneta riittävästi ja koska malmipotentialisesta vyöhykkeestä ei ole yhtenäistä esitystä.

Maakuntahallitus tarkensi 9.12.2016 toimiston pyynnöstä luonnonsuojelun linjausta. Hallitus linjasi, että maakunnalliset toteutumattomat suojelualueet voidaan esittää kaavakartalla ja että niihin sisältyvä vapaa-

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

ehtoinen suojelu ja maanomistajan oikeusvaikutukset tuodaan selkeästi esille. Maakuntahallitus halusi tarkistaa linjauksen ja se toimitettiin hallituksen jäsenille 2.1.2017. Linjauksesta saatiin kaksi kommenttia, joista toinen hyväksyi toimiston esityksen ja toinen sillä varauksella, että suojelualan suunnittelumääräykseen lisätään lause ”Maakunnallisen alueen käyttörajoitus kumoutuu, jos suojelua ei saada järjestettyä maanomistajan ja viranomaisen neuvotteluissa”.

Ehdotusvaihe

Maakuntahallitus hyväksyi 17.3.2017 kaavaehdotusluonnoksen lausunnoille. Ehdotusluonnokseen tehtiin muutamia teknisluonteisia korjauksia. Todettiin, että luonnonsuojelun osalta SL-merkintää tulee käyttää vain kohteille, jotka on suojeltu tai tarkoitettu suojella luonnonsuojelulain nojalla. Tämä koskee 17 luonnonsuojelulla rauhoitettavaksi tarkoitettua kohdetta jotka muutetaan suojelualueiksi.

Kaikkien vetovoima-alueiden määräyksiin lisätään maininta metsälaista, kuten kulttuuriympäristön veto-voima-alueen määräyksessä. Tällä varmistetaan, ettei voida tulkita merkinnöillä olevan metsien käyttöä rajoittavia vaikutuksia.

Uusiutuvan energian käytön edistämisen ja strategian biotalouteen liittyvien tavoitteiden vuoksi tulee tuoda esille maakuntakaavan keinoin puurakentamisen edistäminen vähähiilisenä vaihtoehtona. Koko maakuntaa koskevaa uusiutuvaa energiaa koskevaa määräystä voidaan muokata niin, että sillä ohjataan selvittämään mahdollisuuksien mukaan puurakentamisen mahdollisuus. Harkittavaksi jäi myös uuden, koko maakuntaa koskevan puurakentamiseen kannustavan määräyksen antamista.

Virkistysalue ja -kohdemerkinnät ja näihin liittyä MRL 33§:n mukainen rakentamisrajoitus on ok, mutta nuoli, joka osoittaa laajenemissuunnan, on kehittämisperiaatemerkintä. Asia tulee selvittää yksiselitteiseksi kaava-asiakirjoissa.

Kulttuuriympäristöjen kuvaukseen kaavaselostukseen lisätään vielä selvennystä siitä, että merkinnät (lähinnä maisema-aluemerkinnät) eivät rajoita modernia maataloutta tai aseta rajoituksia rakentamiselle.

Ehdotusluonnos oli lausuntokierrokselle (MRA 13 §) 22.3–30.4.2017. Ehdotusluonnoksesta saatiin 48 lausuntoa, joista 19 oli Keski-Suomen kunnilta.

Keski-Suomen kunnat pitävät maakuntakaavan uudistamista strategisemmaksi hyvänä asiana. Myös merkintöjen seudullisen/maakunnallisen rajan nostoa pidetään hyvänä. Lisäksi kunnat esittävät, että yksityiskohtaisempi alue- ja kohdetieto olisi heidän käytettävissään sähköisessä muodossa.

Osassa viranomaisten ja järjestöjen lausuntoja kiinnitetään huomiota kaavan vaikutusten arviointiin. Kaavan vaikutuksia ilmastonmuutokseen tulisi avata. Kulttuuriympäristön vaikutusten arvioinnin esitetään olevan riittämätön ja sitä tulisi täydentää.

Biotalous yhtenä kaavatarkistuksen painopisteistä todetaan oikeaan osuneeksi. Puunkäytön nostaminen koko maakuntaa koskevaan suunnittelumääräykseen saa kannatusta ja sen todetaan olevan linjassa myös biotalouspainotuksen kanssa. Tämä saa myös kritiikkiä, koska maakunnassa on voimakkaita betoniteollisuusyrityksiä. Turvetuotanto osana biotaloutta saa kannatusta ja se esitetään mukaan suunnittelumääräykseen ja selkeämmin näkyviin kaavaselostukseen. Monipuolisten työpaikka-alueiden Seveso -direktiivin mukaiset kohteet tulisi olla kaavassa omalla merkinnällään.

Toisaalta tuodaan esille, että biotalouden kielteiset vaikutukset jäävät vähälle huomiolle. Kaavassa tulisikin esittää myös kompensoivia toimenpiteitä, mm. ekologiset vyöhykkeet. Lisäksi ehdotetaan, että biotalouden tukeutuvan alueen kehittämisperiaatemerkintää parempi olisi koko maakuntaa koskeva yleismääräys.

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

Valta- ja rautateiden kehittämisakseleiden sekä valta- ja kantateiden suunnittelumääräyksiin esitetään voimakkaampaa maankäyttöä ohjausta. Rautatieliikenteessä kaksoisraidevarausta välille Jyväskylä-Orivesi pidetään hyvänä. Oikoradan kehittämisperiaatemerkintä Jämsästä etelään saa pääasiassa vastustusta. Myös Kymijoen ja Savon kanavien yhteystarvemerkinnät esitetään poistettavaksi.

Kaavassa tulisi selkeästi näkyä Äänekosken ja Jämsän maakunnallinen aluekeskusmerkitys. Kunnat haluavat lisättäväksi asumisen ja vapaa-ajanasumisen vetovoima-alueita.

Ehdotusluonnoksessa huomioitiin maankäyttö- ja rakennuslain muutos, joka tuli voimaan 1.5.2017. Sen perusteella seudullisesti merkittävä vähittäiskaupan suuryksikkökoko muuttuu 3 000 > 4 000 k-m². Tätä muutosta muutamit kunnat pitävät hyvänä.

Lausuntojen perusteella uusia ulkoilun yhteistarpeita ja vesiretkeilyreittejä on erityisesti läntisessä Keski-Suomessa. Kolimaa esitetään uudeksi matkailun ja virkistysalueeksi. Uutena virkistysalueena esitetään Häähniäkeä Hankasalmen ja Konneveden rajalla.

Mörkökorven materiaalikeskuksen suunnittelumääräykseen esitetään täsmennystä, jonka mukaan alueelle ei tulisi loppu sijoittaa jätettä. Voimalinjan suunnittelumääräykseen esitetään lisättäväksi, että yhtenäisiin voimalinjoihin sisältyvät myös hankkeet, joista on tehty YVA-lain mukainen ympäristövaikutusten arviointimenettely tai sähkömarkkinalain mukainen ympäristöselvitys. Häähniämen ja Vekkulan tuulivoimatuotantoon soveltuvat alueet esitetään poistettavaksi.

Luonnonvarojen osalta (turve, sora, hiekka, kalliokiviaines) esitetään, että ne olisivat mukana kaavassa. Toisaalta todetaan, että malmipotentialiset vyöhykkeet ovat ”vanhentuneita” ja ne tulisi poistaa. Pohjaveden osalta halutaan, että kaavassa olisivat kaikki tärkeät ja soveltuvat pohjavesialueet, vaikka pohjaveden uuteen luokitukseen voi vielä tulla muutoksia. Myös koko maakuntaa koskeva pohjavettä koskeva suunnittelumääräys nähdään tarpeelliseksi. Kaavaratkaisua turvetuotannon, kiviaineshuollon ja arvokkaiden geologisten muodostumien osalta tulisi avata valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden näkökulmasta.

Erytistöimintoihin liittyvät muutosesitykset liittyvät puolustusvoimiin. Ähtärin Palolammen hävittämön melualue ja suojavaovyhyke ulottuvat Keski-Suomen puolelle ja niiden osalta esitetään tarkistusta. Hallin lentopaikalle esitetään suojavaovyhykettä kuten on Jyväskylän lentoasemalla. Myös puolustusvoimien suojavaovyhykkeiden suunnittelumääräyksiin halutaan tarkennuksia. Puolustusvoimat haluaa myös Jyväskylässä sijaitsevan johtamisjärjestelmäkeskuksen aluevarauksena.

Kulttuuriympäristöä koskevissa lausunnoissa esitetään useita terminologisia tarkennuksia. Kaikki valtakunnallisesti arvokkaan rakennetun kulttuuriympäristön kohteet tulisi esittää rajauksella. Turvetuotannon koko maakuntaa koskevaan suunnittelumääräykseen tulisi lisätä määräys selvittää hankevaikutukset arkeologiseen kulttuuriperintöön, maisemaan ja rakennettuun ympäristöön. Koko maakuntaa koskevaksi suunnittelumääräykseksi tulisi lisätä kulttuuriympäristö- ja maa-ainesintressien yhteensovittaminen yksityiskohdaisemmassa suunnittelussa.

Luonnon monimuotoisuuden köyhtymiseen kiinnitetään huomiota ja todetaan, että se ei ole kaavan painotuksissa ja se on huomioitu huonosti. Kaavoittajan tulisi tehdä arviointi toimista monimuotoisuuden köyhtymisen pysäyttämiseksi. Lisäksi esitetään, että maakunnallisesti tärkeät lintualueet ja soidensuojelun täydentämistä valmistelleen työryhmän ehdotukset tulee liittää maakuntakaavaan. Toisaalta myös esitetään, että suojelualueiksi tulee merkitä vain toteutetut suojelualueet ja valtakunnallisten suojeluohjelmien alueet. Toteutumattomille suojelualueille tulisi esittää toteutuksen aikaraja, jonka kuluessa suojelu pitää toteuttaa.

Ehdotusvaiheen viranomaisneuvottelu pidettiin 31.5.2017. Yleisenä kommenttina todettiin, että maakuntakaavan tarkistusta tulee käsitellä kokonaiskaavana. Kaavatyössä maankäyttö- ja rakennuslain kohdat maa-

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

kuntakaavan sisältövaatimusten, VAT:n huomioon ottamisen ja vaikutusten arvioinnin riittävyyden suhteen on huomioitava, vaikka kaava laaditaan aiempaa strategisempaan.

Biotalousosalla pidettiin hyvänä sitä, että ns. SEVESO-kohteet tullaan esittämään kaavassa omalla merkinnällä. Kaavaselostusta on hyvä lisäksi täydentää siten, että kaavassa osoitetun biotalousmerkinnän tulkinta ja oikeusvaikutukset suhteessa muihin kaavan merkintöihin ja määräyksiin olisivat mahdollisimman selkeitä.

Liikenneverkkoa koskien todettiin, että kaavassa yhteystarpeina esitetyille Savon ja Kymen kanavavarauksille ei ole riittäviä perusteita ja nämä tulisi kaavasta poistaa. Samoin nähtiin, että kaavassa osoitetulle oikortamerkinnälle ei löydy riittäviä perusteita, eikä tarvetta. Keskustelussa tuotiin myös esiin, että kehittämissäkeleiden tulkintaa on hyvä avata lisää kaavaselostuksessa.

Kaavan jatkovalmistelussa on kaupan osalta syytä varmistaa, aiheuttaako MRL:n voimaan tullut muutos vaikutusten uudelleen arvioinnin tarvetta sekä tarvetta enimmäismitoituksen uudelleen tarkastelulle keskustatoimintojen alueilla (C-, c- ja ca). Keskustatoimintojen alueiden mitoituksen poistaminen tarkoittaa 4. vaihemaakuntakaavan kaupan ratkaisun muuttamista ja muutos edellyttää myös sen vaikutusten arviointia lain vaatimalla tavalla. Kaupan ratkaisusta keskustellaan kuntavastaavien kanssa järjestettävässä tapaamisessa.

Matkailun ja virkistyksen vetovoima-alueet todettiin edelleen melko laajoiksi. Toisaalta vetovoima-alueiden nykyistä, yleispiirteisempää merkintätapaa pidettiin aiempaa parempana.

Teknisen huoltoon liittyen tuotiin esiin, että kaavaan olisi hyvä merkitä myös ne voimajohtohankkeet, joiden YVA-menettely ja ympäristöselvitys on jo valmistunut. Näin kaavan ohjausvaikutus paranisi myös näiden osalta.

Pohjavesialueiden osalta todettiin, että niiden huomioon ottamiseen velvoittava yleismääräys tulee lisätä kaavaan, mikäli kaavakartalla päädytään osoittamaan vain maakunnallisesti tärkeät pohjavesialueet. Lisäksi kaikki I ja II luokan pohjavesialueet tulisi esittää kaavaselostuksessa tai liiteaineistossa.

Kulttuuriympäristön vetovoima-alueiden osoittaminen kaavassa nähtiin hyvänä asiana. Keskustelussa tuotiin esiin, että kulttuuriympäristöjä koskeva yleismääräys ei nykyisessä muodossaan turvaa maakunnallisesti arvokasta rakennettua kulttuuriympäristöä. Näiltä osin määräyksen sanamuotoa tulee vielä miettiä.

Luonnonsuojelun osalta esitettiin, että SL-kohteisiin lisättäisiin määräaika niiden toteuttamiseksi. Lisäksi esitettiin, että luo-kohteiden lisäämistä kaavaan vielä harkittaisiin luontoarvojen säilymistä turvaamiseksi. Todettiin myös, että vaikka ge-kohteita ei osoiteta kaavakartalla, niihin kohdistuvat vaikutukset tulee arvioida.

Vaikutusten arvioinnista todettiin yleisesti, että arvioinnin riittävyyttä kannattaa vielä kaavan jatkovalmistelussa pohtia MRA 1 §:ään peilaten. Liikenteen ja liikenteen palveluiden osalta olisi ollut myös hyvä arvioida digitalisaation vaikutuksia. Kulttuuriympäristöön liittyen vaikutusten arviointia ei pidetty riittävänä.

Maakuntakaavan suunnittelumääräysten työpajassa 5.6.2017 mietittiin suunnittelumääräysten kehittämistä vaikutusten arvioinnin pohjalta. Suunnittelumääräyksiin haettiin erityisesti konkretiaa ja vaikuttavuutta. Työpajan tuloksena lisättiin konkretiaa ja vaikuttavuutta biotalouden koko maakuntaa koskevaan suunnittelumääräykseen, biotalouteen tukeutuvaan alueeseen, asumisen ja vapaa-ajanasumisen vetovoima-alueeseen, seudullisesti merkittävään tiivistettävään taajamaan sekä matkailun ja virkistyksen vetovoima-alueeseen. Nämä liittyivät vesiensuojeluun, yhtenäisiin metsä- ja peltoalueisiin, palvelujen saatavuuteen, olemassa olevien rakenteiden hyödyntämiseen sekä matkailuun.

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

Työneuvottelussa luonnonsuojeluteemasta 8.6.2017 käytiin Ympäristöministeriön ja ELY-keskuksen edustajien kanssa läpi kaavan luonnonsuojelun ratkaisu kokonaisuudessaan. Muutostarpeita ei todettu.

Maakuntahallitus käsitteli 16.6.2017 lausuntojen vastineet ja valtuutti toimiston valmistelemaan kaavaehdotuksen. Keskeiset muutokset kaavaehdotukseen ovat seuraavat.

Koko maakuntaa koskeva suunnittelumääräys (turvetuotanto) laajennetaan koskemaan koko biotaloutta liittyen Keski-Suomen pintavesien toimenpideohjelman tavoitteisiin. Kulttuuriympäristön suunnittelumääräystä täsmennetään. Myös pohjavesialueille annetaan koko maakuntaa koskeva suunnittelumääräys, koska hyvälaatuinen pohjavesi on elintärkeä tekijä ihmisille ja elintarviketeollisuudelle.

Vaikuttavuutta lisätään biotalouteen tukeutuvan alueen, asumisen ja vapaa-ajan asumisen vetovoima-alueiden sekä seudullisesti merkittävien tiivistettävien taajamien suunnittelumääräyksiin. Myös valta-/kantateiden suunnittelumääräyksiin tulee lisää vaikuttavuutta. Vähittäiskaupan suuryksiköiden mitoitusta koskevat määräykset keskustatoimintojen alueilla (C, c, ca) vaativat vielä lisäselvittelyä kuntakaavoittajien kanssa, samalla joudutaan pohtimaan palveluverkkokokonaisuutta (ca/a-kohteet). Mörkökorven materiaaliokeskuksen suunnittelumääräyksen lisätään jätteen loppusijoituskielto.

Uusi merkitä tulee SEVESO -direktiivin mukaisille monipuolisille työpaikka-alueille niissä käsiteltävien vaarallisten kemikaalien vuoksi. Vesiliikenteen yhteystarvetta koskevat merkinnät poistetaan vähäisen matkailullisen merkityksen ja elinkeinoelämän kiinnostamattomuuden vuoksi. Oikorataa koskeva kehittämisperiaatemarkintä Jämsästä etelään pidetään kaavaehdotuksessa, koska se merkitsee maankäytöllistä varautumista eikä sen nähdä olevan kilpaileva vaihtoehto kaksoisraiteelle Jyväskylä-Jämsä-Orivesi. Keuruselkä Region -hankkeen uusi ulkoilun yhteystarve ja vesiretkelyreitit merkitään. Koliman järvi nousee matkailun ja virkistykseen vetovoima-alueeksi alueen lukuisten virkistyskohteiden vuoksi. Hääninmäen (Hankasalmi/Konnevesi) tuulivoimatuotantoon soveltuva alue korvautuu virkistysalueella, koska kunnat ovat sitoutuneet yhdessä kyläyhdistyksen kanssa kehittämään aluetta yleiseen virkistykseen. Malmipotentialiset vyöhykkeet poistetaan, koska ne perustuvat vanhentuneeseen tietoon eikä uusia selvityksiä ole vielä saatavissa.

Ähtärin Palolammen hävittämön suojavyöhyke ulottuu Keski-Suomen puolelle ja se merkitään. Hallin lento- ja lentopaikalle merkitään suojavyöhyke, kuten on Jyväskylän lentokentälläkin. Puolustusvoimien johtamisjärjestelmäkeskus esitetään aluevarauksena. Luonnonsuojelun ”Maakunnallinen alue” -termi on aiheuttanut sekaannusta ja se muutetaan muotoon ”Naturaan tai suojeluohjelmiin kuulumaton alue”, ja alueluetteloon lisätään näkyviin sen arvo (V, M).

Kuntavastaavien palaverissa 10.8.2017 käsiteltiin kaupan ohjauksen ratkaisut huomioiden muuttuneet maankäyttö- ja rakennuslain luvun 9a vähittäiskauppaa koskevat erityiset säännökset. Ehdotukseksi valmisteltavaa maakuntakaavaa tarkistettiin palaverin johtopäätösten mukaiseksi. Erityisesti tarkistettiin keskustatoimintojen alakeskusten sijoittumisen perustelut ja käsiteltiin keskustatoimintojen alueiden vähittäiskaupan suuryksikkömitoituksen poistamisen vaikutukset. Lisäksi käytiin läpi kaavan eteneminen ehdotusvaiheen lausuntokierroksen jälkeen. Kaupan ohjauksen muutoksesta teetettiin vaikutusten arviointi, joka valmistui 15.9.2017.

Maakuntahallitus hyväksyi 25.8.2017 ehdotuksen nähtäville. Hyväksymisen yhteydessä hyväksyttiin Vekkulan tuulivoimaan soveltuvan alueen poistaminen kaavaehdotuksesta virkistysarvojen perusteella. Keski-Suomen tarkistetun maakuntakaavan kaavaehdotus oli nähtävillä 1.9.–2.10.2017. Nähtävillä olon aikana järjestettiin seitsemän kaavakahvilaa eri puolilla Keski-Suomea (Viitasaari, Äänekoski, Keuruu, Joutsa, Saarijärvi, Jämsä, Jyväskylä). Maakuntakaavaehdotuksesta saapui määräajassa 37 muistutusta.

Biotalous suunnittelumääräyksiin esitetään lisäyksiä ja muutoksia liittyen mm. vesienhoitoon ja puun käyttöön. Liikenteen muistutuksista merkittävimpanä nousi esiin oikoradan vastustus. Moottori-

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS KAAVASELOSTUS

tie/moottoriliikennetiessä Laukaan Vehniällä tulisi huomioida alikulku sekä ns. itäinen linjaus. Asutusrakenteen liittyvissä muistutuksissa merkittävimmät liittyivät maankäyttö- ja rakennuslain kauppaa koskeviin säädöksiin ja sen vaikutuksiin. Myös asumisen alueisiin halutaan lisäyksiä. Matkailussa ja virkistyksessä muistutukset keskittyvät ulkoilu- ja moottorikelkkailureitistöjen linjauksiin.

Teknisen huollon teemassa Kärkisten tuulivoimatuotantoon soveltuva alue vaaditaan poistettavaksi. Luonnonvarojen osalta vaaditaan maa-ainesten ottoalueiden ja pohjavesialueiden palauttamista kaavaan. Eri-tyistoimintojen osalta merkittävin muistutus kohdistuu Ähtärin Palolammen hävittämön melualueeseen ja suojavyöhykkeeseen ja niiden vaikutuksiin asumiseen ja vapaa-ajan viettoon. Kulttuuriympäristöön vaaditaan tarkempaa esitystapaa ja vaikutusten arviointi pidetään riittämättömänä. Esiin nousee erityisesti Jyväskylän Tourujokivarsi. Luonnonsuojelussa tulisi palauttaa geologiset ja luo -arvot, esittää kaikki soiden-suojelun täydennysohjelmaehdotuksen kohteet sekä maakunnallisesti tärkeät linnustoalueet. Myös hiljaiset alueet tulisi olla mukana. Määräyksiin ja Natura 2000 -verkoston huomioimiseen esitetään lisäyksiä.

Vetovoima-alueiden osalta pidetään hyvänä maininta, että alueiden metsien hoito ja käyttö perustuvat voimassa olevaan metsälainsäädäntöön. Yksittäisenä asiana todetaan, että ilmastonmuutos olisi pitänyt näkyä aktiivisemmin kaavan tarkistuksen alkuvaiheista lähtien, samoin luonnon monimuotoisuus. Alueluettelossa toivotaan esitettävän vain kaavakartalla olevat asiat, kaavan muusta tausta-aineistosta pitäisi olla erillinen liite.

Tiedotekirje. Kaavan Naturaan ja luonnonsuojeluohjelmiin kuulumattomista luonnonsuojelu- (SL) ja suojelualueista (S) lähetettiin yhteistyössä MTK Keski-Suomen kanssa alueiden maanomistajille tiedotekirje. Se lähetettiin keväällä 2017 ja vastauksia odotettiin ehdotusvaiheen muistutusten aikarajaan 2.10.2017 saakka. Kirjeitä lähetettiin yhteensä 503 kpl. Kannanottoja saatiin yhteensä 21 maanomistajalta, joista 18 vastustaa osittain tai kaikilta osin alueensa suojelua. Kielteiset kannanotot koskivat viittä suojelukohdetta kaavan 71 kohteesta. Kahdeksassa tapauksessa maakuntakaavan suojelurajausta pienennettiin siten, että tilan alue jätettiin kokonaan tai osittain pois rajauksesta.

Maakuntahallitus käsitteli kaavaehdotuksen muistutukset ja vastineet sekä em. tiedotekirjeen kannanotot 27.10.2017 ja hyväksyi ne. Maakuntakaavan karttaan hyväksyttiin kaksi muutosta: poistetaan ohjeellinen seututielinjaus Jämsässä (ns. Sovijärven oikaisu) ja Kärkisten tuulivoimatuotantoon soveltuva alue. Oikoradan yhteystarvemerkinnän sekä asumisen ja vapaa-ajanasumisen ja matkailun ja virkistykseen suunnittelumääräyksiin tehdään lisäys Natura 2000 -verkoston huomioimisesta. Kulttuuriympäristön suunnittelumääräystä täydennetään arvokkaiden perinnemaisemien huomioimisella. Tiedotekirjeen kannanottojen perusteella pienennettiin kahdeksan maakuntakaavan suojelualan rajausta.

Lisäksi maakuntahallitus päätti poistaa suojelualan suojelumääräyksen viimeisen lauseen Naturaan ja suojeluohjelmiin kuulumattoman alueen määräyksen voimassaolosta ja siihen liittyvistä neuvotteluista juristien epäselvyyksien vuoksi. Tähän liittyen kaavaselostukseen lisätään neuvottelumenettely ja sen dokumentointi.

Maakuntahallitus päätti esittää maakuntavaltuustolle, että maakuntavaltuusto hyväksyy Keski-Suomen tarkistetun maakuntakaavan kaavakartan sekä merkinnät ja määräykset. Edelleen maakuntahallitus päätti esittää maakuntavaltuustolle, että voimaan tulleessaan Keski-Suomen tarkistettu maakuntakaava kumoaa aikaisemmat lainvoimaiset kaavat (Keski-Suomen maakuntakaava, 1., 2., 3. ja 4. vaihemaakuntakaava sekä Pirkanmaan 1. maakuntakaava Jämsän Länkipohjan alueella).

Maakuntavaltuusto hyväksyi Keski-Suomen tarkistetun maakuntakaavan 1.12.2017.

KESKI-SUOMEN LIITTO

Regional Council of Central Finland

